UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kristýna Machyánová

Dovolání v trestním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. 12. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 555 878 znaků včetně mezer.

……
Kristýna Machyánová

V Praze dne 6. 12. 2022

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych při této příležitosti vyjádřila své upřímné poděkování panu JUDr. Rudolfu Vokounovi, CSc. za odborné vedení, přínosné a cenné rady, které mi při realizaci této práce poskytl. Rovněž děkuji své rodině za veškerou podporu v průběhu celého mého studia.

Obsah

Úvod 7
1. Obecně k přezkumu rozhodnutí v trestním řízení 9
1.1. Pojem, podstata a účel opravného řízení v trestním řízení 9
1.2. Obecně k opravným prostředkům v českém trestním řízení a hlediska umožňující jejich rozlišování 13
1.3. Charakteristika mimořádných opravných prostředků 17
2. Specifické právní principy ovládající opravné řízení a jejich význam 20
2.1. Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání 21
2.2. Apelační a kasační princip 25
2.3. Devolutivní účinek 27
2.4. Suspenzivní účinek 28
2.5. Beneficium cohaesionis 30
2.6. Zákaz reformationis in peius 32
3. Historický vývoj mimořádných opravných prostředků v trestním řízení na našem území 37
3.1. Historický vývoj do konce 18. století 37
3.2. Historický vývoj od 19. století až do 31. 7. 1950 38
3.3. Historický vývoj od 1. 8. 1950 do 31. 12. 1956 44
3.4. Historický vývoj od 1. 1. 1957 do 1. 1. 1962 46
4. Dovolání 52
4.1. Obecné výklady o dovolání 52
4.2. Přípustnost dovolání 58
4.2.1. Jednotlivá rozhodnutí, proti kterým lze podat dovolání 61
4.2.1.1. Rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. a) 62
4.2.1.2. Rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. b) 63
4.2.1.3. Usnesení o zastavení trestního stíhání 64
4.2.1.4. Usnesení o postoupení věci jinému orgánu 65
4.2.1.5. Usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření 65
4.2.1.6. Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání 67
4.2.1.7. Usnesení o schválení narovnání 68
4.2.1.8. Rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek 69
4.3. Nepřípustnost dovolání 69
4.4. Oprávněné osoby 71
4.5. Důvody dovolání 77
4.5.1. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) 79
4.5.2. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) 81

4.5.3. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) 82
4.5.4. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) 84
4.5.5. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) 87
4.5.6. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) 88
4.5.7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) 91
4.5.8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) 96
4.5.9. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) 102
4.5.10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) 104
4.5.11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) 106
4.5.12. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) 107
4.5.13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) 110
4.5.14. Dovolací důvod podle § 265b odst. 2 111
4.6. Podání a zpětvzetí dovolání, jeho obsah a řízení u soudu prvního stupně 112
4.6.1. Lhůta a místo podání dovolání 112
4.6.2. Obsah dovolání 115
4.6.3. Zpětvzetí dovolání 120
4.6.4. Řízení u soudu prvního stupně 122
4.7. Řízení u dovolacího soudu 125
4.7.1. Dovolací soud 125
4.7.2. Neveřejné posouzení dovolání 126
4.7.3. Odklad a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření 126
4.7.4. Řízení o dovolání v neprospěch obviněného 128
4.7.5. Typy jednání dovolacího soudu 129
4.7.5.1. Veřejné zasedání 131
4.7.5.2. Neveřejné zasedání 134
4.8. Rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání 135
4.8.1. Rozsah přezkumné činnosti 136
4.8.2. Jednotlivé způsoby rozhodnutí o podaném dovolání 139
4.8.2.1. Odmítnutí dovolání 139
4.8.2.2. Zamítnutí dovolání 145
4.8.2.3. Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího 146
4.8.2.4. Přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí 151
4.8.2.5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci 153
4.9. Řízení po přikázání věci 156
5. Stížnost pro porušení zákona, obnova řízení a jejich vztah k dovolání 159
5.1. Stížnost pro porušení zákona 159
5.2. Vzájemný vztah dovolání a stížnosti pro porušení zákona 166

5.3. Obnova řízení a její vztah k dovolání 171
6. Postavení Ústavního soudu. Vzájemný vztah dovolání a ústavní stížnosti 174
6.1. Postavení Ústavního soudu 174
6.2. Vzájemný vztah dovolání a ústavní stížnosti 176
7. Komparace se slovenskou právní úpravou 180
Závěr 184
Seznam zkratek 189
Seznam použitých zdrojů 190
Seznam použité knižní literatury 190
Seznam použité časopisecké literatury 193
Seznam použitých právních předpisů 195
Seznam použité judikatury 196
Seznam ostatních použitých zdrojů 205
Abstrakt 207
Abstract 208

Úvod

Téma dovolání jsem pro zpracování své diplomové práce zvolila z toho důvodu, že ho osobně vnímám jako téma nadčasové, a to rovněž s ohledem na rekodifikaci trestního práva procesního. Jelikož se jedná o mimořádný opravný prostředek využívaný již po dobu dvaceti let, těší se nemalé literární pozornosti. Během uplynuvších dvaceti let se vytvořila i poměrně bohatá judikatura. Přesto v současné právní úpravě spatřuji jisté aspekty vhodné k diskusi.

Cílem této práce je jednak provést v rovině *de lege lata* komplexní analýzu právní úpravy dovolání a vymezit jeho roli v systému mimořádných opravných prostředků v trestním řízení, ale rovněž i dílem svou kritickou analýzou a praktickými úvahami v rovině *de lege ferenda* poskytnout určitý příspěvek do oblasti současné trestněprávní teorie, diskuse a praxe.

Celá práce je doprovázená ať už relativně novou, tak i starší, ovšem stále relevantní, judikaturou Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR.

Mým cílem je poskytnout co nejkomplexnější, nejúplnější pohled na danou problematiku, proto tato diplomová práce vedle svého ústředního tématu (jádra), jímž je dovolání samo (jak je již patrno ze samotného názvu práce), klade důraz i na relativně podrobné pozvolné uvedení do problematiky. Je tak věnována pozornost i obecným výkladům o opravném řízení, opravných prostředcích, specifických principech ovládající opravné řízení, jakož i historickému vývoji mimořádných opravných prostředků.

Těžištěm práce je samotné dovolání. Pro lepší pochopení se nejprve věnuji obecným výkladům o dovolání a následně postupně podrobně rozebírám příslušné partie v jednotlivých kapitolách. Hlouběji se zabývám zejména jednotlivými dovolacími důvody, neboť je vnímám jako stěžejní problematiku v této oblasti a zejména také proto, že je to právě výklad jednotlivých dovolacích důvodů, co Nejvyšší soud ve své dovolací agendě často řeší.

Téma dovolání považuji za nutné konfrontovat s ostatními mimořádnými prostředky. Mimořádné opravné prostředky tvoří logický systém a každý z nich je třeba vnímat v intencích jeho pozice v tomto systému. Proto se v práci rovněž zabývám vztahem dovolání k ostatním mimořádným opravným prostředkům.

Dále se věnuji i souvislostem mezi dovoláním a ústavní stížností. Zastávám totiž názor, že mám-li uceleně hovořit o rozsahu přezkumné činnosti prováděné Nejvyšším soudem jako soudem dovolacím, nelze se upínat toliko na taxativní výčet jednotlivých dovolacích důvodů obsažený v trestním řádu, nýbrž je nutné mít na zřeteli právě zmíněný vzájemný vztah dovolání a ústavní stížnosti, jenž je silným determinátorem ve vztahu ke zmiňovanému rozsahu.

Tato práce rovněž poskytuje komparaci se slovenskou právní úpravou, jejímž cílem je poukázat na určité odlišnosti slovenské právní úpravy, resp. na změny, jež slovenský zákonodárce v této oblasti učinil.

Konečně v poslední části diplomové práce se snažím nastínit svůj postoj k současné právní úpravě dovolání. Změny, jež se domnívám, že by bylo vhodné, aby zákonodárce při tvorbě nového trestního řádu zvážil, částečně reagují na můj postoj k institutu stížnosti pro porušení zákona, resp. mému názoru na jeho zachování v systému mimořádných opravných prostředků.

1. Obecně k přezkumu rozhodnutí v trestním řízení

1.1. Pojem, podstata a účel opravného řízení v trestním řízení

Trestní proces či trestní řízení lze obecně definovat jako zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení [jimiž jsou dle § 12 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)[1] soud, státní zástupce a policejní orgán] a jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož hlavním úkolem je zjistit, zda došlo ke spáchání trestného činu[2] (tj. skutku, jenž splňuje znaky trestného činu podle trestního práva hmotného), odhalit pachatele[3] trestného činu (přečinu či zločinu), tento trestný čin vyšetřit a obviněného postavit před soud, který následně rozhodne o jeho vině nebo nevině. V případě, že soud obviněného[4] shledá vinným, přistoupí k uložení trestu nebo (i) ochranného opatření, případně od potrestání upustí, a zajistí výkon trestu i ochranného opatření, pokud byly uloženy.[5] S trestním řízením je rovněž neodmyslitelně spojen i jeho další účel, kterým je působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, jakož i k výchově občanů.[6]

Lze tedy shrnout, že trestní řízení je procesem několika stádií, jež na sebe navazují a jež jsou upravena trestním řádem.[7] Konkrétně můžeme české trestní řízení z časového hlediska dělit do dvou základních stádií, jimiž jsou přípravné řízení a řízení před soudem, do něhož spadá stádium předběžného projednání obžaloby, hlavního líčení, opravného řízení a stádium vykonávacího řízení. Pro účely této práce je klíčové právě řízení opravné.

Abych mohla vymezit, co je to opravné řízení, je třeba se na úvod zmínit, jaké aspekty vedou právní řády k tomu, aby opravné řízení vůbec zaváděly a regulovaly.

Rizika chyb a omylů jsou běžnou součástí každé kvalifikované lidské činnosti a nelze je zcela eliminovat ani při vynaložení maximální obezřetnosti a pečlivosti orgánů činných v trestním řízení, a to zejména i s ohledem na to, že skutkové a právní otázky, které jsou tyto orgány povolány

---

[1] Nebude-li v textu stanoveno jinak, vztahují se dále uváděná ustanovení právě k zákonu č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, příp. je použito výrazu „trestní řád“ či „tr. řád.“.

[2] Srov. § 13 tr. zák.

[3] Srov. § 113 tr. zák.

[4] Po přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, může být obviněným i právnická osoba.

[5] ŠÁMAL, Pavel. § 1 [Účel zákona]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: § 1: Účel zákona. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[6] Srov. § 1 odst. 1 tr. řádu.

[7] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 875.

řešit, jsou mnohdy velmi složité [8]. Dokonce ani sebedokonalejší právní úprava jednotlivých stádií trestního řízení není zárukou toho, že rozhodnutí nebude postiženo chybami a nedostatky, které budou ovlivňovat správnost učiněného rozhodnutí.[9] Navíc se v trestním řízení střetávají vzájemně kolidující zájmy stran řízení, které zaujímají rozdílné názory a přesvědčení například ohledně zjištěného skutkového stavu, správnosti a úplnosti provedeného dokazování, interpretace relevantních právních předpisů, mohou se rozcházet v názorech na správnost konkrétního postupu orgánů činných v trestním řízení nebo mohou zaujímat odlišná hlediska, pokud jde o zákonnost učiněného rozhodnutí. Meritorní rozhodnutí, které je vyvrcholením řízení v prvním stupni, tak bude málokdy zcela uspokojující pro všechny strany zúčastněné na řízení, protože již sama podstata souzení, sporu či kontradikce záleží v tom, že proti sobě stojí strany, jež mají zpravidla odlišné zájmy. Proto zásadně osvobozující rozsudek nebude vyhovovat zájmům státního zástupce, jehož cílem bylo dosažení odsouzení obžalovaného, rovněž tak ale nebude vyhovovat ani poškozenému, který si kladl za cíl, aby mu byl soudem přisouzen nárok na náhradu škody. Obžalovaný zase nebude často souhlasit s odsouzením, neboť usiloval o přesvědčení soudu o své nevině či o menší vině, než jaká mu byla obžalobou kladena za vinu.[10]

Právě úvaha záležející v tom, že naprosto jakékoliv rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení může být chybné nejen ze subjektivního, ale i z objektivního hlediska je hlavním důvodem existence právní úpravy opravných prostředků. Naopak pouze subjektivní, tedy z hlediska jednotlivých stran posuzovaná správnost nebo nesprávnost rozsudku, by se nemohla sama o sobě stát dostatečným podkladem pro zakotvení právní úpravy institutu opravných prostředků.[11]

Jeví se nezbytným, aby právní úprava zmiňovaná rizika brala na zřetel a nabízela adekvátní pravidla pro vypořádání se s jejich možnými následky, resp. aby konstituovala opravné prostředky tak, aby byly schopné zajistit širokou nápravu vad rozhodnutí, a aby tak zároveň sloužily i k usměrňování a sjednocování soudní praxe.[12] Je třeba doplnit, že pojmy správnosti, nesprávnosti, zákonnosti, spravedlnosti nebo nespravedlnosti jsou pojmy typicky normativními, což je významné zejména z toho důvodu, že nesprávným, nezákonným nebo nespravedlivým

---

[8] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 583.

[9] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 875–876.

[10] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 3.

[11] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 875–876 s.

[12] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 3.

rozhodnutím v objektivním smyslu bude jen takové rozhodnutí, které bude alespoň v některém svém aspektu v rozporu se zákonem.[13] Pokud bude napadené rozhodnutí v opravném řízení shledáno za nesprávné, pak bude zrušeno, čímž zákonodárce zabezpečuje ochranu před nebezpečím vyplývajícím z nesprávných rozhodnutí.

Opravné řízení je tedy součástí trestního řízení (není ovšem jeho obligatorním stádiem) a záleží v přezkoumávání rozhodnutí ve věcech trestních z hlediska zákonnosti, důvodnosti i správnosti řízení, jež daným rozhodnutím předcházelo. Přezkoumáváním rozhodnutí přitom rozumíme takovou činnost orgánů činných v trestním řízení (zpravidla se přitom jedná o činnost orgánů vyššího stupně), která spočívá v prověření a posouzení rozhodnutí, která byla učiněna zpravidla orgány nižšího stupně. Přezkoumávající orgán v rámci své činnosti ověřuje, jestli příslušným orgánem zjištěný skutkový stav a jím provedené právní posouzení bylo provedeno v souladu s trestním řádem a zda nevznikají důvodné pochybnosti o zákonnosti, správnosti a důvodnosti a napadeného rozhodnutí, resp. řízení mu předcházejícímu. Činnost přezkoumávajícího orgánu je tak zřetelně odlišná od činnosti prováděné nalézacím orgánem, který zjišťuje skutkový a právní stav dané věci, protože v rámci činnosti přezkoumávajícího orgánu zásadně nedochází k novým skutkovým zjištěním, ale přezkum a ověření správnosti a zákonnosti právního posouzení se uskutečňuje v zásadě pouze v rámci skutkového zjištění, ke kterému došel orgán prvního stupně, tedy orgán nalézací, popř. v rámci skutkového zjištění, které bylo jen doplněno před orgánem opravným. Zásadním předpokladem je, aby byl orgán provádějící přezkum vybaven z hlediska složení a sestavení alespoň stejně, v lepší možnosti však lépe než orgán, o jehož rozhodnutí se jedná[14]. Z hlediska osobní stránky je pak zcela zásadní, aby v přezkumném řízení rozhodovaly zkušenější a právně erudovanější orgány.[15] Napadená rozhodnutí mohou být přezkoumávána buď orgány stejného nebo jiného druhu. K přezkumu rozhodnutí učiněných orgány stejného druhu jsou oprávněny zásadně orgány vyššího stupně (nejčastěji jde o soudy druhé instance). O situace, kdy je přezkum rozhodnutí prováděn orgánem jiného druhu, jde v případě přezkumu některých rozhodnutí policejního orgánu[16], kdy je v roli

[13] Tamtéž.

[14] K tomu srov. např. ust. §15, § 30 a § 31 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

[15] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 3–4.

[16] Srov. např. ust. § 174 odst. 2 písm. e).

přezkumného orgánu státní zástupce, či v případě přezkumu určitých rozhodnutí státního zástupce[17], kdy taková rozhodnutí přezkoumává soud.[18]

Lze uzavřít, že smyslem a účelem opravného řízení je *„zvýšit záruky při rozhodování orgánů činných v trestním řízení v tom směru, aby pokud možno každé rozhodnutí bylo v souladu s požadavky zákonnosti a spravedlnosti“*[19], resp. *„opravné řízení zvyšuje a rozmnožuje záruky uplatnění zásady materiální pravdy v trestním řízení. Navíc splňuje účel ochrany občanů před možnými následky nesprávných rozhodnutí“*.[20] Díky své pozici mezi ostatními stádii trestního řízení a svému charakteru, zejména pak vzhledem ke své do určité míry autoritativní roli (jedná se přece jen o vůbec nejvýznamnější dozorový prostředek orgánů vyššího stupně, jak bude ostatně dále uvedeno), budí opravné řízení v orgánech činných v trestním řízení respekt a tyto se tudíž snaží svou práci vykonávat o to více pozorněji a pečlivěji, aby se v budoucnu vyhnuly zrušení jimi učiněných rozhodnutí. Význam opravného řízení se proto neprojevuje jen v konkrétních případech, kdy dojde k napadení určitého rozhodnutí, ale projevuje se permanentně už z podstaty své vlastní existence.

Z hlediska účelu opravného řízení se v právní teorii často rozlišuje bezprostřední, širší a všeobecný účel opravného řízení.

- Bezprostřední účel spočívá v samotném provedení přezkumu napadaného rozhodnutí a v nápravě případně zjištěných vad, a to jak vad právních, tak i vad skutkových (dle smyslu a povahy daného opravného prostředku), popř. vad, jež předcházejí rozhodnutí, které je předmětem přezkumu.[21] Protokol č. 7 k Úmluvě ve svém čl. 2 přímo zakotvuje právo obžalovaného na přezkum výroku o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.
- Podstata širšího účelu záleží v zabezpečení jednotné a správné interpretace zákona, prověřování a rozboru rozhodovací praxe dotčených prvoinstančních orgánů, a v následném zobecnění dosažených poznatků.
- Konečně všeobecným účelem opravného řízení je samotný základní cíl trestního řízení, o kterém bylo referováno výše, nicméně je třeba mít na paměti, že cílem opravného řízení je rovněž tak i zajistit co nejúčelnější ochranu práv a zákonných zájmů obžalovaného a všech

[17] Srov. např. ust. § 146a.

[18] ŽATECKÁ, Eva, PROUZA, Daniel. In: FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 170.

[19] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 875–876.

[20] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 609 s.

[21] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 780 s.

dalších osob, jež jsou na řízení zúčastněny, jakož i prověření, zda postup orgánů činných v trestním řízení je správný a odpovídá požadavkům zákona.[22]

Jak již bylo naznačeno výše, rozhodování o opravných prostředcích představuje nejdůležitější procesní prostředek dozoru, který orgány vyšších stupňů vykonávají, přičemž tímto způsobem dochází k usměrňování praxe podřízených orgánů činných v trestním řízení, které jsou těmto orgánům vyšších stupňů podřízeny. Rozhodnutí učiněná v opravném řízení se v dané věci omezují jen na orgán, jenž byl orgánem rozhodujícím v první instanci (ev. též na orgán rozhodující v druhé instanci, jedná-li se o mimořádný opravný prostředek), nicméně význam těchto rozhodnutí může být významně posílen prostřednictvím uveřejnění v neprocesním prostředku Nejvyššího soudu, Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, čímž je dosahováno sjednocování rozhodovací praxe českých soudů.[23]

Draštík velmi výstižně shrnuje obecný význam přezkoumávání rozhodnutí, který podle něj spočívá: „1. ve zvýšení možnosti nalezení skutečného stavu věci cestou prověření předchozích postupů a závěrů jiných orgánů činných v trestním řízení, 2. ve zvýšení záruky zákonnosti v rozhodování, a vůbec v celkové činnosti orgánů činných v trestním řízení, 3. v odstranění chyb a nedostatků konkrétního rozhodnutí v konkrétní trestní věci.“[24]

1.2. Obecně k opravným prostředkům v českém trestním řízení a hlediska umožňující jejich rozlišování

Pojmem opravný prostředek se rozumí dispozitivní procesní úkon, kterým se strana trestního řízení (§ 12 odst. 6), eventuálně jiná oprávněná osoba, domáhá ze zákonem stanovených důvodů provedení přezkumu (zpravidla orgánem vyššího stupně) určitého rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení (tj. ve smyslu § 12 odst. 1 soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu), a docílit tak zrušení původního rozhodnutí, případně za jeho současného nahrazení rozhodnutím novým, či se alespoň domoci nového projednání věci orgánem, jímž bylo napadené rozhodnutí vydáno.[25]

---

[22] Tamtéž.

[23] HASCH, Karel. Obecné výklady o přezkoumání rozhodnutí. In: JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 610.

[24] DRAŠTÍK, Antonín, Přezkoumávání rozhodnutí. In: NETT, Alexander, VLČEK, Eduard, DRAŠTÍK, Antonín, RŮZNAROVÁ, Jana. *Trestní právo procesní*. 2. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 228.

[25] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 588.

V českém trestním právu procesním rozeznáváme těchto šest druhů opravných prostředků[26]:

a) stížnost (§ 141 a násl.)
b) odvolání (§ 245 a násl.)
c) odpor (§ 314g)
d) dovolání (§ 265a a násl.)
e) stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl.)
f) obnova řízení (§ 277 a násl.)

Tento výčet je taxativní. Trestní řád tak upravuje uzavřený okruh opravných prostředků, který nelze nijak analogicky rozšiřovat. Nelze tedy považovat za opravné prostředky i jiné procesní úkony[27], kterými je možné se domáhat nápravy vad nebo změny určitého rozhodnutí nebo opatření orgánů činných v trestním řízení.[28]

Aby zvolený opravný prostředek byl způsobilý iniciovat opravné řízení, je nutné, aby splňoval určité podmínky. Nezbytnou podmínkou pro konání opravného řízení předně je, aby byl opravný prostředek podán osobou k tomu oprávněnou. Pokud právem podat opravný prostředek disponuje více osob, pak je této podmínce učiněno za dost, pokud svého práva využila alespoň jedna z oprávněných osob. Jestliže je k podání opravného prostředku zákonem stanovena lhůta, pak je takovou nezbytnou podmínkou rovněž i dodržení dané lhůty. Z hlediska formy nejsou na opravné prostředky zákonem kladeny žádné zvláštní požadavky, a proto lze každý z nich uplatnit u příslušného orgánu v jakékoli formě obecně stanovené pro podání v § 59 odst. 1, tj. písemně,

---

[26] Kromě uvedených druhů opravných prostředků znal trestní řád do 31. 12. 2013 i speciální druh opravného prostředku, který se nacházel v hlavě XXV. o právním styku s cizinou, konkrétně v § 397 odst. 3 tr. řádu. Právě s účinností od 1. 1. 2014 došlo zákonem č. 105/2013 Sb. k přesunutí celé této hlavy z trestního řádu do zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (srov. § 95 odst. 5 z. m. j. s.). Podstata tohoto opravného prostředku přitom tkví v tom, že v případech, kdy má v řízení o vydání do ciziny ministr spravedlnosti určité pochybnosti o správnosti rozhodnutí krajského soudu o přípustnosti vydání osoby, může věc předložit Nejvyššímu soudu k přezkoumání, a to nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy byla věc Ministerstvu spravedlnosti předložena.

Další specifický opravný prostředek dle § 128 z. m. j. s. spočívá v tom, že ministr spravedlnosti v případě, že má jisté pochybnosti o správnosti rozhodnutí soudu o návrhu na uznání a výkon cizozemského rozhodnutí ukládajícího nepodmíněný trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody (§ 121 a násl. z. m. j. s.), může podat Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání takového rozhodnutí, přičemž tak musí učinit nejpozději do 2 měsíců od právní moci rozhodnutí.

[27] Pro ilustraci mezi „jiné procesní úkony“, které nelze řadit mezi opravné prostředky, patří například žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu nebo státního zástupce dle § 157a nebo žádost oprávněné osoby, aby státní zástupce přezkoumal závažnost důvodů, ze kterých v přípravném řízení policejní orgán odepřel právo nahlédnout do spisu podle § 65 odst. 2. Mezi opravné prostředky nelze řadit ani ústavní stížnost, i když je možné na základě ní dosáhnout zrušení rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Ústavní stížnost je totiž institut ústavního práva a nikoliv trestního práva procesního [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 a násl. zák. o ÚS, srov. též. § 314h–314k tr. řádu].

[28] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 588–590.

ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky, telefaxem či dálnopisem (pouhé telefonické podání by tedy nepostačovalo). V souladu se zmiňovaným § 59 odst. 1 je opravný prostředek třeba vždy posuzovat dle svého obsahu, i pokud by byl nesprávně označen. Pokud podání obsahující opravný prostředek nesplňuje všechny náležitosti uvedené v § 59 odst. 3, jež jsou obecně kladeny na každé podání, bude i přesto projednáno, to ovšem pouze tehdy, že je z něj patrno, které rozhodnutí napadá a kdo jej činí. To však platí jen v případě, že se nejedná o nedostatek obligatorních náležitostí vyžadovaných u odvolání či dovolání. U odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona jsou totiž vyžadovány zvláštní obsahové náležitosti[29], jejichž nedodržení by pak v případě odvolání a dovolání bylo sankciováno jejich odmítnutím, aniž by došlo k věcnému přezkoumání napadeného rozhodnutí[30]. Obecně lze říci, že význam obsahových náležitostí je výrazný zejména v případě opravných prostředků, u nichž je uplatňován omezený rozsah přezkumné činnosti nadřízeného orgánu.[31]

Existuje více hledisek, na základě, kterých můžeme opravné prostředky systematicky členit. Nejvýznamnějším a tradičně užívaným ve vědě trestního procesu je členění na opravné prostředky řádné a mimořádné, které se odvíjí od toho, jestli tyto opravné prostředky směřují proti dosud nepravomocným rozhodnutím, či zda je naopak možné je uplatnit až poté, co předmětné rozhodnutí nabylo právní moci. Řádnými opravnými prostředky (tedy takovými, jež lze podat proti dosud nepravomocným rozhodnutím orgánů činných v trestním řízení) jsou stížnost, odvolání a odpor. Stížnost je jediným řádným opravným prostředkem směřujícím proti usnesení, zatímco odvolání je jediným řádným opravným prostředkem, který směřuje proti dosud nepravomocnému rozsudku prvostupňového soudu. Pro oba zmíněné opravné prostředky platí, že se projednávají v souladu se zásadou dvojinstančnosti[32] v rámci řádného instančního postupu.[33]

Podle § 141 odst. 2 lze stížností napadnout každé usnesení policejního orgánu, zatímco usnesení soudu a státního zástupce lze stížností napadnout jen v těch případech, kdy to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni. Ne proti každému usnesení je tedy stížnost přípustná. Stanovením její nepřípustnosti je přitom sledováno zejména dosažení zabezpečení co nejrychlejšího průběhu trestního řízení (srov. § 2 odst. 4), a pokud by v takových případech (tj. v případech, kdy je stížnost ze zákona nepřípustná) přece jen došlo k vydání

[29] Srov. § 249 odst. 1, 2, § 265f odst. 1 a § 267 odst. 1.

[30] Srov. § 235 odst. 3,4, § 265i odst. 1 písm. d).

[31] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 588–589.

[32] Zásada dvojinstančnosti vyplývá z čl. 36 Listiny.

[33] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 611.

nezákonného rozhodnutí, je možné jej reparovat mimořádným opravným prostředkem (stížností pro porušení zákona). Je však možné, že se účinky nesprávného usnesení, proti kterému je stížnost nepřípustná, projeví ve věci samé. V takových případech je řešením danou nesprávnost namítat v rámci řádného opravného prostředku proti rozsudku – odvolání.[34]

Význam odvolání vychází ze skutečnosti, že rozsudkem soudu prvního stupně, proti kterému směřuje odvolání, se zpravidla rozhodují hlavní otázky trestního řízení, zejména pak otázka viny a trestu. K tomu přistupuje i skutečnost, že využití práva odvolání a podnícení rozhodnutí odvolacího soudu je nutným předpokladem k tomu, aby nejdůležitější procesní strany, kterými jsou obviněný a státní zástupce, resp. nejvyšší státní zástupce, mohly ze zákonem stanovených důvodů uplatnit i opravný prostředek mimořádný, a to dovolání (srov. § 265a odst. 1, 2).[35]

Odpor představuje specifický druh řádného opravného prostředku proti trestnímu příkazu. Jeho zvláštní podstata tkví ve skutečnosti, že v případě včasného podání odporu dochází bez ohledu na obsah trestního příkazu k jeho automatickému zrušení, aniž by byl soudem druhého stupně přezkoumáván z hlediska své věcné správnosti, a samosoudce pak zpravidla ve věci nařídí hlavní líčení. Odpor tedy na rozdíl od odvolání nemá devolutivní účinek.[36]

Jednotlivými mimořádnými opravnými prostředky se budu zabývat v odlišných kapitolách této práce, a proto na tomto místě odkazuji na tyto relevantní kapitoly.

Další možná dělení opravných prostředků, se kterými je možné se v teorii trestního práva procesního setkat, patří dělení opravných prostředků na ty, které podléhají přezkumu reviznímu a na ty, u kterých se revizní princip neuplatňuje, dále je možné se setkat s dělením opravných prostředků na ty, u nichž se uplatňuje princip kasační (zrušovací) a u nichž dochází k uplatnění principu apelačního (reformativního). Může jít rovněž o členění opravných prostředků podle toho, zda mohou mít devolutivní účinek, anebo zda mohou být bez tohoto účinku. Konečně lze třídit opravné prostředky na ty, jež mohou mít účinek suspenzivní (odkladný) a ty, jež mohou být bez takového účinku.[37] Bližší výklad o zmíněných principech a účincích je obsažen v části druhé této

---

[34] GŘIVNA, Tomáš. § 141 [Přípustnost a účinek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1755–1757. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: § 141: Přípustnost a účinek. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[35] PÚRY, František. § 245 [Přípustnost a účinek]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2961. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: § 245: Přípustnost a účinek. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[36] ŠÁMAL, Pavel. § 314g [Odpor]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3591. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: § 314g: Odpor. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[37] JELÍNEK, J. a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 612–616.

práce, která se zabývá specifickými principy ovládajícími trestní řízení, na tomto místě proto odkazuji na předmětnou část.

1.3. Charakteristika mimořádných opravných prostředků

V kapitole 1.1., kde jsem pojednávala o opravném řízení, jsem uváděla, že ani při sebedokonalejší právní úpravě jednotlivých stádií trestního řízení nelze zaručit, že rozhodnutí nebude postiženo chybami a nedostatky, které budou ve svém důsledku ovlivňovat správnost učiněného rozhodnutí. Ačkoliv tedy soudy, jakož i další orgány činné v trestním řízení, disponují potřebnými pravomocemi a mají se při své činnosti řídit k tomu stanovenými právními předpisy, zejména pak trestním řádem, ve kterém je zakotvena úprava trestního řízení způsobem, aby byly trestné činy a jejich skuteční pachatelé náležitě zjištěni a následně spravedlivě potrestáni, jakož i záruky sloužící k dosažení sledovaného cíle, tak není možné garantovat, že v konkrétním případě bude pravomocné rozhodnutí v souladu s požadavky kladenými na zákonnost, správnost a spravedlivost trestního rozhodnutí. Proto všechny demokratické státy ve svých právních řádech vedle řádných opravných prostředků upravují i opravné prostředky mimořádné, jejichž použití přichází na řadu poté (jak bude dále uvedeno), co napadené meritorní rozhodnutí nabylo právní moci (a nikoliv málokdy již bylo i z části vykonáno).[38]

Mimořádným opravným prostředkem se rozumí procesní úkon, jehož uplatněním zákon osobám k tomu oprávněným umožňuje (přičemž tak činí ve výjimečných případech a v přesně vymezeném, zpravidla značně omezeném rozsahu), aby se touto cestou domáhaly (zákonem k tomu určeným orgánem) přezkumu napadeného soudního rozhodnutí a v případě úspěchu dosáhly vydání nového rozhodnutí nebo přinejmenším nového projednání věci, ke kterému je příslušný zpravidla orgán prvostupňový, nicméně výjimečně může jít i o orgán druhostupňový, případně o jiný orgán činný v trestním řízení.[39] Mimořádné opravné prostředky se vyznačují tím, že vždy směřují proti rozhodnutím, která v době podání daného mimořádného opravného prostředku již nabyla právní moci. Naopak nerozhodná je skutečnost, zda se jedná o rozhodnutí, která již byla vykonána nebo nikoliv.[40] Mezi mimořádné opravné prostředky v trestním řízení se řadí dovolání (§ 265a–265s), stížnost pro porušení zákona (§ 266–276) a obnova řízení (§ 277–289).

---

[38] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 27.

[39] Tamtéž, s. 7.

[40] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 598.

Vzhledem k výše uvedenému mimořádné opravné prostředky zcela jistě patří mezi naprosto zásadní instituty českého trestního práva procesního. Jejich význam osobně spatřuji za natolik podstatný, že si nedovedu bez jejich existence představit objektivně správný a spravedlivý výkon trestní justice, který by měl každý demokratický právní řád zajišťovat.

Jejich význam spočívá jednak v tom, že v návaznosti na celou úpravu trestního řízení zabezpečují zachování zákonů a jiných právních předpisů, dále napomáhají k zajištění správného a spravedlivého výkonu trestní justice v širším smyslu, jakož i k ochraně ústavních a zákonem chráněných práv a svobod občanů. Krom toho jsou velmi významné jak pro zachovávání právního řádu, tak i autority soudů a jiných orgánů činných trestním řízení, které rozhodně nemohou striktně trvat na nezměnitelnosti, závaznosti a výkonu rozhodnutí, jež jsou zjevně nezákonná, nesprávná či nespravedlivá, byť již nabyla právní moci.[41]

Už samo označení těchto opravných prostředků jako „mimořádných" svědčí o tom, že se jedná o opatření ze své podstaty výjimečné, jehož užití je vyhrazeno jen pro úzký okruh případů, a nikoliv o opatření, jenž by bylo otevřené pro co nejširší okruh případů, a nabízelo by tak co nejširší možnosti přezkumu, jako je tomu v případě opravných prostředků řádných.

Důvodem zmiňované výjimečnosti či exkluzivity mimořádných opravných prostředků je skutečnost, že představují průlom do právní moci rozhodnutí, jsou tedy zásahem do závaznosti, nezměnitelnosti a vykonatelnosti rozhodnutí, jakož i zásahem do právní jistoty a existujících společenských vztahů, jež byly nestoleny či upraveny konkrétním napadaným pravomocným rozhodnutím.

Takové prolomení právní moci rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je však odůvodněno *„jen tam, kde rozhodnutí nebo řízení mu předcházející trpí takovými vadami, že setrvání na právní moci rozhodnutí by znamenalo vážné ohrožení správného a spravedlivého rozhodování."*[42] Rozhodně tedy nikoliv každé rozhodnutí soudu či státního zástupce, které je zatíženo právní vadou, lze napadat prostřednictvím mimořádného opravného prostředku.

Toto omezení plyne i z ústavního rámce opravných prostředků, které samy o sobě představují výjimku ze zásady ne bis in idem, která je zakotvena v čl. 40 odst. 5 Listiny.[43] Tato zásada stanoví, že nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Přičemž druhá věta předmětného ustanovení rovněž výslovně uvádí, že tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

---

[41] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 27.

[42] Tamtéž, s. 6.

[43] Tamtéž.

Výjimka z této zásady musí být vždy náležitě odůvodněna zřetelným zájmem na odstranění vad, které představují ohrožení zásady spravedlivého a zákonného procesu (srov. čl. 8 odst. 2 a čl. 36 Listiny a § 2 odst. 1).[44] Zásah do právní moci rozhodnutí mimořádným opravným prostředkem je tudíž opodstatněný jen v případech, kdy zájem na docílení plného souladu vydaného rozhodnutí (jakož i řízení mu předcházejícího) se zákonem očividně převyšuje nad požadavkem na zachování stability a nezměnitelnosti pravomocného rozhodnutí.

Lze tedy shrnout, že zatímco u řádných opravných prostředků je zájem na tom, aby bylo do doby, než dojde k nabytí právní moci, dosaženo rozhodnutí ve věci samé, jenž bude správné a spravedlivé, tak v případě mimořádných opravných prostředků stojí zájem na dosažení správného a spravedlivého meritorního rozhodnutí proti zájmu na zachování nezměnitelnosti a závaznosti meritorního rozhodnutí.

Je možné rozlišovat bezprostřední, širší a všeobecný účel mimořádných opravných prostředků.[45] V tomto ohledu již vše bylo zmíněno v kapitole 1.1. („Pojem, podstata a účel opravného řízení v trestním řízení“), kde jsem uvedla dělení opravného řízení, které se samozřejmě plně vztahuje i na opravné prostředky mimořádné, tzn. je totožné, a nebylo by tak nikterak účelné ho zde znovu opakovat. Proto na tomto místě odkazuji na příslušnou kapitolu.

[44] Tamtéž.

[45] Tamtéž, s. 28.

2. Specifické právní principy ovládající opravné řízení a jejich význam

Jelikož opravné řízení představuje součást trestního řízení, uplatňují se v rámci něj v určité modifikované podobě (tj. v podobě umožňující naplnění účelu opravného řízení) všechny obecné zásady trestního procesu. Kromě těchto obecných zásad je opravné řízení ovládáno též právními principy specifickými, které se vyznačují tím, že k jejich uplatnění dochází výhradně v řízení opravném.

Specifické principy opravného řízení představují nosná pravidla, na nichž je řízení o opravných prostředcích (řádných i mimořádných) konstruováno. Jsou charakterizací podstaty a cílů opravného řízení, jakož i neodmyslitelnou zárukou řádného procesu, protože směřují mj. k zajištění efektivnosti opravných prostředků a tím přezkumu zákonnosti trestního řízení jako celku (resp. jeho přezkoumávané části). Konečně pak z hlediska správného výkladu a aplikace jednotlivých ustanovení trestního řádu týkajících se opravných prostředků a řízení o nich mají tyto specifické principy rovněž značný interpretační význam.[46]

Mezi specifické principy opravného řízení se řadí:

a) revizní princip
b) apelační a kasační princip
c) devolutivní účinek
d) suspenzivní účinek
e) beneficium cohaesionis
f) zákaz reformationis in peius

Na tomto místě bych ráda doplnila, že v trestním řízení platí princip, že totožné rozhodnutí lze určitým opravným prostředkem napadnout pouze jednou, i když trestní řád (na rozdíl od občanského soudního řádu) nestanovuje explicitně překážu *litispendence*[47], neupravuje ani obecné účinky překážky *res iudicata*[48]a zásadu *ne bis in idem* (tj. ne dvakrát v téže věci) výslovně omezuje toliko na zákaz (nepřípustnost) opakovaného stíhání pro týž skutek [viz § 11 odst. 1 písm. h)–k), odst. 2, 5 a § 11a]. V případě řádných opravných prostředků plyne uvedený princip zejm. z institutu právní moci rozhodnutí (viz § 139, § 140 a § 314g), jakož i ze stanovených zákonných lhůt (ve kterých je nutno daný opravný prostředek uplatnit), po jejichž uplynutí se o opravném

[46] Tamtéž, s. 46–47.

[47] Překážku *litispendence* (tj. překážku zahájeného řízení) upravuje pro účely civilního řízení ust. § 83 o.s.ř.

[48] Překážka *res iudicata* znamená překážku věci pravomocně rozhodnuté a pro účely civilního řízení je upravena v ust. § 159a odst. 4 o.s.ř.

prostředku rozhoduje (resp. podáním odporu se trestní příkaz ex lege ruší). U jednotlivých mimořádných opravných prostředků pak zákonodárce tento princip stanoví v jednotlivých ustanoveních (viz § 265n, § 266 odst. 1, § 286 odst. 2). Pakliže soud vyššího stupně napadené rozhodnutí zrušil a přikázal věc orgánu nižšího stupně k novému projednání a rozhodnutí, je proti takovému novému rozhodnutí možné podat opravný prostředek stejného druhu. Tento princip se dále neuplatní tehdy, je-li opravný prostředek podáván proti jiné z více osob, ohledně kterých bylo napadeným rozhodnutím společně rozhodnuto. Konečně se předmětný princip neaplikuje, byl-li původní opravný prostředek proti témuž rozhodnutí již dříve účinně vzat zpět (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1999, sp. zn. 7 Tz 188/99).[49]

2.1. Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání

Z hlediska rozsahu, ve kterém je na základě podaného opravného prostředku přezkoumáváno rozhodnutí orgánu nižšího stupně, je možno rozlišovat revizní princip přezkumu (a to úplný a omezený) a naproti tomu princip vázanosti neboli tzv. princip vymezeného přezkoumání.

Uplatnění úplného revizního principu, tj. revizního principu ve své ryzí podobě, v podstatě znamená, že orgán rozhodující o opravném prostředku, musí z jeho podnětu úplně a všestranně přezkoumat do všech důsledků správnost každého z výroků napadeného rozhodnutí, proti kterým mohl být opravný prostředek uplatněn. Správnost každého výroku musí přitom posuzovat z hlediska všech v úvahu přicházejících skutkových a právních vad (a to jak vad hmotněprávních, tak i procesněprávních). Přezkoumat dále musí i řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, a to z hlediska všech případných vad, které mohly zapříčinit nesprávnost či absenci některého z výroků.[50]

V případě úplného revizního principu tedy nadřízený orgán přezkoumává rozhodnutí v celém jeho rozsahu a ze všech hledisek, které přicházejí v úvahu, bez ohledu na to, jaké výroky byly opravným prostředkem napadeny, jaké vady oprávněná osoba danému rozhodnutí (či řízení mu předcházejícímu) vytkla, či zda opravný prostředek podala, aniž by jej jakkoli odůvodnila (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 8 Tz 25/2015). Nerozhodné je rovněž to,

[49] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 596–597.

[50] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 785.

zda opravný prostředek byl podán jen ohledně některé rozhodnutím dotčené osoby, neboť orgán provádějící přezkum musí rozhodnutí přezkoumat ohledně všech takto dotčených osob.[51]

„Proto, aby orgán rozhodující o opravném prostředku musel revizní povinnost vykonat, stačí, že opravný prostředek byl vůbec podán. Tím se vytváří pro oprávněnou osobu záruka, že správnost rozhodnutí bude přezkoumána bez ohledu na to, zda se jí podařilo přesně poukázat na vady rozhodnutí a své námitky dostatečně odůvodnit.“[52] Na druhou stranu je však třeba vnímat i skutečnost, že tato záruka může mít potenciál oslabovat aktivitu stran, které by spoléhaly na to, že ochranu jejich práv zajistí orgán vyššího stupně. Nadto úplný revizní princip značně více zatěžuje orgány přezkoumávající rozhodnutí.[53]

Jak již bylo výše naznačeno, kromě úplného revizního přezkumu, je možné rozlišovat i revizní přezkum omezený. Může se jednat o omezení osobní a věcné. Osobní omezení revizního principu záleží v tom, že přezkumu podléhají toliko výroky týkající se té osoby, jež opravný prostředek podala, resp. ohledně které byl daný opravný prostředek uplatněn. Věcné omezení revizního principu spočívá v tom, že se provádí přezkum pouze výroků týkajících se napadené věci.

Omezený revizní princip se uplatní toliko v případě stížnosti (§ 147), kde je jeho význam odůvodněn již samotnou povahou a rozmanitostí věcí, o nichž se rozhoduje formou usnesení a rovněž i krátkou lhůtou, ve které je možné stížnost podat.[54] Do 31. 12. 2001 se tento princip uplatňoval též v případě odvolání a stížnosti pro porušení zákona, nicméně od 1. 1. 2002 byl u těchto opravných prostředků zaveden princip vymezeného přezkoumání.

Princip vymezeného přezkoumání[55] spočívá v tom, že orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, přezkoumává zásadně pouze ty výroky, které byly opravným prostředkem napadeny a řízení jim předcházející, a to pouze z hlediska jim vytýkaných vad. Jinými slovy je vázán rozsahem, ve kterém bylo rozhodnutí oprávněnou osobou napadeno, a důvody v opravném prostředku uvedenými, anebo mohou být tyto limity stanoveny přímo zákonem.[56]

---

[51] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 592.

[52] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 546.

[53] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 592.

[54] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 785.

[55] V literatuře se vedle pojmu „princip vymezeného přezkoumání“ a „princip vázanosti“ lze též setkat s označením opravné řízení „bez revizního principu“.

[56] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 592.

Princip vymezeného přezkoumání se uplatňuje v případě odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona. V žádném z uvedených případů se však nevyskytuje ve své ryzí podobě, ale je zčásti doplněn o omezený revizní princip (čímž se obsah a rozsah přezkumu rozšiřuje). V těchto případech se tak přezkoumává zákonnost a odůvodněnost pouze těch oddělitelných výroků rozhodnutí, které byly opravným prostředkem napadeny, jakož i správnost postupu řízení jim předcházející, a to pouze z hlediska vytýkaných vad. Pokud mají vytýkané vady původ v jiném výroku (výrocích), který se týká oprávněné osoby a proti němuž mohla dotčená osoba daný opravný prostředek podat, nicméně neučinila tak, bude i tento „jiný" výrok (či výroky) přezkoumán, avšak pouze pokud na něj opravným prostředkem napadený výrok navazuje a mohla-li být jeho nesprávnost příčinou vytýkaných vad (§ 254 odst. 2, § 265i odst. 3, § 267 odst. 3). V tomto případě tedy lze výše uvedený rámec přezkumu překročit. Klíčové je, aby spolu oba výroky skutečně souvisely. Není možné, aby soud bez dalšího přezkoumával, byť vadou zatížený, nenapadený výrok, aniž by byla dána souvislost s napadeným výrokem (srov. např. č. 32/2014 Sb. rozh. tr.). V případě odvolání lze přihlédnout i k jiným vadám napadeného výroku (tj. takovým, které v opravném prostředku nebyly vytčeny), avšak to pouze v případě, že mají vliv na správnost napadených výroků (§ 254 odst. 1).

Dalším případem, kdy dochází k rozšíření rámce přezkumné činnosti nadřízeného orgánu, představuje situace, kdy oprávněná osoba podá opravný prostředek co do výroku o vině. V tomto případě nadřízený orgán v návaznosti na vytýkané vady přezkoumá vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad (§ 254 odst. 3, § 265i odst. 4, § 267 odst. 4 a § 284 odst. 1).

Posledním případem, který rovněž svou povahou představuje rozšíření obsahu a rozsahu přezkumu, je uplatnění tzv. *beneficia cohaesionis*, v jehož důsledku dochází k přezkumu rozhodnutí i ohledně osoby, v jejíž prospěch sice opravný prostředek podán nebyl, nicméně které se napadené rozhodnutí určitým způsobem dotýká a důvod, pro který bylo téže rozhodnutí změněno ve prospěch osoby, která opravný prostředek sama podala (resp. byl v její prospěch podán jinou osobou), prospívá i této osobě. O principu *beneficium cohaesionis* bude pojednáno níže.

Při vymezení významu a role principu vymezeného přezkoumání v případě odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona, je třeba mít primárně na zřeteli, že opravné řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Přezkoumání věci tedy může být vyvoláno jedině na základě opravného prostředku podaného k tomu oprávněnou osobou. Tato osoba přitom ve svém podání již sama specifikuje rozsah a důvody, pro které rozhodnutí napadá. Není tedy důvodu, aby orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, byl povinen přezkoumat celé rozhodnutí, jakož i celé

řízení mu předcházející. Dovolání je oprávněn podat pouze nejvyšší státní zástupce, příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce a obviněný, který tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce, tedy advokáta. Stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti, který disponuje odborným aparátem potřebným k tomu, aby mohly být náležitě specifikovány výroky, proti nimž stížnost pro porušení zákona směřuje, jakož i stížnostní důvody.[57] Jak v případě obhájce, nejvyššího státního zástupce, příslušného orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce, tak i ministra spravedlnosti se jedná o osoby právně erudované, které představují určitou záruku toho, že tyto opravné prostředky budou podávány v rozsahu a z důvodů, které pokryjí všechny potenciální vady daného rozhodnutí. Orgán, který o opravném prostředku rozhoduje, tedy nenese břemeno odhalení všech případných vad zatěžujících rozhodnutí a řízení mu předcházející, což vzhledem k tomu, že se jedná o orgán, který je s daným případem seznámen téměř výhradně pouze na podkladě spisového materiálu, se ani nejeví jako reálně požadovatelné.

V případě odporu se neuplatní ani revizní princip, ani princip vymezeného přezkoumání. Důvodem je, že podáním odporu se trestní příkaz bez dalšího ruší, aniž by byl prováděn přezkum napadeného rozhodnutí (§ 314g odst. 2).

V případě návrhu na povolení obnovy řízení se pouze přezkoumává, zda jsou dány předpoklady pro povolení obnovy řízení, a tudíž ani zde nedochází k přezkumu rozhodnutí ve věci samé. Z tohoto podhledu (tj. z pohledu rozhodnutí ve věci samé) lze stejně jako u odporu konstatovat, že se neuplatní ani revizní princip, ani princip vymezeného přezkoumání, jelikož v tomto ohledu k žádnému přezkumu nedochází, ani z povahy věci dojít nemůže. Nicméně pokud jde o rozsah, ve kterém soud zjišťuje, zda jsou dány podmínky pro obnovu řízení, tj. zda jsou dány nové skutečnosti nebo důkazy dříve soudu neznámé, jež by byly způsobilé (samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy již dříve soudu známými), odůvodnit změnu napadených výroků rozhodnutí, je soud návrhem na povolení obnovy řízení vázán. Soud pak bude přezkoumávat důvodnost návrhu jen ohledně v něm uvedených oddělitelných výroků rozhodnutí. V tomto případě se tedy uplatní princip vymezeného přezkoumání, resp. princip vázanosti (viz č. 20/1966 Sb. rozh. tr. a č. 30/1992 Sb. rozh. tr.).

[57] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 785–786.

2.2. Apelační a kasační princip

Z hlediska způsobu vyřizování opravného prostředku orgánem vyššího stupně se rozlišuje princip apelační (reformativní) a princip kasační.[58]

Princip apelace (reformace) ve své čisté, ryzí podobě spočívá v tom, že orgán provádějící přezkumné řízení poté, co zjistí, že opravným prostředkem napadené rozhodnutí nebo řízení mu předcházející, je zatíženo určitou vadou či vadami, takové rozhodnutí zruší a sám učiní nové, od zjištěných vad oproštěné, rozhodnutí. V opravném řízení ovládaném apelačním principem jsou posuzovány otázky jak právní, tak skutkové. Apelační princip se vyznačuje tím, že umožňuje provedení rozsáhlého dokazování, s čímž úzce souvisí i větší hospodárnost a rovněž rychlost řízení, neboť provedením plné nápravy vad v opravném řízení se zabraňuje opakovanému rušení napadaných rozhodnutí a vracení věci orgánu nižšího stupně k novému rozhodnutí. Na základě rozsáhlého dokazování však může být výrazně změněn skutkový stav ve srovnání s tím, jak byl zjištěn prvostupňovým orgánem, či může dojít k jiným významným odchylkám od přezkoumávaného rozhodnutí, což souvisí s určitou nevýhodou, jež tento princip obnáší, a sice nemožností podat řádný opravný prostředek proti novému (jinému) rozhodnutí učiněnému orgánem vyššího stupně.[59]

Naproti tomu v případě principu kasace[60] ve své čisté, ryzí podobě, orgán rozhodující o opravném prostředku po zjištění, že napadené rozhodnutí nebo řízení mu předcházející je zatíženo vadou, toto rozhodnutí zruší a přikáže věc k novému projednání a rozhodnutí tomu orgánu, jenž rozhodoval v dané věci v prvním stupni, nemůže však sám rozhodnutí změnit. V opravném řízení ovládaném kasačním principem v podobě, v jaké byl historicky zamýšlen, jsou posuzovány pouze otázky právní, nikoliv skutkové. Z toho je zřejmé, že kasační princip sám o sobě zdůrazňuje, že těžiště trestního procesu se nachází v řízení před prvostupňovým orgánem, kde dochází k nejširšímu uplatnění základních zásad trestního řízení a kde je rovněž v nejširší míře uplatňován výchovný a preventivní účinek trestního řízení. Proti novému rozhodnutí vydanému v následném prvostupňovém řízení mohou osoby k tomu oprávněné podat nový opravný prostředek. Nevýhodou však může být, že tímto postupem může docházet k prodlužování řízení,

[58] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 592.

[59] Tamtéž, s. 592–593.

[60] Označení kasace vychází z francouzského „casser“, což v předkladu do češtiny znamená anulovat či zrušit.

a rovněž situace, kdy dochází k opakovanému zrušování prvostupňového rozhodnutí, představuje porušení zásady hospodárnosti trestního řízení.[61]

Oba tyto principy se v českém opravném řízení vyskytují ve vzájemné kombinaci, nevyskytují se tedy ve své výše popsané čisté podobě.

Pokud jde o opravné prostředky řádné, tak v případě stížnosti (§ 149 odst. 1) je uplatňován princip kasace, který je však velmi významným způsobem transformován principem apelačním, čímž se orgánu rozhodujícímu o stížnosti umožňuje, aby sám rozhodl v takových případech, kdy to povaha věci umožňuje, resp. kdy jsou zjištěny méně závažné vady rozhodnutí (popř. řízení mu předcházejícího) a není nutné, aby byla věc vracena orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje, čímž se podporuje hospodárnost a rychlost řízení. Obecně lze říci, že právní úprava stížnosti je v tomto směru velmi benevolentní, jelikož o tom, zda se v daném případě uplatní princip apelace nebo kasace, ve svém důsledku rozhodne na základě svého uvážení orgán druhého stupně.

Naproti tomu v případě odvolání (§ 259) se od 1. 1. 2002 uplatňuje výrazně posílený princip apelace s určitým omezením ve formě prvků kasace. Zjistí-li tedy odvolací soud, že napadené rozhodnutí či jeho část (řízení mu přecházející) trpí vadami, pak jej v potřebném rozsahu zruší a zásadně také sám rozhodne. V souladu s apelačním principem pak tento soud může za účelem odstranění daných vad provádět rozsáhlé dokazování, přičemž se může i velmi zřetelně odchýlit od prvostupňovým soudem zjištěného skutkového stavu. Potud jsou zřejmé apelační prvky. Teprve pokud se jedná o vady, jejichž odstranění by si žádalo náročné a obtížné dokazování, bylo by nutno opakovat hlavní líčení apod., přikáže odvolací soud (v souladu s pojetím kasačního principu) věc soudu, jenž rozhodoval ve věci v prvním stupni k novému projednání a rozhodnutí (§ 259 odst. 1). Zákonodárce kombinací výhod obou principů cílí zejm. na rychlost a ekonomickou úspornost řízení, jakož i na snahu předejít nahrazování činnosti soudu prvního stupně při nápravě závažných vad. Ohledně omezení apelačního postupu v případě odvolání je rovněž nutno upozornit na omezení vyplývající z ustanovení § 259 odst. 5.

Řízení o mimořádných opravných prostředcích dovolání a stížnosti pro porušení zákona je ovládáno zásadně principem kasačním, zatímco rozsah uplatnění apelačního principu je v těchto případech jen velmi omezený. Kasační princip se odráží v tom, že Nejvyšší soud vadné rozhodnutí (nebo jeho část, popř. též řízení mu předcházející) zruší a v případech, kdy je potřeba učinit nové rozhodnutí, zpravidla vrátí věc orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu

[61] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 787.

projednal a rozhodl. Sám může rozhodnout ve věci samé toliko na základě správně zjištěného skutkového stavu[62]. Jinými slovy změna skutkového stavu napadeného rozhodnutí tak, jak byl zjištěn orgánem, o jehož rozhodnutí jde, není možná, jelikož dokazování se v řízení o dovolaní a stížnosti pro porušení zákona provádí jen výjimečně a ve značně omezeném rozsahu (srov. 265l odst. 1, § 265r odst. 7, § 270 odst. 1). Takováto konstrukce právní úpravy řízení o dovolání a stížnosti pro porušení zákona je odůvodněna tím, že se jedná o mimořádné opravné prostředky, jakož i snahou zákonodárce zdůraznit, že v trestním řízení se těžiště rozhodování nachází v řízení před orgány prvního stupně, případně též v řízení konaných o řádných opravných prostředcích, a to v rozsahu, v jakém se v případě konkrétního řádného opravného prostředku uplatňuje princip apelační.[63]

V případě odporu a obnovy řízení se principy kasace a apelace neuplatní. Je-li podán odpor, pak se trestní příkaz ex lege ruší, a žádné rozhodnutí se tak nepřezkoumává. Stejně tak v řízení o návrhu na povolení obnovy se rozhodnutí, jež je předmětem tohoto mimořádného opravného prostředku, nikterak nepřezkoumává, a jestliže je obnova povolena, provede se nové (tzv. obnovené) řízení.

2.3. Devolutivní účinek

Opravné prostředky se rozlišují na opravné prostředky s devolutivním účinem a bez takového účinku z hlediska toho, zda je rozhodnutí o opravném prostředku přenášeno na orgán (zpravidla vyššího stupně) odlišný od toho, jenž v původním řízení napadené rozhodnutí vydal (tehdy se hovoří o účinku devolutivním neboli odvalovacím), anebo zda o napadeném rozhodnutí rozhoduje týž orgán, jenž jej vydal (hoříme o opravném prostředku bez devolutivního účinku).

Výhodou devolutivního účinku je, že umožňuje nezávislé, kvalitnější a na vyšší odborné úrovni provedené přezkoumání napadeného rozhodnutí, což je i důvodem, proč je příznačný pro většinu opravných prostředků. Devolutivní účinek lze dále rozlišovat na centralizovaný a decentralizovaný, a to podle toho, zda o opravném prostředku přísluší rozhodovat jen jednomu jedinému orgánu vyššího stupně, či nikoliv.[64] S centralizovaným devolutivním účinkem je možné se setkat v případě dovolání nebo stížnosti pro porušení zákona, jelikož o nich vždy rozhoduje

[62] Meritorní rozhodování Nejvyššího soudu je však zejm. s ohledem na zásady bezprostřednosti a ústnosti, jakož i s respektem k právu obviněného na obhajobu a snaze zákonodárce jej zajistit v co nejširší možné míře (včetně práva na uplatnění řádných opravných prostředků) limitováno ustanovením § 265m odst. 1 písm. a) až c) a § 271 odst. 1 písm. a) až c).

[63] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 602.

[64] Tamtéž, s. 594.

Nejvyšší soud. Příkladem decentralizovaného devolutivního účinku pak jsou opravné prostředky řádné (odvolání a stížnost).

V souvislosti s devolutivním účinkem je nutné se zmínit o institutu tzv. autoremedury jakožto zvláštního způsobu vyřízení opravného prostředku, jehož účelem je zejm. urychlit řízení. Autoremeduru lze vnímat jako určitou výjimku z devolutivního účinku, jež spočívá v tom, že orgán, proti jehož rozhodnutí opravný prostředek směřuje, může sám tento opravný prostředek (který jinak v zásadě podléhá devolutivnímu účinku) vyřídit, a to tak, že napadené rozhodnutí (z jeho podnětu) přezkoumá, napraví jeho vady, a přitom podanému opravnému prostředku v plném rozsahu vyhoví.[65] Uplatnění institutu autoremedury je ze všech opravných prostředků v trestním řízení, které český právní řád, resp. trestní řád, rozeznává, přípustné pouze v případě stížnosti (§ 141 odst. 1). Rozhodnutí orgánu, proti jehož rozhodnutí stížnost směřuje, učiněné podle § 146 odst. 1., tzn. za použití tzv. autoremedury, je považováno za rozhodnutí vydané v prvním stupni, a tudíž je proti němu přípustná stížnost, o které je příslušný rozhodnout nadřízený orgán podle § 146 odst. 2 (č. 55/1995 Sb. rozh. tr.).

Naproti tomu odpor proti trestnímu příkazu a v zásadě ani návrh na povolení obnovy řízení devolutivní účinek nemá. Je tomu tak proto, že podáním odporu se trestní příkaz ex lege ruší, aniž by se konalo jakékoliv opravné řízení. Ve věci pak musí znovu rozhodnout ten prvostupňový soud, jímž byl zrušený trestní příkaz vydán. O návrhu na povolení obnovy řízení přísluší rozhodovat tomu soudu, jenž ve věci rozhodl v prvním stupni. Důvodem je, že v řízení o povolení obnovy řízení (iudicium rescidens) jsou řešeny v převážné většině otázky skutkové, přičemž soud, jenž v dané věci rozhodl v prvním stupni, má v zásadě lepší podmínky k jejich přezkoumání, a to zejména s ohledem na to, že musí hodnotit nově najevo vyšlé skutečnosti a důkazy soudu dříve neznámé, ve vztahu k důkazům již dříve provedeným. Určitý prvek devolutivního účinku lze v případě návrhu na obnovu řízení spatřovat v tom, že o tomto návrhu rozhoduje zpravidla jen soud, a to i tehdy, pokud trestní stíhání skončilo v přípravném řízení pravomocným rozhodnutím státního zástupce.[66]

2.4. Suspenzivní účinek

Opravné prostředky je dále možno rozlišovat z hlediska toho, zda jejich důsledkem je suspenzivní účinek či nikoliv.

[65] Tamtéž.

[66] Tamtéž, s. 603.

Suspenzivní (odkladný) účinek znamená, že podáním opravného prostředku dojde k odkladu výkonu napadeného rozhodnutí, a to v zásadě až do té doby, než bude o opravném prostředku meritorně rozhodnuto. Pokud opravný prostředek suspenzivní (odkladný) účinek nemá, pak je možné napadené rozhodnutí vykonat, a to i přesto, že eventuálně dosud nenabylo právní moci. Suspenzivní účinek je opravným prostředkům přiznán zpravidla v takových případech, kdy by vykonáním napadeného rozhodnutí došlo ke zmaření účelu daného opravného prostředku nebo jestliže by jeho nepřiznání představovalo neodčinitelnou újmu. [67]

Suspenzivní účinek nabízí zcela jistě zásadní výhody, nese s sebou však i jistá úskalí, na která je třeba rovněž upozornit. Jeho klíčový přínos spočívá nepochybně v možnosti přistoupit k výkonu napadeného rozhodnutí až tehdy, kdy bude přezkoumáno orgánem vyššího stupně a budou odstraněny případné vady, jež dané rozhodnutí zatěžují, a to tak, aby nedošlo ke vzniku pochybností o jeho zákonnosti, správnosti a odůvodněnosti.[68] Zamezí se tak nepříjemným situacím, kdy by vlivem výkonu vadného rozhodnutí bylo třeba napravovat (odstraňovat) následky tímto postupem vyvolané, což by s sebou neslo zbytečné časové, ekonomické i administrativní náklady. Újma takovým (zbytečným) postupem způsobená, vzniká nejen na straně obviněného, ale sekundárně též na straně státu, jenž je povinen ji odškodnit dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“).

Nevýhodou tohoto principu je však riziko zneužití účelu, pro nějž bylo takové rozhodnutí vydáno, jestliže k naplnění tohoto účelu je vyžadován neprodlený výkon rozhodnutí[69]. Jako příklad může posloužit rozhodnutí soudu (soudce) o vazbě. Účelem zajišťovacího institutu vazby je zbavit obviněného ze zákonných důvodů na dobu zákonem stanovenou osobní svobody a zabránit tak tomu, aby se vyhýbal trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchl nebo by se skrýval, aby mařil či ztěžoval objasnění věci nepřípustným působením na prameny důkazů, či aby dokonce pokračoval v trestné činnosti (§ 67, § 72a odst. 1 až 4, § 74 odst. 2 a § 141 odst. 4). Odkladem výkonu tohoto rozhodnutí by mohlo jednoduše dojít k tomu, že později již nebude možné účelu rozhodnutí dosáhnout, a to například proto, že se obviněný bude skrývat. Suspenzivní účinek by tak v tomto případě působil v přímé kolizi s účelem institutu vazby.

[67] Tamtéž, s. 594.

[68] Tamtéž.

[69] Tamtéž.

Právní úprava obsažená v obsažená v trestním řádu je konstruována způsobem, že zatímco odvolání má suspenzivní účinek vždy (§ 245 odst. 2), stížnosti zákon přiznává suspenzivní účinek toliko tam, kde tak výslovně stanoví (141 odst. 4). To platí i v případě, že lhůta k podání odvolání či stížnosti (za předpokladu, že je jí ovšem jinak zákonem odkladný účinek přiznán) již sice uplynula, ale oprávněná osoba požádala o navrácení lhůty (139 odst. 3 a 140 odst. 4). V případě mimořádných opravných prostředků není suspenzivní účinek přiznán ex lege, ale o jeho přiznání rozhoduje orgán příslušný k rozhodování o konkrétním mimořádném opravném prostředku, jehož rozhodnutí se zpravidla opírá o obsah rozhodnutí, které je opravným prostředkem napadáno, dále přihlíží i k použitým argumentům a z toho vyplynuvší vlastní úvaze o pravděpodobnosti úspěšnosti daného mimořádného opravného prostředku. Tak v případě dovolání může suspenzivní účinek přiznat Nejvyšší soud, resp. předseda senátu Nejvyššího soudu, který o jeho přiznání rozhoduje buď na základě návrhu (podnětu) předsedy senátu soudu prvního stupně (§ 265h odst. 3), přičemž v tomto případě se jedná o postup obligatorní, a tedy, neshledá-li předseda senátu Nejvyššího soudu důvod k odkladu či přerušení výkonu dovoláním napadeného rozhodnutí, musí o tom učinit negativní rozhodnutí, nebo naopak o jeho přiznání může předseda senátu Nejvyššího soudu rozhodovat i zcela fakultativně, tj. z vlastní iniciativy (§ 265o odst. 1), a tudíž v případě, že důvod k odkladu nebo přerušení výkonu rozhodnutí neshledá, o tom žádné negativní rozhodnutí činit nemusí (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 35/2007-T 993). Obdobně v případě stížnosti pro porušení zákona může Nejvyšší soud (a to až do doby, než o stížnosti meritorně rozhodně) odložit nebo přerušit výkon rozhodnutí z vlastní iniciativy, případně na návrh ministra spravedlnosti. Podobně jako v případě dovolání i zde platí, že rozhoduje-li Nejvyšší soud na návrh (zde na návrh ministra spravedlnosti), jde o rozhodnutí obligatorní, Nejvyšší soud tak o takovém návrhu musí rozhodnout formou usnesení, a to nejpozději do čtrnácti dnů po obdržení spisu (§ 275 odst. 4). Byl-li podán návrh na obnovu řízení, může soud odložit nebo přerušit výkon trestu, jenž byl pravomocně uložen v původním řízení, pouze tehdy, byl-li tento návrh podán ve prospěch obviněného a zároveň tento postup odůvodňuje povaha skutečností a důkazů nově vyšlých najevo (§ 282 odst. 3).

2.5. Beneficium cohaesionis

Princip *beneficium cohaesionis* (lat.) v doslovném překladu do češtiny znamená *„dobrodiní záležející v souvislosti“.* Jedná se o specifický právní princip, jehož podstatou je, jak již název napovídá, změna rozhodnutí v trestním řízení i ve prospěch té osoby, která sice opravný prostředek nepodala, pokud jí prospívá týž důvod, pro který bylo rozhodnutí změněno ve prospěch

osoby, která daný opravný prostředek podala (resp. v jejíž prospěch byl opravný prostředek podán).[70] Uvedený princip se tak týká toliko změny ve prospěch.

Je průlomem do principu nezměnitelnosti rozhodnutí, jenž vyplývá z právní moci rozhodnutí. Jeho uplatnění je zároveň určitým (důležitým) doplněním principu vymezeného přezkoumání, resp. v případě stížnosti překročením rámce stanoveného omezeným revizním principem (viz výše).[71]

Možnost aplikace tohoto principu je podmíněna určitými (níže uvedenými) předpoklady, při jejichž splnění je aplikace *beneficium cohaesionis* obligatorní.

a) Rozhodnutí bylo napadeno opravným prostředkem, jemuž bylo vyhověno alespoň ohledně jedné z osob, která opravný prostředek podala, resp. ve prospěch které byl opravný prostředek podán.

b) Důvod, pro který orgán rozhodující o opravném prostředku (tj. orgán vyššího stupně) rozhodl ve prospěch osoby, ohledně které byl daný opravný prostředek podán, prospívá rovněž další osobě, ohledně které sice opravný prostředek podán nebyl, ale bylo o ní rozhodnuto stejným, opravným prostředkem napadeným, rozhodnutím (musí se tedy jednat o tzv. společný důvod). Nesmí jít o takový důvod, jenž je třeba u každé osoby zkoumat samostatně (individuálně), jako je např. otázka trestní odpovědnosti, formy a míry zavinění, otázka osobních poměrů či možností nápravy obviněného z hlediska uloženého trestu apod. (viz č. 59/1977 Sb. rozh. tr.). Jako příklad možného společného důvodu lze uvést to, že nebylo prokázáno, že byl spáchán skutek, pro nějž je trestní stíhání vedeno.[72]

c) Konečně je nutné, aby ono původní "společné rozhodnutí" bylo vydáno ve společném řízení (tj. aby příslušný orgán o všech osobách (tj. osobách, jimž svědčí společný důvod) vedl společné řízení a rozhodl o nich zároveň společným rozhodnutím); princip *beneficium cohaesionis* tak nelze uplatnit např. v takových případech, kdy byla věc některého ze spoluobviněných vyloučena ze společného řízení ve smyslu ust. § 23 odst. 1.[73]

Jak bylo uvedeno výše, při splnění shora uvedených podmínek je postup soudu záležející v aplikaci *beneficium cohaesionis* obligatorní (tzn. že soud musí tak postupovat ex offo), s tím, že

---

[70] ŠÁMAL, Pavel. Beneficium cohaesionis. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: Beneficium cohaesionis. Právnický slovník – Beck-online (cuni.cz).

[71] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 788.

[72] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 3 Tdo 1093/2008.

[73] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 595.

odvolací či dovolací soud se musí omezit pouze na přezkum vadné části napadeného rozsudku, a to za současné vázanosti ustanoveními o oddělitelnosti jednotlivých výroků (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 3 Tdo 1093/2008).

Smyslem tohoto principu je zamezit nežádoucím důsledkům, jež by mohly vzejít z přezkumu napadeného rozhodnutí a následné nápravy jeho vad, vázaných striktně toliko na osobu, ohledně které byl opravný prostředek podán. Absence možnosti *beneficium cohaesionis* by znamenala nedostatečné zajištění ochrany zákonných práv a zájmů osob, ohledně nichž se v trestním řízení rozhoduje. Dále by neexistence možnosti tohoto principu měla za následek nepříznivý výchovný účinek rozhodnutí, jakož i snížení jejich autority. To vše by pak ve svém souhrnu jen zbytečně rozšiřovalo potřebu uplatnění mimořádných opravných prostředků, což by vedlo k neúměrnému a iracionálnímu zatížení orgánů příslušných k rozhodování o nich.[74]

S výjimkou odporu nachází tento princip své projevy jak v případě opravných prostředků řádných, tak i mimořádných. Kromě stížnosti, kde ho zákon upravuje pouze ve vztahu k osobě spoluobviněného (§ 150 odst. 2), se v případě odvolání (§ 261), dovolání (§ 265k odst. 2 poslední věta), stížnosti pro porušení zákona (§ 269 odst. 2 poslední věta) i obnovy řízení (§ 285) uplatňuje nejen mezi spoluobviněnými (spoluobžalovanými), ale týká se též zúčastněné osoby.[75] K principu *beneficium cohaesionis* v souvislosti s dovoláním viz podkapitola 4.8.1. („Rozsah přezkumné činnosti“) a bod 4.8.2.2. („Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího“).

2.6. Zákaz reformationis in peius

Zákaz *reformationis in peius*, čili princip zákazu změny k horšímu, je principem zakazujícím zhoršení postavení osoby, která podala opravný prostředek nebo v jejíž prospěch byl opravný prostředek podán jinou (k tomu oprávněnou) osobou. Zákaz takového zhoršení se přitom vztahuje nejen na opravné řízení samotné, ale rovněž i na řízení následující poté, co bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena orgánu nižšího stupně k novému projednání. Nutným předpokladem podmiňujícím uplatnění tohoto principu ohledně určité osoby je, že byl opravný prostředek podán výlučně v její prospěch. Pokud by tedy byl vedle opravného prostředku ve prospěch (v zájmu) určité osoby podán jiný opravný prostředek směřující v její neprospěch, a došlo-li by ke zrušení napadeného rozhodnutí na základě obou těchto opravných prostředků (resp. na základě opravného prostředku v její neprospěch), uvedený zákaz by se neuplatnil. Stejně tak se zákaz *reformationis in peius* neuplatní v případech, kdy oprávněná osoba podala opravný

[74] Tamtéž

[75] Tamtéž.

prostředek zároveň jak ve prospěch, tak v neprospěch určité osoby[76] a bylo-li současně jejímu podání vyhověno v části, jež směřuje v neprospěch dané osoby.[77]

Opačný požadavek, tj. „požadavek zákazu změny k lepšímu“ ve vztahu k určité osobě (obviněnému), i když opravný prostředek ve svůj prospěch nepodala, je v rozporu se zásadami trestního řízení, zejm. by tak byla porušena zásada spravedlivého procesu a ve svém konečném důsledku i princip spravedlnosti, jenž ovládá (musí ovládat) rozhodování soudu v trestním řízení. Jsou-li proto splněny zákonné podmínky pro takový postup, může soud vyššího stupně na podkladě opravného prostředku směřujícího pouze v neprospěch obviněného napadené rozhodnutí soudu nižšího stupně zrušit nebo změnit, a to nejen v neprospěch obviněného, ale rovněž v jeho neprospěch i ve prospěch, jakož i výlučně v jeho prospěch. Takovému postupu není na překážku ani skutečnost, že se obviněný vzdal práva odvolání.[78]

Smyslem zákazu *reformationis in peius* je, aby byla nesprávná rozhodnutí oprávněnými osobami napadána a následně orgánem vyššího stupně přezkoumávána, aniž by se přitom obávaly rizika, že dojde ke zhoršení jejich situace nebo situace osoby, v jejíž prospěch podaly (nebo plánují podat) určitý opravný prostředek.[79]

Nutno doplnit, že zákaz *reformationis in peius* se nevztahuje na samotné řízení, nýbrž na jeho výsledek (tj. na rozhodnutí). Nevztahuje se tudíž na možnost zvažovat jinou, resp. přísnější právní kvalifikaci jednání obviněného, ale až na rozhodnutí soudu vyššího stupně o vině obviněného takovým přísnějším trestným činem.[80]

Poměřování, zda se v konkrétním případě jedná o trest přísnější[81], je otázkou závisející na několika faktorech, jež se mohou v různých případech lišit a nelze při tomto poměřování postupovat stroze objektivisticky až matematicky, nýbrž je nutné poměřovat jednotlivá hlediska v kontextu toho kterého případu a s přihlédnutím k jeho specifikům (jako je např. sociální situace obviněného apod.), jakož i ctít maximu *iudex non calculat*. Dovolím si proto na tomto místě

---

[76] Např. dovolání nejvyššího státního zástupce podané ve prospěch i v neprospěch obviněného.

[77] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 595.

[78] Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 303/2012.

[79] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 790.

[80] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 5 Tdo 892/2005.

[81] Za zmínku stojí dle mého názoru velmi zajímavý rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 1998, sp. zn. 5 Tz 57/98, ve kterém Nejvyšší soud dospívá k závěru, že změnou v neprospěch obviněného je i takové nové rozhodnutí, kterým se obviněný na podkladě nových skutkových okolností uznává vinným oproti dosavadnímu rozhodnutí ve větším rozsahu spáchané trestné činnosti, které se oproti dosavadnímu rozhodnutí dopustil ve větším rozsahu, ačkoliv již taková změna nemá žádný vliv na právní kvalifikaci spáchaného trestného činu a není ani nijak spojena s možností uložení přísnějšího trestu. Změnu v neprospěch představuje i takový případ, kdy bylo zjištěno, že obviněný spáchal trestný čin ve formě pokračování více dílčími útoky, než bylo doposud předpokládáno.

polemizovat se závěry Nejvyššího soudu uvedenými např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 5 Tdo 570/2006 nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2008 sp. zn. 5 Tdo 1308/2008, kde Nejvyšší soud posuzuje stupeň přísnosti uloženého trestu prostřednictvím dle mého názoru až příliš zobjektivizované techniky. V tomto ohledu plně souhlasím s názorem Ústavního soudu, že *„Je na soudu, aby při poměřování přísnosti jednotlivých druhů trestů v každém konkrétním případě zvážil všechny relevantní okolnosti (zejména osobu a poměry pachatele) a v tomto směru dospěl k racionálnímu závěru o nutnosti veřejnou žalobou nenavrhované změny trestů uložených soudem nižšího stupně. […] Nelze […] přisvědčit […] názoru NS, jež ve své judikatuře (viz např. usnesení z 24. 11. 2006, sp. zn. 5 Tdo 570/2006) prosazuje určité obecně platné seřazení trestů podle přísnosti, na základě kterého se snaží téměř matematicky vypočítávat rozdíly v přísnosti kvalitativně zcela odlišných trestů. Taková metodika může vést k porušení zásady zákazu reformationis in peius v jejím materiálním pojetí, neboť i při pomoci jakoby objektivních matematických výpočtů může poměrně snadno dojít ke zjevnému zhoršení kvality života odsouzeného a zpřísnění trestu, který se dá jen obtížně vyjádřit při kombinaci více trestů matematickou formulí či přepočtem […]. Při naplnění ochrany práva na odvolání není tak třeba dbát pouze na to, aby se jednotlivé výměry trestů nezvýšily, nýbrž primárně na celkový dopad uložených sankcí pro život odsouzené osoby. Výchozím stavem pro úvahy o každém omezení právního postavení je obecně svoboda každého člověka ve smyslu čl. 1 věty první LPS. ÚS tak přísnost dvou či více porovnávaných trestů poměřuje mírou omezení této svobody (a to nejen osobní). […] Od soudce, právě proto, že je soudce, a ne účetní, se očekává, že tresty nebude poměřovat formalistickým způsobem, ale konkrétními dopady do života každého jednoho pachatele.*[82]

Z hlediska rozsahu uplatnění zákazu *reformationis in peius* lze konstatovat, že nejšířeji, resp. nejvýrazněji se projevuje v případě stížnosti (§ 150 odst. 1, 3) a stížnosti pro porušení zákona (§ 273), kde se uvedený zákaz uplatňuje ve stejné podobě a rozsahu, jako je tomu u stížnosti, která se kromě obviněného vztahuje na všechny osoby, které stížnost podaly nebo v jejichž prospěch byla stížnost podána. Jinými slovy dopadá na všechny osoby, jichž se dotýká v jejich prospěch uplatněná stížnost (nevyjímaje stížnost státního zástupce). Zákaz se zde uplatňuje absolutně, tedy bez omezení, protože (stejně jako je tomu u odvolání a stížnosti pro porušení zákona) nedovoluje žádnou změnu v neprospěch takové osoby (tj. osoby ohledně níž byla výhradně v její prospěch směřující stížnost podána).[83] V této souvislosti se jeví jako vhodné upozornit

[82] Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 525/15.

[83] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 604–605.

na ustanovení § 314i písm. b), které upravuje zákaz *reformationis in peius* v řízení konaném po kasačním nálezu Ústavního soudu (jde o jeden z důsledků kasačního nálezu Ústavního soudu). Dané ustanovení v části před středníkem stanoví, že bylo-li rozhodnutí orgánu činného v trestním zrušeno nálezem Ústavního soudu, přičemž se tak stalo výhradně ve prospěch obviněného, pak v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného. Pro jiná rozhodnutí, kterými je třeba rozumět rozhodnutí, která se týkají osoby odlišné od obviněného, pak toto ustanovení v části za středníkem stanoví přiměřené použití ustanovení upravující zákaz *reformationis in peius* v případě stížnosti, tj. § 150 (resp. § 150 odst. 1, 3, jelikož jen ta se věnují předmětnému principu), čímž dochází k rozšíření tohoto principu do stejného rozsahu jako u stížnosti proti usnesení (§ 150 odst. 1).[84] Přiměřeností použití § 150 pak spočívá v tom, že se nejedná o postup následující po rozhodnutí o stížnosti proti usnesení, nýbrž jde o pokračování v trestním řízení poté, co bylo rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení zrušeno kasačním nálezem Ústavního soudu.[85]

V případě odvolání (§ 259 odst. 4, § 264 odst. 2) a dovolání (§ 265p odst. 1, § 265s odst. 2) se zákaz *reformationis in peius* vztahuje pouze k osobě obviněného. Pokud jde o odvolání, pak v tomto znamenala velký zlom novela tr. řádu provedená zákonem č. 292/1993 Sb., která rozšířila zákaz *reformationis in peius* na veškeré výroky rozhodnutí, když do té doby se tento zákaz omezoval pouze na výrok o trestu.

Rovněž v případě obnovy řízení se zákaz *reformationis in peius* vztahuje pouze na obviněného, avšak s tím rozdílem, že se zde uplatní pouze co do výroku o trestu [§ 289 písm. b)], což má za následek, že v obnoveném řízení je možné uznat obviněného vinným těžším trestným činem. Přísnější trest mu však uložit nelze.[86]

Pokud jde o odpor, uvedený zákaz se logicky neuplatní (§ 314 g odst. 2). Soud tak poté, co (na podkladě odporu směřujícího ve prospěch obviněného) trestní příkaz zruší, může obviněného uznat vinným těžším trestným činem a uložit mu přísnější trest, než jaký byl původně stanoven

---

[84] Nelze se domnívat, že poté, co Ústavní soud v rámci řízení o ústavní stížnosti zruší kasačním rozhodnutím napadené rozhodnutí orgánu veřejné moci, již tento orgán nemůže nově rozhodnout opět v neprospěch takové osoby. Obecným soudům totiž stále náleží (poté, co pečlivě posoudí skutkové a právní okolnosti věci) právo autoritativně rozhodnout o vině a trestu, přičemž princip zákazu *reformationis in peius* je limituje „pouze" v tom směru, že nemohou novým rozhodnutím zhoršit postavení osoby, na kterou tento princip doléhá, resp. nemohou gradovat nepříznivost rozhodnutí (nelze tedy v neprospěch obviněného změnit původní, pro obviněného již samo o sobě nepříznivé, rozhodnutí) [k tomu viz usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. I. ÚS 117/2000].

[85] PÚRY, František. § 314i [Další důsledky zrušujícího nálezu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3611–3612. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 1. 3. 2022]. Dostupné z: § 314i: Další důsledky zrušujícího nálezu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[86] PÚRY, František. Obecné výklady o přezkoumávání rozhodnutí. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

trestním příkazem. Soud však nesmí při ukládání přísnějšího trestu postupovat libovolně, ale jeho rozhodnutí se musí opírat o zjištěný skutkový stav a musí být soudem náležitě odůvodněno (jak to ostatně vyžaduje § 125 odst. 1) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1207/2016].

Závěrem je třeba uvést, že zásada zákazu *reformationis in peius* sice není sama o sobě ústavně zakotvena, nelze ji ani přímo dovozovat z ústavně zakotveného práva na soudní ochranu nebo z práva na obhajobu; nicméně pozitivní zakotvení této zásady na ústavní úrovni ani není třeba, neboť, jak je zřejmé z části této práce věnované historickému vývoji mimořádných opravných prostředků, tato zásada nikdy nebyla zpochybňována a jednotlivé úpravy trestního řízení, tak jak se postupem doby vyvíjely, postupně tuto zásadu přejímaly až do současnosti.[87]

[87] Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 525/15.

3. Historický vývoj mimořádných opravných prostředků v trestním řízení na našem území

Stejně tak jako pro pochopení právního systému a práva vůbec je nutné pochopit jeho historický vývoj, je i pro pochopení mimořádných opravných prostředků platných v současnosti nutno vnímat jejich vznik a historický vývoj. Proto se v této kapitole budu věnovat exkurzu do historického vývoje mimořádných opravných prostředků, který se následně může prolínat s diskurzem mimořádných opravných prostředků na základně jejich historického kontextu, současného vývoje a trendu. Cílem tohoto exkurzu je zejména seznámit čtenáře s historickými východisky právní úpravy mimořádných opravných prostředků, resp. jakou cestou se mimořádné opravné prostředky konstituovaly, jak se s postupem doby vyvíjely, jakož i ukázat čtenáři, v čem je dnešní právní úprava inspirována dřívějšími, dnes již historickými, právními normami a v čem se naopak liší. Následující exkurz je vzhledem k tomu, že institut dovolání je koncepčně novým opravným prostředkem, soustředěn na mimořádné opravné prostředky obecně. Historický vývoj jsem pojala od dob feudalismu až do roku 1962, kdy došlo k nabytí účinnosti dnes platného trestního řádu.

3.1. Historický vývoj do konce 18. století

Ve feudálním období nebylo rozlišováno mezi řízením trestním a civilním a stejně tak se nerozlišovaly ani opravné prostředky na řádné a mimořádné, takové rozlišování je příznačné až pro mnohem pozdější období, kdy úroveň právní kultury opravných prostředků vlivem relativně dlouhého vývoje vzrostla natolik, že tuto diferenciaci mohla nabídnout.[88]

V období raně feudálního státu nebyla právně zakotvena žádná možnost řádné revize soudního rozhodnutí, o čemž ostatně svědčí veškeré dostupné prameny z této doby, mezi které se řadí například Dekreta Břetislavova z roku 1039, Statuta Konrádova pocházející ze 12. století či právní knihy ze 14. století. V tomto období však bylo možno registrovat jistý druh z dnešního pohledu „mimořádného“ opravného prostředku s prvky milosti. Jednalo se o možnost knížete změnit rozhodnutí knížecího soudu, pokud jej o to strana, jež se cítila být rozhodnutím tohoto soudu dotčena, požádala. Je nutno doplnit, že tehdejší proces se obecně zakládal na individuální soukromé iniciativě, a tak i po vynesení nálezu stále mohlo dojít ke změně rozhodnutí.[89]

[88] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 36.

[89] Tamtéž.

V době stavovské, kdy se nejvyšším soudním tribunálem pro šlechtu stal Zemský soud český *(iudicium terre bohemiae),* bylo možno se setkat s určitou formou revize, kterou bychom z dnešního pohledu mohli pojímat za mimořádný opravný prostředek, jelikož tím, že řádný opravný prostředek ve formě odvolání v té době vůbec nebyl připuštěn, byla přezkoumávána taková rozhodnutí soudců, která bychom dnes označili za pravomocná. Jednalo se o možnost napadnout soudce pro chybný výrok, přičemž v případě podání takového návrhu následoval samostatný a oddělený proces mezi hanobitelem a napadeným soudcem.[90]

V roce 1548 Ferdinand I. Habsburský zřídil radu nad apelacemi *(consilium apellationum)*. Tento apelační soud byl nejen všeobecnou odvolací instancí (stolicí) od městských soudů všech zemí Koruny království českého *(Corona regni Bohemiae)*, ale působil i jako soud třetí instance v těch případech, kdy určité městské soudy vyřizovaly odvolání od nižších soudů. Tehdejší mimořádný opravný prostředek v podobě možnosti požádat panovníka o revizi rozhodnutí byl zachován i tehdy, nicméně změna nastala v tom ohledu, že o tuto revizi šlo žádat již jen po nálezu apelačního soudu, jehož rozhodnutí pro odvolatele nebylo uspokojivé.[91]

Od 17. století došlo na našem území v souvislosti s tehdejší byrokratizací výkonu absolutistické soudní moci ke všeobecnému zavedení opravných prostředků, přičemž nejprve došlo k zavedení dvojinstančního, posléze však i trojinstančního systému. Významným se stal rok 1788, kdy Josef II. vydal trestní řád, přičemž tímto zpracováním a kodifikací trestního řízení došlo k jeho oddělení řízení civilního.[92]

3.2. Historický vývoj od 19. století až do 31. 7. 1950

S rozlišováním řádných a mimořádných opravných prostředků se bylo možné poprvé setkat ve velmi pokrokovém rakouském trestním řádu z roku 1850, který vydal dne 17. ledna 1850 patentem č. 25/1850 ř. z. císař František Josef I. Tento provizorní trestní řád se bohužel vlivem nástupu Bachova absolutismu netěšil dlouhému trvání. Na jeho kvality ovšem navázal trestní řád z roku 1873, zákon č. 119/1873 ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního, který zachoval rozlišení opravných prostředků na řádné a mimořádné. Kritériem tohoto rozlišení přitom byla právní moc rozhodnutí, tedy zda opravné prostředky směřovaly proti dosud nepravomocnému či naopak již pravomocnému rozhodnutí.

[90] Tamtéž, s. 37.

[91] Tamtéž, s. 37–38.

[92] Tamtéž, s. 38.

V několika následujících odstavcích budu věnovat pozornost zmíněnému rakousko-uherskému trestnímu řádu z roku 1873[93], který nabyl účinnosti 23. května. 1873 a s takřka nepodstatnými změnami platil na území České republiky až do 1. února 1949, kdy nabyl účinnosti zákon č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví (dále jen *„zákon o zlidovění soudnictví"*). Účinnosti citovaný trestní řád pozbyl uplynutím 31. července 1950. Mezi mimořádné opravné prostředky upravené tímto trestním řádem se řadila zmateční stížnost pro zachování zákona (§ 292), obnova řízení (§ 352 a násl.) včetně tzv. mimořádné obnovy řízení (§ 362) a žádost o navrácení v předešlý čas pro zmeškanou lhůtu (§ 364).

Zmateční stížnost pro zachování zákona, kterou trestní řád č. 119/1873 ř. z. upravoval ve svém § 292, svým charakterem představovala specifický mimořádný opravný prostředek, neboť jejím smyslem byl její obecný výkon čili správná interpretace a aplikace trestního práva hmotného a procesního, nikoliv správný výkon trestní spravedlnosti v daném případě.[94]

Aktivně legitimován k jejímu uplatnění byl výhradně generální prokurátor, který tak mohl učinit buď z vlastního podnětu nebo na pokyn (příkaz) ministra spravedlnosti. Pro její podání přitom nebylo vyžadováno, aby se jednalo o zmateční rozhodnutí nebo úkon, nýbrž plně postačovalo rozhodnutí či opatření, kterým došlo k porušení, potažmo zanedbání zákona[95]. Generální prokurátor ji mohl podat proti všem soudním rozhodnutím (tj. rozsudkům či usnesením) nebo opatřením, které byly v rozporu se zákonem, tedy i proti rozhodnutím soudů odvolacích. Naprosto zásadní podmínkou ovšem bylo, že muselo jít o takové případy, kdy již nebylo možno zjednat nápravu cestou řádné zmateční stížnosti, neboť trestní řízení, jež bylo zatíženo vadou či vadami způsobujícími nezákonnost, již bylo skončeno pravomocným rozsudkem, popř. zastavením trestního stíhání[96]. Lze konstatovat, že možnosti uplatnění tohoto mimořádného opravného prostředku byly značně široké jak z hlediska objektu, tak i z hlediska časového, když zákon podání zmateční stížnosti pro zachování zákona neomezoval jakoukoli lhůtou. Ráda bych také upozornila na to, že podmínkou nebylo ani předchozí vyčerpání řádných opravných prostředků osobami k tomu oprávněnými.[97]

---

[93] Též známý jako Glaserův trestní řád.

[94] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 39–40.

[95] PRUŠÁK, Josef. *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Všehrd, 1921, s. 163.

[96] STORCH, František. *Řízení trestní rakouské. Díl. II*., Praha: nákladem Právnické jednoty, 1897, s. 581–582.

[97] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení.* 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 39–40.

Nejvyšší soud, který o stížnosti pro zachování zákona rozhodoval, se ovšem měl omezit pouze na výrok, že došlo k porušení zákona, takže její vliv na rozhodnutí, které k ní dalo podnět, měl být opravdu jen výjimečný. Takovýto výrok Nejvyššího soudu zpravidla nevytvářel žádné účinky na obžalovaného, tj. na platnost rozhodnutí, o které se jednalo. Jedinou výjimku z uvedeného pravidla představoval § 292 věta čtvrtá citovaného trestního řádu, který uváděl, že pokud byl obžalovaný takovým zmatečným rozsudkem odsouzen k trestu, mohl ho zrušovací soud dle svého uvážení buď z obžaloby propustit, nebo mu vyměřit menší trest, anebo nařídit, aby se proti němu znovu zavedlo řízení.[98]

Až lakonicky tuto úpravu obsaženou v trestním řádu z roku 1873 doplňoval ve svém § 105 již výše zmiňovaný zákon o zlidovění soudnictví, přičemž v případě porušení zákona v neprospěch obviněného namísto dřívější formulace ve formě možnosti soudu založené na jeho vlastní úvaze, explicitně stanovil povinnost soudu takové rozhodnutí zrušit.[99] Významnou změnou, kterou do úpravy tohoto institutu přinesl bylo, že nezákonné rozhodnutí mohlo být zrušeno i tehdy, jestliže byl zákon porušen ve prospěch obviněného, to však pouze za předpokladu, že generální prokurátor podal stížnost do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí, o které se jednalo[100].

Pokud bych měla institut zmateční stížnosti pro zachování zákona na základě jeho účelu a celkového charakteru připodobnit k některému z dnešních mimořádných opravných prostředků, byla by to jistě stížnost pro porušení zákona.

Obnova řízení byla zakotvena v hlavě XX., konkrétně jí byly věnovány § 352 až 363b trestního řádu č. 119/1873 ř. z. Jednalo se o mimořádný opravný prostředek směřující proti skutkovým okolnostem případu. Návrh na obnovu řízení tak zásadně nesměřoval proti právním

---

[98] Tamtéž, s. 40.

[99] Srov. ust. § 105 odst. 4 věta druhá před středníkem zák. o zlidovění soudnictví.

[100] Na tomto místě si dovoluji upozornit na to, že dnešní právní úprava stížnosti pro porušení zákona neumožňuje zrušení nezákonného rozhodnutí, které spočívá v porušení zákona ve prospěch obviněného, nýbrž je Nejvyšší soud omezen pouze na možnost vyslovení tzv. akademického výroku, a sice, že došlo k porušení zákona (srov. ust § 268 odst. 2 tr. ř.). Fakt, že zákon o zlidovění soudnictví v ust. § 105 odst. 4 věta druhá za středníkem, byť s limitací šestiměsíční lhůtou od právní moci rozhodnutí, o které se jednalo, umožňoval zrušení i takového rozhodnutí, kterým byl zákon porušen ve prospěch obviněného, svědčí o jistém ovlivnění tehdejšího trestního procesu politickým ražením té doby. Důvodem je, že ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky (také známá jako Ústava 9. května) byla lidovědemokratickou ústavou, která sice formálně zachovávala zásady klíčové pro pluralitní demokracii, na kterých byl tehdejší demokratický právní stát (a tudíž i trestní proces), vybudován (např. garantovala nezávislé soudnictví), nicméně realita byla odlišná a ústava se tak vlivem tehdejšího intenzivního politického kontextu (tj. jinými slovy vlivem inklinace k Sovětskému svazu) stala z větší části pouhou fikcí. Tato ústava krom jiného předpokládala i změny v soustavě a systému soudní moci, přičemž zákon o zlidovění soudnictví se stal nástrojem pro naplnění tohoto jejího záměru. Proto zákon o zlidovění soudnictví, ačkoliv byl úpravou pouze prozatímní či přechodnou, vykazoval zjevné prvky inklinace k sovětské totalitní koncepci. Nedůvěra v nezávislost soudního rozhodování a celkové potlačování dělby moci ve státě (jakožto rysy obecně typické pro totalitní režimy) se mj. projevovaly v dominantní (většinové) účasti soudců z lidu na rozhodování, což platilo pro všechny stupně soudní soustavy. Soudci z lidu byli přitom povoláváni územními národními výbory, tj. orgány správními.

vadám pravomocného rozhodnutí. Tehdejší právní úprava rozeznávala obnovu ve prospěch obžalovaného a obnovu v neprospěch obžalovaného (obviněného).[101]

Ustanovení § 353 citovaného trestního řádu taxativně vymezoval důvody, pro které mohl být podán návrh na obnovu řízení.[102] Stejně jako je tomu dnes, i v období účinnosti Glaserova trestního řádu bylo možno povolit obnovu řízení jen na návrh oprávněné osoby. Osobami oprávněnými podat návrh na obnovu řízení ve prospěch obžalovaného, a to i po jeho smrti, byli vedle samotného obžalovaného rovněž všechny osoby oprávněné podat v jeho prospěch zmateční stížnost nebo odvolání, tedy manžel či manželka, jeho příbuzní v pokolení vzestupném nebo sestupném, jeho poručník a státní zástupce. V případě, že obžalovaný byl osobou nezletilou, mohli proti jeho vůli učinit návrh na obnovu řízení v jeho prospěch výhradně jeho rodiče a jeho poručník.[103] V případě státního zástupce přitom lze hovořit nejen jako o oprávnění, ale i jako o povinnosti, jelikož v případě, že státní zástupce zjistil některou skutečnost, pro kterou by bylo možno učinit ku prospěchu obžalovaného návrh na obnovu řízení, pak byl povinen buď tuto skutečnost oznámit obžalovanému nebo jiné osobě oprávněné podat návrh na obnovu řízení, anebo sám takový návrh učinit. Jde ve své podstatě o způsob reprezentace zájmu státu na tom, aby byl napraven co možná nejvyšší počet vadných rozhodnutí.[104]

V neprospěch obžalovaného (resp. obviněného) bylo možno, jestliže dosud nedošlo k zániku trestnosti promlčením, podat návrh na obnovu trestního řízení rovněž pouze z taxativně stanovených důvodů. Aktivně legitimovaným byl v tomto případě státní zástupce a v zásadě též soukromý žalobce.[105]

---

[101] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 40.

[102] Pokud jde o obnovu řízení ve prospěch obžalovaného, § 353 cit. tr. řádu znal tři taxativní důvody a sice prokázalo-li se, že důvodem odsouzení obžalovaného byl trestný čin třetí osoby, nebo uvedl-li odsouzený nové skutečnosti či důkazní prostředky (tedy takové, jež nebyly uvedeny v dřívějším hlavním přelíčení, byť by byly navrhovateli již dříve známy), které se samy o sobě nebo ve spojení s důkazy dříve provedenými jevily jako způsobilé odůvodnit zproštění odsouzeného nebo jeho odsouzení pro určitý trestný čin, který se má posuzovat podle mírnějšího trestního zákona, a konečně poslední důvod byl představován situacemi, kdy pro stejný trestný čin byly odsouzeny dvě či více osob různými nálezy a při srovnání těchto nálezů a skutečností, na nichž se zakládaly, bylo nutno mít za to, že jedna nebo více z těchto osob jsou nevinny.

[103] Srov. § 354 ve spoj. s § 282 zák. č. 119/1873 ř. z.

[104] Dnes bychom paralelu s ust. § 354 zák. č. 119/1873 ř. z. našli v § 280 odst. 5 účinného tr. řádu (zák. č. 141/1961 Sb.), který stanoví povinnost soudu nebo jinému státnímu orgánu, který se dozví o okolnosti, která by mohla odůvodnit návrh na povolení obnovy, aby ji oznámil ji státnímu zástupci. Přičemž pokud se jedná o okolnost, která by byla způsobilá odůvodnit návrh na povolení obnovy ve prospěch obviněného, je pak státní zástupce povinen neprodleně o ní informovat obviněného, případně není-li to možné, jinou osobu, jež je oprávněna návrh podat, pokud návrh na obnovu řízení nepodá sám.

[105] Srov. § 352, § 355, § 356; srov. též ustanovení § 363b zák. č. 119/1873 ř. z. ve znění zákona č. 166/1946 Sb., jímž se mění a doplňují trestní řády.

Návrh na obnovu řízení zásadně neměl devolutivní účinek. Dnešní právní úprava návrhu na povolení obnovy devolutivní účinek rovněž nepřiznává. Další podobnost s dnešní právní úpravou lze spatřovat v tom, že návrh na obnovu řízení neměl ani účinek suspenzivní.[106]

Ve vztahu k obnově byla shodně se svým dnešním pojetím upravena i zásada zákazu *reformationis in peius*, a to v § 359 odst. 4 trestního řádu z roku 1873.

Dále byla trestním řádem z roku 1873 upravena v § 362 cit. tr. řádu tzv. mimořádná obnova řízení a v ustanovení § 269 poslední věta se nacházela úprava obnovy řízení po rozhodnutí o zmateční stížnosti pro porušení zákona. V obou zmíněných případech se jednalo o obnovu řízení za zvláštních a výjimečných okolností, jejíž aplikace se omezovala striktně jen na případy obnovy řízení ve prospěch odsouzeného. Nařídit ji mohl pouze Nejvyšší soud. Odlišnost této mimořádné revize od obnovy trestního řízení záležela v tom, že k mimořádné revizi nebylo zapotřebí shledat pravidelné důvody obnovy, zejména pak nových skutečností a důvodů. Od zmateční stížnosti pro porušení zákona se pak odlišovala v tom směru, že při ní šlo pouze o to, že správnost skutkových okolností, které slouží jako podklad soudního rozhodnutí, se jevily jako pochybné, nešlo tedy o správné užití zákona jako v případě zmateční stížnosti pro zachování zákona.[107]

Jen pro úplnost bych na tomto místě ráda upozornila na ustanovení § 363 tr. řádu č. 119/1873 ř. z., jenž se ve své podstatě příčilo dnešním zásadám trestního řízení, a to v tom smyslu, že ačkoliv dle nyní účinné právní úpravy je iniciativa k zahájení opravného řízení svěřena v zásadě do dispozice stran řízení[108], tehdejší citovaná právní úprava umožňovala zahájení trestního řízení či pokračování v něm rovněž z iniciativy samotného soudu, a to i bez naplnění podmínek jinak vyžadovaných pro povolení obnovy řízení.[109] S takovou úpravou se dnes již pochopitelně nesetkáme.

---

[106] Výjimka z tohoto pravidla byla stanovena v § 361 odst. 1 cit. tr řádu a spočívala v možnosti sborového soudu rozhodujícího o obnově řízení ve prospěch obžalovaného zastavit výkon trestu, a to po slyšení žalobce, pokud to tento soud uznal podle okolností případu za vhodné. Stejně tak i dnes podání návrhu na obnovu řízení nemá suspenzivní účinek, avšak soud o obnově rozhodující může v případě podání návrhu na povolení obnovy ve prospěch obviněného rozhodnout o odložení anebo přerušení výkonu trestu.

[107] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení.* 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 42.

[108] Jistou výjimkou je stížnost pro porušení zákona, kterou podává výhradně ministr spravedlnosti.

[109] Tehdejší zákon znal celkem tři, resp. do novely provedené zákonem č. 319/1948 Sb. čtyři, případy, kdy k takovému postupu mohlo dojít, a sice bylo-li přípravné vyhledávání zastaveno, než byla určitá osoba obviněna; jestli-že soukromý žalobce, který měl ještě právo žalovat, podal žalobu, kdežto předešlé řízení bylo zastaveno, nebo byl vynesen osvobozující rozsudek jen proto, že žádný z účastníků řízení neučinil zákonem požadovaný návrh; anebo bylo-li žalobci při ukončení trestního řízení vedeného pro nějaký zločin nebo přečin vyhrazeno stíhat obžalovaného pro jiný trestný čin, nebo když teprve potom vyšly najevo příčiny podezření, že obžalovaný dříve spáchal nějaký trestný čin (srov. § 363 tr. řádu č. 119/1876 ř. z.). Do 1. února 1949, kdy nabyl účinnosti zákon č. 319/1948 Sb., obsahoval § 363 bod č. 4, a tedy důvod čtvrtý, a to jestliže *„soud okresní, uživ nepravě zákona, rozhodl o nějakém skutku, kterýž jest zločinem, jako by mu bylo příslušelo o něm rozhodovati, pokud neminulo od toho rozhodnutí více než šest měsíců, a jde-li o zločin, o kterém náleží rozhodovati porotě, ne více než dvanáct měsíců.“*

Z výše uvedeného jasně plyne, že institut obnovy řízení, má velmi hluboké kořeny a dnešní právní úprava je v mnohém právní úpravě obnovy řízení zakotvené v trestním řádu z roku 1873 velmi podobná. Je obdivuhodné, že tento necelých 150 let starý institut si dodnes zachoval natolik podobnou úlohu a význam.

Posledním mimořádným opravným prostředkem, který tehdejší právní úprava znala, byla žádost o navrácení v předešlý stav pro zmeškanou lhůtu. Její úprava byla obsažena v § 364 trestního řádu č. 119/1873 ř. z. Uplatnit ji mohl výhradně obviněný, a to zpočátku v případě všech opravných prostředků směřujících proti odsuzujícímu rozsudku (a to i v tzv. řízení kontumačním), později rovněž i proti trestnímu příkazu, a to z toho důvodu, že zmeškal lhůtu k jejich podání.[110] Tento zvláštní mimořádný opravný prostředek lze označit za přímého předchůdce a přímý výchozí koncept dnešního institutu navrácení lhůty zakotveného v § 61 trestního řádu. Významný rozdíl lze registrovat v tom, že ačkoliv i institut navrácení lhůty představuje jistý zásah do právní moci rozhodnutí, nezaujímá dnes roli mimořádného opravného prostředku, jelikož jeho uplatnění je možné jedině v případě rozhodnutí (tj. rozsudku či usnesení) soudu prvního stupně, potažmo v případě usnesení policejního orgánu či státního zástupce, to vše přitom za předpokladu, že není zákonem možnost využití institutu navrácení lhůty vyloučena.

Jen na okraj dodávám, že s trestněprávními procesními normami věnujícími se mimořádným opravným prostředkům se bylo možno setkat kromě trestního řádu č. 119/1873 ř. z. rovněž i ve vojenském trestním řádu[111], jenž upravoval speciální procesní úpravu pro vojáky. Mimořádnými opravnými prostředky, které tento zákon znal, byly zmateční stížnost k zachování zákona[112], obnova řízení[113], a to stejně jako v případě trestního řádu č. 119/1873 ř. z. včetně úpravy institutu tzv. mimořádné obnovy řízení[114].

Ačkoliv institut dovolání v této době neexistoval, je možné, pokud jde o výčet dnešních dovolacích důvodů, pozorovat jistou podobnost s tehdejším institutem zmateční stížnosti[115], která se však v systému tehdejších opravných prostředků řadila mezi řádné, nikoliv mimořádné opravné prostředky. Z výčtu zmatečních důvodů[116] je zřejmé, že se jednalo o vady zjevně podstatné, které

---

[110] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 42.

[111] Zákon č. 131/1912 ř. z., o vojenském trestním řádu.

[112] Srov. hlavu XIX, titul 4., ust. § 376 až 378 zákona č. 131/1912 ř. z.

[113] Srov. hlavu XXI, ust. § 386 až 402 zákona č. 131/1912 ř. z.

[114] Srov. hlavu XXI, ust. § 401 až 402 zákona č. 131/1912 ř. z.

[115] § 208 a násl. zák. č. 119/1873 ř.

[116] Srov. ust. § 281 č. 1 až 11 zák. č. 119/1873 ř. z. Podobnost s dnešní právní úpravou dovolání lze spatřovat například mezi ust. § 281 č. 1 a 6 a § 285b odst. 1 písm. a), b) tr. řádu týkající se věcné nepříslušnosti, nesprávného obsazení

bylo nutno v zájmu spravedlivého rozhodování odstranit. Příslušným k rozhodování o zmateční stížnosti byl tehdejší Nejvyšší soud,[117] který se svou rozhodovací činností zasazoval o sjednocování judikatury. Jedná se tak o další významný atribut společný pro zmateční stížnost a dnešní právní úpravu dovolání.

3.3. Historický vývoj od 1. 8. 1950 do 31. 12. 1956

Úprava zavedená zákonem č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) byla významná hned z několika důvodů, zejména však proto, že vedle jiných právních předpisů[118] zrušila i trestní řád č. 119/1873 ř. z. a vojenský trestní řád č. 131/1912 ř. z., což mělo vliv jednak na sjednocení právní úpravy trestního práva procesního, které od této doby bylo jednotně aplikovatelné jak na civilní občany, tak i na vojáky, jednak byla velmi významná i z toho hlediska, že odstranila do té doby přetrvávající rakousko-uherský dualismus trestněprocesní právní úpravy. Právní úprava rakouská, jež se dříve aplikovala na území Čech a Moravy, a uherská, jež se aplikovala na Slovensku[119], tak nyní byly nahrazeny jednotnou právní úpravou platnou na celém území tehdejšího Československa. Nová právní úprava přinesla značné změny i do tehdejšího systému mimořádných opravných prostředků. Trestní řád z roku 1950 upravoval dva mimořádné opravné prostředky, a to ve své hlavě šesté nazvané „Změna pravomocného rozhodnutí“, jež se dělila na dva oddíly. V prvém oddílu se nacházela úprava tehdy zcela nového institutu stížnosti pro porušení zákona[120] a v druhém z nich byla zakotvena právní úprava obnovy řízení[121]. Obecně lze říci, že trestní řád z roku 1950 navazoval na úpravu zákona o zlidovění soudnictví.

Stížnost pro porušení zákona byla svou celkovou koncepcí velmi podobná jejímu vývojovému předchůdci – zmateční stížnosti pro zachování zákona a rovněž se v mnoha prvcích blížila své dnes platné podobě.

Aktivně legitimován k jejímu podání byl zprvu pouze generální prokurátor. Ten ji však mohl uplatnit nejen proti každému pravomocnému rozhodnutí soudu (s výjimkou soudu Nejvyššího), ale navíc i proti kterémukoliv pravomocnému rozhodnutí prokurátora[122], jímž byl

soudu a situací, kdy rozhodoval soudce vyloučený z rozhodování, dále např. mezi ust. § 281 č. 10 a § 285b odst. 1 písm. g) o nesprávném právním posouzení skutku apod.

[117] Srov. ust. § 16 zák. č. 119/1873 ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního.

[118] Pro výčet zrušených předpisů z oboru trestního řízení soudního srov. ust. § 324 zák. č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

[119] Pro území Slovenska byla právní úprava trestního práva procesního soustředěna jednak v trestním řádu soudním (zák. čl. XXXIII/1896), jednak ve vojenském trestním řádu (zák. čl. XXXIII/1912).

[120] § 216 až 219 zák. č. 87/1950 Sb.

[121] § 220 až 225 zák. č. 87/1950 Sb.

[122] Tzn. teoreticky i proti vlastnímu rozhodnutí.

porušen zákon, což ve srovnání v dřívější právní úpravou znamenalo určité rozšíření oprávnění generálního prokurátora. Na druhou stranu se zde již neobjevovala možnost napadnout vadné řízení, jež danému nezákonnému rozhodnutí předcházelo. Zákon č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů ve svém § 8 svěřoval oprávnění podat stížnost pro porušení zákona i do rukou předsedy Nejvyššího soudu, ten ji ovšem mohl na rozdíl od generálního prokurátora uplatnit pouze proti rozhodnutí soudu, nikoliv proti rozhodnutí prokurátora. [123]

Příslušným k rozhodování o podané stížnosti byl i zde Nejvyšší soud. Novinkou však byla možnost, která ovšem byla podmíněna souhlasem generálního prokurátora, upustit od vyrozumění osob, které by mohly být daným rozhodnutím přímo dotčeny[124], o konání veřejného zasedání.[125]

V případě, že Nejvyšší soud dospěl k závěru, že je stížnost pro porušení zákona důvodná, vyslovil rozsudkem, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení zákona. Takový výrok se označuje jako akademický.

Jestliže byl zákon porušen v neprospěch obviněného, pak Nejvyšší soud předmětné rozhodnutí zrušil a současně buď sám v dané věci rozhodl[126], nebo nařídil prokurátorovi či soudu, o jehož rozhodnutí se jednalo (případně i odlišnému prokurátorovi, resp. soudu) znovu danou věc projednat a rozhodnout. Velmi důležité však bylo, že prokurátor, resp. soud byl při svém novém rozhodování vázán právním názorem Nejvyššího soudu.[127]

Jestliže byl však zákon porušen ve prospěch obviněného a generální prokurátor stížnost pro porušení zákona podal až poté, co již uplynulo šest měsíců od nabytí právní moci napadeného rozhodnutí, musel se Nejvyšší soud omezit pouze na konstatování, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení zákona (tzv. akademický výrok).[128] V situacích, kdy generální prokurátor uplatnil tento mimořádný opravný prostředek v uvedené šestiměsíční lhůtě od nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byl zákon porušen v neprospěch obviněného, disponoval Nejvyšší soud možností (pokud to však generální prokurátor nebo předseda Nejvyššího soudu navrhli) toto napadené rozhodnutí zrušit a nařídit, aby v oné věci znovu jednal (a rozhodl) orgán, o jehož rozhodnutí šlo[129].

---

[123] § 216 zákona č. 87/1950 Sb.

[124] § 208 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb.

[125] § 217 zák. č. 87/1950 Sb.

[126] Pokud jde o výsledek rozhodnutí, nebyl Nejvyšší soud nikterak zákonem omezován. Žádné opatření v podobě dnešní zásady zákazu *reformationis in peius* vyjádřené v ust. § 273, resp. § 150 trestního řádu, se tak neuplatňovalo.

[127] § 218 odst. 1 zák. č. 87/1950 Sb.

[128] § 218 odst. 3 zák. č. 87/1950 Sb.

[129] § 218 odst. 2 tr. zák. č. 87/1950 Sb.

„Zavedení institutu stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného v tr. řádu z roku *1950 bylo projevem posílení moci exekutivní vůči moci soudní (a to zejména prokuratury jako tzv. „strážce socialistické zákonnosti"). Vycházelo dále z nedůvěry ve spolehlivost justice v pozici represivního aparátu totalitního státu a představovalo instalování možnosti centrálním rozhodnutím dosáhnout revokace jakéhokoli pravomocného trestněprávního rozhodnutí, a to i v neprospěch obviněného."* [130]

Obnova řízení byla přípustná pouze proti pravomocnému rozsudku (odsuzujícímu nebo zprošťujícímu) a proti usnesení soudu o zastavení trestního stíhání. Dalšími podmínkami přípustnosti obnovy bylo, že buď vyšly najevo skutečnosti nebo důkazy, které dříve soudu nebyly známy a zároveň by mohly odůvodnit jiné rozhodnutí o vině či trestu, anebo vyšlo najevo, že se prokurátor nebo soudce v původním řízení dopustil trestního porušení úřední povinnosti (tedy že spáchal trestný čin, přestupek nebo disciplinární delikt), což mohlo mít vliv na rozhodnutí soudu. V případě obnovy v neprospěch obviněného přistupovala další podmínka, a sice, že dosud nezanikla trestnost činu.[131]

Mezi osoby oprávněné podat návrh na obnovu řízení se nově zařadily osoby osvojitele a osvojence[132]. V neprospěch obviněného mohl obnovu navrhnout výhradně jen prokurátor.[133]

Trestní řád z roku 1950 v ustanovení § 223 odst. 2 upravoval tzv. institut *beneficium cohaesionis,* který spočíval v tom, že pokud byla soudem povolena obnova ve prospěch obviněného z důvodu, který prospíval rovněž i některému ze spoluobviněných, pak vždy povolil obnovu i ve prospěch tohoto spoluobviněného. Tato zásada zůstala dodnes zachována téměř v nezměněné podobě. Jediný rozdíl spočívá v tom, že dnes (a to již od doby nabytí účinnosti trestního řádu z roku 1956) se vztahuje kromě osoby spoluobviněného rovněž i na osobu zúčastněnou.[134] Nechyběla ani úprava zásady zákazu *reformationis in peius* (co se uloženého trestu týče), která se nacházela v ustanovení § 225 odst. 2 tohoto trestního řádu.

3.4. Historický vývoj od 1. 1. 1957 do 1. 1. 1962

Na právní úpravě obsažené v trestním řádu z roku 1950 stavěl trestní řád z roku 1956, tedy zákon č. 64/1956 [135], který nabyl účinnosti ne 1. 1. 1957. Ten předešlou právní úpravu

[130] Nález Ústavního soudu č. 164/2001 Sb. n. u. ÚS.

[131] § 220 zák. č. 87/1950 Sb.

[132] Srov. ust. § 47 odst. 2 a § 236 odst. 1 zák. č. 87/1950 Sb.

[133] § 221 zák. č. 87/1950 Sb.

[134] Srov. § 285 tr. řádu.

[135] Zák. č. 64/1956 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).

mimořádných opravných prostředků (stížnosti pro porušení zákona a obnovy řízení) dále rozpracoval a na několika místech konkretizoval, jak si to ostatně tehdejší právní praxe žádala. Postupně také došlo k rozšíření revizního principu, vyjma obnovy řízení, na všechny opravné prostředky [136].

Aktivně legitimovaným k podání stížnosti pro porušení zákona byl (stejně jako v případě trestního řádu z roku 1950[137]) generální prokurátor, přičemž ten stížnost mohl uplatnit jak proti každému soudnímu rozhodnutí, tak i proti každému rozhodnutí prokurátorů včetně vlastního, tak i předseda Nejvyššího soudu. Předsedou podaná stížnost pak mohla směřovat vyjma rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona proti všem soudním rozhodnutím, tj. i proti rozhodnutí samotného Nejvyššího soudu, nikoliv ale proti rozhodnutí prokurátora.[138] Naproti tomu trestní řád z roku 1950 proti rozhodnutí Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona nepřipouštěl. Na tomto místě lze konstatovat, že zákonodárce se v této záležitosti při tvorbě dnes platného trestního řádu inspiroval právě trestním řádem z roku 1950 a nikoliv trestním řádem z roku 1956. Problematice nepřípustnosti stížnosti pro porušení zákona proti rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky jsem věnuji dále pozornost v kapitole 5. 2.

Příslušným k rozhodování o stížnosti pro porušení zákona byl i zde Nejvyšší soud. Velkou pozitivní změnu spatřuji v tom, že došlo k vypuštění úpravy trestního řádu z roku 1950, podle které bylo se souhlasem generálního prokurátora možno upustit od vyrozumění osob, které by mohly být daným rozhodnutím přímo dotčeny[139].

Významným počinem trestního řádu z roku 1956 nepochybně bylo, že odstranil zásadní deficit předchozí právní úpravy, a to že explicitně stanovil jako důvod přípustnosti stížnosti pro porušení zákona případy, kdy pravomocné rozhodnutí bylo vydáno na základě vadného postupu řízení.[140] Nezákonnost tak v těchto případech spočívala toliko v postupu řízení, které se stalo podkladem rozhodnutí, jež bylo napadnuto stížností pro porušení zákona.[141] Vadným postupem řízení je přitom třeba rozumět skutečně celé řízení, jenž vydanému rozhodnutí předcházelo, tzn. až do nabytí právní moci daného rozhodnutí. Obohacení trestního řádu o tento důvod bylo

---

[136] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 44.

[137] Ve znění účinném k 1. 1. 1953.

[138] § 291 odst. 1 zák. č. 64/1956 Sb.

[139] Srov. § 217 věta druhá zák. č. 87/1950 Sb.

[140] V tomto ohledu se trestní řád z roku 1956 vracel ke znění dřívějšího ustanovení § 292 věta druhá tr. řádu z roku 1873.

[141] § 291 odst. 1 zák. č. 64/1956 Sb.

zcela zásadním a pozitivním krokem, o čemž svědčí i fakt, se jedná dodnes zachovaný důvod stížnosti pro porušení zákona[142].

Další změna, kterou s sebou tento trestní řád přinesl, nepředstavovala samostatný důvod stížnosti pro porušení zákona, nýbrž restriktivní omezení možnosti jejího uplatnění co do výroku o trestu, neboť nově bylo podle §291 odst. 2 citovaného tr. řádu vyžadováno, aby byl uložený trest v očividném nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost.[143]

Pro případy, že napadeným pravomocným rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách, stanovil trestní řád z roku 1956 v ustanovení § 291 odst. 3 explicitě možnost omezit stížnost pro porušení zákona jen na tu část rozhodnutí, jež se týkala pouze některé z osob, o nichž bylo předmětným rozhodnutím rozhodnuto.[144] Toto omezení bylo přitom pro Nejvyšší soud závazné, a proto jím prováděnému přezkumu správnosti rozhodnutí podléhaly jen výroky týkající se ryze osoby, jíž se stížnost pro porušení zákona dotýkala, jakož i řízení této části napadeného rozhodnutí předcházející. Rozhodně se tedy nemohl uchylovat k přezkumu ostatních částí rozhodnutí, které se týkaly osob, u kterých stížnost podána nebyla.[145] V tomto případě se tedy uplatňoval tzv. omezený revizní princip.[146]

V případě porušení zákona v neprospěch obviněného přinesl trestní řád z roku 1956 zásadní (a nutno podotknout, že velmi žádoucí) změnu, jež je rovněž promítnuta i do dnešní právní úpravy, a souvisela s tím, že podáním stížnosti pro porušení zákona došlo zároveň i k nepřímému napadení dalších rozhodnutí (či jejich části), jež měla ve výslovně napadeném rozhodnutí svůj podklad, resp. jež na napadené rozhodnutí obsahově navazovala (příkladem může být rozhodnutí

---

[142] § 266 odst. 1 tr. řádu.

[143] Posoudit, zda v konkrétním případě byl dán tzv. očividný či zřejmý nepoměr, bylo pro soud nelehkým úkolem. Pochopitelně neexistovala a ani dnes neexistuje pevně stanovená hranice či nějaké měřítko, podle kterého takové případy posuzovat. Vždy záleželo (a stejně tak i dnes záleží) na konkrétních okolnostech případu, které soud musel za účelem učinění správného rozhodnutí pečlivě zvážit. Pro ilustraci lze odkázat např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.03.1958, sp. zn. 1 Tz 6/58 a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 07.03.1957, sp. zn. 7 Tz 32/57, jež se danou problematikou zabývala. Pokud jde dnešní postoj soudní praxe k otázce zřejmého nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu, pak lze konstatovat, že obecně je zaujímán postoj, že v tomto nepoměru *se nachází každý trest (v případě mladistvého pachatele pak trestní opatření), jenž byl uložen ve výměře vyšší, než je horní hranice trestní sazby, v rámci níž je možno uložit trest za konkrétní trestný čin (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2001, sp. zn. 3 Tz 262/2000).*

[144] Obsahově shodná úprava se nachází i v dnešním ust. § 266 odst. 3 tr. řádu.

[145] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 45.

[146] Pokud jde o možnost podat stížnost pro porušení zákona jen proti určité osobě, nelze tvrdit, že by se jednalo o myšlenku zcela novou či revoluční. Naopak již za doby účinnosti trestního řádu z roku 1950 byly právní teorií uznávány a respektovány instituty relativní a částečné právní moci rozhodnutí, a právní praxí tak na základě toho bylo postupně připouštěno napadení oddělitelné části rozhodnutí, či takové části, jež se týkala toliko některé z více osob. Nadto byl již dle této starší právní úpravy Nejvyšší soud oprávněn zrušit pouze část napadeného rozhodnutí, byla-li nezákonností postižena toliko taková část (srov. § 219 odst. 2 zák. č. 87/1950 Sb.).

o povinnosti nahradit náklady trestního řízení).[147] Pokud tedy Nejvyšší soud dospěl k závěru, že došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného, zrušil nejen napadené rozhodnutí či jeho část, případně též řízení mu (či jeho části) předcházející, ale rovněž tak i rozhodnutí, jenž na zrušené rozhodnutí (či jeho část) obsahově navazovala, pokud s ohledem na změnu, ke které zrušením napadeného rozhodnutí došlo, v něm již nadále nemohla mít svůj podklad.[148] Pokud však zrušil výrok o vině, musel vždy též zrušit i celý výrok o trestu.

Oproti předchozí úpravě došlo i k podstatnému zkrácení lhůt, ve kterých bylo možné napadené rozhodnutí zrušit i tehdy, byl-li zákon porušen jinak než v neprospěch obviněného (především pak v jeho prospěch).[149] Stížnost pro porušení zákona bylo v takových případech nutno podat jednak do třech měsíců po nabytí právní moci napadeného rozhodnutí (resp. jeho části), a pokud se jednalo o rozhodnutí soudu druhého stupně, pak do třech měsíců po doručení rozhodnutí soudu druhého stupně prokurátorovi, a jednak bylo nutné, aby nejvyšší soud o stížnosti pro porušení zákona rozhodl nejpozději do třech měsíců od jejího podání.[150] Pokud tyto podmínky nebyly splněny, nemohl se Nejvyšší soud uchýlit ke zrušení napadeného rozhodnutí a musel se dle § 295 citovaného tr. řádu omezit jen na vyslovení tzv. akademického výroku, tzn. že napadeným rozhodnutím (resp. jeho částí), anebo v řízení mu předcházejícím byl porušen zákon.

Podle § 298 citovaného trestního řádu v případě, že byl zákon porušen toliko v neprospěch obviněného, nemohlo vlivem nového rozhodnutí dojít ke změně v neprospěch obviněného. Tato úprava svým zněním připomínala princip zákazu *reformationis in peius*. Je však třeba mít na paměti, že současná právní úprava stížnosti pro porušení zákona na rozdíl od trestního řádu z roku 1956 neumožňuje Nejvyššímu soudu zrušit napadené rozhodnutí v případech, kdy došlo k porušení zákona ve prospěch obviněného. Jelikož trestní řád z roku 1956 umožňoval za určitých okolností zrušení i takového rozhodnutí (resp. jeho části), kterým byl (případně řízením mu předcházejícím) porušen zákon ve prospěch obviněného, měl rovněž do zmíněného formulačního zárodku principu zákazu *reformationis in peius* začlenit vedle případů, kdy došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného, i případy, kdy byl zákon porušen v jeho prospěch. Jedině tak by se jednalo o plnohodnotné vyjádření tohoto principu.

Určité změny nastaly v i úpravě institutu obnovy řízení. V první řadě byla rozšířena možnost podat návrh na obnovu řízení i na ty věci, ve kterých bylo usnesením prokurátora trestní

---

[147] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 45.

[148] Srov. § 296 odst. 2 věta prvá zák. č. 64/1956 Sb. a § 269 odst. 2 věta čtvrtá tr. řádu.

[149] ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 45.

[150] § 296 odst. 3 zák. č. 64/1956 Sb.

stíhání zastaveno[151]. Dále byla nově zavedena možnost podání návrhu na obnovu řízení pouze co do výroku o nároku poškozeného na náhradu škody, přičemž podmínkou bylo, aby takový návrh byl podán do pěti let po právní moci odsuzujícího rozsudku, jinak obnova v těchto věcech nebyla přípustná.[152]

Důvody pro povolení obnovy řízení byly ve srovnání s předchozí právní úpravou v zásadě obdobné. Na rozdíl od ní však byla trestním řádem z roku 1956 možnost obnovy řízení co do výroku o trestu značně omezena, jelikož bylo nově vyžadováno, aby byl uložený trest v očividném nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.[153]

V neprospěch obviněného (odsouzeného) byl oprávněn podat návrh na obnovu řízení pouze prokurátor, přičemž její podání bylo vyloučeno v případě, že trestnost činu již zanikla promlčením, dále v případě, že se na daný skutek vztahovala abolice prezidenta republiky, a konečně tehdy, když obviněný zemřel.[154] Ve prospěch obviněného (odsouzeného) byly, a to i po jeho smrti, oprávněny podat návrh na obnovu řízení krom něj samotného také osoby, jež by v jeho prospěch mohly podat odvolání.[155]

Další důležitou změnu, kterou trestní řád z roku 1956 přinesl, představovalo zavedení možnosti soudu, jenž obnovu řízení povolil, aby spolu se zrušením původního rozhodnutí vyslovil, že se věc vrací prokurátorovi k došetření.[156]

Pokud jde o právní úpravu tzv. *beneficia cohaesionis* a zákazu *reformationis in peius*, i tyto našly v trestním řádu z roku 1956 své zakotvení. *Beneficium cohaesionis* však proti své podobě, v jaké se vyskytovalo do 31. prosince 1956, bylo značně obsáhlejší, neboť nově se vztahovalo nejen k osobě spoluobviněného, ale i osobě zúčastněné.[157]

1. ledna 1962 nabyl účinnosti dodnes platný zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), kterým je výše popsaný vývoj dodnes prohlubován.[158] Do 31. prosince 2001 trestní řád upravoval pouze dva mimořádné opravné prostředky, a to stížnost pro porušení zákona

---

[151] § 300 odst. 1 zák. č. 64/1956 Sb.

[152] § 300 odst. 2 písm. a) zák. č. 64/1956 Sb.

[153] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 45.

[154] § 302 odst. 2 a § 300 odst. 3 zák. č. 64/1956 Sb.

[155] § 302 odst. 3 ve spoj. s § 263 odst. 2 zák. č. 64/1956 Sb.

[156] Stát se tak mohlo pouze za splnění dvou podmínek, a sice, že šlo o výrok o vině a současně soud považoval (vzhledem k najevo vyšlým skutečnostem a důkazům) takový postup za potřebný pro objasnění věci. Viz § 304 odst. 2 věta pátá zák. č. 64/1956 Sb.

[157] § 305 a § 308 písm. b) zák. č. 64/1956 Sb.

[158] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 46.

a obnovu řízení. S účinností od 1. ledna 2002 došlo k zavedení nového mimořádného opravného prostředku – dovolání. Dovolání se budu podrobně věnovat v následujících partiích této práce, pro komplexnost výkladu se však okrajově zmíním i o zbylých dvou mimořádných opravných prostředcích. Ráda bych však na tomto místě uvedla, že ač trestní řád již prošel mnohými dílčími novelami, tak už i s ohledem na to, že vznikl za nedemokraticky nastaveného politického systému, jakož i s přihlédnutím k jeho struktuře a dalším elementům, mám za to, že trestní řád vyloženě volá po komplexní novelizaci a že v současnosti představuje velký „legislativní dluh“.

4. Dovolání

4.1. Obecné výklady o dovolání

Dne 1. ledna 2022 uplynulo již 20 let od nabytí účinnosti zcela zásadního zákona č. 265/2001 Sb., kterým byl novelizován trestní řád a jímž došlo k rozšíření okruhu dosavadních mimořádných opravných prostředků (stížnosti pro porušení zákona a obnovy řízení) o koncepčně nový mimořádný opravný prostředek – dovolání. Do této doby bylo jedinou možností procesních stran, jak napadnout pravomocné meritorní rozhodnutí, a domáhat se tak jeho zrušení, podání návrhu na obnovu řízení, žádný jiný procesní instrument k dispozici neměly. Jelikož ale okruh podmínek, jejichž splnění bylo nutné k tomu, aby obnova řízení mohla být povolena, byl velmi limitující, často zůstaly jejich ruce takřka svázány. Nápravy pak mohlo být dosaženo jedině skrz oprávnění ministra spravedlnosti podat stížnost pro porušení zákona, k jejímuž podání mohl obviněný učinit toliko podnět neformálního charakteru.

Uvedený zákon (též označovaný jako tzv. „velká novela“ trestního řádu) se přitom při úpravě dovolání inspiroval občanským soudním řádem[159] (srov. § 236 a 243g o.s.ř.).[160] Tato inspirace má za následek konstruování dovolání jako opravného prostředku přísně formalizovaného, což lze demonstrovat zejména na omezeném okruhu osob oprávněných k podání dovolání, na taxativně stanoveném okruhu dovolacích důvodů, na obsahových náležitostech dovolání, nutnosti dovolatele být zastoupen advokátem (obhájcem), či na nemožnosti prominutí zmeškání lhůty stanovené k jeho podání. Navzdory této snaze přiblížit právní úpravu institutů dovolání v trestním a občanském soudním řízení (dovolání v trestním řízení bylo obsahově koncipováno podle týchž principů, které se uplatňují v občanském soudním řízení), nelze přehlížet značné rozdíly, jež mezi těmito oběma instituty setrvávají, a to už s ohledem na samotnou (odlišnou) povahu trestního a civilního řízení, zásadám je ovládajícím, jakož i fakt, že na rozdíl od úpravy dovolání v občanském soudním řádu, dovolání v trestním řádu koexistuje vedle stížnosti pro porušení zákona, k jejímuž zrušení zmíněnou novelou nedošlo (k tomu viz kap. 5.1.). Vzhledem k tomu nelze jejich výklad (interpretaci), potažmo aplikaci, považovat za totožné, resp. vzájemně zaměnitelné, a vztahovat tak výklad (resp. aplikaci) jednoho institutu na výklad (resp. aplikaci) institutu druhého.

Kromě snahy vzájemně přiblížit právní úpravu dovolání (resp. celkově mimořádných opravných prostředků) v civilním a trestním řízení, byla důvodem motivujícím zákonodárce

[159] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“).

[160] K tomu též srov. důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

k zavedení dovolání do trestního řádu, i snaha posílit procesní pozici základních stran trestního řízení, zejména pak s ohledem na v odborné literatuře a praxi do té doby často zdůrazňovaný požadavek (za přísně vymezených podmínek) zajištění rovného přístupu procesních stran k Nejvyššímu soudu[161], jakož i požadavek zvýšeného respektu ke stanoviskům, jež tyto strany zaujímají.[162] S tím souvisí i snaha touto cestou odstranit některé hlavní nedostatky, které zatěžují dosavadní koncepci stížnosti pro porušení zákona[163]. O vztahu dovolání a stížnosti pro porušení zákona pojednávám v kapitole 5.2. této práce.

Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, jehož prostřednictvím je zákonem hlavním stranám trestního řízení umožněno, aby z určitých taxativně vypočtených kvalifikovaných důvodů (§ 265b odst. 1), dosáhly ze strany Nejvyššího soudu provedení přezkumu určitých pravomocných druhostupňových rozhodnutí soudů ve věci samé, jejichž taxativní výčet je dán zákonem (§ 265a odst. 2). Z toho tedy vyplývá, že strana podávající dovolání předtím nutně musela vyčerpat řádné opravné prostředky, jež měla ze zákona k dispozici. Jinými slovy je nutné, aby podání dovolání předcházelo dvojinstanční řízení.

Ze své podstaty je dovolání určeno k zajištění nápravy těch nejzávažnějších procesně právních nebo hmotně právních vad napadaného rozhodnutí, případně řízení, které mu přecházelo, nikoliv tedy vad skutkových. Nápravy skutkových vad rozhodnutí lze dovoláním dosáhnout zpravidla jen tehdy, pokud jsou tyto vady důsledkem nesprávně provedeného právního posouzení skutku. *„Dovolání tedy nepředstavuje žádnou další (třetí) skutkovou instanci a námitky vztahující se primárně ke skutkovým zjištěním (např. neúplnost skutkových zjištění, vadné hodnocení důkazů atd.) nepředstavují žádný z dovolacích důvodů taxativně uvedených v ustanovení § 265b tr. ř.“* [164] Možnou výjimku z tohoto pravidla skýtá výklad ustanovení § 265b odst. 1 písm. h), který v případech, kdy je dána existence tzv. extrémního rozporu skutkových zjištění soudů nižších stupňů (tj. soudů prvního a druhého stupně) s provedenými důkazy, umožňuje (v případě, že dovolání bylo podáno buď samotným obviněným anebo v jeho prospěch jinou osobou, nikoliv tedy v případě dovolání podaného státním zástupcem v neprospěch obviněného) Nejvyššímu

[161] Srov. např. ŠÁMAL, Pavel. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 163.

[162] Vláda: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 25. 9. 2021]. Dostupné z: 265/2001 Dz – Beck-online (cuni.cz).

[163] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3139. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[164] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. Ts 42/2003.

soudu (na podkladě čl. 4 a 90 Ústavy) do takových skutkových zjištění nižších soudů zasáhnout, jelikož v opačném případě by bylo dotčeno právo obviněného na spravedlivý proces, jenž je jeho základním, ústavně garantovaným právem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 8 Tdo 87/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 4 Tdo 357/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010, nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 216/04 a stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14). Této problematice věnuji bližší pozornost v kapitole 4. 5. Konečně je pak třeba poukázat na nově zavedený dovolací důvod obsažený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), prostřednictvím kterého je možné dovoláním napadat i určité vady skutkové a který je do určité míry reakcí zákonodárce na praxi Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, jimiž bylo s odkazem na tzv. doktrínu extrémního nesouladu umožněno domáhat se prostřednictvím dovolání i určitých výše uvedených vad skutkových. To však nic nemění na povaze dovolání jakožto mimořádného opravného prostředku primárně zaměřeného proti vadám právním.

Dovoláním tedy nelze napadat rozhodnutí státního zástupce nebo policejního orgánu. Náprava vad takových rozhodnutí je v případě policejních orgánů zajišťována především pomocí institutu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení (§ 174) a v případě rozhodnutí státních zástupců pak skrze zvláštní oprávnění mimořádného charakteru náležejícího nejvyššímu státnímu zástupci, který na základě něho může rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o nestíhání podezřelého podle § 159d odst. 1, o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci (tedy rozhodnutí státních zástupců učiněná v přípravném řízení).[165] Touto odlišnou právní úpravou sloužící k přezkumu pravomocných meritorních rozhodnutí učiněných v přípravném řízení je sledováno důsledné uplatňování obžalovací zásady[166]. Ač se jedná o řešení spíše ojedinělé, téměř až výjimečné, je možné v některých případech rozhodnutí státních zástupců a policejních orgánů napadat též stížností pro porušení zákona.

Právní úpravu dovolání, kterou zákon č. 265/2001 Sb. přinesl, můžeme označit za vysoce komplexní. Tento závěr opírám zejména o nízký počet novelizací, které si tento mimořádný opravný prostředek dosud vyžádal. Na tomto místě lze například vzpomenout dílčí změnu provedenou zákonem č. 200/2002 Sb., která spočívala v uspořádání dovolacích důvodů a rovněž ve vytvoření vnitrostátních podmínek pro aplikaci Schengenské prováděcí úmluvy z 19. června 1990 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, a to v té její části, která se dotýká

[165] Tento „kvaziopravný“ prostředek byl do trestního řádu zaveden spolu s dovoláním, tj. zákonem č. 265/2001 Sb. a společně, jak bude dále uvedeno, znamenaly výrazné oslabení stížnosti pro porušení zákona.

[166] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 680.

mezinárodní spolupráce v trestní oblasti.[167] Jde proto o úpravu, jež se vyznačuje relativně vysokou mírou stability. To má samo o sobě nepochybně pozitivní vliv na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu coby soudu dovolacího, ale rovněž tak i na praxi advokátů, kteří podávají dovolání. Stabilita právní úpravy je totiž nezbytná pro dosažení kontinuálního vývoje a ustálení judikatury, čímž se současně vytváří podmínky pro prediktabilitu úspěšnosti podávaných dovolání.[168]

Připomínám, že stejně jako ostatní mimořádné opravné prostředky, i dovolání (a rozhodnutí o něm) představuje průlom do právní moci rozhodnutí. V zásadě tak narušuje stabilitu konečného, závazného, nezměnitelného a vykonatelného (v některých případech dokonce i již vykonaného) rozhodnutí, jakož i zájem na zachování právní jistoty a daným rozhodnutím nastolených společenských vztahů. Proto má dovolání své místo jen tam, kde zájem na zákonnosti rozhodnutí a postupu řízení, jež napadenému pravomocnému rozhodnutí předcházelo, převažuje nad zájmem na zachování stability a nezměnitelnosti daného rozhodnutí. Tento předpoklad může být splněn toliko tehdy, bude-li napadené rozhodnutí postiženo zásadními a podstatnými vadami, pro které nemůže obstát, a tudíž není možné trvat na právní moci rozhodnutí, neboť by tak byla ohrožena zákonnost a spravedlivost rozhodování. Tuto zásadu zákon potvrzuje (a posiluje) např. stanovením některých důvodů, pro které je možné dovolání odmítnout [srov. např. § 265i odst. 1 písm. f)], jakož i samotným shora uvedeným restriktivně pojatým vymezením dovolacích důvodů (§ 265b) či taxativním výčtem rozhodnutí, proti nimž dovolání může směřovat (viz § 265a odst. 2).[169]

Zajímavou se jeví otázka, zda je možné podat dovolání proti výroku o vině dílčím útokem pokračujícího trestného činu. Mám za to, že za situace, kdy podle procesního práva je rozhodnutí o každém dílčím útoku pokračujícího trestného činu samostatným výrokem o samostatném skutku[170], by bylo třeba dovolání podávat i proti ostatním výrokům o vině dílčími útoky

---

[167] Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 200/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, č. 200/2002 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z: 200/2002 Dz – Beck-online (cuni.cz).

[168] HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z: BA 1-2/2012 s.17 – Beck-online (cuni.cz).

[169] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3138. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[170] V této souvislosti se sluší doplnit, že zákonem č. 265/2001 Sb., tedy „velkou novelou" trestního řádu, došlo k podstatné změně do té doby teorií i praxí stabilně a nerozporuplně prováděnému výkladu pojmu skutek a v souvislosti s tím ke změně v pokračování v trestném činu, jehož legální definice se nachází v ustanovení § 116 trestního zákoníku, konkrétně pak jeho procesní stránky. Od 1. ledna 2002 se podle § 12 odst. 12 tr. řádu skutkem rozumí i dílčí útok pokračujícího trestného činu, pokud není výslovně stanoveno jinak (tj. lze o něm rozhodnout samostatným výrokem). To má za následek, že na rozdíl od předchozí právní úpravy, s účinností od 1. 1. 2002 již

pokračujícího trestného činu, proti nimž dovolatel nemá žádné výhrady, tj. není jim schopen vytknout žádné vady. Je totiž třeba mít na zřeteli, že jednotlivé výroky o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu jsou vzájemně provázané, přičemž tato vzájemná provázanost (vzájemné sepětí) všech výroků o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu se projevuje v tom, že je na ně zpravidla navázán jediný výrok o trestu a o náhradě škody.

Pakliže jsem dospěla k závěru, že dovolání je třeba podávat proti všem výrokům pokračujícího trestného činu, může vyvstat otázka z opačného úhlu pohledu, a sice zda může Nejvyšší soud zrušit pouze některý z výroků o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu. Touto otázkou, avšak v souvislosti odvoláním (nikoliv dovoláním), se v nedávné době zabýval Nejvyšší soud. Mám však zato, že jeho argumentační závěry jsou použitelné na jádrem problému totožné otázky řešené v kontextu dovolání. V zásadě nemůže být zrušena jen dílčí část rozhodnutí týkající se pouze určitého dílčího útoku (nebo útoků) pokračujícího trestného činu, jelikož takový postup není v souladu s hmotněprávním pojetím pokračování v trestném činu, podle kterého se jedná o jediný skutek (§ 116 tr. zák). Ačkoliv podle ustanovení § 265k odst. 2, věta prvá před středníkem Nejvyšší soud v případě, že je vadná pouze část napadeného rozhodnutí a lze ji současně oddělit od ostatních částí, zruší jen tuto část daného rozhodnutí, v případě pokračujícího trestného činu však vzhledem ke své provázanosti a souvislosti, nelze výroky o vině dílčími útoky pokračujícího trestného činu považovat bez dalšího za oddělitelné ve smyslu § 265k odst. 2, věta prvá před středníkem. Zmíněná provázanost se projevuje typicky v rámci různých souhrnných zjištění (týkajících se kupříkladu celkové výše škody). Ačkoliv z procesního hlediska je dílčí útok pokračujícího trestného činu samostatným skutkem (§ 12 odst. 12), což by mohlo svádět k závěru, že se apriori bez dalšího jedná o oddělitelný výrok ve smyslu § 265k odst. 2, věta prvá před středníkem, dílčí útoky pokračujícího trestného činu, jež se odrážejí v souhrnných zjištěních, které jsou společné pro více dílčích útoků, jež by částečným zrušením rozhodnutí zůstaly nedotčeny, svědčí o zvláštním významu pokračování v trestné činnosti, a takové názory je pak třeba v těchto případech odmítnout. Dílčí útoky pokračujícího trestného činu se však nejeví vhodným považovat za oddělitelné výroky ani v případech, kdy žádná souhrnná zjištění uváděna nejsou, neboť s ohledem na typové znaky konkrétního trestného činu nejsou zapotřebí a nejsou ani odrazem žádného kvantifikačního znaku.[171] S ohledem na uvedené mám tudíž za to, že Nejvyšší soud by za situace, kdy by spatřoval vadným, byť jen jediný výrok pokračujícího trestného činu, musel zrušit zásadně celé rozhodnutí, tj. všechny jeho výroky.

---

pokračování v trestném činu není z procesního hlediska jedním skutkem. Pojem skutku je tak od této doby třeba vnímat ve dvou dimenzích, a sice v hmotněprávní a procesní dimenzi.

[171] Viz přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1345/2020.

V neposlední řadě je třeba upozornit na fakt, že právo na dovolání není ústavně zaručeno. Není zakotvené ani v Ústavě České republiky, ani v Listině základních práv a svobod, ani v mezinárodních smlouvách podle čl. 10 Ústavy (v čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která rovněž představuje mezinárodní smlouvu podle čl. 10 Ústavy, je zakotveno jen právo na odvolání v některých trestních věcech). Lze proto uzavřít, že právo na dovolání vystupuje nad rámec ústavně garantovaných procesních oprávnění (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 18. června 2002 sp. zn. III. ÚS 298/2002, publikováno pod č. 18/2002 Sb. n. u. ÚS).

V kapitole 1.1. jsem uváděla rozlišování opravného řízení z hlediska jeho účelu na bezprostřední, širší a všeobecný účel opravného řízení. Na tomto místě bych ráda zdůraznila, že v rámci rozhodování Nejvyššího soudu o dovolání se projevuje právě význam zmiňovaného širšího účelu opravného řízení, který záleží v řešení a následném zobecnění zásadních právních otázek a (s tím souvisejícím) vytváření judikatury. Tím je Nejvyššímu soudu (jakožto vrcholnému soudnímu orgánu ve věcech patřících do pravomoci soudů, s výjimkou záležitostí, o kterých rozhoduje Ústavní soud a Nejvyšší správní soud[172]) umožněno vykonávat jeho hlavní úkol, kterým je ve smyslu § 14 odst. 1 ZSS zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování.[173]

Jelikož příslušným k rozhodování o dovolání je podle § 265c výhradně Nejvyšší soud (a to i tehdy, má-li být v konkrétním případě dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1), má dovolání tzv. centralizovaný devolutivní účinek. Určitou výjimku představuje ustanovení § 265g odst. 2 věta první (viz dále).

Dovolání nemá samo o sobě ani účinek suspenzivní. To jinými slovy znamená, že rozhodnutí soudu druhého stupně je i nadále vykonatelné, a je tak v tomto ohledu nerozhodné, zda bylo nebo nebylo napadeno dovoláním. O případném odložení (nebo přerušení) výkonu rozhodnutí rozhoduje Nejvyšší soud, a to buď na základě návrhu předsedy senátu soudu prvního stupně, anebo takové rozhodnutí učiní sám z vlastního podnětu, tj. bez jakéhokoliv předchozího návrhu (srov. § 265h odst. 3 a § 265o odst. 1).

Nejvyšší soud provádí svou přezkumnou činnost v omezeném rozsahu, řídí se tedy principem vázanosti (tj. koná se opravné řízení bez uplatnění revizního principu), který je však částečně doplněn o omezený revizní princip. Přezkoumávají se tak jen ty oddělitelné výroky a jim předcházející řízení, které byly napadeny dovoláním, a to přitom pouze z hlediska dovolatelem

---

[172] Čl. 92 Ústavy.

[173] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3140. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

vytýkaných vad. Další omezení, co se přezkumu týče, pak představuje § 265i odst. 5, který stanoví omezení pro případ, že napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách, přičemž dovoláním byla napadena část týkající se toliko některé z těchto osob. Jiné výroky se přezkoumávají toliko tehdy, jestliže na ně dovoláním napadený výrok navazuje a jestliže jejich nesprávnost mohla způsobit vady, jež jsou dovoláním vytýkány (§ 265i odst. 3). Obligatorní důvod pro provedení přezkumu výroků, jež nebyly napadeny (a tedy další prvek omezeného revizního principu), představuje podání dovolání co do výroku o vině (viz § 265 odst. 4).

Při vlastním přezkumu napadeného rozhodnutí výrazně převažuje princip kasace s možností apelace. Na základě principu kasace tak Nejvyšší soud vadné rozhodnutí zpravidla zruší a vrátí věc k novému projednání. Může[174] však sám ve věci rozhodnout, tj. rozhodnutí změnit, resp. zrušit a nahradit rozhodnutím vlastním (princip apelace) za podmínky, že nové rozhodnutí lze učinit na podkladě správně zjištěného skutkového stavu z předchozího řízení. I když však tato podmínka bude splněna, nemůže sám ve věci rozhodnout (tj. využít možnosti apelace) a musí se omezit na zrušení a vrácení věci (tj. v režimu principu kasace), měl-li by být obžalovaný uznán vinným skutkem, pro který byl v předchozím řízení zproštěn obžaloby nebo bylo řízení zastaveno, měl-li by být obžalovaný uznán vinným těžším trestným činem než jakým mohl být uznán vinným v předchozím řízení, nebo měl-li by mu být uložen výjimečný trest, který mu v předchozím řízení uložen nebyl (srov. § 265m odst. 1, § 265l odst. 1).

Konečně je třeba zmínit, že ustanovení trestního řádu o dovolání (tj. § 265a až 265s) se v souladu se zásadou subsidiarity trestního řádu použijí jak v rámci řízení ve věcech mladistvých pachatelů (§ 1 odst. 3, § 291 z. s. m.), tak i v řízení proti právnickým osobám (§ 1 odst. 2 TOPO).

4.2. Přípustnost dovolání

Přípustnost dovolání je vymezena pomocí kumulativně stanovených podmínek obsažených v ustanovení § 265a odst. 1, a sice tak, že dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští.

Spojení, že dovolání je možno podat jen v případě, kdy to „zákon připouští“, je potřeba chápat tak, že dovolání je přípustné proti (v zákoně, tj. v § 265a odst. 2 tr. řádu, taxativně stanoveným) rozhodnutím soudů, která již nabyla právní moci, přičemž se tak stalo za účinnosti právní úpravy dovolání, tedy od 1. ledna 2002. Dovolání směřující proti rozhodnutím, jež nabyla

[174] Zákon na tomto místě tedy stanoví „možnost“ Nejvyššího soudu rozhodnout, nikoliv jeho povinnost.

právní moci před tímto datem jsou nepřípustná.[175] Pravomocným rozhodnutím se přitom rozumí rozhodnutí, jenž je konečné, závazné a řádnými opravnými prostředky nezměnitelné. Podmínkou je, aby právní moci nabyl ten konkrétní výrok rozhodnutí, jenž je dovoláním napadán.[176] Ve smyslu ustanovení § 139 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 140 odst. 1 písm. a) nabývá rozhodnutí soudu druhého stupně právní moci jeho vyhlášením.

Dovoláním tedy nelze napadnout rozhodnutí, jenž bylo v mezidobí na základě jiného podnětu (nejen mimořádného opravného prostředku) zrušeno, jelikož v takovém případě právní moc daného rozhodnutí absentuje. Jako typická ukázka vhodná k demonstraci této situace může posloužit zrušení výroku o vině a trestu v případě, kdy je ukládán společný trest za pokračování v trestném činu (tj. postupem podle § 45 odst. 1 tr. zák.). Pokud totiž byly výroky o vině a trestu takto zrušeny, pak proti nim není možné podat dovolání právě z důvodu absence právní moci daných výroků. Jestliže by bylo dovolání podáno a až následně by došlo ke zrušení takových výroků, dovolání by se stalo nepřípustným právní mocí zrušujícího rozhodnutí. Dovoláním pak lze napadat až nové rozhodnutí odvolacího soudu o pokračujícím trestném činu. Je tedy sice velmi důležité, aby obhájce pečlivě sledoval, zda proti obviněnému není vedeno řízení, které by mohlo vést ke zrušení předmětného rozhodnutí, nicméně pokud skutečně dojde k tomu, že je vysloveno zatím nepravomocné rozhodnutí o zrušení výroků podle § 45 odst. 1 tr. zák., jeví se s ohledem na zájem na zachování zákonem stanovené lhůty k podání dovolání jako nejjistější volba podat dovolání i za této situace a vzít jej zpět až poté, co nabude právní moci. Ze stejného důvodu, tj. v zájmu zachování lhůty, by se obhájce neměl ukvapovat ani tehdy, pokud dojde ke zrušení takových výroků v době mezi podáním dovolání a rozhodnutím o něm. V tomto případě by měl vzít dovolání zpět až poté, co zrušující rozhodnutí skutečně nabude právní moci, a následně postupovat tak, že podá jiné (nové) dovolání směřující proti novému rozhodnutí odvolacího soudu o pokračujícím trestném činu. Je totiž možné, že rozhodnutí o zrušení bude později odvolacím soudem zrušeno a další řízení vyústí v pravomocné rozhodnutí, jímž zrušení těchto výroků (tj. ve smyslu § 45 odst. 1 tr. zák.) již vysloveno nebude, a dvouměsíční dovolací lhůta by tak mezitím (v případě, že dovolání bylo vzato zpět v době nepravomocného rozhodnutí o zrušení, případně že vůbec podáno nebylo) lehce uplynula.[177]

---

[175] Usnesení ze dne 18. června 2002 sp. zn. III. ÚS 298/2002, publikováno pod č. 18/2002 Sb. n. u. ÚS.

[176] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3140. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 27. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[177] HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 27. 9. 2021]. Dostupné z: BA 1-2/2012 s.17 - Beck-online (cuni.cz).

Otázkou, že dovolání lze podat toliko proti rozhodnutí (tj. rozsudku či usnesení) soudu a nikoliv proti rozhodnutí jiného orgánu, jsem se zabývala v předchozí kapitole, proto se zde této otázce nebudu dále věnovat.

Další podmínkou přípustnosti dovolání je, že se musí jednat o rozhodnutí soudu druhého stupně (tj. odvolacího nebo stížnostního soudu, jímž může být soud krajský nebo vrchní), tzn. některá ze stran řízení musela využít možnosti podat proti rozhodnutí soudu prvního stupně řádný opravný prostředek, a dovoláním napadené rozhodnutí se tak stalo pravomocným zpravidla až v řízení před soudem druhostupňovým. Dovolání tedy nelze za žádných okolností podat pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Může sice směřovat současně i proti rozhodnutí soudu prvního stupně, nikdy však nepostačuje podat dovolání toliko proti rozhodnutí prvostupňového soudu (č. 25/2003 Sb. rozh. tr. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. 11 Tdo 291/2002). Možnost jeho podání je tak striktně vázána na proběhnuvší dvouinstanční řízení. Pokud tedy meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně nebylo napadeno k tomu určeným řádným opravným prostředkem, nebyla splněna referovaná podmínka přípustnosti dovolání, resp. takové dovolání bude podle § 265i odst. 1 písm. a) odmítnuto jako nepřípustné. Proto není dovolání přípustné proti trestnímu příkazu, jelikož ten právní moci nabývá již v řízení konaném prvostupňovým soudem (§ 314g odst. 2 věta druhá).[178] S tím souvisí i vymezení rozsahu, ve kterém je dovolání přípustné, pokud jde o výroky rozhodnutí soudu prvního stupně. Tento rozsah je dán přezkumnou pravomocí, resp. povinností soudu druhého stupně. Jen ty výroky rozhodnutí soudu prvního stupně, jimiž se druhostupňový soud zabýval, resp. jimiž byl povinen se zabývat, lze napadat dovoláním. Jinými slovy dovoláním nikdy nelze napadat rozhodnutí druhostupňového soudu z titulu, že se nezabýval (přičemž mu tato povinnost neplynula ani z titulu jeho přezkumné povinnosti) konkrétními výroky rozhodnutí prvostupňového soudu. Typicky jde o případy, kdy se soud druhého stupně zabýval jen přezkumem výroku o trestu, aniž by byl povinen se zabývat i výrokem o vině. Pochopitelně pak dovolání nelze směřovat co do výroku o vině.[179] Referované podmínce (tj. že se musí jednat o rozhodnutí soudu druhého stupně) je však učiněno zadost, pokud byl řádný opravný prostředek v řízení před soudem druhého stupně zamítnut nebo odmítnut, a to i pokud se tak stalo z tzv. formálních důvodů, tedy bez toho, aniž by byl věcně přezkoumáván [viz § 148 odst. 1 písm. b), § 253 odst. 1, 3], taková rozhodnutí sice nabývají právní moci v řízení

[178] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3141. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 27. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[179] HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. 9. 2021]. Dostupné z: BA 1-2/2012 s. 17 – Beck-online (cuni.cz).

před prvostupňovým soudem, to ale není na překážku možnosti je napadnout dovoláním [srov. § 265a odst. 2 písm. h) a § 265b odst. 1 písm. l)], ledaže o odvolání vůbec nemělo být takto rozhodnuto, tzn. že nemělo být odmítnuto či zamítnuto.[180] Lze tedy shrnout, že rozhodnutí prvostupňového soudu nemohou být dovoláním napadána v případech, kdy druhostupňový soud vůbec nerozhodoval, dále tehdy, pokud sice druhostupňový soud o řádném opravném prostředku rozhodl, ale výhrady, jež dovolatel v dovolání vznáší, se primárně vztahují k rozhodnutí soudu prvostupňového[181], nebo pokud byl řádný opravný prostředek včas vzat zpět.

Pokud tedy odvolací soud o odvolání, jímž je napadán odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, rozhodne zamítavým usnesením s tím, že odvolání je nedůvodné, je třeba dovolání směřovat proti zamítavému usnesení soudu odvolacího, nikoliv pouze proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Vždy je totiž (jak plyne z výše uvedeno) nutno napadat to rozhodnutí, jímž byla konstituována právní moc.[182]

Další podmínkou přípustnosti dovolání je, že se musí jednat o rozhodnutí soudu ve věci samé. Co se rozumí rozhodnutím soudu ve věci samé vymezuje ustanovení § 265a odst. 2, který, jak již bylo několikrát uvedeno, představuje taxativní výčet rozhodnutí, jež mohou být předmětem dovolání, a tento výčet tedy nelze výkladem nikterak rozšiřovat. Rozboru těchto jednotlivých druhů rozhodnutí je věnována celá následující podkapitola.

A konečně podání dovolání nesmí v konkrétním případě bránit žádná překážka (§ 265a odst. 3, 4; § 265p odst. 2) a musí být podáno se zákonem explicitně a taxativně stanovených důvodů (§ 265b).

4.2.1. Jednotlivá rozhodnutí, proti kterým lze podat dovolání

V následujících bodech se budu věnovat jednotlivým meritorním rozhodnutím soudů druhého stupně, proti kterým zákon (za splnění dalších zákonem stanovených podmínek) připouští dovolání. Uvedený výčet rozhodnutí je taxativní, a tudíž z hlediska dovolání nelze žádné jiné rozhodnutí považovat za rozhodnutí ve věci samé.

---

[180] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3141. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 27. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[181] HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7–20. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. 9. 2021]. Dostupné z: BA 5/2003 s. 7 - Beck-online (cuni.cz).

[182] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3141. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 27. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Na tomto místě připomínám, že vzhledem k tomu, že dovoláním lze napadat pouze výroky rozhodnutí soudu druhého stupně, budou níže uvedená rozhodnutí představovat rozsudky a usnesení odvolacího nebo stížnostního soudu, tedy podle okolností daného případu buď krajského nebo vrchního soudu. Podotýkám, že v dovolání jsou pak tato rozhodnutí napadána často ve spojení s rozhodnutím (rozsudkem či usnesením) prvostupňového soudu, tedy okresního nebo krajského soudu.

Jedná se vesměs o rozhodnutí, kterými se trestní stíhání meritorně končí a která po nabytí právní moci zpravidla zakládají překážku věci pravomocně rozhodnuté, tzv. překážku *rei iudicatae* [viz § 11 odst. 1 písm. h), i), j), k)], nejde-li o zákonem stanovené výjimky [viz § 11 odst. 3, 4].[183]

4.2.1.1. Rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. a)

V pořadí jako první rozhodnutí, proti němuž je dovolání přípustné, zákon uvádí rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo od potrestání upuštěno.

Jedná se tak o odsuzující rozsudek podle ustanovení § 122 odst. 1, tedy rozsudek, kterým byl obžalovaný na základě obžaloby (či návrhu na potrestání) uznán vinným ze spáchání trestného činu, za což mu byl soudem uložen adekvátní trest podle § 52 tr. zák. (resp. v případě právnické osoby dle ustanovení § 15 odst. 1 TOPO a v případě mladistvého pachatele některé trestní opatření podle § 24 odst. 1 z. s. m.), nebo mu bylo vedle či namísto místo trestu (resp. trestního opatření) uloženo ochranné opatření podle § 98 až 104 tr. zák. (resp. podle § 26 TOPO a § 21 až 23 z. s. m.), případně bylo od potrestání upuštěno podle § 46 až 47 tr. zák. (resp. § 11 až 13 z. s. m.) či podmíněně upuštěno s dohledem dle § 48 tr. zák. (resp. § 14 z. s. m.).[184]

Odsuzujícím rozsudkem se rozumí i rozsudek vydaný podle § 227, tj. rozsudek, kterým byla vyslovena vina, ale nebyl uložen trest, a který je výsledkem trestního stíhání, ve kterém, ač bylo původně zastaveno, se pokračovalo jen z toho důvodu, že obžalovaný na projednání věci trval (§ 11 odst. 4, § 172 odst. 4, § 257 odst. 3). To platí i pro odsuzující rozsudek vydaný na základě trestního stíhání mladistvého, od něhož sice bylo odstoupeno, ale na základě prohlášení mladistvého, že na projednání věci trvá, se v něm pokračovalo (§ 70 odst. 5, 6 z. s. m.).[185]

---

[183] ŘÍHA Jiří, SOVÁK Zdeněk. § 265a. In: JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8 vydání. Praha: Leges, 2020, s. 1080.

[184] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3142–3143. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[185] Tamtéž, s. 3143.

Dále se odsuzujícím rozsudkem ve smyslu § 265a odst. 2 písm. a) rozumí i rozsudek podle § 259 odst. 3, tj. rozsudek odvolacího soudu, jenž sám vydal poté, co zrušil rozsudek, popř. oddělitelnou část rozsudku soudu prvního stupně (a to z důvodů uvedených v § 258). Dále jde i o rozsudek odvolacího soudu záležející v doplnění chybějícího výroku v napadeném rozhodnutí postupem podle § 259 odst. 2, jakkoliv zákonem tento postup není explicitně upraven, vzhledem k fakultativnosti tohoto ustanovení, jakož i k významu apelačního principu v odvolacím řízení, se jedná o postup možný, ba dokonce v praxi odvolacích soudů, ve srovnání s postupem záležejícím ve vracení rozhodnutí soudu prvního stupně k doplnění předmětného výroku, výrazně častěji využívaný[186].

Naproti tomu pro účely dovolání odsuzujícím rozsudkem nelze rozumět rozhodnutí odvolacího soudu, kterým zrušil rozsudek prvostupňového pouze ve výroku o trestu (případně i v části výroku o vině) a následně věc v daném rozsahu vrátil soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl. Důvodem je, že právní moci by v daném případě nabyl toliko výrok o vině (případně jeho část), jenž zůstal takovým rozhodnutím nedotčen, kdežto výrok o trestu nikoliv. Dovolání lze podat až poté, co právní moci nabude rovněž i výrok o trestu, přičemž dvouměsíční lhůta stanovená zákonem k podání dovolání pak běží i ve vztahu výroku o vině, jenž se stal pravomocným již dříve, až od doručení rozsudku, jímž byl (obviněnému) uložen trest, případně ochranné opatření nebo kterým bylo upuštěno od potrestání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 6 Tdo 982/2003). Výjimku představuje situace podle § 230 odst. 2, kdy soud vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání, z něhož se podává, že usnesení o uložení ochranného opatření je pak potřeba napadnout samostatným dovoláním[187].

A konečně se odsuzujícím rozsudkem rozumí i rozsudek o schválení dohody o vině a trestu podle § 314r odst. 4.

4.2.1.2. Rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. b)

Dalším rozhodnutím, proti kterému lze podat dovolání, je rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. b). Jedná se o zprošťující rozsudek dle § 122 odst. 2, tedy rozsudek, jímž bylo rozhodnuto o zproštění obviněného obžaloby (resp. návrhu na potrestání), z některého z důvodů

---

[186] ZELENKA, Pavel. § 259 [Postup odvolacího soudu po zrušení napadeného rozsudku podle § 258]. In: AUEROVÁ, J., AUGUSTINOVÁ, P., BOHUSLAV, L., DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FENYK, J., HÁJEK, R., HERCZEG, J., KADLEC, J., KAISER, T., KANDALCOVÁ, A., KMEC, J., KOCINA, J., KOUŘIL, I. a kol. *Trestní řád: Komentář.* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 6. 10. 2021]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

[187] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3143. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

vypočtených v ustanovení § 226. Zprošťujícím rozsudkem může rozhodnout na základě § 259 odst. 3 rovněž i soud odvolací. Právě v případě, kdy zprošťujícím rozsudkem rozhodl odvolací soud, může dovolatel napadat rozhodnutí soudu druhého stupně prostřednictvím ustanovení § 265a odst. 2 písm. b). Naopak pokud by o zproštění obviněného rozhodl soud prvního stupně a odvolací soud by o odvolání rozhodl odmítavým nebo zamítavým rozhodnutím (§ 253 odst. 1, 3), je třeba, aby dovolatel rozhodnutí odvolacího soudu napadl na základě § 265a odst. 2 písm. h).

Jelikož obviněný může dovolání podat výhradně ve svůj prospěch, může napadat zprošťující rozsudek pouze tehdy, pokud se domáhá zproštění z důvodu pro něj příznivějšího (k tomu srov. č. 40/2005 Sb. rozh. tr.).

4.2.1.3. Usnesení o zastavení trestního stíhání

Dále lze podle § 265 odst. 1 písm. c) podat dovolání proti usnesení soudu o zastavení trestního stíhání.

Soud zastaví trestní stíhání buď obligatorně nebo fakultativně. Obligatorně (povinně) tak učiní buď, jestliže je dán některý z důvodů obsažených v § 172 odst. 1, a to podle ustanovení § 188 odst. 1 písm. c), § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. c) a podle § 314r odst. 5, nebo pokud je dána existence některé ze skutečností obsažených v § 11, zastaví trestní stíhání podle § 223 odst. 1, § 231 odst. 1 nebo podle § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2. Fakultativně tak může učinit podle § 188 odst. 2, § 223 odst. 2, § 231 odst. 1, 257 odst. 1 písm. c), § 314c odst. 1 písm. b), § 314p odst. 4 a § 314r odst. 5, a to z důvodu existence některé z okolností uvedených v § 172 odst. 2.

V praxi je opět velmi důležité rozlišovat případy, kdy trestní stíhání zastavil na podkladě řádného opravného prostředku soud druhostupňový podle § 257 odst. 1 písm. c) nebo odst. 2 [pak dovolatel bude rozhodnutí druhostupňového soudu napadat právě podle § 265 odst. 1 písm. c)] a kdy soud druhého stupně na podkladě řádného opravného prostředku směřujícího proti rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení trestního stíhání, rozhodl odmítavým nebo zamítavým rozhodnutím [pak dovolatel bude napadat rozhodnutí soudu druhého stupně nikoliv prostřednictvím § 265 odst. 1 písm. c), nýbrž podle § 265a odst. 2 písm. h)].

Na tomto místě je rovněž vhodné upozornit, že dovolání není proti usnesení o zastavení trestního stíhání přípustné v těch případech, kdy trestní stíhání bylo původně zastaveno (a to z důvodů podle § 11 odst. 1 písm. a), b), i), § 172 odst. 2 nebo podle § 257 odst. 2), nicméně v řízení se pokračovalo pouze proto, že obviněný na projednání věci trval (viz § 11 odst.

3, § 172 odst. 4, § 257 odst. 3). Dovolání je pak přípustné až proti meritornímu rozhodnutí, kterým došlo k pravomocnému skončení pokračujícího řízení.[188]

4.2.1.4. Usnesení o postoupení věci jinému orgánu

Jako další rozhodnutí, jež je možno napadnout dovoláním, zákon v § 265 odst. 2 písm. d) uvádí usnesení soudu o postoupení věci jinému orgánu. Tím je třeba rozumět usnesení soudu učiněné podle § 188 odst. 1 písm. b), § 222 odst. 2, § 257 odst. 1 písm. b), § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. b) nebo podle § 314r odst. 5, kterým se trestní stíhání meritorně končí.

Obdobně jako v případě dříve uvedených rozhodnutí, proti nimž je možné podat dovolání, i zde upozorňuji na fakt, že prostřednictvím § 265 odst. 2 písm. d) lze napadat pouze usnesení o postoupení věci jinému orgánu učiněné stížnostním soudem (tj. soudem druhého stupně) podle § 257 odst. 1 písm. b). Bylo-li usnesení soudu o postoupení věci jinému orgánu učiněno soudem prvního stupně, lze dovoláním napadnout pouze rozhodnutí stížnostního soudu (tj. soudu druhého stupně), kterým stížnost podanou stěžovatele proti rozhodnutí soudu prvního stupně, zamítl nebo odmítl. V takovém případě, je třeba se však jedná nikoliv o rozhodnutí podle § 265 odst. 2 písm. d), nýbrž o rozhodnutí podle § 265 odst. 2 písm. h).

Na tomto místě je důležité upozornit, že byť ustanovení § 222 nese společný název „postoupení věci“, není proti usnesení soudu o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti [viz § 222 odst. 1, § 257 odst. 1 písm. a)] dovolání přípustné. Nejedná se totiž o meritorní rozhodnutí, nýbrž o typický příklad tzv. mezitímního rozhodnutí, jímž se podaná obžaloba (resp. návrh na potrestání) věcně neřeší, a tudíž takové rozhodnutí ani nevyvolává překážku věci pravomocně rozhodnuté [§ 11 odst. 1 písm. h) *a contrario*].[189]

4.2.1.5. Usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření

Podle § 265 odst. 2 písm. e) je možné dovoláním napadnout rovněž i usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření. Ochrannými opatřeními jsou podle § 98 tr. zák. ochranné léčení (§ 99 tr. zák.), zabezpečovací detence (§ 100 tr. zák.), zabrání věci a zabrání části majetku (§ 101 až 104 tr. zák., § 26 až 26a TOPO) a v řízení ve věcech mladistvých též ochranná výchova (§ 21 až 23 z. s. m.).

---

[188] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3144. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[189] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3145. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Usnesení, kterými soudy toliko pozměňují (resp. přizpůsobují aktuálním podmínkám) dříve uložená ochranná opatření, jako např. rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence (§ 100 odst. 5 tr. zák.), nelze považovat za meritorní rozhodnutí ve smyslu § 265a odst. 1 a 2, jelikož se nejedná o rozhodnutí, kterými bylo uloženo ochranné opatření ve smyslu ustanovení § 265a odst. 2 písm. e), a tudíž proti takovým rozhodnutím není dovolání přípustné (srov. č. 19/2014 Sb. rozh. tr.).

Ochranné opatření se ukládá zpravidla rozsudkem, v tom případě však může být takové rozhodnutí napadeno pouze podle § 265a odst. 2 písm. a), nikoliv tedy podle § 265 odst. 2 písm. e), které je vyhrazeno jen pro usnesení.

Usnesením je ochranné opatření ukládáno tehdy, jestliže obviněný nebyl soudem uznán vinným ze spáchání trestného činu, resp. jedná-li se o pachatele pro nepříčetnost trestně neodpovědného (srov. např. usnesení Nejvyššího soud ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1466/2014-22); nebo v případě, že pachatel byl sice uznán vinným ze spáchání trestného činu, resp. je trestně odpovědný, ale soud rozhodnutí o ochranném opatření vyhradil veřejnému zasedání (viz § 230 odst. 2 a 3). Význam takového postupu tkví zejména v tom, že obviněného lze uznat vinným pouze rozsudkem, přičemž má-li být v souvislosti s tím rozhodnuto o ochranném opatření, musí se takové rozhodnutí opírat o výsledky již provedeného dokazování. Pokud by bylo potřeba provádět dokazování pouze za účelem rozhodnutí o ochranném opatření (tj. dokazování, jež by překračovalo potřeby soudu pro rozhodnutí o vině a trestu), a soud by proto hlavní líčení odročoval, oddalovala by se tím právní moc rozhodnutí o vině a trestu. V takových případech se projevuje význam institutu výhrady, který zajišťuje možnost soudu uzavřít hlavní líčení rozsudkem o vině a trestu, přičemž o ochranném opatření rozhodne až následně, a to formou usnesení.[190] Nebyla-li by výhrada učiněna, nebylo by po nabytí právní moci rozhodnutí o vině a trestu možné o ochranném opatření rozhodnout, neboť skončením trestního stíhání by byla založena překážka *rei iudicatae* [§ 11 odst. 1 písm. f)]. Opačný postup by v podstatě znamenal zásah do právní moci rozhodnutí za účelem dosažení změny (nápravy) pravomocného rozsudku, a to navíc v neprospěch odsouzeného, k čemuž však slouží mimořádné opravné prostředky (srov. č. 46/1992 Sb. rozh. tr.).

Stížnostní soud (tj. soud druhého stupně) pak může přistoupit k uložení některého z ochranných opatření typicky na základě stížnosti podané státním zástupcem proti usnesení soudu

[190] PÚRY, František. § 230 [Rozhodnutí o ochranném opatření]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2899. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 230: Rozhodnutí o ochranném opatření. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

prvního stupně, jež bylo učiněno právě po výhradě veřejnému zasedání, a to z důvodu, že v něm nebylo obviněnému uloženo ochranné opatření, jehož uložení státní zástupce navrhoval.[191]

Pro úplnost dodávám, že ustanovení § 265a odst. 2 písm. e) nezahrnuje rozhodnutí odvolacího soudu, kterým sám ukládá ochranné opatření, tedy kterým doplňuje rozsudek soudu prvního stupně (a to ať už podle § 258 odst. 2, tedy po částečném zrušení rozsudku prvostupňového soudu, nebo podle § 259 odst. 2, tedy bez toho, aniž by napadený rozsudek zrušil), protože v takových případech odvolací soud musí rozhodnout formou rozsudku, nikoliv usnesením. Takový rozsudek odvolacího soudu je pak nutné, jak již bylo výše zmíněno, napadat podle § 265a odst. 2 písm. a).[192]

4.2.1.6. Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání

Jako další rozhodnutí, jež je možné napadnout dovoláním, trestní řád v ustanovení § 265a odst. 2 písm. f) uvádí usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, jež se řadí mezi alternativní způsoby vyřízení trestní věci, tzv. odklony. Takové rozhodnutí může soud učinit podle § 188 odst. 1 písm. f), § 223a, § 231, § 307, § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. e), § 314r odst. 5 a od 1. 9. 2012[193] též podle § 257 odst. 1 písm. d).

Podle 265a odst. 2 písm. f) lze postupovat tehdy, rozhodl-li o podmíněném zastavení trestního stíhání soud odvolací, a to podle § 257 odst. 1 písm. d). Předmětem dovolání přitom může být pouze usnesení, kterým bylo rozhodnuto dle § 307, nikoliv eventuálně posléze učiněné rozhodnutí dle § 308 odst. 1[194]. Pokud soud druhého stupně odmítl nebo zamítl řádný opravný prostředek podaný proti usnesení soudu prvního stupně o podmíněném zastavení trestního stíhání, je možné takové rozhodnutí soudu druhého stupně napadnout pouze podle 265a odst. 2 písm. h).

Rovněž je možné, aby soud druhého stupně na základě stížnosti, kterou stěžovatel proti rozhodnutí soudu prvního stupně o podmíněném zastavení trestního stíhání podal, toto prvostupňové rozhodnutí zrušil [§ 149 odst. 1 písm. a)] a ve věci učinil vlastní usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání podle ust. § 307. Důvodem k takovému postupu může

---

[191] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3145. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[192] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3145. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[193] Stalo se tak novelou provedenou zákonem č. 193/2012 Sb.

[194] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 265a. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1080–1081.

být např. nutnost stanovení odlišných podmínek podmíněného zastavení trestního stíhání.[195] I takové usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání tedy lze napadnout prostřednictvím 265a odst. 2 písm. f).

Pokud jsem výše hovořila o tom, že jednotlivými soudními rozhodnutími uvedenými v § 265a odst. 2 se trestní stíhání meritorně končí a po nabytí právní moci zásadně představují překážku *rei iudicatae*, sluší se na tomto místě podotknout, že právě usnesení o zastavení trestního stíhání je rozhodnutím představujícím danou odchylku. Jinými slovy pravomocným usnesením soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání se trestní stíhání meritorně (definitivně) nekončí a nevyvolává překážku *rei iudicatae*.

4.2.1.7. Usnesení o schválení narovnání

Mezi rozhodnutí, jež je možno napadat dovoláním, se dále podle § 265a odst. 2 písm. g) řadí usnesení o schválení narovnání. Stejně jako usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání se i usnesení o schválení narovnání řadí mezi alternativní způsoby vyřízení trestní věci, označované jako tzv. odklony. Na rozdíl od usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání se však pravomocným usnesením o schválení narovnání trestní stíhání definitivně zastavuje, a zakládá tak překážku *res iudicata* [§ 11 odst. 1 písm. i)].

Soud může usnesení o schválení narovnání učinit podle § 188 odst. 1 písm. f), § 223a, § 231, § 309–314, § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. e), § 314r odst. 5 a od 1. 9. 2012[196] též podle § 257 odst. 1 písm. d).

Prostřednictvím § 265a odst. 2 písm. g) lze usnesení o schválení narovnání napadat v případě, že bylo na základě § 257 odst. 1 písm. d) učiněno soudem odvolacím. Pokud by naopak takové rozhodnutí učinil již soud prvostupňový a soud druhého stupně by o řádném opravném prostředku uplatněném proti takovému rozhodnutí, rozhodl způsobem, že jej odmítl nebo zamítl, bylo by třeba rozhodnutí druhoinstančního soudu napadat podle § 265a odst. 2 písm. h).

Obdobně jako bylo uvedeno v případě usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, tak i zde platí, že soud druhého stupně může na základě stížnosti, kterou stěžovatel proti rozhodnutí soudu prvního stupně o schválení narovnání podal, toto prvostupňové rozhodnutí zrušit [§ 149 odst. 1 písm. a)] a ve věci učinit vlastní usnesení o schválení narovnání (§ 309–314), které je možné následně napadnout prostřednictvím 265a odst. 2 písm. g).

---

[195] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3146. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 7. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[196] Stalo se tak novelou provedenou zákonem č. 193/2012 Sb.

4.2.1.8. Rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek

A konečně je podle § 265a odst. 2 písm. h) dovolání přípustné proti rozhodnutí soudu druhého stupně, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g).

Jak bylo uvedeno v každém předchozím případě, toto ustanovení umožňuje dovolateli napadnout i pravomocné meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně, které nebylo rozhodnutím soudu druhého stupně nijak dotčeno, resp. změněno, protože řádný opravný prostředek odmítl nebo zamítl.

Odmítnout lze přitom jen odvolání [a to podle § 253 odst. 3 z důvodu, že odvolání neobsahuje všechny náležitosti zákonem kladené na jeho obsah (§ 249)], nikoliv však stížnost, na jejíž obsah zákon žádné obligatorní náležitosti nestanovuje. Zamítavé rozhodnutí však na rozdíl od toho odmítavého, může učinit jak soud odvolací, tak i soud stížnostní, a to jak z formálních [viz § 253 odst. 1, § 148 odst. 1 písm. a), b)], tak věcných [viz § 256, § 148 odst. 1 písm. c)] důvodů, přičemž tak činí usnesením (srov. § 119 odst. 1, § 134).

Nejvyšší soud judikoval, že podmínce zakotvené v ustanovení § 265a odst. 2 písm. h) je učiněno za dost i tehdy, jestliže odvolací soud postupem podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 na základě odvolání obviněného (nebo státního zástupce) napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušil toliko ve výroku o náhradě škody, přičemž ostatní napadené výroky (např. např. výrok o vině nebo trestu) zůstaly nedotčeny (č. 14/2005 Sb. rozh. tr.).

4.3. Nepřípustnost dovolání

Trestní řád vymezuje přípustnost dovolání nejen pozitivně, ale i negativně. Děje se tak v ustanovení § 265a odst. 3, 4 a § 265p odst. 2 písm. a), b).

§ 265a odst. 3 prohlubuje princip zákazu *reformationis in peius*. Podle tohoto ustanovení nelze podat dovolání v neprospěch obviněného jen proto, že soud druhého stupně respektoval princip zákazu *reformationis in peius*[197] (tj. že nezhoršil postavení obviněného, ačkoliv na základě provedeného řízení byly pro takové zhoršení dány podmínky), tedy že postupoval podle § 150 odst. 1, § 259 odst. 4, § 264 odst. 2, § 273 nebo § 289 písm. b), přičemž takový postup byl v souladu se zákonem (viz č. 30/2015-I Sb. rozh. tr.). Pokud však soud druhého stupně princip

[197] Již v roce1976 bylo judikováno, že v rozporu s principem zákazu *reformationis in peius* (§ 259 odst. 4 tr. ř.) není, jestliže byl obviněnému odvolacím soudem uložen trest (v daném případě se jednalo o trest propadnutí věci), jenž mu v původním řízení (tedy napadeným rozsudkem) uložen nebyl, pokud současně došlo ke zmírnění trestu uloženého v původním řízení (v daném případě se jednalo o nepodmíněný trest odnětí svobody), a to tak, že ve svém důsledku tresty uložené odvolacím soudem nezhoršily postavení obviněného, resp. nejsou ve svém souhrnu přísnější než trest, jenž mu byl uložen soudem prvního stupně (viz č. 1/1978-II Sb. rozh. tr.).

zákazu *reformationis in peius* neaplikoval správně (tedy nikoli v souladu se zákonem), může nejvyšší státní zástupce (resp. příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce) v neprospěch obviněného dovolání podat. Příkladem může být situace, kdy bylo podáno odvolání jak obviněným, tak i státním zástupcem, přičemž ten jej podal v neprospěch obviněného, a odvolací soud aplikoval zásadu zákazu *reformationis in peius,* a nezhoršil tak postavení obviněného (ačkoliv pro to podmínky byly), pouze na základě skutečnosti, že odvolání podal obviněný, aniž by však vzal v potaz, že odvolání bylo rovněž podáno i státním zástupcem, což ve svém důsledku znamená, že uplatnění tohoto principu zde vůbec nepřicházelo v úvahu.

Z uvedeného jasně plyne, že tato zákonná překážka se nevztahuje na případy, kdy soud druhého stupně nezhoršil postavení obviněného z jiného důvodu než pro uplatnění principu *reformationis in peius* (např. proto, že přehlédl nesprávnou právní kvalifikaci, která na základě skutkových zjištění měla být přísnější).

Dále dovolání podle § 265a odst. 4 není přípustné jen proti důvodům rozhodnutí. Dovoláním tedy lze napadnout pouze výrok či výroky rozhodnutí, nikoliv pouze jeho odvodnění, což ostatně platí pro všechny opravné prostředky. Důvody rozhodnutí lze napadat jen současně s výrokem či výroky daného rozhodnutí.

V případě, že rozhodnutí obsahuje více výroků, lze dovolání podat proti všem těmto výrokům, jen proti některým nebo pouze proti jednomu z nich. Vždy je však nutné napadený výrok přesně specifikovat (§ 265f odst. 1).

Pokud by proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 1 a 2 bylo podáno dovolání jen co do jeho odůvodnění, muselo by takové dovolání být odmítnuto jakožto nepřípustné podle § 265i odst. 1 písm. a) a rovněž tak i podle § 265i odst. 1 písm. d) jakožto nesplňující zákonné náležitosti kladené na obsah dovolání, protože jednou z obligatorních náležitostí dovolání je právě označení výroku, jenž je napadán (§ 265f odst. 1). V tomto případě je tedy nerozhodné, zda je odůvodnění napadeného rozhodnutí skutečně nesprávné, neúplné či jinak vadné.[198]

Dále je dovolání v neprospěch obviněného podle § 265p odst. 2 písm. a) vyloučeno, jestliže obviněný zemřel a podle písm. b) téhož ustanovení též tehdy, pokud se na daný čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo (aboliční rozhodnutí).[199]

---

[198] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3148. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[199] Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 11 Tdo 712/2013-271.

Dovolání samozřejmě není přípustné v případě, že nejsou splněny podmínky uvedené v § 265a odst. 1, 2 (například jedná-li se o rozhodnutí jiného orgánu než soudu apod.), jakož i proti rozhodnutím o ostatních mimořádných opravných prostředcích, tedy stížnosti pro porušení zákona a obnově řízení (viz např. č. 36/2003 Sb. rozh. tr.).

4.4. Oprávněné osoby

Osobami oprávněnými podat dovolání byly do 30. 11. 2019 pouze nejvyšší státní zástupce a obviněný. S účinností od 1. 12. 2019 byl tento okruh aktivně legitimovaných osob rozšířen o příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce [§ 265d odst. 1 písm. b)]. Důvodem tohoto rozšíření bylo nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, jenž vstoupilo v platnost dne 20. listopadu 2017[200]. Účelem nařízení je docílit zřízení jediného úřadu evropského veřejného žalobce, který bude za účelem účinného a koherentního způsobu boje proti trestným činům ohrožujícím finanční zájmy Unie disponovat investigativními (vyšetřovacími) a obžalovacími pravomocemi[201]. Svou činnost veřejný žalobce EU zahájil dne 1. června 2021 a v současnosti se této posílené spolupráce vedle České republiky účastní dalších 21 států Unie. Jak již bylo řečeno, jeho posláním je bojovat proti podvodům, jež se týkají financí EU. Do jeho pravomoci konkrétně spadá přeshraniční vyšetřování podvodů s unijními finančními prostředky převyšujících 10 000 eur, jakož i přeshraniční vyšetřování podvodů s DPH, kterými byla způsobena škoda vyšší než 10 milionů eur.[202]

Důvodem, proč v případech, kdy nařízení o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce nic nestanoví (případně stanoví jen velmi obecným způsobem) a současně je potřeba, aby v rámci Úřadu evropského veřejného žalobce něco konala nadřízená složka nad evropským pověřeným žalobcem (výjimečně i nad evropským žalobcem), trestní řád odkazuje na „příslušný orgán“, je, že otázky vnitřní činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce řeší především jednací řád Úřadu evropského veřejného žalobce a českému zákonodárci nepřísluší jakkoliv předjímat otázky do této

[200] Text nařízení je v českém znění dostupný online z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R1939&from=CS.

[201] JOUROVÁ, Věra. The Cost(s) of Non-Europe in the Area of Freedom, Security and Justice: The European Public Prosecutor's Office as a Guardian of the European Taxpayers' Money. Eucrim: The Euroepan Crimminal Law Associations' Forum [online], 2016, č. 2, s. 95. ISSN 1862-6947. Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, © 2016 [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: https://eucrim.eu/media/issue/pdf/eucrim_issue_2016-02.pdf#page=32.

[202] Úřad evropského veřejného žalobce. Evropská rada, Rada Evropské unie. [online]. Evropská unie, © 2019 [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo/.

oblasti spadající.[203] Internímu přezkumu úkonů evropských pověřených žalobců se věnuje článek 48 odst. 5 jednacího řádu Úřadu evropského veřejného žalobce.[204]

Okruh osob oprávněných podat dovolání, jenž je obsažen v ustanovení § 265d. odst. 1, je vymezen velmi úzce. To je odůvodněno potřebou zajistit, aby byl okruh osob oprávněných se prostřednictvím dovolání obracet na Nejvyšší soud omezen pouze na subjekty, jež v trestním řízení zaujímají tu nejvýznamnější pozici[205]. Žádná jiná osoba dovolání podat nemůže, a to ani pokud v původním řízení měla postavení strany, jako je tomu např. v případě poškozeného (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 21/2006-T 851). Na situaci se nic nezmění ani tehdy, pokud by taková odlišná osoba disponovala právem napadnout řádným opravným prostředkem rozhodnutí, vůči kterému je možno podat dovolání. V případě poškozeného by se mohlo jednat například o usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, které jinak představuje meritorní rozhodnutí ve smyslu § 265a odst. 2 písm. f) a podle § 265b odst. 1 písm. f) je zákonným důvodem k podání dovolání.[206] Osoba, jíž nenáleží právo podat dovolání, se však může pokusit dosáhnut změny pravomocného rozhodnutí např. tím, že učiní podnět k podání dovolání adresovaný např. nejvyššímu státnímu zástupci. Dovolání podané osobou k tomu neoprávněnou je nutno odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. c). Pokud však osoba neoprávněná, např. poškozený, učiní podání označené jako dovolání, které směřuje proti rozhodnutí, proti kterému dovolání není za zákona přípustné, bude takové podání z důvodu nepřípustnosti odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. a) [viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 21/2006-T 851].

S určitým rozšířením okruhu osob oprávněných podat dovolání je možné se setkat pouze v případě řízení ve věcech mladistvých pachatelů, kde je okruh oprávněných osob rozšířen o orgán sociálně-právní ochrany dětí (§ 72 odst. 1 z. s. m.).

Než přejdu k bližší charakteristice oprávnění z hlediska jednotlivých osob, ráda bych upozornila, že pro účely oprávnění podat dovolání není nikterak rozhodné, kdo rozhodnutí druhoinstančního soudu vyvolal. Například tedy dovolání může podat obviněný, ačkoliv sice on

---

[203] Pavlík, Jiří. Adaptace českého právního řádu na zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce [online]. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, č. 4, s. 39 [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/7342/Iurid_65_4_0027.pdf.

[204] Jednací řád Úřadu evropského veřejného žalobce 2021/C 22/03, 32021Q0121(01). Dostupné z: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-01/2020.003%20IRP%20translation-CS.pdf.

[205] AUEROVÁ, J., AUGUSTINOVÁ, P., BOHUSLAV, L., DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FENYK, J., HÁJEK, R., HERCZEG, J., KADLEC, J., KAISER, T., KANDALCOVÁ, A., KMEC, J., KOCINA, J., KOUŘIL, I. a kol. *Trestní řád: Komentář.* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2. 10. 2021]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

[206] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265d [Oprávněné osoby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3209. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: § 265d: Oprávněné osoby. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

sám odvolání nepodal, nicméně tak v jeho neprospěch učinil státní zástupce (přičemž ten jej nevzal účinně zpět). Obdobně nejvyšší státní zástupce může v neprospěch obviněného podat dovolání, ačkoliv odvolání bylo podáno pouze obviněným.[207] Současně je možné, aby ve stejné věci podali dovolání jak nejvyšší státní zástupce, tak obviněný. Zda tak nejvyšší státní zástupce učinil ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, v tomto případě nehraje žádnou roli.

Oprávnění nejvyššího státního zástupce podat dovolání je upraveno v ustanovení § 265d odst. 1 písm. a). Může tak učinit buď na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu, tj. z vlastní iniciativy. Návrhy krajského a vrchního státního zástupce ani žádným jiným podnětem není vázán, neboť rozhodnutí, zda podá nebo nepodá dovolání, záleží čistě na jeho vlastním uvážení. Jedná se o jeho výlučné osobní procesní oprávnění, které mu zákon neumožňuje přenášet na nikoho jiného.[208]

Z celé soustavy státního zastupitelství je nejvyšší státní zástupce jediným státním zástupcem, který je oprávněn podat dovolání, přičemž výjimečně (za splnění podmínek stanovených v § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství[209]) tak může v jeho zastoupení učinit jeho náměstek (č. 15/2012 Sb. rozh. tr., č. 60/2012 Sb. n. u. ÚS).

Nejvyšší státní zástupce je oprávněn podat dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu a ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) rovněž i proto, že v napadeném rozhodnutí určitý výrok chybí nebo je neúplný. Učinit tak může ve prospěch i v neprospěch obviněného. Z toho plyne, že nejvyšší státní zástupce má na výběr ze třech variant, jak své dovolání směřovat, a sice buď pouze ve prospěch, nebo v neprospěch obviněného, anebo jej může směřovat současně ve prospěch i neprospěch obviněného. Trestní řád jej v tomto ohledu nijak neomezuje. Ukládá mu však povinnost, aby v dovolání vždy uvedl, zda jej podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného (viz § 265f odst. 1 věta druhá).

Nejvyšší státní zástupce není oprávněn podávat dovolání v těch případech, kdy veřejnou žalobu před soudem zastupoval evropský pověřený žalobce nebo evropský žalobce. K tomu je oprávněn výhradně příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce.

Podrobnosti k postupu státních zástupců v trestním řízení soudním včetně řízení o dovolání upravuje pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení (viz čl. 1 odst. 1 písm. c) a dále zejm. čl. 116–119 pokynu).

---

[207] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3141. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[208] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265d [Oprávněné osoby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3208.

[209] Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále jen „StZast“).

Příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce, jak bylo výše uvedeno, může dovolání podat, jen pokud veřejnou žalobu před soudem zastupoval evropský pověřený žalobce nebo evropský žalobce. Jinak zcela shodně s oprávněním nejvyššího státního zástupce může dovolání podat pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Stejně jako nejvyšší státní zástupce je i on v dovolání vždy povinen uvést, zda jej podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Nejvyšší státní zástupce a příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce jsou tedy jedinými, kdo může podat dovolání v neprospěch obviněného.

Poslední osobou oprávněnou k podání dovolání je, jak již bylo uvedeno, obviněný. Jeho oprávnění zakládá § 265d odst. 1 písm. c) a v porovnání s oprávněním nejvyššího státního zástupce (či příslušného orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce) je užší v tom smyslu, že jím může výlučně ve svůj prospěch[210] napadat toliko nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, jež se ho bezprostředně dotýká. Ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) může rovněž namítat, že v napadeném rozhodnutí zcela chybí (absentuje) určitý výrok, jenž se ho měl bezprostředně dotýkat, anebo že je neúplný, přičemž takové doplnění nesmí působit v jeho neprospěch[211]. Typickým příkladem výroku, jenž se obviněného bezprostředně dotýká, je výrok o jeho vině a trestu nebo výrok, kterým se mu ukládá povinnost nahradit majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo povinnost vydat bezdůvodné obohacení (§ 228).

Zároveň tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce, kterým v trestním řízení může být jen advokát (§ 35 odst. 1). Jedná se o podmínku zcela zásadní, neboť podání obviněného, byť označené jako dovolání, jenž nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, není považováno za dovolání, a proto s ním ani nelze spojovat žádné účinky dovolání, tj. ani pokud jde o otázku zachování lhůty. I pokud by tedy obviněný poté, co podal „dovolání“ jinak než prostřednictvím obhájce, podal dovolání nové, avšak tentokrát již řádně, tedy prostřednictvím obhájce, a uplynula-li by mu mezitím zákonná dvouměsíční lhůta, bylo by takové podání odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. c) [viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 4/2004-T 679]. O tom, že dovolání může podat jen prostřednictvím obhájce a o důsledcích spojených s nevyhověním tomuto požadavku, musí být obviněný předem poučen ve smyslu § 125 odst. 3. Trestní řád však se situací,

[210] Zda v konkrétním případě obviněným podané dovolání směřuje v jeho prospěch nebo neprospěch, nemusí být vždy snadno určitelné. Nelze se formalisticky soustředit jen na trestní sazbu trestného činu, za který byl odsouzen, a trestného činu, pro který měl být obviněný dle svého názoru správně odsouzen, nýbrž je potřeba v kontextu spravedlnosti, etiky a morálky vnímat i hodnoty chráněné tím kterým ustanovením vymezujícím daný trestný čin.

[211] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265d [Oprávněné osoby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3210. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: § 265d: Oprávněné osoby. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

že dovolání nebude podáno prostřednictvím obhájce, počítá, a proto stanovuje tři možné způsoby, jak Nejvyšší soud může s takovým podáním, jež obviněný navzdory řádnému poučení učinil, v závislosti na jeho obsahu naložit, avšak ani v jednom z nich o takovém podání nerozhoduje. Buď podání posoudí jako návrh na obnovu řízení a s tímto jej zašle příslušnému soudu nebo jej zašle ministru spravedlnosti jako podnět ke stížnosti pro porušení zákona, eventuálně, pokud dosud neuplynula lhůta k podání dovolání a současně takové podání svým obsahem jinak zjevně splňuje všechny zákonem vyžadované náležitosti dovolání, vrátí jej obviněnému s poučením, že dovolání může podat toliko prostřednictvím obhájce. Obdobně Nejvyšší soud postupuje v případě podání osob, které by mohly ve prospěch obviněného podat odvolání (§ 265d odst. 2).

Obhájce je povinen podat dovolání toliko v zastoupení obviněného, tj. jeho jménem a v jeho prospěch. Jinak řečeno, obhájce nemůže podat dovolání vlastním jménem, neboť není stranou podle § 12 odst. 6, a tudíž není ani osobou se samostatným dovolacím právem. Uvedené platí i v řízení vedeném proti uprchlému podle § 302 a násl. (č. 54/2007-II Sb. rozh. tr.).

Důvodem, proč zákonodárce stanovil požadavek, aby bylo dovolání zpracováno a podáno obhájcem, je skutečnost, že k posouzení, zda je v konkrétním případě dána existence některého z dovolacích důvodů, jakož i jeho následné správné formulaci v textu samotného podání, je potřeba vybavenost právními znalostmi, jakož i znalostmi dané věci. Právně erudovaný obhájce oba tyto předpoklady splňuje. Díky znalosti právní úpravy pak může obviněnému vysvětlit, zda jsou v daném případě dány zákonné důvody dovolání, na základě kterých bude způsobilé obstát, a na požádání obviněného pak dovolání kvalifikovaně vyhotovit a podat. Podat dovolání na žádost, resp. pokyn obviněného, jež sice splňuje podmínky přípustnosti (§ 265a odst. 1), nicméně o němž se obhájce domnívá, že bude Nejvyšším soudem odmítnuto nebo zamítnuto, je ve smyslu § 16 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii a § 41 tr. řádu obhájcovou povinností.[212]

Pokud by mohl dovolání podat sám obviněný nebo v jeho prospěch osoby, jež jsou oprávněny podat v jeho prospěch dovolání, bylo by dovolání používáno v podstatě jako další řádný opravný prostředek.[213] Hrozilo by tak, že se Nejvyšší soud stane další běžnou (resp. třetí) instancí.

Pokud měl obviněný obhájce v době, kdy bylo pravomocně skončeno řízení o některém z rozhodnutí soudů druhého stupně uvedených v § 265a odst. 2, pak je tento obhájce ve smyslu § 41 odst. 5 oprávněn (případně i povinen) podat za obviněného dovolání a řízení o tomto dovolání se zúčastnit. Je tak nerozhodné, že obhájcovo zmocnění právní mocí napadeného rozhodnutí zaniklo, a není tak dán žádný důvod, aby byl obviněnému soudem ustanoven obhájce nový. Soud

[212] VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 894–895.

[213] Tamtéž, s. 895.

by obviněnému ustanovil nového obhájce, aby tento mohl ve prospěch obviněného podat dovolání a účastnit se dovolacího řízení, pouze v případě, že obviněný v dosavadním řízení obhájce neměl a současně ve smyslu § 33 odst. 2, 4 bylo pravomocně rozhodnuto, že obviněný má nárok na bezplatnou obhajobu (resp. na obhajobu za sníženou odměnu), přičemž obviněný požádal, aby mu soud obhájce ustanovil (viz č. 50/2007 Sb. rozh. tr.).

Vyjma případů nutné obhajoby mnoho obviněných v průběhu trestního řízení není zastoupeno obhájcem. Navíc se v praxi nezřídka kdy stává, že dovolání chce ve prospěch obviněného podat některá z osob ze zákona oprávněných k podání odvolání, typicky pak manžel či manželka obviněného (§ 247 odst. 2). Jelikož se ale nejedná o osoby oprávněné podat dovolání, bylo by takové dovolání neúspěšné, resp. bylo by odmítnuto jakožto podané neoprávněnou osobou. Těmto osobám se však skýtá možnost řešit nastalou situaci způsobem, že zvolí obviněnému obhájce, jenž následně z podnětu dané osoby a se souhlasem obviněného, může ve prospěch obviněného dovolání podat.[214]

V případě, že je obviněný omezen ve svéprávnosti (ve smyslu § 55 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), mohou za něho v jeho prospěch, a to i proti jeho vůli, podat dovolání též jeho opatrovník a obhájce (§ 265d odst. 2). Tím se však nijak nerozšiřuje okruh osob oprávněných podat dovolání, protože i v tomto případě opatrovník a obhájce podávají dovolání „za obviněného“, tzn. ve skutečnosti se jedná o dovolání samotného obviněného, a je proto třeba, aby takové podání formulovali způsobem, ze kterého bude zřejmé, že se jedná o dovolání obviněného. Smyslem dané úpravy je umožnit opatrovníku a obhájci učinit za obviněného (tzn. jeho jménem a v jeho prospěch) dovolání navzdory tomu, že si to obviněný nepřeje.[215]

Pro úplnost dodávám, že dovolání je přípustné jen ohledně obviněného, jenž osobně rozhodnutí soudu prvního stupně napadl odvoláním (resp. uplatnil řádný opravný prostředek) nebo ohledně kterého bylo odvolání podáno státním zástupcem či jinou k tomu oprávněnou osobou, popřípadě i ohledně toho obviněného, o kterém bylo soudem druhého stupně rozhodnuto pouze z důvodu aplikace tzv. *beneficia cohaesionis* (avšak jen v rozsahu, ve kterém bylo předchozí rozhodnutí na základě dobrodiní souvislosti zrušeno). Pokud měl odvolací soud rozhodnout o některém obviněném z důvodu aplikace zásady *beneficium cohaesionis*, ale v rozporu s § 261 tak neučinil, nelze tuto jeho chybu napravit prostřednictvím dovolání. Ohledně takového

[214] Tamtéž.

[215] HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 5. 10. 2021]. Dostupné z: BA 1-2/2012 s. 17 – Beck-online (cuni.cz).

obviněného bylo totiž řízení pravomocně skončeno již před prvostupňovým soudem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2003, sp. zn. 11 Tdo 577/2003, č. 57/2012 Sb. rozh. tr.).

Rovněž považuji za nutné dodat, že dovolání nemůže být v žádném případě podáno advokátním koncipientem, neboť trestní řád takový postup v ustanovení § 35 odst. 1, podle kterého se v řízení před Nejvyšším soudem obhájce nemůže dát zastoupit koncipientem, vylučuje.

4.5. Důvody dovolání

Jak již bylo uvedeno výše, dovolání je přípustné toliko ze zákonem stanovených důvodů, jejichž taxativní výčet je obsažen v ustanovení § 265b. Trestní řád přitom dovolací důvody formuluje dvojím způsobem. Zatímco v § 265b odst. 1 jsou tyto důvody definovány formou odkazu na jednotlivé kvalifikované vady dovoláním napadeného rozhodnutí, resp. řízení mu předcházejícího, v odst. 2 je vymezen specifický dovolací důvod, který spočívá ve skutečnosti, že napadeným rozhodnutím byl uložen vůbec nejpřísnější druh trestu – trest odnětí svobody na doživotí. Tento dovolací důvod tak na rozdíl od ostatních dovolacích důvodů nepředpokládá existenci konkrétní vady rozhodnutí, která by byla dovoláním vytknuta a následně Nejvyšším soudem odstraněna, nýbrž předpokládá, že prostřednictvím dovolání bude napravena kterákoli vada, jež by mohla ovlivnit důvodnost uložení trestu odnětí svobody na doživotí. [216]

Vymezení dovolacích důvodů lze hodnotit jako poměrně úzké, což je odůvodněno snahou zákonodárce zabránit potenciálnímu přetížení Nejvyššího soudu, jenž by se měl primárně soustředit na plnění své ústavně zakotvené role vrcholného soudního orgánu (srov. čl. 92 Ústavy), a zajišťovat tak jednotnost rozhodování soudů nižších stupňů a tvorbu judikatury a až sekundárně se zabývat nápravou závažných vad rozhodnutí jako důsledků pochybení orgánů činných v trestním řízení.[217]

Uvedení některého z dovolacích důvodů představuje obligatorní obsahovou náležitost dovolání (§ 265f odst. 1), což se promítá do skutečnosti, že pokud navzdory řádnému poučení nebude uveden žádný ze zákonných dovolacích důvodů, dojde k odmítnutí dovolání z důvodu nesplnění náležitostí jeho obsahu podle § 265i odst. 1 písm. d). V případě, že v učiněném podání bude uveden důvod odlišný od dovolacích důvodů taxativně uvedených v § 265b, resp. budou-li uplatněny takové námitky, které materiálně nenaplňují žádný ze zákonných důvodů, bude dovolání

[216] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3154. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[217] ŠÁMAL, Pavel. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11–12, s. 103–124. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: BA 11-12/2001 s. 103 – Beck-online (cuni.cz).

odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. b). Je tedy nezbytné, aby konkrétní uplatněné námitky, tvrzení i právní názory, kterými dovolatel zdůvodňuje naplnění některého z dovolacích důvodů, svým obsahem i materiálně odpovídaly některému ze zákonem stanovených dovolacích důvodů dle § 265b odst. 1 písm. a) až l). O naplnění této materiální podmínky lze hovořit v případě, kdy je možno jednotlivé v dovolání uvedené námitky, tvrzení, právní názory apod. subsumovat pod konkrétní dovolací důvod či důvody (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 78/05). Formální poukázání na některý z dovolacích důvodů tak pro naplnění podmínky podle § 265f odst. 1 nepostačuje. Uvedení konkrétního dovolacího důvodu (či důvodů) je zároveň limitací obsahu a rozsahu přezkumné činnosti Nejvyššího soudu jakožto soudu dovolacího (§ 265i odst. 3).[218]

Na tomto místě bych ráda zdůraznila, že intepretace ustanovení týkajících se jednotlivých dovolacích důvodů tvoří velmi významnou oblast rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Fakt, že některé dovolací důvody zákonodárce formuloval dosti obecně (a s tím související potřeba je blíže specifikovat) společně s povahou Nejvyššího soudu jakožto obecně uznávané autority, odůvodňují nepostradatelnou roli Nejvyššího soudu, jíž v této oblasti zastává.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.1. (Obecné výklady o dovolání), z ustanovení § 265b se podává, že nesprávné skutkové zjištění či hodnocení důkazů samy o sobě nemohou vystupovat jako důvody dovolání, neboť taxativní výčet takových důvodů s nimi nepočítá. Nutno rovněž připomenout, že dovolací soud nepředstavuje obecnou třetí instanci, v rámci které by mohl přezkoumávat kterákoli rozhodnutí odvolacích soudů, dovolání nelze vnímat jako další odvolání, a rovněž jej není možno podat z důvodů a v rozsahu jako je tomu v případě odvolání. Nutno mít na zřeteli, že těžiště dokazování se nachází v řízení před soudy prvního stupně, jejichž skutkové závěry poté může doplňovat, případně korigovat pouze soud odvolací, který je za tím účelem oprávněn provádět dokazování (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7). Ve výjimečných případech se lze nápravy skutkových vad domáhat též prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona či obnovy řízení. Skutečnost, že dovolací soud nemůže provádět přezkum správnosti a úplnosti skutkových zjištění, a to ani v takovém případě, kdy by tak činil v souvislosti určitým hmotněprávním posouzením, plyne z velmi úzkého rozsahu dokazování v dovolacím řízení, kdy podle § 265r odst. 7 se důkazy ve veřejném zasedání před Nejvyšším soudem zpravidla neprovádějí.[219] Uvedené skutečnosti jsem na tomto místě považovala za patřičné připomenout zejména z toho důvodu, že

[218] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3154–3155. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[219] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1098/2003.

se jedná o fakta Nejvyšším soudem často opakovaná a zdůrazňovaná, neboť jsou osobami oprávněnými k podání dovolání mnohdy opomíjena.

Jednotlivé dovolací důvody lze členit na důvody, které spočívají v právních vadách hmotněprávních [§ 265b odst. 1 písm. h), i), j), k)], vadách procesních [§ 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g)] a důvody, které obsahují aspekty jak hmotněprávní, tak i procesní [§ 265b odst. 1 písm. l) a m)]. Některé z dovolacích důvodů spočívají ve vadách řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo [jde zejména o dovolací důvody dle § 265b odst. 1 písm. a) až d)] – v těchto případech se přitom nevyžaduje, aby takové vady vyvolaly i vadnost výroků daného rozhodnutí, nýbrž k jejich uplatnění může dojít bez ohledu na fakt, zda způsobily nesprávnost (resp. nezákonnost) příslušného výroku či nikoli. Pokud by však dovolací soud dospěl k závěru, že vytčená vada, jež (formálně i materiálně) odpovídá uváděnému dovolacímu důvodu, sice byla v konkrétním případě zjištěna, avšak nebyla způsobilá zásadním způsobem ovlivnit postavení obviněného (ať už v jeho prospěch či neprospěch) a současně otázka, jež má být z podnětu dovolání (opírajícího se o uváděný dovolací důvod) řešena, není po právní stránce zásadního významu, a to například proto, že již byla judikaturou postavena najisto, může takové dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. f). Jiné dovolací důvody zas umožňují přezkoumat postup orgánů činných v trestním řízení, a to i jiných než jen soudu prvního a druhého stupně [§ 265b odst. 1 písm. c), d), e)]. Nutnou podmínkou však je, aby jejich postup vedl k vydání některého z pravomocných soudních rozhodnutí uvedených v § 265a odst. 1 a 2. Důvodem této úpravy je skutečnost, že ke vzniku vady zakládající vymezený dovolací důvod mohlo dojít již v předsoudním stádiu trestního řízení a následně mohla její existence přetrvávat a projevit se v řízení před soudem prvního stupně a současně negativně ovlivnit meritorní rozhodnutí nejen tohoto soudu, ale i soudu odvolacího, a sice za předpokladu, že odvolací soud danou vadu neodstranil (§ 258 odst. 1) ani nepodnikl k tomu potřebná opatření (§ 259 odst. 1, § 260). [220]

V podrobnostech se jednotlivým dovolacím důvodům budu věnovat v následujících kapitolách.

4.5.1. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) pokrývá situace, kdy ve věci rozhodl soud věcně nepříslušný, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, vyjma případů, kdy místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně. Toto ustanovení se tak nevztahuje na případy,

[220] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3155–3156. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

kdy v řízení byly porušeny zásady místní příslušnosti podle § 18 (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1167/2017).

O věcné nepříslušnosti soudu je na místě hovořit tehdy, kdy soud v dané věci rozhodl v rozporu s pravidly obsaženými v ust. § 16 a 17, jež upravují věcnou příslušnost soudů v trestním řízení. Jako typický příklad věcné nepříslušnosti mohou posloužit případy, kdy ve věci rozhodl v prvním stupni okresní soud či soud jemu na roveň postavený (§ 12 odst. 4), ačkoliv vzhledem k předmětu trestního stíhání měl ve věci rozhodovat soud krajský. Odvolací soud přitom nemůže toto pochybení napravit vlastním meritorním rozhodnutím, kterým by obviněného uznal vinným trestným činem mírnějším, k jehož projednání by byl jinak příslušný soud okresní, resp. soud jemu na roveň postavený (tedy činem, u něhož by se ust. § 17 neuplatnilo).[221]

Dané ustanovení však současně stanoví, že k založení dovolacího důvodu nedojde v případě, kdy namísto věcně příslušného soudu rozhodl soud vyššího stupně. Stanovením této výjimky zákonodárce zřejmě vyjadřuje povahu a kvality, jež se od soudů vyšších stupňů očekávají. Jak jsem již uváděla v úvodních kapitolách této práce, je zcela zásadní, aby v přezkumném řízení rozhodovaly zkušenější a právně erudovanější orgány[222], jimž jsou právě často soudy vyšších stupňů. Kromě vyšší správnosti rozhodování s sebou sborové rozhodování v senátech přináší též vyšší záruky nestrannosti.[223] Pakliže bude v dané věci rozhodovat např. soud krajský, ačkoliv věcně příslušným je v konkrétním případě soud okresní, nebude založen dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a), neboť tím, že ve věci rozhodl soud vyššího stupně (který by byl za normálních okolností *de facto* příslušný až v opravném řízení), v případě jehož personální stránky se dokonce očekává i vyšší stupeň právní erudice. Sice formálně vzato došlo k porušení pravidel o věcné příslušnosti, nicméně toto porušení není způsobilé právní újmy na straně obviněného, ale naopak se tak obviněnému dostává zpravidla vyšší garance ochrany jeho práv a oprávněných zájmů.

Za nesprávně obsazený soud je třeba považovat takový soud, jenž rozhodoval ve věci ve složení neodpovídajícím pravidlům obsaženým v ust. § 27, § 31 a § 35 ZSS. Typicky se bude jednat o případy, kdy namísto senátu ve věci rozhodoval samosoudce, nebo kdy sice rozhodoval senát, avšak ve složení nesprávném (např. v situacích, kdy měl rozhodovat senát složený výhradně ze soudců, rozhodoval senát složený z předsedy senátu a přísedících nebo naopak),

[221] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 3 Tdo 277/2008.

[222] ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 3–4.

[223] ŠÁMAL, Pavel. Obsazení soudu v trestním řízení. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: Obsazení soudu v trestním řízení. Právnický slovník – Beck-online (cuni.cz).

popř. ve složení neúplném nebo pokud by se na rozhodování účastnil soudce, jenž neměl postavení náhradního soudce ve smyslu ust. § 197[224]. K naplnění předmětného dovolacího důvodu dojde též tehdy, kdy ve věci rozhodoval soudce, který však byl v době takového rozhodování dočasně přidělen k jinému soudu ve smyslu § 67 ZSS (viz č. 36/2012 Sb. rozh. tr.). V souladu se zásadou bezprostřednosti (§ 2 odst. 12) je třeba, aby během hlavního líčení, veřejného i neveřejného zasedání, byli přítomni všichni členi senátu, resp. samosoudce. Stálou přítomností je přitom třeba rozumět nepřetržitou fyzickou přítomnost uvedených osob v jednací síni od počátku až do konce hlavního líčení, veřejného či neveřejného zasedání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1067/2003).

4.5.2. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b)

K založení dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) je třeba splnění podmínky, že ve věci rozhodl vyloučený orgán a zároveň (kumulativně) tato okolnost nebyla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa nebo jím byla před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta.

Jde o takové případy, kdy soudce (tj. samosoudce, člen senátu či předseda senátu) učinil ve věci rozhodnutí, ačkoliv byl vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení podle § 30, aniž by o vyloučení soudce bylo rozhodnuto podle § 31. Skutečnost, že jde o soudce, jenž je v daném případě z řízení vyloučen, avšak podílel se na řízení a učinil v daném případě nemeritorní rozhodnutí, tak nepostačuje, nýbrž je nutné, aby ve věci skutečně meritorně rozhodl, resp. aby se na napadeném meritorním rozhodnutí podílel (tj. pouhé odročení jednání soudu či provedení výslechu svědka mimo hlavní líčení apod. je nedostačující). Jak již vyplývá z právě uvedeného, případné naplnění důvodů pro vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení, které nastane na straně jiných orgánů činných v trestním řízení (např. státního zástupce), popř. na straně jiných osob (např. zapisovatele), citovaný dovolací důvod nezakládá.[225]

„Jestliže je v dovolacím řízení uplatněna obsahově shodná námitka podjatosti vůči předsedovi senátu soudu prvního stupně, o které bylo v předcházejícím řízení již pravomocně rozhodnuto postupem podle § 31 TrŘ, pak dovolací soud při posuzování uplatněného dovolacího důvodu odst. 1 písm. b) TrŘ] přezkoumá opodstatněnost právního závěru, že u dotčeného soudce

---

[224] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3157. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[225] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b (Důvody dovolání). In: AUEROVÁ, J., AUGUSTINOVÁ, P., BOHUSLAV, L., DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FENYK, J., HÁJEK, R., HERCZEG, J., KADLEC, J., KAISER, T., KANDALCOVÁ, A., KMEC, J., KOCINA, J., KOUŘIL, I. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 16. 2. 2022]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nejsou dány důvody k jeho vyloučení předpokládané ustanovením § 30 odst. 1 TrŘ, též z hlediska správnosti skutkových zjištění, na jejichž podkladě byl v rozhodnutí o vyloučení takový závěr učiněn.“[226]

Tento dovolací důvod nelze použít, jestliže ten, kdo podává dovolání (dovolatel) věděl o okolnosti, jež vyloučení soudce zakládá, již v původním řízení, avšak nenamítl ji před rozhodnutím orgánu druhého stupně. Není tedy možné, aby dovolatel, jemuž byla taková okolnost známa, ji namítal teprve v dovolání. Jiná situace však nastává, pokud se dané skutečnosti dozvěděl teprve po rozhodnutí soudu druhého stupně.[227] Tehdy dochází k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) a dovolatel o něj může své podání opřít. V současné době již existuje poměrně bohatá judikatura zabývající otázkou, kdy mohl obviněný vědět o existenci důvodů vyloučení soudce (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2002, sp. zn. 6 Tdo 142/2002), jakož i k otázce, kdy je dána existence důvodů k vyloučení soudce (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 441/04 nebo č. 31/2010 Sb. rozh. tr.).

4.5.3. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) se uplatní v případech, kdy obviněný v řízení neměl obhájce, ačkoliv jej podle zákona mít měl. Vztahuje se tak zejména k porušení ustanovení o nutné obhajobě (zejm. § 36)[228].

Jestliže obviněný v řízení, ve kterém byl dán některý důvod (resp. důvody) nutné obhajoby a které vyústilo ve vydání dovoláním napadeného rozhodnutí, neměl obhájce po celou dobu řízení, tj. ve všech jeho stádiích (lhostejno přitom z jakého důvodu jej neměl), pak je zcela očividně založen dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c). V takových případech dochází zároveň k porušení práva obviněného na obhajobu garantovaného Úmluvou [čl. 6 odst. 3 písm. c)], jakož i ústavním pořádkem (čl. 40 odst. 3 Listiny).[229] Tyto záruky se pak promítají i na zákonné úrovni, kde právo obviněného na obhajobu zaručuje trestní řád (§ 33 odst. 1).

Nutno však mít na zřeteli, že nikoliv každé porušení práva na obhajobu je způsobilé vyvolat vadu ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c). Účelem tohoto dovolacího důvodu je totiž náprava takového rozhodnutí, které je výsledkem řízení, v jehož určitém stádiu

---

[226] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 11 Tdo 133/2002.

[227] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3157. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[228] V případě mladistvých jde o § 42 odst. 2 z. s. m., v případě obviněných právnických osob se dle § 35 odst. 2 TOPO ustanovení trestního řádu o nutné obhajobě nepoužijí.

[229] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b (Důvody dovolání). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. II.* díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 456.

nebo stádiích obviněný neměl obhájce, ačkoliv jej podle zákona měl mít, to však jen za podmínky, že se úkony provedené v takovém stádiu staly výlučným, resp. hlavním podkladem pro rozhodnutí ve věci samé (viz např. č. 23/2007 Sb. rozh.tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. 3 Tdo 390/2020). Pokud by tedy obviněný neměl obhájce v hlavním líčení, v němž se však neprováděly žádné důkazy, pak nelze uvažovat o existenci tohoto dovolacího důvodu.[230]

Pokud soud s odkazem na pominutí důvodů nutné obhajoby (tj. § 39 odst. 1) zrušil ustanovení obhájce obviněného navzdory tomu, že nebylo zjištěno, že pominuly důvody podle § 33 odst. 2, na základě kterých byl obhájce obviněnému původně ustanoven, bylo porušeno právo obviněného hájit se prostřednictvím obhájce. Pakliže tímto chybným postupem soudu bylo obhájci znemožněno účastnit se jednání soudu, ve kterém bylo učiněno meritorní rozhodnutí (např. nedošlo k vyrozumění obhájce o konání veřejného zasedání odvolacího soudu, v němž bylo učiněno rozhodnutí ve věci samé, a obhájce se jej proto nezúčastnil), dochází k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 11 Tdo 1041/2009].

Nejvyšší soud judikoval, že pokud vykonává obhajobu obviněného zároveň více (tj. dva nebo více) obhájců a obviněný soudu sdělil, kterého z nich zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech trestního řízení, popř. určil-li jej předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce v souladu s ust. § 37 odst. 3, pak již záleží čistě na těchto obhájcích, aby se vzájemně informovali o nařízených úkonech trestního řízení, o kterých byl vyrozuměn jen zmocněný, resp. určený obhájce, a aby společně koordinovali své postupy v rámci obhajoby obviněného. Pokud tedy odvolací soud vyrozuměl o konání veřejného zasedání toliko zmocněného (určeného) obhájce, pak současně umožnil ostatním obhájcům, aby uplatili obhajobu obviněného v odvolacím řízení. Nedostavil-li se přesto některý z obhájců k veřejnému zasedání odvolacího soudu, nelze uvažovat o založení dovolacího důvodu ve smyslu § 265b odst. 1 písm. c) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 6 Tdo 642/2007].

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) nelze naplnit vlastním způsobem výkonu obhajoby obviněného (ustanoveným) obhájcem (například tím, že se by se obhájce v rozporu s § 35 odst. 1 nechal zastoupit advokátním koncipientem pro veškeré úkony obhajoby).[231]

[230] Tamtéž.

[231] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 567/2005.

4.5.4. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d)

Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. d) lze podat dovolání tehdy, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Jinými slovy je tento dovolací důvod dán tehdy, pokud se hlavní líčení nebo veřejné zasedání konalo v nepřítomnosti obviněného (resp. obžalovaného), ačkoliv podle zákona měla být jeho přítomnost umožněna, popř. zajištěna, čímž došlo ke zkrácení obviněného (resp. obžalovaného) v jeho základním právu, jež je garantováno čl. 38 odst. 2, čili aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, a aby se tak mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.[232] V soudním stádiu řízení je pak toto právo zajištěno povinností soudu předvolat obviněného k hlavnímu líčení, resp. předvolat či vyrozumět jej o konání veřejného zasedání (srov. § 198 a § 233).

V nepřítomnosti obžalovaného lze hlavní líčení konat pouze za podmínek stanovených trestním řádem (viz § 202 odst. 2 až 5, § 204 odst. 2, § 209 odst. 1 a § 211 odst. 1, 5). Ze zásady zákazu donucování k sebeobviňování *(nemo tenetur se ipsum accusare)*[233], jež v trestním právu nachází své vyjádření mj. v možnosti obviněného (resp. obžalovaného) odmítnout vypovídat (viz § 33 odst. 1 a § 92 odst. 1) plyne, že pokud obžalovaného není možné donucovat k výpovědi nebo k vlastní obhajobě, pak jej nelze bez dalšího ani nutit, aby se v každém jednotlivém případě účastnil hlavního líčení. Jestliže bude hlavní líčení bez přítomnosti obžalovaného konáno za splnění podmínek stanovených trestním řádem, nelze o dovolacím důvodu podle 265b odst. 1 písm. d) uvažovat. Pokud se ale hlavní líčení konalo v nepřítomnosti obviněného navzdory tomu, že nebyly splněny všechny trestním řádem stanovené předpoklady, pak je předmětný dovolací důvod naplněn.[234]

Pro ilustraci, ve kterých případech není dovolací důvod podle 265b odst. 1 písm. d) naplněn, lze uvést několik příkladů z judikaturní praxe Nejvyššího soudu. Předně k naplnění uvedeného dovolacího důvodu nedojde tehdy, bylo-li hlavní líčení bez přítomnosti obžalovaného konáno v případě, že obžalovaný byl v předvolání k hlavnímu líčení (ani pokud byl v předvolání upozorněn na to, že jeho účast je nutná) na tuto možnost upozorněn a obžalovaný se bez řádné omluvy k hlavnímu líčení nedostavil ani nepožádal o jeho odročení, přičemž byly pro konání hlavního líčení bez přítomnosti obžalovaného splněny další zákonné podmínky uvedené v § 202 odst. 2 a 4.[235] Dovolací důvod podle 265b odst. 1 písm. d) rovněž není sám o sobě založen jen tím,

---

[232] VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 906.

[233] Ústavní základ této zásady se nachází v čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 až 4 Listiny.

[234] VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 906.

[235] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. 8 Tdo 1500/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 327/2007.

že se hlavní líčení (resp. veřejné zasedání) konalo bez přítomnosti obžalovaného (resp. obviněného), byť ten se z konání hlavního líčení (resp. veřejného zasedání) omluvil a svou nepřítomnost zdůvodnil pracovní neschopností[236]. Stejně tak ani porušení práva obviněného (resp. obžalovaného) na zachování určité minimální zákonem stanovené lhůty na přípravu k veřejnému zasedání podle § 233 odst. 2 (resp. hlavnímu líčení podle § 198 odst. 1) nelze napadnout s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d), protože poskytnutí kratší než zákonem stanovené minimální lhůty pro přípravu na hlavní líčení či veřejné zasedání samo o sobě nemá dopad na přítomnost obviněného u veřejného zasedání (nebo obžalovaného u hlavního líčení), ledaže by mu nedodržení takové lhůty zabránilo v tom, aby se mohl osobně zúčastnit veřejného zasedání (či hlavního líčení), a to například proto, že nemůže odložit jinou činnost. K tomu je vhodné doplnit, že smyslem úpravy ustanovení § 233 odst. 2 je na rozdíl od § 233 odst. 1 spíše zajistit efektivitu přítomnosti obviněného při veřejném zasedání, přičemž ve srovnání s přítomností jako takovou ve smyslu § 233 odst. 1 již jde o kategorii rozvinutější, kterou pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) podřadit nelze, neboť ten výslovně směřuje na ustanovení upravující přítomnost obviněného, tj. na § 233 odst. 1. Konečně pak dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. d) není ani tvrzená nezpůsobilost obviněného (resp. obžalovaného) se v průběhu veřejného zasedání (hlavního líčení) sám hájit. Předmětný dovolací důvod totiž směřuje především na formální stránku požadované přítomnosti, zatímco problematice způsobilosti obviněného (obžalovaného) řádně vykonávat právo na obhajobu a následky snížení této způsobilosti jsou věnována ustanovení jiná [např. § 34 odst. 1, § 36 odst. 1 písm. b), § 36 odst. 2], eventuálně může být těžká choroba či duševní choroba obviněného důvodem až k přerušení trestního stíhání (viz § 173 odst. 1 písm. b) a c), § 224 odst. 1 a § 255 odst. 1).[237]

Naproti tomu může být dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) založen postupem soudu, který v hlavním líčení, které probíhalo za přítomnosti obžalovaného, provedl výslech svědka postupem podle § 209 odst. 1 věta druhá tak, že obžalovaného vykázal po dobu výslechu svědka z jednací síně, aniž jej poté v rozporu s § 209 odst. 1 věta třetí seznámil s obsahem svědecké výpovědi, umožnil mu se k ní vyjádřit či mu umožnil klást svědkovi prostřednictvím předsedy senátu (resp. samosoudce) otázky.[238] Stejně tak je dovolací důvod podle § 265 odst. 1 písm. d) založen v případě, že proti obviněnému bylo konáno řízení jako proti uprchlému, ačkoliv pro takový postup nebyly dány zákonné podmínky založené ustanovením § 302 a násl. (nebo konalo-

[236] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 421/2002.

[237] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 1058/2002.

[238] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 6 Tdo 676/2004.

li se, ačkoliv soud o tom, že bude takové řízení ve věci konáno nerozhodl podle § 305), čímž bylo obviněnému znemožněno, aby se účastnil na hlavním líčení nebo veřejném zasedání (č. 28/2007 Sb. rozh. tr., č. 57/2005 Sb. rozh. tr.).

Pokud jde o veřejné zasedání, není nutné k němu obviněného předvolávat v každém jednotlivém případě, nýbrž toliko tehdy, je-li jeho osobní účast při veřejném zasedání nutná. Tomu tak bude zpravidla tehdy, považuje-li soud za nezbytné provést výslech obviněného, vyzvat jej k vyjádření k důkazům provedeným ve veřejném zasedání, popř. požádat jej o přesnější, konkrétnější vysvětlení jeho podání coby předmětu veřejného zasedání, resp. o jeho vyjádření k takovému podání, jež bylo učiněno jinou procesní stranou. V ostatních případech, tj. kdy osobní účast obviněného na veřejném zasedání není nutná, a obviněný se tak k němu nepředvolává, bude o veřejném zasedání pouze vyrozuměn, a sice jako osoba, která svým návrhem dala ke konání veřejného zasedání podnět nebo jako osoba, která může být rozhodnutím učiněným ve veřejném zasedání přímo dotčena (č. 38/2003 Sb. rozh. tr.).

Obecně tak je možné říci, že podmínky pro konání veřejného zasedání jsou nastaveny méně striktně a *de facto* s výjimkou ustanovení § 263 odst. 4, § 314q odst. 1 a § 64 odst. 1 z. s. m. (tj. jde-li o veřejné zasedání odvolacího soudu a obviněný je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, neprohlásí-li výslovně, že se své účasti při veřejném zasedání vzdává, dále pokud jde o veřejné zasedání konané o návrhu na schválení dohody o vině a trestu a konečně pokud je obviněný mladistvým a nejde-li současně o řízení proti uprchlému, popř. nejde-li o výjimky uvedené v § 73 odst. 1 z. s. m.) není účast obviněného při veřejném zasedání nutná.[239]

Z uvedeného je zřejmé, že ve smyslu § 263 odst. 4 se bez výslovného souhlasu obviněného veřejné zasedání o odvolání nemůže konat pouze z důvodu výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, kdežto jiné případy omezení osobní svobody obviněného, ke kterým dojde v době konání veřejného zasedání, samy o sobě nepředstavují překážku pro jeho konání. Např. bude-li obviněný v jiné trestní věci zadržen ve smyslu § 75, pak toto zadržení není samo o sobě na překážku konání veřejného zasedání o odvolání bez jeho přítomnosti (i bez jeho výslovného souhlasu), ledaže by z konkrétních okolností vyplývalo, že obviněný, jenž byl o konání veřejného zasedání řádně a včas vyrozuměn, měl v úmyslu se jej osobně zúčastnit. Tak by tomu mohlo být kupříkladu tehdy, pokud by obviněný při svém zadržení oznámil příslušnému orgánu činnému v trestním řízení svůj záměr účastnit se veřejného zasedání, přičemž vzhledem k době a místu jeho zadržení by bylo reálné, aby se k němu v případě, že by býval nebyl zadržen, byl schopen dostavit.

[239] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 457.

Jestliže by však odvolacímu soudu nebylo známo, že byl obviněný zadržen, a tento ani nijak neprojevil zájem se daného veřejného zasedání zúčastnit, pak tím, že odvolací soud konal veřejné zasedání bez účasti obviněného, nedošlo k porušení ustanovení o přítomnosti obviněného ve veřejném zasedání, a proto za takové situace nelze uvažovat o naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d).[240]

V případě, že se odvolací soud rozhodne ve veřejném zasedání provést určitý důkaz, pak musí zajistit přítomnost obviněného při tomto veřejném zasedání jeho předvoláním. Nepostačí tedy, pokud obviněného pouze vyrozumí o jeho konání. Nicméně pokud by obviněného pouze o konání veřejného zasedání vyrozuměl, čímž by dal najevo, že účast obviněného na veřejném zasedání nepovažuje za nutnou, a poté by ve veřejném zasedání konaném v nepřítomnosti obviněného provedl dokazování, nelze z takové situace apriori vyvodit závěr, že je bez dalšího založen dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. d), nýbrž je v každém jednotlivém případě *(in concreto)* nutno zvážit, zda má takto provedený důkaz podstatný význam pro rozhodnutí soudu o odvolání, tj. jak pro skutkové, tak právní závěry odvolacího soudu v dané věci. Pokud by tedy takto provedené dokazování mělo pouze podpůrný vliv nebo dokonce žádný vliv pro vlastní rozhodnutí odvolacího soudu, nebude daný dovolací důvod naplněn.[241]

4.5.5. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) je dán tehdy, pokud bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona nebylo přípustné. Tento dovolací důvod se tak uplatní pouze v případech, kdy bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv nesmělo být zahájeno a jestliže přesto zahájeno bylo, nesmělo v něm být pokračováno a mělo být zastaveno, neboť ve věci byl dán některý z obligatorních důvodů zakládajících nepřípustnost trestního stíhání, přičemž důvody nepřípustnosti trestního stíhání trestní řád výslovně uvádí v ustanovení § 11 odst. 1, 2 a 5 a dále pak v ustanovení § 11a. Jedná se o výčet taxativní, a tudíž žádné jiné důvody nebo nedostatky postupu orgánů činných v trestním řízení nejsou způsobilé tento dovolací důvod naplnit.[242]

Jinými slovy pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) se subsumují takové případy, kdy příslušný orgán činný v trestním řízení, tj. státní zástupce nebo soud (v závislosti na tom, kdy patřičný obligatorní důvod nepřípustnosti trestního stíhání vyšel najevo), nerozhodl o zastavení trestního stíhání (ve smyslu § 172 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. c), § 223 odst. 1, § 231

---

[240] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 6 Tdo 830/2006.

[241] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2007, sp. zn. 11 Tdo 18/2007.

[242] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 457.

odst. 1, § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2, § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. c) či § 314r odst. 5), v důsledku čehož bylo učiněno jiné rozhodnutí ve věci samé, jež pro obviněného působí méně příznivě (zejm. pokud byl vynesen odsuzující rozsudek)[243]

Jak již bylo uvedeno výše, trestní řád vypočítává obligatorní důvody zastavení trestního stíhání taxativně a tento výčet nelze jakkoli rozšiřovat. Proto např. argument, že trestní stíhání trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, či že v něm došlo k průtahům, není pro daný dovolací důvod relevantní, nicméně tato skutečnost může najít uplatnění v souvislosti s rozhodováním soudu o druhu a výměře trestu dle § 39 odst. 3 tr. zák., popř. může být nepřiměřená dálka trestního stíhání kompenzována poskytnutím zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu[244].[245]

K naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) nedojde v případě, kdy se v trestním stíhání, jež bylo původně zataveno pro některý z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. a), b) nebo l), pokračovalo jen proto, že obviněný podle § 11 odst. 4 prohlásil, že na projednání věci trvá. Stejně tak se daný dovolací důvod neuplatní tehdy, je-li vedeno trestní stíhání pro určitý dílčí útok pokračujícího trestného činu, když o jiném dílčím útoku téhož trestného činu již bylo pravomocně rozhodnuto.[246] Překážka *rei iudicatae* zde totiž nevzniká (§ 11 odst. 3).

4.5.6. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) spočívá v tom, že bylo učiněno některé z rozhodnutí zmíněných v § 265a odst. 2 písm. c), d), f) a g), tedy bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání, ačkoliv pro takové rozhodnutí nebyly splněny zákonné podmínky. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je tudíž namítána buď nesprávnost rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu, nebo nesprávnost některého z rozhodnutí, které spojuje skutečnost, že se jimi určitou formou trestní stíhání zastavuje.[247]

---

[243] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3162. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 5. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[244] Viz § 13 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

[245] K tomu viz č. 10/2006 Sb. n. u. ÚS a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 5 Tdo 14/2008.

[246] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 457.

[247] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3162–3163. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 5. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Soud rozhodne o postoupení věci jinému orgánu, jestliže shledá, že se nejedná o trestný čin, ale zažalovaný skutek by mohl být jiným, k tomu příslušným, orgánem posouzen jako přestupek, popř. jako kárné provinění.[248] Dovolací důvod (resp. vadu) lze pak shledat např. v tom, že soud takto postoupil věc jinému orgánu k rozhodnutí o přestupku či o kárném provinění, nicméně ve skutečnosti měl být spáchaný skutek posouzen jako trestný čin, nebo v tom, že v době rozhodování soudu o postoupení věci již není možné daný skutek projednat jako přestupek nebo kárné provinění, protože uplynula k tomu stanovená zákonná lhůta (došlo k jeho promlčení)[249], a z toho důvodu měl soud správně postupovat cestou zproštění obžalovaného obžaloby podle § 226 písm. b).[250]

Pokud jde o zastavení trestního stíhání[251], je dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. f) naplněn v případě, že v dané věci vůbec nebyly dány podmínky pro vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, nikoliv tehdy, kdy sice trestní stíhání mělo být zastaveno, ale mělo se tak stát z některého jiného obligatorního důvodu podle § 11 odst. 1, než jaký byl v dovoláním napadeném rozhodnutí použit.[252] Jako příklad aplikace tohoto dovolacího důvodu může sloužit, situace, kdy došlo k zastavení trestního stíhání z důvodu existence překážky *rei iudicatae* ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h), avšak v daném případě trestnímu stíhání překážka *res iudicata* nebránila. Dále by se mohlo jednat o situaci, kdy soud zastavil trestní stíhání s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l), tedy z důvodu, že v případech, kdy zákon podmiňuje trestní stíhání souhlasem poškozeného (§ 163), tento souhlas nebyl udělen, ačkoliv vyjádření poškozeného, zda s trestním stíháním souhlasí či nikoli, neměl k dispozici (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 5 Tdo 547/2002). Dovolací důvod § 265b odst. 1 písm. f) však nelze zužovat pouze na případy týkající se obligatorního zastavení trestního stíhání, neboť se stejně tak týká důvodů, jež umožňují fakultativní zastavení trestního stíhání. Tak tomu bude v případech, kdy soud zastavil trestní stíhání s odvoláním na některý z důvodů, pro které je možné zastavit trestní stíhání (§ 172 odst. 2), ačkoliv žádný z takových důvodů nebyl dán (č. 50/2005 Sb. rozh. tr.).

---

[248] K postoupení věci viz § 222 odst. 2, § 257 odst. 1 písm. b), § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. b) a § 314r odst. 5.

[249] K tomu srov. např. § 30 zákona č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

[250] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 457.

[251] K zastavení trestního stíhání viz § 223 odst. 1 a 2, § 231, § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2, § 314c odst. 1 písm. a), b), § 314p odst. 3 písm. c), odst. 4 a § 314r odst. 5.

[252] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3162–3163. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 5. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

V případě podmíněného zastavení trestního stíhání a schválení narovnání, tedy tzv. odklonů, je možné prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu napadat toliko pozitivní rozhodnutí o jejich aplikaci. To znamená, že pokud soud prvního stupně nebo soud odvolací nevyužije možnosti alternativního řešení trestní věci v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání (§ 307 odst. 1, 2, § 309 odst. 1), není možné uvažovat o aplikaci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f), neboť posuzovat, zda v konkrétním případě byly splněny podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání či schválení narovnání, a následně se rozhodnout, zda takovou alternativu využít, je v řízení před soudem oprávněn výhradně soud prvního stupně nebo soud odvolací[253], a jestliže možnosti tohoto alternativního způsobu řešení trestní věci některý z nich nevyužije, pak dovolací soud není nijak oprávněn takovýto závěr jakýmkoli způsobem přehodnocovat. K naplnění dovolacího důvodu ve smyslu § 265b odst. 1 písm. f) dojde typicky v případech, že soud rozhodl některým z uvedených alternativních způsobů (tzv. odklonů), avšak pro takové rozhodnutí nebyly splněny trestním řádem vymezené podmínky, zejména pak pokud bylo rozhodnuto o trestném činu, jenž není zahrnut v okruhu vymezeném v ust. § 307 odst. 1 a § 309 odst. 1. Uvedené platí obdobně v případě nesplnění zákonných podmínek pro rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání v případě mladistvých pachatelů, ke kterému je podle § 70 z. s. m. možné přistoupit pouze v řízení o provinění, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. Naplnění ostatních předpokladů pro některý z těchto odklonů, pokud jsou předmětem soudního uvážení, by mohlo být prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) namítáno spíše ojediněle až výjimečně, a to s ohledem na zásadní význam případného soudního pochybení na postavení obviněného [srov. § 265i odst. 1 písm. f)][254]

Závěrem k tomuto dovolacímu důvodu považuji za vhodné podotknout, že v praxi své uplatnění nachází jen v dovoláních podaných nejvyšším státním zástupcem. Jedná se o logický důsledek toho, že se jedná o dovolací důvod směřující proti rozhodnutím, která v zásadě znějí ve prospěch obviněného, přičemž obhájce smí za obviněného podat dovolání toliko v jeho prospěch, a proto z povahy věci tímto dovolacím důvodem ani argumentovat nemůže.[255]

---

[253] K možnostem soudu prvního stupně vyřídit věc těmito alternativními způsoby viz § 188 odst. 1 písm. f), § 223a, 231, § 307 odst. 1, 2, § 309 odst. 1, § 314c odst. 1 písm. a), § 314p odst. 3 písm. e) a § 314r odst. 5, k oprávnění odvolacího soudu pak viz § 257 odst. 1 písm. d).

[254] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3163–3164. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 5. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[255] HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 2. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 3, s. 15–26. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 5. 2022]. Dostupné z: BA 3/2012 s. 15 – Beck-online (cuni.cz).

4.5.7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) byl zaveden s účinností od 1. ledna 2022 zákonem č. 220/2021 Sb.[256] Vzhledem k tomu, že se jedná o dovolací důvod zcela nový, nebyl doposud dán prostor pro vytvoření judikatury ani komentářové literatury, které by jej blíže vyložily. Důvodová zpráva k zákonu č. 220/2021 Sb. k podstatě předmětného dovolacího důvodu rovněž mlčí.

K jeho naplnění dojde tehdy, jestliže *„rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy“*.

Ze znění citovaného ustanovení je zřejmé, že tento dovolací důvod se dotýká vad, ke kterým došlo v procesu dokazování. Dokazování je přitom možné označit za zvláštní postup upravený trestním řádem, který slouží k naplnění hlavního úkolu trestního řízení, kterým je zjistit, zda došlo ke spáchání trestného činu (resp. zda byl spáchán skutek, pro který se trestní řízení vede a zda tento skutek splňuje znaky trestného činu podle trestního práva hmotného), odhalit jeho pachatele, tento trestný čin vyšetřit a obviněného postavit před soud, který následně rozhodne o jeho vině nebo nevině.[257] Jediným způsobem, jak mohou orgány činné v trestním řízení skutek poznat, je přitom jeho rekonstrukce. Od úspěšnosti provedené rekonstrukce, resp. od míry její úplnosti a věrnosti, se pak odvíjí zjištění materiální pravdy a ve svém důsledku správnost, spravedlnost a přesvědčivost celého rozhodnutí, jakož i jeho výchovný účinek.[258]

Na základě tohoto nového dovolacího důvodu bude možné napadat porušení zásad ovládajících dokazování, jako je již zmiňovaná zásada materiální pravdy (§ 2 odst. 5), zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6) nebo např. zásada *in dubio pro reo* (čl. 40 odst. 2 Listiny). V citovaném ustanovení je výslovně uvedeno, že daným dovolacím důvodem lze napadat rozhodnutí pro zjevný rozpor skutkových zjištění rozhodných pro naplnění skutkové podstaty

---

[256] Zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[257] ŠÁMAL, Pavel. § 1 [Účel zákona]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: § 1: Účel zákona. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[258] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 363.

trestného činu s obsahem provedených důkazů. Jde o problematiku tzv. extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními na základě nich učiněnými, kterou se podrobně zabývám v následující kapitole této práce, tj. v kapitole 4.5.8.

Dále je možné na základě tohoto důvodu podat dovolání proto, že skutková zjištění určující pro naplnění znaků trestného činu jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech. Může se přitom jednat o důkazy absolutně neúčinné nebo o důkazy relativně neúčinné. Absolutně neúčinnými jsou takové důkazy, jejichž vadu nelze odstranit. K takovým důkazům nelze přihlížet a hledí se na ně jako by nebyly, tj. jako by vůbec neexistovaly. Takové důkazy není možné v trestním řízení použít, a to bez ohledu na to, zda působí ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. K absolutní neúčinnosti je nutno přihlédnout *ex officio* (z úřední povinnosti), jde tedy o automatický důsledek porušení pravidel dokazování. Naopak relativně neúčinnými jsou takové důkazy, jejichž vadu lze odstranit. K relativně neúčinným důkazům nelze přihlížet do té doby, než bude odstraněna vada, která se při jejich opatřování či provádění vyskytla. Vada, která způsobuje ať už absolutní nebo relativní neúčinnost důkazu, musí být vždy vadou podstatnou, tzn. musí mít vliv na správnost rozhodnutí. Trestní řád neobsahuje žádné obecné ustanovení, které by stanovilo, ve kterých případech se jedná o podstatnou vadu rozhodnutí a kdy taková vada zakládá absolutní a kdy relativní neúčinnost důkazu. Jediným ustanovením, které stanoví, kdy je dané porušení norem o dokazování nutné považovat za podstatnou vadu řízení, jež způsobuje absolutní neúčinnost důkazu, je ustanovení § 89 odst. 3, podle kterého v řízení nelze použít důkaz, jenž byl získán nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení. Současně však stanoví výjimku, která nepoužitelnost takového důkazu prolamuje, a to sice tehdy, pokud se tento důkaz použije proti tomu, kdo takového donucení nebo hrozby donucení použil.[259] V ostatních případech bude vždy nutné posuzovat podle konkrétních okolností, a to zejména s ohledem na charakter vady řízení, její vliv na konkrétní důkaz, jakož i celkový význam tohoto důkazu pro řízení, zda se jedná či nejedná o podstatnou vadu řízení, a jestliže se o podstatnou vadu jedná, tak zda způsobuje absolutní nebo relativní neúčinnost důkazu.[260] O relativně neúčinný důkaz se jedná např. při porušení § 99 odst. 1, podle kterého svědek nesmí být vyslýchán o okolnostech, které vztahují k utajovaným informacím chráněným podle zvláštního zákona, jež je povinen zachovat v tajnosti. Toto ustanovení však dodává, že svědek o těchto okolnostech může být vyslechnut tehdy, pokud byl této povinnosti příslušným orgánem zproštěn. Z toho tedy vyplývá, že byl-li by svědek

[259] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 374–375.

[260] PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1340. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 3. 2022]. Dostupné z: § 89: Obecná ustanovení. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

o uvedených okolnostech vyslechnut, aniž by byl zproštěn mlčenlivosti, jedná se o důkaz relativně neúčinný, jenž v řízení nelze použít. Poté, co bude mlčenlivosti o těchto skutečnostech zproštěn, vada odpadá a důkaz je možné použít.

Konečně je možné dovolání podat též z důvodu, že ve vztahu k uvedeným skutečnostem nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Jedná se o problematiku tzv. opomenutých důkazů, kterou Ústavní soud vyložil v kontextu zásady volného hodnocení důkazů a kautel kladených trestním řádem na odůvodnění soudních rozhodnutí (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01, nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. III. ÚS 173/02).

Tzv. opomenuté důkazy je třeba pro účely tohoto dovolacího důvodu rozčlenit na dvě skupiny. První se týká důkazů již provedených, druhá naopak důkazů nedůvodně neprovedených ač navržených. Dovolání lze ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) uplatnit toliko pro druhou skupinu opomenutých důkazů. Pro srovnání však uvádím obě zmíněné skupiny.

V prvním případě jde o to, že zásadu volného hodnocení důkazů nelze chápat tak, že si soud ve svém rozhodování (resp. v úvahách o něm) může libovolně určovat (vybírat si), které z provedených důkazů, jež byly provedeny, vyhodnotí a které nikoliv nebo o které z již provedených důkazů opře své skutkové závěry (zjištění) a které naopak opomene. V řízení provedený důkaz nemůže obecný soud v rozhodnutí (resp. v jeho odůvodnění) opomenout pouze proto, že je v rozporu s tím, co tento soud na základě svých závěrů týkajících se skutkových zjištění, které plynou z jiných důkazů, pokládá za již prokázané. Stejně tak se soud nemůže dopouštět takových pochybení, kdy v odůvodnění svého rozsudku vůbec nezmíní určitý důkaz, byť se zcela evidentně nejedná o důkaz irelevantní, když na něm tento soud postavil svá skutková zjištění. Taková opomenutí je třeba považovat ze zcela zjevné porušení zásad týkajících se hodnocení důkazů (čl. 36 odst. 1 Listiny), jakož i kogentně stanovené povinnosti uvést v rozhodnutí, jakými úvahami byl soud při hodnocení jednotlivých důkazů veden, když určité skutečnosti pojal za prokázané, a jako takové jsou kvalifikovanou vadou důkazního řízení způsobující nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, které tak nese rysy soudní libovůle v soudním rozhodování, která je zcela neslučitelná s principy spravedlivého procesu (nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, nález Ústavního soudu ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 95/97, nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 3432/15). Tyto případy však nelze subsumovat pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g), neboť ten se týká (jak již výše bylo uvedeno) toliko těch důkazů, jež vůbec nebyly provedeny, nicméně je možné uvažovat o napadení takových vad prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h).

Soudu nijak neplyne povinnost provádět veškeré navržené důkazy, důkazní návrh však může neakceptovat pouze tehdy, má-li k tomu podstatný důvod. Lze vymezit tři důvody, pro které se soud může rozhodnout takový návrh neakceptovat, tj. odmítnout jeho provedení. V prvé řadě se jedná o argument, podle kterého tvrzená skutečnost, která má být navrhovaným důkazem ověřena nebo vyvrácena, nemá s předmětem řízení relevantní souvislost. Druhý důvod pak spočívá v tom, že navrhovaný důkaz není způsobilý tvrzenou skutečnost ověřit ani vyvrátit, tedy v souvislosti s tvrzenou skutečností navrhovaný důkaz nedisponuje žádnou vypovídací potencí. A konečně třetí důvod spočívá v argumentu, že navrhovaný důkaz je nadbytečný, tj. určité tvrzení, jež má navrhovaný důkaz ověřit nebo vyvrátit, již bylo v dosavadním důkazním řízení bez důvodných pochybností ověřeno nebo vyvráceno (nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01). Z toho se podává, že nebude-li navrhovaný důkaz soudem proveden, aniž by takový postup odůvodňovaly právě uvedené důvody, resp. argumenty, a jedná-li se současně o důkazy podstatné, dojde k založení dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g).

Jsem toho názoru, že rozšíření dovolacích důvodů o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) nelze v žádném případě vnímat ve smyslu, že by měnilo povahu dovolání, které i nadále zůstává mimořádným opravným prostředkem směřujícím zejména k nápravě vad právních. Stále je třeba mít na paměti, že změny nedoznalo ustanovení § 265r odst. 7, podle něhož se důkazy ve veřejném zasedání před Nejvyšším soudem zpravidla neprovádějí. Jen výjimečně může Nejvyšší soud řízení doplnit důkazy, jež jsou nezbytné pro rozhodnutí o dovolání. Těžiště dokazování tak stále zůstává zásadně u soudu prvostupňového.

Jak jsem již uváděla výše, důvodová zpráva k uvedenému dovolacímu důvodu neuvádí žádné bližší informace, které by odůvodňovaly zákonodárcovo rozhodnutí jej zavést. Věcný záměr z roku 2008 počítal s přejmenováním dovolání na kasační stížnost (jelikož tento pojem podle něj lépe vystihuje povahu tohoto mimořádného opravného prostředku) s tím, že současně předpokládal rozšíření dosavadních dovolacích (resp. nově kasačních) důvodů o důvod záležející v porušení zákazu *reformationis in peius* a dále o důvod spočívající v nedodržení (nerespektování) závazného právního názoru nadřízeného soudu.[261] Z toho je tedy patrno, že věcný záměr se zavedením dovolacího důvodu v podobě obsažené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) nepočítal. Paragrafované znění nového trestního řádu[262] se zavedením tohoto dovolacího důvodu však počítá,

[261] Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád), 2008 [cit. 10. 3. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho.

[262] *Rekodifikace procesní předpisů: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022), ust. § q2 odst. 1 písm. g)* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, ©2017 [cit. 1. 12. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace.

a dané ustanovení bylo do současného trestního řádu převzato z návrhu trestního řádu vypracovaného Komisí pro nový trestní řád, jež svou činnost zahájila v březnu roku 2014, zcela doslovně. Ani k tomuto návrhu však neexistuje nebo alespoň nebylo doposud uveřejněno oficiální odůvodnění. Proto bych v následujících odstavcích ráda vyjádřila své domněnky o tom, proč se domnívám, že zákonodárce tyto kroky učinil.

Chybné právní posouzení skutku často znamená nesprávnou právní kvalifikaci činu, pro nějž byl obžalovaný odsouzen. Může se jednat jak o případy, kdy měl být odsouzen za jiný, ať už přísnější nebo mírnější, trestný čin, tak o případy, kdy daný skutek vůbec neměl být posouzen jako trestný čin, ale např. jako přestupek. Takové vady bývají poměrně často předmětem stížnosti pro porušení zákona (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 3 Tz 42/2020). Domnívám se však, že by takovéto případy mohly být napadány prostřednictvím dovolání, přičemž ve stavu před 1. 1. 2022 by tuto možnost potenciálně skýtal toliko důvod podle tehdejšího § 265b odst. 1 písm. g). Problém však v tomto ohledu mohla činit jeho poměrně dosti problematická formulace. Nejistota potenciálního dovolatele spočívající v obavách, zda podané dovolání je s to naplnit tento dovolací důvod, by mohla vést spíše k inklinaci domáhat se nápravy raději prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona. S tím dle mého názoru souvisí další aspekt, jenž mohl stát za touto legislativní změnou, a tím je již dlouho diskutovaná problematičnost potřeby institutu stížnosti pro porušení zákona, přičemž velkou Komisí pro nový trestní řád projednané a zveřejněné části nového trestního řádu, se stížností pro porušení zákona nepočítají. Nutno podotknout, že ne zřídkakdy jsou prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona napadány právě případy, jež je nyní možné napadnout prostřednictvím dovolání, resp. skrz současné ustanovení § 265b odst. 1 písm. g). Domnívám se proto, že se jedná o postup, jenž má postupně právní praxi připravit na odstranění institutu stížnosti pro porušení zákona. Jestliže by totiž zákonodárce stížnost pro porušení zákona zrušil, aniž by rozšířil dovolací důvody i na vady skutkové (popř. by učinil jiná vhodná opatření), pro které je institut stížnosti pro porušení zákona v praxi relativně často využíván, odebral by (za předpokladu, že by nebyl, resp. z důvodu nesplnění podmínek nemohl být, v daném případě, podán návrh na obnovu řízení) obviněnému možnost nápravy rozhodnutí prostřednictvím mimořádného opravného řízení. Je sice pravda, že na ústavní úrovni není právo na dovolání, resp. na mimořádné opravné řízení vůbec, zakotveno, nicméně obávám se, že při nemožnosti domáhat se nápravy rozhodnutí v mimořádném opravném řízení, by se obvinění obraceli prostřednictvím ústavní stížnosti přímo na Ústavní soud s tím, že byl porušen čl. 36 a násl. Listiny, jakož i čl. 6 Úmluvy. Docházelo by tak do určité míry ke zbytečnému přetěžování Ústavního soudu, jenž je a musí fungovat jako ochránce ústavnosti, nikoliv jako obecný soud.

Proto se domnívám, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) byl zařazen zejména ze dvou důvodů. Prvním je zmiňovaná problematičnost ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tak, jak bylo v trestním řádu obsaženo před 1. 1. 2022 [tj. současné ustanovení § 265b odst. 1 písm. h)], která dokonce vyvolala výkladový rozkol mezi Nejvyšším a Ústavním soudem. Obsah současného znění § 265b odst. 1 písm. g) byl totiž do určité míry za pomoci extenzivního výkladu vyvozován z jeho znění platného do 31. 12. 2021, přičemž vyjádření soudních závěrů do samostatného ustanovení zcela jistě odstraní mnohé interpretační potíže a přispěje k posílení principu právní jistoty. Druhý důvod pak spatřuji v jisté přípravě současného právního vědomí a praxe na zrušení institutu stížnosti pro porušení zákona.

Mám-li shrnout svůj postoj k významu tohoto nového dovolacího důvodu, pak mám za to, že tímto krokem jde zákonodárce dost možná naproti zjednodušení celého systému opravných prostředků (plánuje-li odstranit institut stížnosti pro porušení zákona). Je však otázkou, a rizikem zároveň, do jaké míry bude mít toto rozšíření výčtu dovolacích důvodů vliv na zatížení Nejvyššího soudu, odpověď však přinese až praxe.

4.5.8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) je založen tehdy, pokud *„rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním*[263] *posouzení“*. Tomuto stanovení je třeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť, jak bude pojednáno níže, způsobovalo svého času jisté výkladové rozpory mezi Nejvyšším a Ústavním soudem, které lze s určitou simplifikací označit za „válku soudů“, když Nejvyšší soud tento dovolací důvod zprvu interpretoval mimořádně restriktivně. V rámci této podkapitoly se pokusím vymezit zásadní rozhodnutí, a tedy i postoje, obou těchto soudů, pomocí kterých lze zmapovat interpretační vývoj daného ustanovení.

Při zkoumání jednotlivých podaných dovolání si nelze nevšimnout, že je to právě dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. h)[264], jenž je dovolateli namítán nejčastěji. Důvodem je zejména vysoká obecnost daného ustanovení. Předmětný dovolací důvod je určen především k nápravě právních vad meritorního rozhodnutí, jestliže tyto vady tkví v nesprávném právním

[263] Hmotněprávní posouzení tedy může spočívat v hmotněprávních otázkách trestního práva, ale rovněž tak i jiných odvětví práva, např. se může jednat o hmotněprávní normy obsažené v předpisech práva občanského, obchodního, finančního apod. (k tomu viz např. č. 36/2004 Sb. rozh. tr. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2003, sp. zn. 7 Tdo 574/2003).

[264] Před 1. 1. 2022 označený jako § 265b odst. 1 písm. g).

posouzení skutku, který je předmětem trestního stíhání, případně jiných skutečností, a to podle norem hmotněprávních, nikoliv však z hlediska norem práva procesního.[265]

Předně je třeba připomenout, že, jak již bylo několikrát uvedeno, dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, který slouží primárně k nápravě určitých vad právních, v zásadě však nikoliv k nápravě vad skutkových. Ve třetí instanci není možné vytvářet nová skutková zjištění, či je zásadním způsobem měnit. Těžiště dokazování se nachází zásadně u soudu prvostupňového, resp. v hlavním líčení, které svou povahou je přizpůsobené k nejširšímu uplatnění aktivity stran řízení, zásad trestního řízení (zejm. je třeba poukázat na zásadu ústnosti a bezprostřednosti řízení) včetně principu kontradiktornosti řízení. Popis skutku tak, jak je obsažen ve výroku rozhodnutí, případně rozvedený v odůvodnění rozhodnutí soudu nižšího stupně, je ve vztahu ke zjištění existence uvedeného dovolacího důvodu pro Nejvyšší soud východiskem.[266] Tuto skutečnost ostatně vyjadřuje sám trestní řád, v již výše zmíněném ustanovení § 265r odst. 7, podle něhož se důkazy ve veřejném zasedání před Nejvyšším soudem zpravidla neprovádějí. Jen výjimečně může Nejvyšší soud řízení doplnit důkazy, jež jsou nezbytné pro rozhodnutí o dovolání.

Proto se prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) nelze domáhat přezkumu skutkových zjištění, na kterých je napadené rozhodnutí založeno či skutkových zjištění prvostupňového rozhodnutí, jež mu přecházelo (viz č. 36/2004 Sb. rozh. tr.). Stejně tak se není možné domáhat prověření úplnosti provedeného dokazování ani správnosti hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 a na základě toho hodnotit dostání zásadě materiální pravdy ve smyslu § 2 odst. 5 (tj. zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti), jelikož se jedná o problematiku práva procesního, nikoliv hmotného. Soudy ustálený skutkový stav je proto v rámci dovolání hodnocen z hlediska toho, zda skutek, popř. jiné skutkové okolnosti byly orgánem nižšího stupně správně právně kvalifikovány, tzn. zda byly kvalifikovány v souladu s příslušnými normami hmotného práva.[267]

Pokud je v dovolání namítáno nesprávné právní posouzení skutku, je třeba pro ověření existence daného dovolacího důvodu vycházet z popisu skutku tak, jak se obsažen ve výroku napadeného meritorního rozhodnutí, případně z jeho bližší specifikace obsažené v odůvodnění

---

[265] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 458.

[266] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3165. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[267] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 849.

rozhodnutí soudů prvního i druhého stupně. Právní posouzení skutku pak spočívá v otázce, zda popsaný skutek lze vůbec označit za trestný čin, přičemž jako hlediska tohoto posuzování se uplatní všechny hmotněprávní podmínky trestnosti stanovené v obecné i zvláštní části trestního zákoníku, popřípadě obsažené v relevantních mimotrestních právních předpisech, a to včetně problematiky časové působnosti zákona (§ 2 a § 3 tr. zák.), otázky neexistence některé z okolností vylučujících trestnost (§ 28 a násl. tr. zák.), dále se hodnotí způsobilost obviněného být pachatelem trestného činu (§ 25, § 26 a § 114 tr. zák.), jakož i otázky forem pachatelství či účastenství (§ 22 až § 24 tr. zák.) a vývojových stádií trestné činu (§ 20 a § 21 tr. zák.) atd. Pakliže o trestný čin jde, přistupuje na řadu otázka, jak jej správně právně kvalifikovat, tedy pod jakou skutkovou podstatu, pod jaké konkrétní ustanovení ze zvláštní části trestního zákoníku má být subsumován.[268]

Jako příklad nesprávného právního posouzení skutku, tedy situace, kdy ve výroku rozhodnutí uvedený popis skutkových okolností nekoresponduje s použitou právní kvalifikací, lze uvést případ, kdy soudy na základě skutkových zjištění, ze kterých nijak nevyplývá, že by trestné jednání obviněného vykazovalo prvky násilí ve smyslu § 119 tr. zák., posoudily trestný čin obviněného jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zák., ačkoliv vzhledem k absenci prvku násilí měly tento trestný čin správně kvalifikovat jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zák. Kromě aplikace nesprávné (jiné) trestněprávní normy, než kterou měl soud správně aplikovat, se může jednat i o případy, kdy naopak byla sice aplikována správná trestněprávní norma, avšak byla chybně vyložena [např. pachatel si přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil, a způsobil přitom na cizím majetku škodu ve výši 10 000 Kč, avšak soud dospěl nesprávně k závěru, že škoda ve výši 10 000 Kč nedosahuje škody nikoliv nepatrné, a tudíž dané jednání neposoudil jako trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zák.].[269]

Nutno však doplnit, že nesprávné hmotněprávní posouzení skutku nelze shledávat v tom, že skutek nebyl popsán zcela v souladu s požadavky kladenými trestním řádem na obsah výroku rozsudku uvedenými v § 120 odst. 3. Neúplnost vyjádření konkrétní skutkové okolnosti, která by naplňovala zákonný znak trestného činu, kterým byl obviněný shledán vinným, nebo dokonce neuvedení žádné takové okolnosti v tzv. skutkové části výroku o vině, ve svém důsledku (za předpokladu, že jinak je z odůvodnění rozsudku zřejmé, že soud zjistil skutek v rozsahu, jenž

[268] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3165–3166. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[269] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 458.

znaky trestného činu zcela naplňuje), znamená pouhé porušení uvedeného procesního ustanovení, nelze jej však považovat za nesprávné hmotněprávní posouzení skutku ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. h).[270]

Nejvyšším soudem bylo judikováno, že pro nesprávné právní posouzení skutku ve smyslu § 265b odst. 1 písm. h) lze meritorní rozhodnutí soudu druhého stupně napadnout dovoláním i tehdy, pokud je dovolatelem vytýkána vada záležející v nesprávné souběžné právní kvalifikaci skutku, ve kterém je shledáván jednočinný souběh více trestných činů, a to i přesto, že se jedná o právní kvalifikaci, která z hlediska své správnosti, resp. nesprávnosti, nebyla napadena odvoláním. Důvodem je, že pokud byl ve skutku napadeném dovoláním spatřován jednočinný souběh několika trestných činů, odvolací soud byl s ohledem na požadavky vyjádřené v § 254 odst. 1 povinen podrobit přezkumu správnost veškerých právních kvalifikací je odůvodňujících skutkových zjištění, a to nehledě na to, zda odvolatel v podaném odvolání namítal nějakou vadu týkající se některého z takto se sbíhajících trestných činů (č. 19/2013 Sb. rozh. tr.).

Jiné nesprávné hmotněprávní posouzení (tj. jiné než právní posouzení skutku) spočívá v nesprávném posouzení skutkové okolnosti, která je významná z hlediska hmotného práva a zároveň nezáleží přímo v právní kvalifikaci skutku, ač často se i toto jiné hmotněprávní posouzení bude posouzení skutku dotýkat, byť jen nepřímo. Např. se může jednat o otázku, zda již došlo k promlčení (§ 34 tr. zák.) trestní odpovědnosti za spáchaný trestný čin či nikoliv[271], či zda se soud dopustil pochybení v právním závěru ohledně toho, zda měl či neměl být v daném případě uložen trest souhrnný nebo trest úhrnný, popř. zda měl soud určitý trestný čin posoudit jako pokračující, a tudíž měl být za jeho spáchání uložen trest společný (srov. č. 22/2003 Sb. rozh. tr. a č. 36/2004 Sb. rozh. tr.). Další otázkou, která spadá pod jiné hmotněprávní posouzení je, zda je mezi více trestnými činy založen vztah recidivy, a tudíž je třeba za každý z nich a uložit samostatný trest.[272] Mělo-li by se však jiné hmotněprávní posouzení vztahovat k trestu, k upuštění od potrestaní anebo k ochrannému opatření, půjde zpravidla o některý ze zvláštních dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. i), j) nebo k) [srov. např. č. 22/2003 Sb. rozh. tr.][273]

Jak jsem předeslala výše, je nutné se v této souvislosti zabývat problematikou, zda je možné pod dovolací důvod podle § 265 odst. 1 písm. h) řadit též případy, *„kdy z odůvodnění*

---

[270] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2002, sp. zn. 7 Tdo 686/2002.

[271] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2002, sp. zn. 6 Tdo 115/2002.

[272] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3166–3167. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[273] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 850.

rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy"[274]. Ústavní soud tuto problematiku (tj. situace, kdy hodnocení důkazů bylo provedeno zcela svévolně, bez jakéhokoliv racionálního základu, jenž by bylo možno akceptovat) řadí mezi tři základní skupiny případů vad důkazního řízení (tj. pochybení v kognitivním procesu dokazování coby procesu zjišťování skutkového stavu), které jsou ústavněprávně relevantní, a jsou tak předmětem řízení o ústavních stížnostech, a to vedle případů tzv. opomenutých důkazů a případů důkazů získaných, jakož i následně použitých v rozporu s procesními předpisy. Slovo „extrémní" má v tomto kontextu svůj význam, a sice proto, že Ústavní soud jakožto soudní orgán ochrany ústavnosti je v tomto směru povolán korigovat jen nejextrémnější excesy.[275]

Ústavní soud již mnohokrát zdůraznil, že není vrcholem soustavy obecných soudů, a není proto v zásadě oprávněn zasahovat do jejich jurisdikce. To však nic nemění na tom, že je oprávněn a zároveň i povinen zjišťovat, zda na základě napadených soudních rozhodnutí nedošlo k zásahu do ústavně garantovaných základních práv a svobod. Pokud obecné soudy v rámci (extrémní) interpretace právních předpisů vybočí z intencí hlavy páté Listiny, a zasáhnou tak do některého z ústavně zaručených práv, Ústavní soud musí zakročit a z těchto hledisek pak posoudit i danou trestní věc (viz např. nález Ústavního soudu č. 95/2003 Sb. n. u. ÚS).

Vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami, o které se opírá hodnocení důkazů, stejně tak jako vztah skutkových zjištění a právních závěrů, musí zřejmě plynout z odůvodnění rozhodnutí. Pakliže se právní závěry soudu dostanou do extrémního nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními, popř. je nelze vyvodit ani z žádné možné interpretace odůvodnění daného rozhodnutí, je nutné takové rozhodnutí označit za stojící v rozporu s ústavními principy řádného a spravedlivého procesu, jakož i právního státu, tak jak jsou zakotveny v čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 1 Ústavy (nález Ústavního soudu č. 34/1995 Sb. n. u. ÚS).

Nejvyšší soud zpočátku zastával velmi restriktivní výklad dovolacího důvodu ve smyslu § 265 odst. 1 písm. h), když striktně judikoval, že v rámci uvedeného dovolacího lze namítat nesprávnou právní kvalifikaci skutku, kterým byl obviněný uznán vinným, nicméně není možné namítat, že tento skutek nebyl zjištěn správně anebo že důkazy nebyly správně hodnoceny. Na základě tohoto svého postoje pak Nejvyšší soud typicky s odůvodněním, že obvinění poukazují na nedostatky ve skutkových zjištěních a v hodnocení provedených důkazů, což podle něj

[274] Nález Ústavního soudu č. 91/2004 Sb. n. u. ÚS.

[275] Tamtéž.

znamená, že dovolací důvod podle 265 odst. 1 písm. h) nebyl naplněn, resp. že dovolání bylo podáno ze zcela jiného důvodu, než které jsou uvedeny v § 265b, podané dovolání s odkazem na § 265i odst. 1 písm. b) odmítl. Rozhodnutí Nejvyššího soudu obsahující takové závěry však byla následně (oprávněně) napadána cestou ústavní stížnosti. Stěžovatelé uváděli, že otázka souladu skutkových zjištění s právními závěry učiněnými obecnými soudy je subsumovatelná pod „právní posouzení skutku nebo jiné hmotněprávní posouzení". Namítali dále, že Nejvyšší soud interpretuje ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) příliš restriktivně, v důsledku čehož se výklad daného ustanovení stává extrémním, vybočuje z mezí ústavnosti, a dochází tak k porušení jejich základních ústavních práv obsažených čl. 90 Ústavy, čl. 4 odst. 4, čl. 36 a násl. Listiny, jakož čl. 6 odst. 1 Úmluvy.[276]

Ústavní soud dal v tomto směru stěžovatelům za pravdu a restriktivní přístup Nejvyššího soudu ve vztahu k výkladu ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) podrobil kritice. Podle Ústavního soudu „*Výklad tohoto ustanovení spočívající v tom, že v rámci řízení o dovolání náleží Nejvyššímu soudu toliko posouzení, zda ve výroku o vině skutková věta odpovídá větě právní, resp. zda skutková věta představuje slovní vyjádření posuzovaného skutku tak, aby obsahovala všechny relevantní okolnosti z hlediska použité právní kvalifikace, bez ohledu na jakékoliv námitky týkající se právních vad řízení před soudy obou stupňů uplatněné v dovolání a bez přihlédnutí k tomu, zda skutek tak, jak je popsán v odsuzujícím rozsudku, byl skutečně prokázán, lze označit za velmi restriktivní a odporující smyslu a záměru zavedení tohoto mimořádného opravného prostředku do trestního procesu.*"[277]

Ústavní soud rovněž příliš rigorózní a restriktivní výklad předmětného dovolacího důvodu zastávaného Nejvyšším soudem, jenž důvodnost dovolání zakládal ryze na otázce právní kvalifikace, zatímco otázky nesprávného zjištění skutku ponechával zcela mimo rámec dovolacích důvodů, zhodnotil jako ve svém důsledku se ocitající mimo rámec ústavní ochrany práv jedince. Ústavní soud především důrazně podotkl, že mezi nesprávným zjištěním skutkového stavu a nesprávnou právní kvalifikací skutku nelze činit ostrou hranici, nelze je od sebe striktně oddělovat. Jde o kategorie, které jsou v podstatě neoddělitelné, což by měla intepretace § 265 odst. 1 písm. h) zohledňovat. Každé skutkové zjištění má bezpochyby určitý vliv na právní posouzení skutku, jež je dynamicky závislé na úrovni (resp. stupni) zjištění skutkového stavu

[276] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2002, sp. zn. 7 Tdo 647/2002.

[277] Nález Ústavního soudu č. 95/2003 Sb. n. u. ÚS.

v konkrétním případě. Skutková zjištění tudíž není možno jednoznačně předřadit jejich právnímu posouzení.[278]

Nejvyšší soud nakonec pod vlivem uvedené judikatury Ústavního soudu upustil od svého restriktivního výkladu § 265 odst. 1 písm. h) a výslovně uvedl, že ačkoliv soulad postupu nalézacího soudu při hodnocení důkazů s § 2 odst. 6 provádí na základě § 254 soud odvolací, sám Nejvyšší soud do takového hodnocení zasahuje tehdy, jestliže se skutková zjištění ocitají v extrémním nesouladu s právními závěry uvedenými v napadeném rozhodnutí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1273/2007).

Pro úplnost se jeví vhodným zdůraznit, že státní zástupce nemůže pro extrémní rozpor provedených důkazů a skutkových zjištění z nich učiněných podat dovolání v neprospěch obviněného. Dovolání by s odkazem na extrémní rozpor provedených důkazů a skutkových zjištění z nich učiněných mohl podat toliko tehdy, činil-li by tak ve prospěch obviněného. Důvodem je, že námitky uvedeného extrémního rozporu se dotýkají porušení základních práv obviněného ve smyslu čl. 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy, které obviněného chrání coby „slabší“ procesní stranu, a proto se nejvyšší státní zástupce takovýchto námitek nemůže dovolávat na úkor obviněného, který je v postavení „slabší“ procesní strany (č. 31/2019 Sb. rozh. tr.).

4.5.9. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i)

K naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) může dojít ve dvou alternativně stanovených případech, a to byl-li obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo byl-li mu uložen trest mimo rámec trestní sazby vymezené v trestním zákoně na trestný čin, kterým byl obviněný uznán vinným.

Pokud jde o důvod dovolání spočívající v tom, že byl obviněnému uložen nepřípustný druh trestu, lze si představit několik situací, jak k tomu může dojít. Jednak může jít o případy, kdy byl obviněnému uložen druh trestu, jenž trestní zákon ve smyslu § 110 tr. zák. vůbec neupravuje. Ustanovení § 52 odst. 1 tr. zák. uvádí taxativní výčet trestů, které může soud za spáchané trestné činy uložit, § 24 odst. 1 z. s. m. pak obsahuje taxativní výčet trestních opatření, jež lze uložit mladistvému za spáchaní provinění, a § 15 odst. 1 TOPO uvádí taxativní výčet trestů, jejichž uložení připadá v úvahu v případě právnických osob. Uložením jiného trestu by bylo porušeno nejen samotné ustanovení § 39 Listiny, které nachází své zákonné provedení v § 12 odst. 1 tr. zák., ale rovněž tak i určité mezinárodněprávní závazky České republiky (např. Rada Evropy zakazuje vynášení a výkon trestu smrti). Jako příklad lze kromě právě zmíněného trestu zmínit též trest

[278] Nález Ústavního soudu č. 42/2004 Sb. n. u. ÚS.

ztráty státního občanství. Lze však konstatovat, že k takovým případům nedochází. Další situací, jež si lze představit, je případ, kdy byl obviněnému v rozporu s § 3 odst. 1 tr. zák. uložen trest, jehož uložení sice bylo možné v době spáchání trestného činu, ale v době rozhodování o trestném činu již jeho uložení trestní zákon neumožňuje.

Jako pravděpodobnější se uložení nepřípustného druhu trestu jeví tehdy, došlo-li k nepřípustné kumulaci určitých druhů trestů ve smyslu § 53 věta třetí tr. zák. Z tohoto hlediska by byl dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) naplněn kupříkladu tehdy, byl-li by pachateli trestného činu uložen trest obecně prospěšných prací vedle trestu odnětí svobody nebo peněžitý trest vedle trestu propadnutí majetku. Vzhledem k tomu, že trestní zákoník je založen na zásadě personality ukládaných trestů, je třeba nepřípustným trestem rozumět taktéž uložení jednoho trestu společně dvěma nebo více pachatelům, například uložení trestu propadnutí majetku ve smyslu § 66 tr. zák. společně spoluobviněným manželům (č. 38/2012 Sb. rozh. tr.). Konečně, a zejména, se může jednat o situace, kdy byl obviněnému uložen druh trestu, který je sice uveden v trestním zákonem vymezeném taxativním výčtu druhů trestů (§ 52 odst. 1 tr. zák, 24 odst. 1 z. s. m. a § 15 odst. 1 TOPO), avšak pro jeho uložení nebyly splněny zákonné podmínky. Jako názorná ukázka může sloužit uložení trestu vyhoštění v rozporu se zákonnými předpoklady určujícími jeho nepřípustnost, např. trest vyhoštění uložený občanu České republiky (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2004, sp. zn. 11 Tdo 575/2004).[279]

Druhá alternativa dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i), tj. uložení trestu mimo zákonem vymezenou sazbu, se týká toliko odstupňovatelných druhů trestů (resp. v případě mladistvých pachatelů trestních opatření), rozmezí jejichž trestních sazeb vymezuje trestní zákon ve smyslu § 110 tr. zák.[280] Uložení trestu mimo zákonnou sazbu se přitom týká jak překročení horní hranice trestní sazby, tak i prolomení její dolní hranice, je-li taková hranice stanovena.[281] Trestní zákoník stanoví podmínky mimořádného zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody v ustanovení § 43 odst. 1, § 59 a § 108. Tento dovolací důvod pak bude naplněn rovněž tehdy, byl-li trest uložen nad takto zvýšenou horní hranici trestní sazby. Zvýšení horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody podle § 108 tr. zák. (tj. v případě trestného činu spáchaného ve prospěch

---

[279] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 460.

[280] Jedná se např. tresty (resp. v případě mladistvých trestní opatření) odnětí svobody (§ 54, § 55 odst. 1 tr. zák., § 31 odst. 1, 3 z. s. m.), domácího vězení (§ 60 odst. 1 tr. zák., § 26 odst. 2 z. s. m.), obecně prospěšných prací (§ 63 odst. 1 tr. zák., § 26 odst. 1 z. s. m.), peněžitého trestu (§ 68 odst. 1, 2 tr. zák., § 27 odst. 2, 3 z. s. m., § 18 odst. 2 TOPO), zákazu činnosti (§ 73 odst. 1 tr. zák., § 26 odst. 3 z. s. m., § 20 odst. 1 TOPO) apod.

[281] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3169. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 25. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

organizované zločinecké skupiny) je stanoveno jako obligatorní. Na rozdíl od ustanovení § 43 odst. 1 a § 59 tr. zák. se tak nejedná o možnost soudu zvýšit horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody o jednu třetinu, záležející na jeho uvážení, nýbrž o jeho povinnost. Soud je proto v tomto případě povinen uložit trest odnětí svobody v horní polovině zvýšené trestní sazby. Uložil-li by trest pod dolní hranici zvýšené trestní sazby, jejíž výše se vypočte jako polovina součtu horní hranice již zvýšené trestní sazby a dolní hranice základní (tj. nezvýšené) trestní sazby, pokud vůbec existuje (k určení horní a dolní hranice horní poloviny zvýšené trestní sazby srov. např. č. 30/1964 Sb. rozh. tr.), došlo by k založení dovolacího důvodu ve smyslu § 265b odst. 1 písm. i). Podobně jde o uložení trestu mimo trestním zákonem vymezenou sazbu, tehdy je-li trest uložen pod dolní hranici trestní sazby, ač nebyly dány podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody ve smyslu § 58 tr. zák. (resp. § 32 z. s. m.), jakož i § 40 odst. 2 tr. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003).

Jen pro úplnost dodávám, že *„pochybení soudu, spočívající v nepřiměřenosti trestu, tedy v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména v nesprávném vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeně přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř.“*[282]

4.5.10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) spočívá v tom, že bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž by však pro takový postup byly splněny zákonné podmínky uvedené v § 46–48 tr. zák, resp. v případě mladistvých v § 11–12, § 14 z. s m. Podstata tohoto dovolacího důvodu je tedy podobná jako u výše uvedeného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f), čili že nebyly splněny zákonné podmínky pro takový postup.[283] Nutno zdůraznit, že tento dovolací důvod lze uplatňovat toliko v případech pozitivních rozhodnutí o použití upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, a nelze jeho prostřednictvím namítat, že soud měl tyto instituty použít, když na jejich aplikaci není právní nárok.[284]

---

[282] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1384/2021.

[283] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7.vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3171–3172. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[284] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 461.

Ustanovení § 46 odst. 1 tr. zák. upravuje tzv. prosté upuštění od potrestání, jež je podmíněno splněním určitých kumulativně stanovených podmínek, a sice že obviněný spáchal přečin, lituje jeho spáchání, projevuje účinnou snahu po nápravě a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, jakož i k dosavadnímu životu pachatele, lze důvodně očekávat, že jich samotné projednání věci bude postačovat jak k nápravě pachatele, tak i k ochraně společnosti. Nenaplnění byť jediné z těchto podmínek by pak založilo předmětný dovolací důvod.

Ustanovení § 46 odst. 2 tr. zák. se týká problematiky upuštění od potrestání tzv. spolupracujícího obviněného. Skutečnost zakládající dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) by pak mohla spočívat např. v tom, že pachatel nepodal v přípravném řízení nebo v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o skutečnostech způsobilých významně přispět k objasnění zločinu, jenž byl spáchán členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou anebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Ustanovení § 46 odst. 3 tr. zák. se věnuje upuštění od potrestání pachatele nezpůsobilé přípravy či nezpůsobilého pokusu. Nesplnění podmínek pro upuštění od potrestání by v tomto případě mohlo být to, že daný čin (příprava nebo pokus) mohl vést k dokonání, a to např. s ohledem na povahu a druh prostředku, jímž měl být tento čin spáchán.[285]

Nesplnění podmínek pro upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení podle § 47 odst. 1 tr. zák. by mohlo spočívat kupříkladu v tom, že ochranné léčení není způsobilé zajistit nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest, nebo v tom, že si pachatel stav zmenšené příčetnosti nebo duševní poruchu přivodil, a to byť z nedbalosti, vlivem návykové látky. Odstavec druhý daného ustanovení obsahuje podmínky pro upuštění od potrestání za současného uložení zabezpečovací detence, přičemž jako nedodržení těchto podmínek si lze představit například situaci, kdy pachateli byla takto uložena zabezpečovací detence, ačkoliv lze v konkrétním případě očekávat, že by s přihlédnutím k povaze duševní poruchy pachatele, jakož i možnostem působení na něj postačovalo k dostatečné ochraně společnosti již ochranné léčení. Jako příklad založení dovolacího důvodu ve vztahu k upuštění od potrestání za současného uložení zabezpečovací detence lze uvést uložení zabezpečovací detence, ačkoli tato samotná bez uložení trestu není schopna zajistit ochranu společnosti.

Pokud jde o podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 odst. 1 až 4), je třeba uvést, že použití tohoto institutu je dílem vázáno na splnění stejných podmínek jako obecné upuštění od potrestání (podmínky uvedení v § 48 odst. 1) a dílem na splnění podmínek zvláštních,

[285] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3171–3172. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

které jsou představovány zkušební dobou, uložením dohledu, eventuálně též v průběhu zkušební doby uložením přiměřených omezení a povinností (podmínky uvedené v § 48 odst. 2 až 4). Nesplnění podmínek by proto v tomto případě mohlo spočívat zčásti ve stejných okolnostech jako výše uvedených odstavcích a zčásti ve zvláštních okolnostech typických pro tento institut. Také by tomu tak bylo například tehdy, uložil-li by soud zkušební dobu na dobu delší než jeden rok nebo opomenul-li by nad pachatelem vyslovit dohled ve smyslu § 48 odst. 2 [to však může být i dovolacím důvodem dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l)].[286]

Ustanovení § 11 a 12 z. s. m. jsou věnována institutu upuštění od uložení trestního opatření mladistvému, ustanovení § 14 je pak věnováno podmíněnému upuštění od uložení trestního opatření. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže upravuje celkem čtyři formy (možnosti) upuštění od uložení trestního opatření, jež na sebe navzájem navazují, a tvoří tak ucelený systém, jehož účelem je zaručit, aby vždy bylo možno užít takovou formu upuštění od uložení trestního opatření, jež bude nejlépe vyhovovat zásadě individualizace, tj. bude nejlépe co odpovídat okolnostem případu a osobě pachatele.[287] Nesplnění podmínek pro (podmíněné) upuštění od uložení trestního opatření proto bude spočívat zejména v nenaplnění předpokladů pro použitou formu upuštění od uložení trestního opatření, např. bylo-li upuštěno od uložení trestního opatření podle § 11 odst. 1 písm. c), ačkoliv se mladistvý dopustil provinění z neznalosti právních předpisů, která však není omluvitelná.[288]

4.5.11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) je založen v případě, kdy bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž by pro jeho uložení byly splněny zákonem stanovené podmínky. Výčet druhů ochranných opatření obsahuje ustanovení § 98 odst. 1 tr. zák. jsou jimi ochranné léčení (§ 99 tr. zák.), zabezpečovací detence (§ 100 tr. zák.), zabrání věci (§ 101–104 tr. zák., § 26 TOPO), zabrání části majetku (§ 102a tr. zák, § 26a TOPO) a ochranná výchova (§ 22 z. s. m.).

---

[286] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3172. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[287] ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo mladistvých*. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, BOHUSLAV, Lukáš, NOVOTNÝ Oto, HERCZEG, Jiří, VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 515.

[288] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3172. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 3. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Jelikož prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu dovolatelé namítají, že soudy nesprávně dovodily splnění podmínek pro uložení některého z ochranných opatření, jeví se jako vhodné, vyjádřit se alespoň v krátkosti k tomu, v čem nedodržení oněch podmínek může konkrétně spočívat.

Jde-li o ochranné léčení, pak nesplnění podmínek pro jeho uložení může záležet v porušení jakéhokoliv z hledisek či kritérií vymezených v ustanovení § 99 odst. 1 až 7 tr. zák. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) je možno namítat, že na základě skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů nebyly naplněny zákonné, hmotněprávní, požadavky podmiňující uložení ochranného léčení [§ 99 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák.]. Nejvyšší soud proto zásadně nemůže přihlížet k námitkám vztahujícím se ke správnosti skutkových zjištění soudů či jimi provedeného dokazování, a to s výjimkou případu, kdy by bylo v konkrétním případě shledáno porušení pravidel spravedlivého procesu, především pak v souvislosti s problematikou tzv. extrémního nesouladu skutkových zjištění s právním posouzením věci (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 72/2011-T 1356, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 292/2017). Například má-li být (obligatorně) nařízeno ochranné léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, musí být současně splněny tyto podmínky: a) daný skutek se stal, b) tento skutek jinak vykazuje znaky trestného činu, c) obviněný je pachatelem daného skutku, d) obviněný není z důvodu nepříčetnosti trestně odpovědný, a konečně e) pobyt obviněného na svobodě je nebezpečný. Bylo-li ochranné léčení uloženo navzdory absence některé z těchto podmínek, je založen dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k).

V případě zabezpečovací detence se bude jednat o tento dovolací důvod např. tehdy, bylo-li rozhodnuto o jejím uložení podle § 100 odst. 1 nebo 2, ačkoliv by k ochraně společnosti postačovalo uložení ochranného léčení. V případě zabrání věci nebo části majetku (§ 101–104 tr. zák., § 26 TOPO – 26a TOPO) z důvodu uvedeného v ustanovení § 101 odst.1 písm. c), by bylo možné namítat, že zabraná věc či jiná majetková hodnota nijak neohrožuje bezpečnost lidí nebo majetku, popř. společnosti. V případě ochranné výchovy (§ 22 z. s. m.) si lze jako příklad založení dovolacího důvodu ve smyslu § 265b odst. 1 písm. k) představit situaci, kdy byla mladistvému pachateli uložena ochranná výchova, ačkoliv by v daném případě postačovalo uložení výchovných opatření.

4.5.12. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) spočívá ve dvou alternativách, když je jeho prostřednictvím možné napadat rozhodnutí jednak z důvodu, že v něm některý výrok chybí, jednak z důvodu, že některý z výroků rozhodnutí je neúplný. Nutno zdůraznit, že neúplnost výroku nelze

spatřovat v absenci jeho náležitého odůvodnění a dále, že za chybějící výrok nelze považovat výrok, jehož vyslovení se obviněný domáhal v původním řízení (např. byl-li obviněný uznán vinným a obhájce by v dovolání namítal, že v rozsudku absentuje zprošťující výrok, jenž navrhoval v hlavním líčení). Opačné závěry by vedly k nepochopení samotné podstaty tohoto dovolacího důvodu. Chybějícím nebo neúplným výrokem je proto nutno rozumět pouze takové případy, kdy soud ve výrokové části svého rozhodnutí nevyčerpal v plném rozsahu to, co bylo předmětem rozhodnutí, resp. co jím mělo být. Lakonicky řečeno, soud nerozhodl o něčem, resp. nerozhodl v celém rozsahu, o čem rozhodnout měl.[289]

První alternativa tohoto dovolacího důvodu, tj. že některý výrok chybí, spočívá ve skutečnosti, že ve výrokové části rozhodnutí takový výrok jako celek absentuje, tedy není tam vůbec obsažen. Například o řádně a včas uplatněném nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 43) má soud povinnost vždy rozhodnout ve výrokové části rozsudku (§ 228 a § 229). Jediné případy, kdy soud není povinen takový výrok učinit, představují situace, kdy soud vydal usnesení ve smyslu § 206 odst. 3 a 4, popř. s analogickou aplikací tohoto ustanovení, takové usnesení, kterým vyslovil, že jistou osobu uplatňující práva poškozeného nepřipouští k hlavnímu líčení anebo že poškozený nemůže svůj nárok uplatňovat v trestním řízení. Takový výrok není možné nahradit vysvětlením v odůvodnění rozsudku, pokud však soud takto přesto učiní, bude se jednat o chybějící výrok a bude založen dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) [viz č. 9/2016 Sb. rozh. tr.]. Podobně dojde k založení tohoto dovolacího důvodu tehdy, nepojme-li soud do výrokové části rozhodnutí o ochranném opatření, jehož uložení navrhoval státní zástupce. Naopak o chybějící výrok se nejedná v případě neexistence výroku o uložení dalšího druhu trestu, jenž soud neuložil vedle druhu trestu již dříve uloženého.[290]

Druhá alternativa, totiž neúplnost výroku, spočívá v tom, že ačkoliv určitý výrok učiněn byl, absentuje v těm některá z jeho zákonem stanovených podstatných náležitostí. Jako příklad může posloužit situace, kdy soud uložil obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody, avšak v daném výroku již nerozhodl o způsobu jeho výkonu ve smyslu § 56 tr. zák. Dalším příkladem může být situace, kdy výrok o vině určitým trestným činem obsahuje toliko popis skutku, tzv. skutkovou větu, aniž by v něm byla obsažena též tzv. věta právní, jež vyjadřuje zákonné znaky

[289] HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11–12, s. 12–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 21. 5. 2021]. Dostupné z: BA 11-12/2004 s. 12 - Beck-online (cuni.cz).

[290] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 696 s.

trestného činu, jímž je obviněný uznán vinným.[291] Nejvyšší soud dále judikoval, že o neúplnost výroku, a tím i o založení dovolacího důvodu ve smyslu § 265b odst. 1 písm. l) se jedná též tehdy, kdy soud odvolací nepostupoval v souladu s § 43 odst. 2 tr. zák. a v rámci souhrnného trestu nevyslovil trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání, trest ztráty vojenské hodnosti, trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci, jestliže takovýto trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2016, sp. zn. 4 Tdo 559/2016).

Pro účely dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) je zcela klíčové přesně rozlišovat mezi rozhodnutím a jeho písemným vyhotovením. Obsah rozhodnutí (ve znění, jak bylo vyhlášeno), je zapsán v protokolu o jednání soudu a ve stejném znění je pak zachycen v protokolu o hlasování. Jen z jejich obsahu lze přitom zjistit, zda v napadeném rozhodnutí skutečně některý výrok chybí nebo je neúplný. Písařské chyby nebo jiné zřejmé nesprávnosti ve vyhotovení rozhodnutí (a jeho opisech), ačkoliv by v jejich důsledku některý výrok chyběl nebo byl neúplný, nejsou způsobilé naplnit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l), protože k odstranění těchto vad vyhotovení rozhodnutí a jeho opisů spočívajících v jejich nesouladu se zněním rozhodnutí tak, jak bylo vyhlášeno, není určeno dovolání, nýbrž pouze postup dle § 131 (resp. v případě usnesení za použití § 138) [Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 25/2006-T 889].

Na tomto místě si zasluhuje pozornost recentní stanovisko Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22, ve kterém Ústavní soud uvedl, že *„Porušením čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky není, obsahuje-li oddělitelná část napadeného rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 258 odst. 2 trestního řádu či dovolacího soudu ve smyslu § 265k odst. 2 trestního řádu pouze částečně vyhovující výrok (ve výroku o trestu nebo o ochranném opatření, o náhradě škody apod.) a neobsahuje-li zvláštní výrok zamítající nebo odmítající odvolání, popř. dovolání, ve zbývající části; podmínkou je, že se v odůvodnění vypořádá se všemi podstatnými námitkami.“*[292] Tento postoj Ústavní soud zopakoval též ve svém nálezu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. IV. ÚS 1448/21-2. Jedná se o očekávané a zároveň velmi významné stanovisko, neboť jím byly překonány právní názory vyslovené v nálezech ze dne 10. 7. 2018 sp. zn. IV. ÚS 1272/18, ze dne 9. 10. 2018 sp. zn. IV. ÚS 597/18 a ze dne 16. 7. 2019 sp. zn. I. ÚS 448/19. Ústavní soud se tak přiklonil k ustálené judikatuře Nejvyššího soudu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 3 Tdo 640/2006 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 8 Tdo 402/2017).

---

[291] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b (Důvody dovolání). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 461.

[292] Stanovisko Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22.

O chybějící nebo neúplný výrok nejde ani v případě, kdy soud ve výroku o vině výslovně neuvede, že pachatel spáchal určitý trestný čin jako spolupachatel ve smyslu § 23 tr. zák., a to na rozdíl od přípravy k trestnému činu, pokusu trestného činu nebo organizátorství, návodu a pomoci, jež jsou zákonem explicitně označeny za zvláštní formy trestného činu.[293]

4.5.13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m)

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) může být založen ve dvou navzájem alternativních případech, a to odvisle od způsobu rozhodnutí o řádném opravném prostředku. První alternativa spočívá v tom, že řádný opravný prostředek (tj. odvolání nebo stížnost) podaný proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) byl zamítnut nebo odmítnut, ačkoliv pro takové rozhodnutí nebyly splněny procesní podmínky. V případě druhé alternativy je tento dovolací důvod dán tehdy, jestliže byl řádný opravný prostředek věcně zamítnut, ačkoliv řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, je postiženo vadou zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l).[294]

Tyto alternativy se poté mohou zakládat na třech odlišných okolnostech. První z těchto okolností spočívá v zamítnutí řádného opravného prostředku z tzv. formálních důvodů [§ 253 odst.1, § 148 odst. 1 písm. a), b)], ačkoliv pro takové rozhodnutí nebyly splněny zákonné podmínky. Jinými slovy rozhodnutí o zamítnutí řádného opravného prostředku nemělo zákonnou oporu. Příkladem může být situace, kdy bylo podané odvolání zamítnuto z důvodu opožděnosti, přestože jej oprávněná osoba podala včas, anebo jej sice podala opožděně, to však ale jen z důvodu, že se řídila nesprávným poučením soudu (§ 253 odst. 2). Druhou takovou okolností je odmítnutí odvolání z důvodu nesplnění jeho obsahových náležitostí (§ 253 odst. 3), ačkoliv odvolání tyto náležitosti splňovalo, anebo je nesplňovalo proto, že odvolatel buď vůbec nebyl řádně poučen, případně nebylo spolehlivě zjištěno, zda došlo ke splnění zákonné poučovací povinnosti ve smyslu § 249 odst. 1[295], anebo je nesplňovalo proto, že odvolateli nebyla poskytnuta pomoc při odstraňování obsahových vad odvolání. Konečně poslední okolnost spočívá v tom, že soud druhého stupně po věcném přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně zamítl řádný opravný prostředek pro nedůvodnost [§ 256, § 148 odst. 1 písm. c)], navzdory tomu, že řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, případně v rámci něho učiněné rozhodnutí soudu prvního

[293] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. 5 Tdo 944/2003.

[294] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b (Důvody dovolání). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 462–463.

[295] Viz č. 47/2003 Sb. rozh. tr.

stupně, je postiženo vadou zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l).[296]

Dovolatel, který s odkazem na tento dovolací důvod napadá rozhodnutí podle § 265a odst. 2 písm. h), tak napadá i meritorní rozhodnutí soudu prvního stupně, na němž již rozhodnutí odvolacího či stížnostního soudu nic nezměnilo, potažmo ani změnit nemohlo. Podstatou dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tak je poskytnout dovolateli příležitost domoci se přezkumu rozhodnutí v řádném opravném řízení, které v rozporu se zákonem nebylo provedeno, nebo sice provedeno bylo, ale nebyla v něm odhalena a napravena vada zakládající některý z dovolacích důvodů.[297]

4.5.14. Dovolací důvod podle § 265b odst. 2

Jako samostatný dovolací důvod uvádí ustanovení § 265b odst. 2 skutečnost, že obviněnému, resp. odsouzenému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí (§ 54 odst. 1, 3 tr. zák.). Trest odnětí svobody na doživotí je vůbec nejpřísnějším trestem, jaký lze za spáchání trestného činu podle platné právní úpravy uložit. Jeho výjimečná povaha a mimořádně tíživé důsledky, jež s sebou nese, pak zákonodárce vedly k zavedení možnosti přezkoumat rozhodnutí, jímž byl tento trest uložen. Na rozdíl od dovolacích důvodů dle § 265b odst. 1 dovolací důvod podle § 265b odst. 2 přitom nemusí být sám o sobě podmíněn vadou napadeného rozhodnutí, nýbrž jeho podstatou je specifický druh trestu, resp. výměry trestu odnětí svobody, jenž byl napadeným pravomocným rozhodnutím odsouzenému uložen.[298] Skutečnost, že dovolací důvod pode § 265b odst. 2 nemá návaznost na ostatní dovolací důvody, jednak zajišťuje možnost co nejširšího přezkumu, a jednak je i důvodem, proč je tento odvolací důvod uveden v samostatném odstavci. Z podnětu dovolání opírajícího se o tento důvod je přezkoumáván odsuzující rozsudek podle § 265a odst. 2 písm. a), a to eventuálně ve smyslu § 265a odst. 2 písm. h) prostřednictvím rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se zamítá nebo odmítá odvolání proti takovému rozsudku.[299]

Dovolatel může tento dovolací důvod uplatnit jak samostatně, nezávisle na tom, zda napadenému rozhodnutí vytýká i některou z vad, jež zakládají některý z dovolacích důvodů

---

[296] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 696–697.

[297] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 851.

[298] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 265b. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1087.

[299] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265b [Důvody dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3176–3177. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 23. 5. 2022]. Dostupné z: § 265b: Důvody dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

ve smyslu § 265b odst. 1, tak i vedle některého z těchto důvodů.[300] Zákon přitom nijak nekonkretizuje, jaké vady je možné prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu namítat, ani nepodává žádné směrnice ohledně toho, jaké výroky napadeného rozhodnutí a v jakém rozsahu by měl dovolací soud přezkoumávat, nutno však vycházet z toho, že i v případě tohoto dovolacího důvodu je nezbytné, aby dovolatel skrze podané dovolání napadenému rozhodnutí (resp. jeho jednotlivým výrokům či výroku) vytýkal konkrétní vady.[301] Uvedení konkrétních vad, vůči kterým má opravný prostředek směřovat, lze s výjimkou odporu považovat za zcela esenciální náležitost každého opravného prostředku, neboť bez této náležitosti by se vyprázdnila samotná podstata a smysl opravného řízení, resp. v tomto případě dokonce mimořádného opravného řízení.

Při uplatnění tohoto dovolacího důvodu je rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem omezen jen na posouzení toho, zda byly pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí splněny všechny zákonné podmínky ve smyslu § 54 odst. 1, 3 tr. zák. *„Přitom dovolací soud vychází z toho, zda skutkový podklad zjištěný soudy v tomto směru opodstatňuje právní závěr o splnění podmínek pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí. V žádném případě tak na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat správnost skutkových okolností, které jsou významné pro uznání obviněného vinným takovým trestným činem, u něhož zákon uložení tohoto druhu výjimečného trestu připouští.“*[302]

4.6. Podání a zpětvzetí dovolání, jeho obsah a řízení u soudu prvního stupně

4.6.1. Lhůta a místo podání dovolání

Dovolání se ve smyslu § 265e odst. 1 zásadně podává u soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni. Podle okolností tímto soudem může být buď soud okresní, resp. soud mu na roveň postavený (§ 16 a § 12 odst. 4) nebo soud krajský, resp. Městský soud v Praze (§ 17 a § 12 odst. 4).

Pro podání dovolání zákon stanoví dvouměsíční lhůtu, která počíná plynout dnem následujícím po dni doručení opisu rozhodnutí soudu druhého stupně ve věci samé ve smyslu 265a odst. 1 a 2, proti němuž dovolání směřuje (ať už jde o rozsudek nebo usnesení). Pro počátek, běh, skončení a zachování této tzv. procesní lhůty platí ustanovení § 60. V případě, že se rozhodnutí doručuje jak obviněnému, tak i dalším subjektům, jež jsou oprávněni jej zastupovat, tedy obhájci,

[300] Tamtéž, 3176 s.

[301] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 265b. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1087.

[302] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 15 Tdo 138/2003.

zákonnému zástupci, resp. opatrovníku obviněného, počíná tato lhůta plynout od toho doručení, jež bylo provedeno nejpozději (§ 265e odst. 2). Opis rozhodnutí se přitom oprávněným osobám zpravidla doručuje do vlastních rukou [§ 130 odst. 1 a 2, § 137 odst. 4 a § 64 odst. 1 písm. b)]. Dovolání lze účinně podat i před samotným doručením rozhodnutí druhostupňového soudu, proti kterému dovolání směřuje, vždy však až po jeho vyhlášení.[303] V této souvislosti se nabízí otázka, od jaké doby počne lhůta k podání dovolání plynout v případě, že obviněnému byl pro účely podání dovolání ustanoven obhájce až v průběhu již plynoucí lhůty. Z judikatury Nejvyššího soudu plyne, že jestliže v době, kdy řízení skončilo pravomocným rozhodnutím soudu druhého stupně, obviněný neměl obhájce, protože si jej sám nezvolil, a zároveň nešlo o případ nutné obhajoby, eventuálně pokud se obviněný podle § 36b obhájce vzdal, úprava § 265e odst. 2 se neuplatní a bez ohledu na to, kdy byl opis rozhodnutí doručen posléze ustanovenému obhájci, je dobou rozhodnou pro počátek lhůty pro podání dovolání, okamžik doručení opisu rozhodnutí obviněnému (č. 10/2013 Sb. rozh. tr.).

Pokud jde o lhůtu k podání dovolání nejvyšším státním zástupcem, je třeba uvést, že nejvyššímu státnímu zástupci se opis rozhodnutí soudu druhého stupně nedoručuje, a proto se uvedená lhůta počítá od prvního doručení rozhodnutí soudu druhého stupně státnímu zástupci (nikoliv od posledního provedeného doručení, neplatí zde žádná obdoba zásady podle 265e odst. 2) a přitom, pokud ve věci v prvním stupni rozhodoval okresní soud a ve druhém stupni pak krajský soud, není rozhodné, zda tímto státním zástupcem bude státní zástupce příslušného okresního nebo krajského státního zastupitelství (č. 48/2012 Sb. rozh. tr.). Státním zástupcem příslušného státního zastupitelství, kterému bude opis rozhodnutí odvolacího soudu doručen jako první, bude zpravidla státní zástupce toho státního zastupitelství, jenž působí u odvolacího (tj. druhostupňového) soudu (§ 7 odst. 2 StZast). Tomu ostatně odpovídá i znění § 265d odst. 1 písm. a), podle kterého mohou krajský nebo vrchní státní zástupce [to znamená státní zástupci činní u druhostupňových (odvolacích) soudů] dát nejvyššímu státnímu zástupci návrh na podání dovolání.[304]

Samotné nastavení délky lhůty pro podání dovolání jako dvouměsíční, což je vzhledem k tomu, že se jedná o mimořádný opravný prostředek, lhůta poměrně krátká, je výsledkem snahy zákonodárce o vyvážení dvou protichůdných zájmů, a to jednak zájmu na tom, aby základním stranám trestního řízení byla dána zákonná možnost nechat přezkoumat věc Nejvyšším soudem

[303] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265e [Lhůta a místo podání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3217–3219. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 23. 5. 2022]. Dostupné z: § 265e: Lhůta a místo podání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[304] Tamtéž, s. 3218.

coby nejvyšším orgánem obecného soudnictví, a jednak zájmu na zachování stability pravomocných soudních rozhodnutí. Omezení dovolací lhůty na dva měsíce má zamezit neúměrnému prodlužování jisté právní nejistoty, ve které se obviněný nachází v důsledku stále existující možnosti nejvyššího státního zástupce podat v neprospěch obviněného dovolání.[305]

Trestní řád v ustanovení § 265e odst. 3 stanoví, ve kterých případech je lhůta k podání dovolání zachována. Jedná se o úpravu ve vztahu k § 60 odst. 4 speciální. Podle § 265e odst. 3 je v případě, že dovolání nebylo podáno ve lhůtě u soudu, jenž ve věci rozhodl v prvním stupni, lhůta k podání dovolání zachována také tehdy, je-li dovolání podáno u soudu, jenž rozhodl ve věci ve druhém stupni nebo je-li podáno ve lhůtě u Nejvyššího soudu. Toto ustanovení je přitom nutné vykládat tak, že je nutné, aby dovolání bylo u soudu druhého stupně, popř. u Nejvyššího soudu ve lhůtě k podání dovolání skutečně podáno, což je nutno doložit pomocí otisku podacího razítka daného soudu. Dále je lhůta k podání dovolání zachována tehdy, je-li dovolání ve lhůtě podáno na poštu a adresováno soudu, u něhož má být podáno (tj. soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni), nebo který má ve věci rozhodnout (tj. Nejvyššímu soudu). Podmínku, která je vyjádřena slovy „adresováno soudu“, je přitom třeba vykládat tak, že podání je adresováno soudu, který je uveden (vyznačen) na poštovní zásilce a nikoliv tomu soudu, který je uveden coby adresát v podání, které je obsahem zásilky (č. 16/2004 Sb. rozh. tr.).

O tom, že dovoláním lze napadat pouze rozhodnutí soudu druhého stupně, tedy že dovolání nelze za žádných okolností podat pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně (vady rozhodnutí soudu prvního stupně lze v dovolání namítat jen v rámci rozsahu, ve kterém rozhodl soud druhého stupně) a o důsledcích spojených s nevyhověním této podmínce přípustnosti dovolání, již bylo pojednáno v kapitole 4. 2. této práce. Na tomto místě je snad jen vhodné zdůraznit, že rozhodne-li se obviněný napravit takové pochybení a učinit nové podání, ve kterém již bude správně napadat rozhodnutí soudu druhého stupně, musí tak učinit do uplynutí zákonem stanovené dvouměsíční lhůty (č. 25/2003 Sb. rozh. tr.). O tom, že dovolání může obviněný podat jen prostřednictvím obhájce a o důsledcích spojených s nevyhověním tomuto požadavku viz kapitolu 4. 4. Z hlediska lhůty pro podání dovolání je významné, že ani jedno ze zmíněných podání (která navíc ani nelze považovat za dovolání) nemá za následek zachování lhůty.

Ustanovení § 265e odst. 4 výslovně vylučuje možnost navrácení lhůty k podání dovolání. Jak bylo uvedeno výše, dvouměsíční lhůtu k podání dovolání zákonodárce zvolil s ohledem na zájem na zachování stability pravomocných soudních rozhodnutí. Možným navrácením lhůty k podání dovolání by docházelo k prodlužování období, ve kterém by pravomocné rozhodnutí

[305] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 688.

mohlo být napadeno a vrhá tak obviněného do nejistoty. Jako nedostatek současné právní úpravy považuji, že zákonodárce nepřipustil možnost navrácení lhůty k podání dovolání ani v případě, kdy by byl obviněný nesprávně poučen, resp. nebyl vůbec poučen o možnosti podat dovolání. Pokud obviněný nebude o možnosti podat dovolání včas a řádně poučen, může se snadno stát, že se o této možnosti dozví až po uplynutí dané lhůty, příp. že se o ní dozví až ve chvíli, kdy již není v jeho možnostech stihnout si do jejího uplynutí zvolit obhájce, resp. pověřit jej podáním dovolání. Dovolání podané po lhůtě by pak bylo dovolacím soudem odmítnuto jako opožděné.

4.6.2. Obsah dovolání

Výčet obligatorních obsahových náležitostí dovolání podává ustanovení § 265f odst. 1, podle kterého musí dovolání vedle obecných náležitostí podání vymezených v § 59 odst. 3 uvádět, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu a z jakých důvodů napadá a konečně, čeho se dovolatel domáhá, včetně uvedení petitu (tj. konkrétního návrhu, jak má dovolací soud rozhodnout) a odkazu na konkrétní zákonné ustanovení upravující ten který dovolací důvod, o který se podané dovolání opírá (tzv. zvláštní obligatorní obsahové náležitosti). Jejich uvedení v dovolání má zcela zásadní význam z hlediska vymezení obsahu a rozsahu následné přezkumné činnosti dovolacího soudu a rovněž se od nich odvíjí způsob možného projednání dovolání a rozhodnutí o něm.[306] Nutno dodat, že všechny uvedené obligatorní náležitosti (tj. obecné i zvláštní) musí podané dovolání splňovat i tehdy, je-li jako dovolací důvod uvedeno uložení trestu odnětí svobody na doživotí ve smyslu § 265b odst. 2, ačkoliv tento důvod není nijak vázán na konkrétní vady napadeného rozhodnutí, nýbrž je založen na specifickém trestu, jenž jím byl uložen.[307]

Obecnými náležitostmi podání podle § 59 odst. 3 je zejména uvedení, kterému orgánu je podání určeno, kdo jej činí, které věci se týká, co sleduje, dále musí být podepsáno a datováno. § 59 odst. 3 in fine výslovně uvádí, že z opravného prostředku musí být vždy zřejmé, kdo jej činí a které rozhodnutí napadá. K tomu se sluší podotknout, že dovolání podané nejvyšším státním zástupcem musí být podepsáno jím samotným, neboť se jedná o mimořádný opravný prostředek, k jehož podání je ze zákona z celé soustavy státního zastupitelství oprávněn ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) právě on. Výjimečně za splnění podmínek § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 StZast může dovolání v jeho zastoupení podat náměstek nejvyššího státního zástupce, nikoliv však jiný státní

[306] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 482.

[307] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265f [Obsah dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3226. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 25. 5. 2022]. Dostupné z: § 265f: Obsah dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

zástupce. (č.15/2012 Sb. rozh. tr.). Vzhledem k tomu, že obviněný může podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce, vyžaduje se pouze připojený podpis obhájce.

První ze zvláštních obligatorních náležitostí obsahu dovolání, tedy uvedení, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje, se do určité míry prolíná s již uvedenou obecnou náležitostí podání ve smyslu § 59 odst. 3 in fine, v kontextu dovolání se jí pak míní to, že dovolatel musí přesně označit některé z taxativního výčtu rozhodnutí podle § 265a odst. 1 a 2, které dovoláním napadá, přičemž přesným označením je třeba rozumět uvedení data vydání, spisové značky a označení soudu, jenž napadené rozhodnutí vydal. Požadavek označení konkrétního výroku a rozsahu, ve kterém jej dovolatel napadá, souvisí s tím, že rozhodnutí, proti kterému dovolání směřuje, smí být napadeno toliko co do konkrétního výroku (či výroků) a nelze jej napadat pouze pro nesprávnost odůvodnění (§ 265a odst. 4). Stejně tak jako je možné napadat rozhodnutí do všech, některých či některého z jeho výroků, je možné určitý výrok napadnout pouze v omezeném rozsahu (např. pokud výrok o trestu zahrnuje více druhů trestů, může dovolatel omezit rozsah napadení daného výroku tak, že výrok o trestu napadne jen ohledně jednoho (či více) z několika uložených trestů). Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) je rovněž možné dovoláním namítat, že v napadeném rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný, v takovém případě je však třeba, aby dovolatel chybějící nebo neúplný výrok přiměřeným způsobem specifikoval, a to včetně toho, co vše by měl výrok či jeho část obsahovat.[308] Dále je dovolatel povinen uvést minimálně jeden konkrétní dovolací důvod, jejichž taxativní výčet podává ustanovení § 265b, a to jak uvedením určitých dovolacích námitek, tj. okolností, které daný dovolací důvod naplňují, tak přesnou citací toho kterého ustanovení, tedy odkazem na příslušné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až m), resp. § 265b odst. 2, o které dovolatel své podání opírá. Nutno podotknout, že bez vyhovění této náležitosti se dovolání nemůže stát způsobilým podkladem pro přezkumnou činnost Nejvyššího soudu (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 25/2004-T 605). Konečně k požadavku, aby v dovolání bylo uvedeno, čeho se dovolatel domáhá, včetně petitu, tedy konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu, je třeba říci, že dovolatel musí uvést, zda a případně která rozhodnutí mají být dle něj zrušena a jaký další postup dovolacího soudu ve věci samé navrhuje, lapidárně řečeno, zda má ve věci Nejvyšší soud sám rozhodnout, nebo zda ji má přikázat k projednání a rozhodnutí soudu nižšímu, popř. státnímu zástupci. Návrh na rozhodnutí dovolacího soudu přitom dovolatel musí opírat o existenci dovolacího důvodu, na který proto musí znovu odkázat, čímž opodstatňuje tvrzenou nesprávnost napadaného rozhodnutí (resp. jeho výroku),

[308] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265f [Obsah dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3225–3226.). In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 25. 5. 2022]. Dostupné z: § 265f: Obsah dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

jakož i důvodnost jeho zrušení. Petitem dovolací soud není vázán a i v případě, že podanému dovolání vyhoví, může rozhodnout jinak, než bylo dovolatelem navrhováno.[309]

Na dovolání podané nejvyšším státním zástupcem a příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce zákon klade krom výše uvedených náležitostí zvláštní požadavek, když stanoví, aby v dovolání vždy specifikovali, zda jej podávají ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, eventuálně v jakých směrech jej podávají ve prospěch a v jakých směrech v neprospěch obviněného. Jedná se o obligatorní obsahovou náležitost, a tudíž v případě, že by tak neučinili navzdory upozornění ve smyslu § 265h odst. 1, Nejvyšší soud by jejích odvolání musel odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. d). Tímto vymezením dovolání je Nejvyšší soud vázán. Tento požadavek nabývá zásadního významu s ohledem na zásadu zákazu *reformationis in peius* (viz kapitola 2.6.). Neuvedl-li by státní zástupce, jenž chce směřovat dovolání v neprospěch obviněného, explicitně, že jej podává v neprospěch obviněného, uplatnilo by se ve smyslu § 265p odst. 1 omezení pro následné rozhodnutí Nejvyššího soudu, tak i pro řízení po přikázání věci podle § 265s odst. 2. Nejvyšší soud může napadené rozhodnutí změnit v neprospěch obviněného toliko na podkladě dovolání podaného nejvyšším státním zástupcem či příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce podaného v neprospěch obviněného, a stejně tak smí soud v řízení po přikázání věci rozhodnout v neprospěch obviněného toliko za předpokladu, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno v důsledku dovolání, jež nebylo podáno ve prospěch obviněného. Konečně skutečnost, zda nejvyšší státní zástupce nebo příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce podali dovolání ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, nachází svůj projev v ustanovení § 265p odst. 3, podle kterého smrt obviněného nepřekáží provedení řízení na podkladě dovolání jedině tehdy, bylo-li dovolání podáno pouze ve prospěch obviněného. Pakliže bylo týmž rozhodnutím, jenž je předmětem dovolání rozhodnuto o více osobách, musí nejvyšší státní zástupce, resp. příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce výslovně konkretizovat, ohledně kterých z těchto osob podává dovolání a zda jej podává v jejich prospěch nebo neprospěch.[310]

Trestní řád připouští dodatečnou modifikaci již podaného dovolání, a to co do rozsahu, ve kterém je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvodů dovolání. Modifikace rozsahu podaného dovolání spočívá ve změně vymezení okruhu napadených výroků, případně ve změně rozsahu, ve kterém jsou napadány. Změna rozsahu dovolání přitom může spočívat jak v jeho rozšíření, tak

[309] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 483–484.

[310] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 265f. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1108.

zúžení. O rozšíření rozsahu dovolání by se jednalo v případě, kdy by dovolatel, jenž původně napadal výrok o vině pouze jedním trestným činem, dodatečně napadl též výrok o vině jiným trestným činem, naopak o zúžení rozsahu dovolání by šlo tehdy, kdyby dovolatel napadl výrok o vině všemi trestnými činy a následně by tento rozsah omezil jen na některé z nich. Oprávnění dovolatele změnit dovolací důvody spočívá v jeho možnosti nahradit stávající dovolací důvod či některý z nich důvodem jiným, resp. doplnit dovolání důvodem novým. Jelikož dovolaní může obviněný podat toliko prostřednictvím obhájce, smí stejně tak změny rozsahu a důvodů dovolání činit pouze prostřednictvím obhájce, když jde o součást již podaného dovolání. Klíčové přitom je, aby i po této změně bylo dovolaní opřeno alespoň o jeden z dovolacích důvodů podle § 265b. Nutno dodat, že tyto změny lze provádět jen po dobu trvání dovolací lhůty podle § 265e. Změny provedené až po uplynutí této lhůty jsou z hlediska přezkumné činnosti Nejvyššího soudu irelevantní, a Nejvyšší soud k nim proto nepřihlíží.[311]

V případě, že podané dovolání nebude splňovat výše uvedené obsahové náležitosti, předseda senátu, resp. samosoudce vyzve toho, kdo dané podání učinil, aby ve lhůtě dvou týdnů takové vady odstranil a současně ho upozorní na skutečnost, že pokud tak neučiní v této lhůtě (kterou mu stanoví), bude dovolání odmítnuto ve smyslu § 265i odst. 1 písm. d). Proto v případě, kdy obviněný, jenž se dosud hájil sám, osloví advokáta s žádostí, aby převzal obhajobu a podal dovolání, až v samém závěru dovolací lhůty, může obhájce podat dovolání bez vymezení konkrétních dovolacích důvodů s vědomím faktu, že takové podání nesplňuje obsahové náležitosti dovolání podle § 265f odst. 1, a bude proto předsedou senátu, resp. samosoudcem soudu prvního stupně vyzván, aby tyto vady ve lhůtě dvou týdnů napravil.[312] V případě, kdy by takové obsahově vadné podání učinil v poslední den dvouměsíční dovolací lhůty, by materiálně došlo k prodloužení dovolací lhůty až o dva týdny [resp. je možné si představit i situaci, že celková lhůta k podání dovolání bude dokonce delší než dva měsíce a dva týdny, neboť počátek lhůty určené k nápravě obsahových vad rozhodnutí podle § 265h odst. 1 je v zásadě určen dnem doručení výzvy, resp. dnem po něm následující (§ 60 odst. 1 a 2), bude proto záležet zpravidla na tom, kdy byla tato výzva dovolateli doručena]. Protože jde o institut, jehož účelem je zjevně snaha zabránit odmítání dovolání jen proto, že po stránce obsahové je z různých důvodů vadné, a tím zabránit přepjatému formalismu a s tím souvisejícímu jevu odpírání spravedlnosti *(denegatio justitiae)*, nesmí být stran osob oprávněných podat dovolání zneužíván, ale naopak využíván toliko tehdy,

[311] DRAŠTÍK, Antonín. § 265b. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 484–485.

[312] VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 927.

kdy hrozí, že dovolací lhůta marně uběhne a později podané dovolání, byť obsahově správné, bude odmítnuto jako opožděné.

Jistou pozornost na tomto místě zasluhuje problematika tzv. „bianco dovolání“. Jedná se o situaci, kdy bylo dovolání podáno sice včas, ale nejsou v něm uvedeny žádné zákonem požadované náležitosti (§ 265f odst. 1). V takovém případě je soud prvního stupně povinen vyzvat dovolatele, aby odstranil nedostatky náležitostí obsahu dovolání postupem podle § 265h odst. 1. Nebude-li soud prvního stupně postupovat v souladu s citovaným ustanovením a dovolatel by, byť i po uplynutí dovolací lhůty (§ 265e odst. 1), učinil další podání, jež by splňovalo zákonné náležitosti dovolání, je nutné považovat za řádně a včas podané dovolání obě takováto podání. Je tak zřejmé, že tento závěr je možné uplatnit toliko tehdy, kdy postup soudu prvního stupně není v souladu s § 265h odst. 1. Pokud by postup soudu prvního stupně vyhovoval citované úpravě, a dovolatel by přesto vady ve lhůtě dvou týdnů neodstranil, aplikoval by se postup dle § 265i odst. 1 písm. d), čili takové dovolání by bylo odmítnuto (č. 21/2009 Sb. rozh. tr.).

Účel formalit a podmínek řízení, které je nutno naplnit nejen při podání dovolání, ale obecně při učinění jakéhokoliv podání k soudu, spočívá ve snaze zajistit řádný chod spravedlnosti, zvláště pak respektování právní jistoty. Tato omezení a jejich výklad nesmějí omezovat přístup jednotlivce k soudu takovým způsobem, aby právo na přístup k soudu bylo zasaženo ve své samotné podstatě. Obecné soudy se proto musí při aplikaci procesních pravidel vyvarovat přílišnému formalismu na straně jedné, tak přehnané „pružnosti“ vedoucí k odstraňování zákonem stanovených procesních podmínek na straně druhé. Z toho důvodu obecné soudy v případě, kdy posuzují neurčité nebo jinak nejasné podání, které by mohlo být podáním, jímž se zahajuje řízení před soudem, a nepřistoupí-li současně k zákonem předvídanému způsobu odstranění nejasností takového podání, musí se při jeho posuzování přiklonit k tomu z možných výkladů jeho obsahu, jenž vyznívá ve prospěch práva na přístup k soudu. Pokud by soudy při vyhodnocování takto nejasného podání zaujaly restriktivní postoj, a odepřely tak věcný přezkum věci, došlo by k porušení základního práva na přístup k soudu, resp. práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, záležející v odepření spravedlnosti *(denegatio iustitiae)*.[313]

Ačkoliv dovolaní představuje mimořádný opravný prostředek, jehož existence není ústavněprávně požadována (nepožívá proto ústavněprávní ochrany), a nemusel by tak být ani zákonem vůbec připuštěn, je nutno i na řízení o dovolání uvedená východiska přirozeně aplikovat. Pokud se již zákonodárce jednou rozhodl zavést institut dovolání, pak nelze rozhodování o něm vyjmout z rámce ústavních principů a ústavně garantovaných práv a svobod jednotlivců, zejména

[313] Nález Ústavního soudu č. 75/2014 Sb. n. u. ÚS.

pak z práva na soudní ochranu. Nutno podotknout, že k porušení tohoto práva může dojít i v případě, že Nejvyšší soud postupuje při odmítnutí dovolání po formální stránce zcela správně (viz např. č. 91/2018 Sb. rozh. tr.), jak Ústavní soud mj. uvádí ve svém nedávném nálezu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. III. ÚS 2373/21. V tomto rozhodnutí Ústavní soud vystavil kritice přepjatý formální postup ze strany Nejvyššího soudu a ačkoliv se tato věc týkala rozhodnutí o dovolání v civilních věcech, závěry Ústavní soudu jsou prakticky použitelné i v případě dovolání ve věcech trestních. Jednalo se o případ, kdy bylo Nejvyššímu soudu doručeno dovolání v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky advokátní kanceláře coby právnické osoby, avšak bez elektronického podpisu daného zástupce – advokáta. Nejvyšší soud však po více než jednom roce poté, co dovolatel řádně zaplatil soudní poplatek a poté, co s dovolatelem několikrát komunikoval (sděloval mu, který senát bude příslušný k rozhodnutí věci), o dovolání odmítl jednat a rozhodnout s odůvodněním, že dovolání bylo podáno z datové schránky právnické osoby a současně toto podání nebylo opatřeno elektronickým podpisem podatele, přičemž se neuplatní ani fikce podpisu, protože se nejedná o podání učiněné držitelem datové schránky, ze které bylo odesláno. Vzhledem k tomu, že podání nebylo ve lhůtě tří dnů doplněno předložením jeho originálu nebo písemným podáním, soud k němu nepřihlížel. Odkazujíc na své dřívější rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 1981/17 má Ústavní soud za to, že z ústavněprávního hlediska je i při podání dovolání zcela zásadní zachovat pro dovolatele přístup k soudu, a poskytnout mu tak soudní ochranu. Ústavní soud konstatoval, že ačkoliv obecné soudy nejsou povinny k přijímání podání advokátů bez příslušného elektronického podpisu zástupce (tj. konkrétního advokáta) z datových schránek „jejich“ advokátních kanceláří, tak v případě kdy Nejvyšší soud v jednotlivém případě nemohl mít o výkladu obsahu podání (dovolání) pochybnosti, přičemž v daném případě stěžovatel již řádně uhradil soudní poplatek a Nejvyšší soud s ním několikrát komunikoval ohledně toho, které senáty budou jeho věc projednávat a rozhodovat, je zjevné, že stěžovatel mohl oprávněně očekávat, že jeho dovolání bylo řádně podáno a že o něm bude rozhodováno. Ústavní soud proto postup Nejvyššího soudu, jenž po více jak jednom roce stěžovateli sdělil, že se jeho podáním (dovoláním) pro způsob jeho doručení vůbec nebude zabývat, označil jako *„zcela nepředvídatelný a porušující právo na soudní ochranu*“.[314]

4.6.3. Zpětvzetí dovolání

Zpětvzetí dovolání je procesním úkonem osoby, která bere zpět své dříve podané dovolání, a projevuje tak vůli, aby se o něm nerozhodovalo. Možnost dovolatele vzít podané dovolání zpět

[314] Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. III. ÚS 2373/21.

logicky vyplývá již ze samotné povahy dovolání jakožto dispozitivního procesního úkonu k tomu oprávněné osoby. Zpětvzetí dovolání je nutno učinit formou, která je zákonem předepsána pro podání (viz § 59 odst. 1) a obsahem tohoto úkonu musí být výslovné prohlášení dovolatele, že dovolání bere zpět. Z jeho obsahu musí být zcela zřejmé, že si dovolatel nepřeje, aby se o jeho dovolání dále konalo dovolací řízení a aby se na jeho základě prováděl přezkum napadeného rozhodnutí. Nutno podotknout, že zpětvzetí dovolání se vždy vztahuje k dovolání jako celku, a není tudíž možné jej vzít zpět jen ohledně některého z více napadených výroků či jen ohledně některého z více uplatněných dovolacích důvodů. Takové částečné zpětvzetí dovolání by bylo nutno považovat za neúčinné a dovolací soud by k němu nijak nepřihlížel.[315]

Obviněný může vzít své dovolání zpět osobně vlastním podáním, nevyžaduje se, aby tak činil prostřednictvím obhájce (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 35/2007-T 993). Dovolání podané nejvyšším státním zástupcem může vzít zpět pouze on sám, případně, koná-li se veřejné zasedání dovolacího soudu, pak z jeho pověření a jeho jménem též přítomný státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.[316] Podobně dovolání podané příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce může vzít účinně zpět jen on sám. O tom, proč trestní řád odkazuje na „příslušný orgán“ Úřadu evropského veřejného žalobce bylo pojednáno v kap. 4.4. („Oprávněné osoby“).

Možnost dovolatele vzít své dovolání zpět je časově omezena do doby, než se Nejvyšší soud odebere k závěrečné poradě (§ 265g odst. 1 věta prvá). Jednou zpětvztaté dovolání již nelze znovu podat, zpětvzetí je tudíž neodvolatelné. Pokud přesto osoba, která již jednou své dovolání vzala účinně zpět, učiní dovolání nové, Nejvyšší soud takové podání obligatorně odmítne podle § 265i odst. 1 písm. c).

V případě, kdy dovolání podané jen ve prospěch obviněného vezme nejvyšší státní zástupce nebo příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce zpět a obviněný prohlásí že trvá na pokračování dovolacího řízení, předseda senátu Nejvyššího soudu (§ 265g odst. 2 věta druhá) jedním výrokem téhož usnesení rozhodne, že zpětvzetí dovolání bere na vědomí a druhým výrokem rozhodne, že se v řízení vzhledem k projevu vůle obviněného pokračuje, přičemž Nejvyšší soud o něm bude rozhodovat v takovém rozsahu, jako by šlo o dovolání podané samotným obviněným. Nejvyšší státní zástupce a příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce však nemohou vzít zpět dovolání, jež bylo podáno pouze ve prospěch obviněného, který zemřel. Takové zpětvzetí by bylo sankcionováno neúčinností (265g odst. 1).

---

[315] DRAŠTÍK, Antonín. § 265g. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 486.

[316] Tamtéž, s. 487.

O tom, že se zpětvzetí dovolání bere na vědomí, rozhoduje příslušný soud vždy formou usnesení. Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná, neboť jím soud pouze deklaruje vůli dovolatele, aby se v řízení o jeho dovolání nepokračovalo a současně jím vyjadřuje, že neseznal žádné zákonné překážky, jež by tomuto rozhodnutí bránily. Pokud bylo prohlášení o zpětvzetí dovolání podáno u soudu prvního stupně v době, kdy se věc stále nachází u tohoto soudu, tj. nebyla-li zatím předložena Nejvyššímu soudu, je k rozhodnutí o tom, že se zpětvzetí bere na vědomí, příslušný předseda senátu (resp. samosoudce) soudu prvního stupně. Nachází-li se věc již u Nejvyššího soudu (tj. spis s dovoláním mu již byl předložen) a prohlášení o zpětvzetí bylo podáno u soudu prvního stupně, musí jej tento soud neprodleně postoupit Nejvyššímu soudu. Zpětvzetí dovolání pak vezme usnesením na vědomí předseda senátu Nejvyššího soudu. Nastane-li situace, kdy dovolatel podá prohlášení o zpětvzetí dovolání Nejvyššímu soudu v době, kdy mu zatím nebyl předán spisový materiál, pak si v takovém případě musí předseda senátu Nejvyššího soudu ověřit stav řízení před soudem prvního stupně, tj. zda a kdy je možné předání spisu očekávat, a na základě tohoto zjištění buď vyčká, až mu soud prvního stupně věc předá, nebo zpětvzetí dovolání postoupí soudu prvního stupně k rozhodnutí.[317]

Předseda senátu (resp. samosoudce) soudu prvního stupně nebo předseda senátu Nejvyššího soudu se vždy musí *ex offo* zabývat otázkou, zda jejich rozhodnutí, že se zpětvzetí dovolání bere na vědomí, nebrání některá zákonná překážka. Takovou překážkou by byla např. v případě zpětvzetí učiněného prostřednictvím obhájce absence výslovného vyjádření obviněného, že dovolání bere zpět. Pokud příslušný předseda senátu (samosoudce) nezjistí žádnou překážku, jež by takovému usnesení bránila, musí vzít zpětvzetí na vědomí i kdyby měl o správnosti napadeného rozhodnutí sebevětší pochybnosti.[318]

4.6.4. Řízení u soudu prvního stupně

Ačkoliv dovolání má centralizovaný devolutivní účinek a rozhodovat o něm je příslušný jen Nejvyšší soud, v části dovolacího řízení je v rozsahu uvedeném v § 265h činný i soud, jenž ve věci rozhodl v prvním stupni a u kterého se také dovolání v zásadě podává (§ 265e odst. 1). Za soud prvního stupně je přitom třeba považovat ten okresní, krajský nebo jim na roveň postavený soud (§ 12 odst. 4), jenž skutečně ve věci rozhodl v prvním stupni, nehledě na to, zda byla daná věc dříve projednávána jiným místně příslušným soudem, případně, zda bylo původně vedeno řízení pro skutek, jehož právní kvalifikace by zakládala jinou věcnou příslušnost soudu. Předseda

[317] DRAŠTÍK, Antonín. § 265g. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 488.

[318] Tamtéž.

senátu, resp. samosoudce, soudu prvního stupně (§ 2 odst. 9, § 314b odst. 4) pak kromě toho, že činí úkony podle § 265h, je také tím, kdo podle § 265g odst. 2 bere na vědomí zpětvzetí dovolání, nebyla-li věc dosud předložena Nejvyššímu soudu. Úkony podle § 265h, k nimž je povolán právě předseda senátu (samosoudce) soudu prvního stupně, mají za cíl zajistit Nejvyššímu soudu úplný podklad, na základě kterého bude moci o podaném dovolání rozhodnout pokud možno co nejrychleji a bez zbytečných překážek, případně ještě předtím rozhodnout o tom, že se výkon napadeného rozhodnutí odkládá nebo přerušuje.[319]

O problematice nutnosti odstranění nedostatků obsahových náležitostí dovolání již bylo částečně pojednáno v kap. 4.6., konkrétně v podkap. 4.6.2. („Obsah dovolání“). Je-li podáno u soudu prvního stupně dovolání, je příslušný předseda senátu, resp. samosoudce, povinen přezkoumat podané dovolání z hlediska toho, zda splňuje všechny zákonem vyžadované obsahové náležitosti (§ 265f odst. 1). Stejně to platí i v případě, kdy dovolatel podá dovolání u soudu druhého stupně nebo přímo u Nejvyššího soudu a tyto soudy jej pak postoupí soudu prvního stupně. Tento postup se však neuplatní tehdy, učiní-li podání označené jako dovolání osoba, jež není ve smyslu § 265d oprávněna k podání dovolání.[320]

Postup při odstraňování nedostatků obsahových náležitostí podaného dovolání tak, jak je upraven v § 265h odst. 1, úzce souvisí s principem vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Na tento princip pak navazuje dovolatelova zákonná povinnost uvést v dovolání ve kterých výrocích, v jakém rozsahu a z jakých důvodů určité rozhodnutí napadá, jakož i čeho se domáhá. Nejvyšší státní zástupce navíc musí uvést, zda jej podává ve prospěch nebo neprospěch obviněného [k tomu viz kap. 4.6., podkap. 4.6.2. („Obsah dovolání“)]. Vzhledem k tomu, že nesplnění veškerých obsahových náležitostí dovolání má za následek jeho odmítnutí [§ 265i odst. 1 písm. d)], musí být oprávněné osoby o těchto náležitostech nejenom náležitě poučeny [§ 265 odst. 3, § 138], ale je-li to nezbytné, musí být též vyzvány k odstranění těchto vad s upozorněním, že jinak bude dovolání odmítnuto. Smyslem této úpravy je především umožnit oprávněné osobě dosáhnout přezkumu pouze takových částí napadeného rozhodnutí, se kterými nesouhlasí a jen z těch zákonem předvídaných důvodů, které ona sama uvádí.[321] Postup dle § 265h odst. 1 však v žádném případě nesměřuje k tomu, aby bylo dovolání podáno ve všech ohledech v souladu se zákonem či aby bylo důvodné. Účelem tohoto ustanovení tedy není, aby dovolatel

[319] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265h [Řízení u soudu prvního stupně]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3234.)

[320] DRAŠTÍK, Antonín. § 265h. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 489.

[321] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 702–703.

dosáhl věcného projednání dovolání. Z toho důvodu, napadne-li obviněný dovoláním pouze rozhodnutí soudu prvního stupně, jedná se sice o dovolání, které není podáno v souladu se zákonem, ale tato vada sama o sobě nepředstavuje nedostatek náležitostí obsahu dovolání, který by měl být odstraňován postupem uvedeným v § 265h odst. 1 (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 22/2003-T 504). Je totiž jen a pouze věcí svobodné úvahy každého jednotlivého dovolatele, které rozhodnutí, v jakém rozsahu a z jakých důvodů se rozhodne napadnout dovoláním.[322]

Zjistí-li předseda senátu, resp. samosoudce soudu prvního stupně nedostatky obsahových náležitostí podaného dovolání, pak obligatorně vyzve dovolatele, který dané dovolání podal, aby tyto vady odstranil. Obsahem výzvy, jež má zpravidla písemnou podobu, je pak konkretizace jednotlivých obsahových vad dovolání a jednak stanovení lhůty dvou týdnů určené k jejich odstranění. Tím, že zákon vyžaduje, aby předseda senátu, resp. samosoudce, tuto lhůtu dovolateli stanovil, je třeba rozumět, že ve výzvě musí být uveden počátek běhu této lhůty. Tím bude zpravidla den doručení výzvy, resp. den po něm následující (§ 60 odst. 1 a 2). Jedná se o lhůtu zákonnou, a proto ji nelze zkrátit ani prodloužit. Není však vyloučeno, aby tato lhůta byla z důležitých důvodů obviněnému, resp. jeho obhájci navrácena postupem podle § 61 *per analogiam.*[323] V opačném případě, tj. uplyne-li lhůta stanovená podle § 265h odst. 1 bez toho, aby byla dána existence důležitých důvodů, pro které by mohla být obviněnému, resp. jeho obhájci navrácena, dovolatel již nemůže činit žádné úkony, k jejichž odstranění byla stanovena. Takové úkony by neměly žádné účinky.

Další z úkonů soudu prvního stupně, k nimž je v rámci dovolacího řízení příslušný, spočívá v doručování stejnopisu dovolání podaného jednou z oprávněných osob, a to včetně jeho odůvodnění, druhé oprávněné osobě, aby tak tato měla v duchu zásady *audiatur et altera pars* možnost se k podanému dovolání písemně vyjádřit.[324] Opis dovolání obviněného tedy předseda senátu, resp. samosoudce soudu prvního stupně doručí státnímu zástupci nebo příslušnému orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce (zastupoval-li veřejnou žalobu před soudem evropský pověřený žalobce nebo evropský žalobce), zatímco opis dovolání státního zástupce nebo příslušného orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce zašle obhájci obviněného a obviněnému. Osobu, které takto doručuje musí vždy poučit, že se k dovolání může písemně vyjádřit a dále, že

[322] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265h [Řízení u soudu prvního stupně]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3234–3235.

[323] DRAŠTÍK, Antonín. § 265h. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 490.

[324] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 703.

může ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání (§ 265h odst. 2).

Třetí typ úkonu soudu prvního stupně v rámci dovolacího řízení spočívá v činění návrhu na odklad nebo přerušení výkonu dovoláním napadeného rozhodnutí. Tento návrh může přitom podat jen a pouze předseda senátu nebo samosoudce soudu prvního stupně, nikoliv jiná osoba. Tento návrh se musí opírat o konkrétní okolnosti, které vyplývají z podaného dovolání, popř. z obsahu spisu, a které vyvolávají důvodné pochybnosti ohledně vhodnosti dalšího výkonu rozhodnutí (č. 9/2003 Sb. rozh. tr.). V případě, že předseda senátu tímto způsobem dojde k závěru, že by měl být odložen nebo přerušen výkon rozhodnutí, musí bez zbytečného odkladu předložit spisy s příslušným návrhem na takový postup Nejvyššímu soudu. Nejvyšší soud pak o tomto návrhu rozhodne usnesením, a to nejpozději do čtrnácti dnů po obdržení spisů. Nebylo-li v době rozhodnutí Nejvyššího soudu o tomto návrhu stále dokončeno řízení u soudu prvního stupně, Nejvyšší soud mu vrátí spisy, aby řízení dokončil (§ 265h odst. 3).

Poté co všem oprávněným osobám uplynula lhůta k podání dovolání a případně též lhůta k odstranění obsahových vad dovolání a poté, co byl druhé straně doručen opis dovolání, předseda senátu soudu prvního stupně, aniž by vyčkával na písemná vyjádření k podanému dovolání, předloží spisy Nejvyššímu soudu (s výjimkou uvedenou v § 265g odst. 2 je předložení věci dovolacímu soudu obligatorním úkonem). Tím se celá věc přesouvá do stádia řízení před dovolacím soudem.[325]

4.7. Řízení u dovolacího soudu

4.7.1. Dovolací soud

Již výše bylo několikrát uvedeno, že dovolání má tzv. centralizovaný devolutivní účinek, jelikož je o něm oprávněn rozhodovat toliko Nejvyšší soud. Určitou výjimku pak představuje ustanovení § 265g odst. 2 věta první, podle něhož zpětvzetí dovolání v případě, že věc dosud nebyla předložena Nejvyššímu soudu, vezme usnesením na vědomí předseda senátu soudu prvního stupně.

Nejvyšší soud je výhradně příslušný k projednání a rozhodnutí o každém podaném dovoláním nehledě na to, který soud rozhodoval ve věci v prvním a druhém stupni a jaké rozhodnutí o dovolání v daném případě přichází v potaz. Jak jsem již uváděla v kapitole 4.1. („Obecné výklady o dovolání“), svěřením rozhodování o dovolání výhradně do rukou Nejvyššího

[325] Tamtéž.

soudu se mu, jakožto vrcholnému soudnímu orgánu ve věcech patřících do pravomoci soudů (s výjimkou záležitostí, o kterých rozhoduje Ústavní soud a Nejvyšší správní soud),[326] umožňuje vykonávat jeho hlavní úkol, kterým je ve smyslu § 14 odst. 1 ZSS zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování.

4.7.2. Neveřejné posouzení dovolání

Samotnému řízení před Nejvyšším soudem podle ustanovení § 265i odst. 1 předchází neveřejné posouzení dovolání, v němž Nejvyšší soud zvažuje jeho přípustnost a důvodnost [§ 265i odst. 1, § 265r odst. 1 písm. a)].[327] Jednotlivými důvody k odmítnutí dovolání (§ 265i odst. 1) se zabývám v podkapitole 4.8.2. („Jednotlivé způsoby rozhodnutí o podaném dovolání"), konkrétně v bodě 4.8.2.1. („Odmítnutí dovolání"), a proto na tomto místě odkazuji na příslušné pasáže.

4.7.3. Odklad a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření

Ustanovení § 265o odst. 1 stanoví, že před rozhodnutím o dovolání může předseda senátu Nejvyššího soudu odložit nebo přerušit výkon dovoláním napadeného rozhodnutí. V první řadě je třeba upozornit na to, že rozhodnutí o odkladu či přerušení výkonu rozhodnutí podle § 265o odst. 1 je pouze fakultativní, a tudíž neshledá-li Nejvyšší soud důvody pro odklad nebo přerušení výkonu dovoláním napadeného rozhodnutí, nečiní o tom žádné negativní rozhodnutí. Z fakultativnosti tohoto rozhodnutí vyplývá, že záleží zcela na úvaze předsedy senátu Nejvyššího soudu, zda se pro odklad nebo přerušení výkonu rozhodnutí rozhodne, a není v tomto ohledu vázán žádným návrhem nebo podnětem. Byl-li však takový podnět učiněn, předseda senátu se s ním zpravidla vypořádá v rozhodnutí o dovolání.[328] Předseda senátu Nejvyššího soudu může o odložení nebo přerušení výkonu rozhodnutí rozhodnout zejména za situace, kdy z podaného dovolání či z obsahu spisu vyplývají okolnosti, pro které (s ohledem na v úvahu přicházející výsledek dovolacího řízení) se nejeví jako vhodné, aby byl zahájen výkon dovoláním napadeného rozhodnutí či aby se v jeho výkonu pokračovalo (Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 35/2007-T 993, srov. též č. 9/2003 Sb. rozh.tr.). Odklad a přerušení výkonu rozhodnutí se týkají

---

[326] Čl. 92 Ústavy.

[327] ŠÁMAL, Pavel. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11–12, s. 103–124. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z: BA 11-12/2001 s. 103 - Beck-online (cuni.cz).

[328] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265o [Odložení a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3277. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 9. 2022]. Dostupné z: § 265o: Odložení a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

především uložených trestních sankcí (jako např. nepodmíněného trestu odnětí svobody, trestu domácího vězení, peněžitého trestu apod.), není však vyloučeno, aby se týkaly též jiných vykonatelných výroků napadeného rozhodnutí, jako je např. výrok o povinnosti obviněného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích či k vydání bezdůvodného obohacení. Pokud jde o délku trvání odkladu nebo přerušení výkonu rozhodnutí, pak tyto trvají až do doby, než Nejvyšší soud rozhodne o dovolání. V případě, že dovolání bude neúspěšné (např. proto, že dovolací soud jej zamítne, učiní opatření potřebná k nařízení výkonu rozhodnutí, resp. k jeho pokračování předseda senátu soudu prvního stupně poté, co mu bude vrácen spis. O odkladu či přerušení výkonu rozhodnutí rozhoduje předseda dovolacího senátu usnesením, aniž by nařizoval jednání, přičemž proti tomuto usnesení není stížnost přípustná.[329]

Na tomto místě se nabízí srovnání s postupem podle § 265h odst. 3. Podle § 265h odst. 3 o návrhu předsedy senátu soudu prvního stupně na odložení nebo přerušení výkonu rozhodnutí rozhoduje celý dovolací senát Nejvyššího soudu, nikoliv tedy pouze předseda tohoto senátu, přičemž rozhodnutí dovolacího soudu o tomto návrhu je obligatorní. Dalším rozdílem je, že pro rozhodnutí dovolacího senátu je stanovena čtrnáctidenní lhůta (od obdržení spisu), jakož i to, že dovolací senát o tomto návrhu rozhoduje usnesením i tehdy, pokud mu nevyhoví.[330]

Pokud je pro účely rozhodnutí o dovolání potřeba objasnit nějakou okolnost, provede se podle § 265o odst. 2 potřebné šetření. Potřebné šetření se prování zejména před samotným nařízením či v souvislosti s nařízením veřejného nebo neveřejného zasedání Nejvyššího soudu, případně po jeho odročení. To souvisí se skutečností, že potřebné šetření provádí buď předseda senátu Nejvyššího soudu, nebo tak na jeho žádost bez zbytečného odkladu povinně učiní jiný orgán činný v trestním řízení (soud nižšího stupně nebo policejní orgán). Pokud jde o výraz „šetření“, jedná se o specifický pojem, který trestní řád používá v souvislosti s mimořádnými opravnými prostředky (viz § 276 a § 282 odst. 1), na rozdíl od toho v souvislosti s řízením před soudem zákon hovoří o dokazování či o provádění důkazů.[331]

Pro takové šetření se uplatní ustanovení hlavy páté „Dokazování“ (§ 89–118), což souvisí s tím, že účel prováděného šetření spočívá v zajištění důkazního materiálu potřebného

[329] DRAŠTÍK, Antonín. § 265o. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 517.

[330] Tamtéž.

[331] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265o [Odložení a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3278. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. 5. 2022]. Dostupné z: § 265o: Odložení a přerušení výkonu rozhodnutí, potřebné šetření. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

k rozhodnutí o dovolání.[332] Z § 235 odst. 2 ve spojení s § 265r odst. 7 vyplývá, že pro dokazování ve veřejném zasedání o dovolání se neuplatní omezení o provádění důkazu čtením protokolu o výpovědi svědka nebo znalce ani omezení o provádění důkazu přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o jejich výslechu provedeném prostřednictvím videokonferenčního zařízení (srov.§ 211 odst. 1, 5 a 7) , která se jinak uplatní v případě hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání.

Za účelem zajištění důkazního materiálu lze ve zvlášť naléhavých případech použít též zajišťovací prostředky uvedené v hlavě čtvrté „Předběžná opatření a zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení“ (§ 67 až § 88a). Vydat příkaz k zatčení obviněného a vzít jej do vazby však může senát Nejvyššího soudu toliko v případě, pokud to v dovolání podaném v neprospěch obviněného navrhne nejvyšší státní zástupce, resp. příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce, a zároveň pokud užití navrhovaných zajišťovacích prostředků Nejvyšší soud považuje vzhledem k závažnosti trestného činu a naléhavosti vazebních důvodů za nezbytné (§ 265o odst. 2 veta třetí). Bez tohoto návrhu Nejvyšší soud nemůže vydat příkaz k zatčení nebo rozhodnout o vazbě obviněného. Učinil-li by nejvyšší státní zástupce, resp. příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce návrh pozdě, tj. až po podání dovolání, Nejvyšší soud by k němu nepřihlížel. Podmínku závažnosti trestného činu bude Nejvyšší soud vždy posuzovat *in concreto*, tedy podle konkrétních okolností případu. Lze však konstatovat, že se v zásadě bude jednat o zvlášť závažné trestné zločiny ve smyslu § 14 odst. 3 tr. zák. Aby byla splněna podmínka naléhavosti vazebních důvodů, musí Nejvyšší soud dojít k závěru, že zákonné vazební důvody byly naplněny ve vyšší míře intenzity.[333]

4.7.4. Řízení o dovolání v neprospěch obviněného

Podmínky, za kterých může dojít ke zhoršení postavení obviněného, vymezuje trestní řád v ustanovení § 265p odst. 1. Jedná se tak o případy, kdy se neuplatní zákaz *reformationis in peius*, který se v případě dovolání vztahuje pouze k osobě obviněného, resp. odsouzeného. V neprospěch obviněného tak může Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnit pouze v případě, že toto rozhodnutí bylo zrušeno (resp. má být doplněno) jen v důsledku (nebo též v důsledku) dovolání podaného nejvyšším státním zástupcem, resp. příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce v neprospěch obviněného. Ve zbytku odkazuji na příslušné pasáže této práce věnované principu zákazu *reformationis in peius* (kap. 2.6), nepřípustnosti dovolání (kap. 4.3), osobám

[332] DRAŠTÍK, Antonín. § 265o. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 518.

[333] Tamtéž.

oprávněným k podání dovolání (kap. 4.4.), obsahu dovolání (podkap. 4.6.2.) a rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání (kap. 4.8.).

Pro úplnost dodávám, že v případě, kdy Nejvyšší soud dovolání podanému nejvyšším státním zástupcem, resp. příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce v neprospěch obviněného vyhoví, a následně rozhoduje ve smyslu § 265m odst. 1 ve věci samé, musí se pohybovat v limitech nastolených zákonodárcem v § 265m odst. 1 písm. a) až c). Nemůže proto např. sám uznat obviněného vinným skutkem, pro který byl zproštěn obžaloby nebo pro který bylo trestní stíhání zastaveno. V takových případech by Nejvyšší soud musel po zrušení příslušného rozhodnutí postupovat podle § 265l odst. 1, tedy přikázat věc (zpravidla) soudu, o jehož rozhodnutí se jedná, k novému projednání a rozhodnutí. V dalším řízení se totiž uvedené limity již neuplatní (k tomu viz blíže bod 4.8.2.4. a 4.8.2.5.).[334]

4.7.5. Typy jednání dovolacího soudu

Podané dovolání Nejvyšší soud projednává a rozhoduje o něm ve veřejném nebo neveřejném zasedání odvisle od způsobu, jakým o dovolání hodlá rozhodnout. Je rovněž možné, aby Nejvyšší soud vyřídil věc částečně v zasedání neveřejném (např. pokud odmítá dovolání podané jednou z oprávněných osob) a částečně v zasedání veřejném (např. pokud z podnětu dovolání podaného jinou oprávněnou osobou zruší napadené rozhodnutí a přikáže věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí). Určité úkony je možné činit i mimo rámec veřejného a neveřejného zasedání. Jedná se o úkony předsedy senátu dovolacího soudu, kterými věc vrátí prvostupňovému soudu jako věc předčasně předloženou, a to tehdy, nebylo-li ještě zcela dokončeno řízení před soudem prvního stupně, resp. pokud dosud nebyly provedeny veškeré z úkonů vymezených v § 265h odst. 1, 2. Dále se mimo veřejné a neveřejné zasedání provádí úkony podle § 265o.[335]

Ačkoliv zákon podle znění ustanovení § 265r preferuje veřejné zasedání jakožto pravidelnou formu soudního zasedání k projednání a rozhodnutí o dovolání, v soudní praxi naopak převažuje projednávání a rozhodování o dovolání v zasedání neveřejném. Důvodem je zejména skutečnost, že zdaleka nejčastějším způsobem rozhodnutí o podaném dovolání je jeho odmítnutí z formálních důvodů podle § 265i.[336]

---

[334] DRAŠTÍK, Antonín. § 265p. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 519.

[335] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 706–707.

[336] DRAŠTÍK, Antonín. § 265r. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 522.

§ 265r představuje speciální ustanovení pro řízení o dovolání před Nejvyšším soudem, zejména pak pokud jde o projednání dovolání ve veřejném zasedání. Není-li v uvedeném ustanovení výslovně řešena určitá procesní otázka, aplikuje se obecná úprava veřejného zasedání dle § 232–238. Ohledně neveřejného zasedání se použije zpravidla obecná úprava dle § 240–244, neboť až na § 265r odst. 1 písm. a) až c), kde jsou výslovně stanoveny případy, kdy lze některá rozhodnutí učinit též v neveřejném zasedání, se zákon na tomto místě o neveřejném zasedání nezmiňuje, resp. nestanoví žádnou odchylku určenou speciálně pro dovolací řízení.[337]

Úprava obsažená v § 265r se uplatní i v případě společného řízení konaného o dovolání a stížnosti pro porušení zákona dle § 266a odst. 2. V takovém případě je třeba doručovat stížnost pro porušení zákona a současně s tím předvolat a vyrozumět o společném řízení též všechny osoby, které by mohly být rozhodnutím o stížnosti pro porušení zákona přímo dotčeny, jakož i ministra spravedlnosti [ke společnému řízení viz též kap. 5.2. („Vzájemný vztah dovolání a stížnosti pro porušení zákona“)]. [338]

Předtím, než přejdu k vlastním specifikům veřejného a neveřejného zasedání konaném o dovolání, ráda bych již na tomto místě upozornila na dvě novely trestního řádu, které upravily způsob vyhlašování rozsudku.

Dne 1. února 2019 nabyl účinnosti zákon č. 287/2018 Sb., kterým byly do ustanovení § 235r doplněny odstavce 8 a 9, které upravily způsob vyhlašování rozsudku. Zákonodárce tím reagoval na judikaturu Ústavního soudu ve věcech civilních, kdy Ústavní soud zpochybnil praxi Nejvyššího soudu ohledně rozhodování o dovolání rozsudkem, jenž následně nebyl veřejně vyhlášen. Zpočátku bylo žádáno pouze ústní veřejné vyhlášení, později pak Ústavní soud akceptoval též veřejné vyhlášení vyvěšením na úředních deskách, a to včetně desek elektronických. Před touto novelou se z ustanovení 265m odst. 1 ve spojení s § 265r odst. 1 písm. c) se podávalo, že o dovolání se rozhoduje rozsudkem ve veřejném zasedání. Zmíněnou novelou bylo umožněno, aby o dovolání mohlo být rozhodnuto formou rozsudku též v zasedání neveřejném, a to za podmínek § 265r odst. 1 písm. c).[339] Do této doby nebylo možné o dovolání rozhodovat na základě § 265r odst. 1 písm. c) rozsudkem z toho důvodu, že rozsudek musí být vždy veřejně vyhlášen, čemuž však neveřejné řízení bránilo.

---

[337] Tamtéž.

[338] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265r [Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3284–3285. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 5. 2022]. Dostupné z: § 265r: Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[339] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 265r. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1124.

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. června 2019, sp. zn. Pl. ÚS 38/18, publikovaným pod č. 115/2019 Sb. n. u. ÚS, kterým přezkoumával rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, uvedl, že je možné veřejně vyhlásit rozsudek ve smyslu čl. 96 odst. 2 Ústavy prostřednictvím úředních desek soudu (a to včetně desek elektronických). Rozsudky je přitom v souladu se zmíněným čl. 96 odst. 2 Ústavy třeba veřejně vyhlašovat včetně nosných důvodů, nepostačí tedy vyhlásit pouhý výrok, resp. výroky rozhodnutí. Ústavní soud dále uvedl, že veřejnost vyhlášení předpokládá, že účastníci řízení a veřejnost, budou o ústním vyhlášení rozsudku včas vyrozuměni. Toto vyrozumění se však nevyžaduje v případě vyhlášení činěného prostřednictvím úředních desek soudu, neboť ty jsou přístupné stabilně na určitém místě a umožňují, aby na nich rozhodnutí byla umístěna po delší dobu. Veřejným vyhlášením přitom není pouhé zveřejnění rozsudku v internetových vyhledávačích, jelikož to samo o sobě postrádá prvek bezprostřednosti a jakoukoliv procesní relevanci. Konečně Ústavní soud konstatoval, že čl. 96 odst. 2 věta druhá Ústavy uvádějící, že se rozsudek vždy vyhlašuje veřejně, nezakotvuje subjektivní právo.

Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 418/2021 Sb. došlo s účinností od 1. ledna 2022 k formulačním změnám dosavadního odstavce 8 a 9 ustanovení § 265r s tím, že nově je jejich obsah rozdělen do třech odstavců, čímž vznikl odstavec 10. Výsledkem je úprava, která je jasnější, přehlednější a působí tak do určité míry jako prevence proti případnému nesprávnému jazykovému výkladu. Trestní řád na tomto místě nově explicitně používá označení „neveřejné zasedání“, zatímco dosavadní znění pracovalo pouze s určitou parafrází veřejného zasedání.

Současná právní úprava je tedy postavena tak, že zatímco rozsudek Nejvyššího soudu o dovolání se ve veřejném zasedání vždy vyhlásí ústně (§ 265r odst. 8), v neveřejném zasedání se takový rozsudek vyhlásí formou vyvěšení jeho písemného vyhotovení na úřední desce v budově Nejvyššího soudu, jakož i na jeho elektronické úřední desce, přičemž doba vyvěšení činí patnáct dnů (tj. kalendářních dnů). Rozsudek se vyvěšuje buď v jeho zjednodušeném vyhotovení, které obsahuje plné znění výroku a nosné důvody, nebo v jeho plném písemném vyhotovení (§ 265r odst. 9). Předseda senátu Nejvyššího soudu navíc může rozhodnout, že se na úřední desce Nejvyššího soudu zveřejní též usnesení Nejvyššího soudu (§ 265r odst. 10).

4.7.5.1. Veřejné zasedání

Jak bylo uvedeno výše, obecná úprava veřejného zasedání je obsažena v ustanovení § 232–238, přičemž tato se uplatní vždy tehdy, pokud není v § 265r výslovně řešena určitá procesní otázka. Z tohoto důvodu se níže budu věnovat pouze specifikům veřejného dovolání v souvislosti s dovoláním.

Pokud jde o přípravu veřejného zasedání, je potřeba zmínit, že Nejvyšší soud zpravidla v souvislosti s vyrozuměním o veřejném zasedání nedoručuje opis dovolání ani obviněnému, ani nejvyššímu státnímu zástupci, a to z důvodu, že opis dovolání jim byl (postupem podle § 265h odst. 2) již doručen předsedou senátu soudu prvního stupně. Nejvyšší soud jej doručuje zcela výjimečně, konkrétně tehdy, kdy tak opomněl učinit předseda senátu soudu prvního stupně, přičemž předseda senátu Nejvyššího soudu mu věc za účelem odstranění této vady nevrátil. Všem ostatním osobám, které mohou být rozhodnutím o dovolání přímo dotčeny však předseda senátu Nejvyššího soudu v souladu s obecnou úpravou opis dovolání doručí (§ 233 odst. 1). Výjimku z obecných pravidel o vyrozumívání stanoví § 265r odst. 5, podle kterého v případě, kdy nelze vyrozumění o veřejném zasedání doručit osobě, jež může být rozhodnutím o dovolání přímo dotčena, postačí vyrozumět pouze jejího obhájce, případně zmocněnce. Pokud tato osoba obhájce či zmocněnce nemá, předseda dovolacího soudu jí ho opatřením podle § 39 pro tento účel ustanoví. Tato úprava má napomoci tomu, aby bylo možné o dovolání rozhodnout včas a bez komplikací. Toto ustanovení však nelze použít v případě mladistvého, protože veřejné zasedání v řízení v trestních věcech mladistvých je možno konat pouze za přítomnosti mladistvého. Jedinou výjimku z tohoto pravidla představují řízení proti uprchlému (§ 64 odst. 1 z. s. m.) a existence okolností uvedených v § 73 odst. 1 z. s. m.[340]

Ustanovení § 265r odst. 2 zakotvuje pro případ veřejného zasedání konaného o dovolání povinnou účast státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství, resp. povinnou účast evropského pověřeného žalobce, evropského žalobce nebo evropského nejvyššího žalobce (zastupoval-li veřejnou žalobu před soudem evropský pověřený žalobce či evropský žalobce), a jedná se tak o zásadní odchylku od obecné účasti státního zástupce na veřejném zasedání uvedené v § 264 odst. 2.

Jedná-li se o některý z případů nutné obhajoby podle § 36a odst. 2 písm. a) až c), je při veřejném zasedání o dovolání vyžadována obligatorní účast obhájce (§ 235r odst. 3). Od 1. 1. 2012, kdy nabyla účinnosti novela trestního řádu provedená zákonem č. 459/2011 Sb., se přítomnost obhájce při veřejném zasedání o dovolání nevyžaduje v případě, kdy se jednalo o případ nutné obhajoby z důvodu § 36a odst. 2 písm. b), tj. jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let a obviněný se obhájce postupem podle § 36b vzdal a samozřejmě pokud své prohlášení o vzdání se obhájce

[340] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265r [Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3284–3288. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 6. 6. 2022]. Dostupné z: § 265r: Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

nevzal ve smyslu § 36b odst. 3 zpět. Tato úprava nedoléhá na řízení ve věcech mladistvých pachatelů, neboť v takovém případě se uplatní zvláštní úprava podle § 42 odst. 2 písm. c) z. s. m., podle níž musí být mladistvý, který nedovršil osmnáctý rok věku, vždy zastoupen obhájcem.

Pokud jde o účast obviněného, lze podle obecné úpravy veřejné zasedání bez přítomnosti obviněného konat jedině v případě, že byl k němu obviněný včas a řádně předvolán nebo o něm vyrozuměn. Pro veřejné zasedání o dovolání § 265r odst. 4 stanoví, že pokud je obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, je možné veřejné zasedání konat pouze v případě, že obviněný výslovně prohlásí, že se účasti na něm vzdává. Ačkoliv se obviněný své účasti na veřejném zasedání výslovně vzdal, může výjimečně Nejvyšší soud i přes to na jeho osobní přítomnosti trvat a podniknout za tím účelem úkony potřebné k zajištění jeho účasti. Typicky půjde o případy, kdy bude k rozhodnutí o dovolání potřeba provést výslech obviněného podle § 265r odst. 7.[341] Zákon o soudnictví ve věcech mládeže obsahuje i v tomto ohledu specifickou úpravu, když stanoví, že v nepřítomnosti mladistvého lze veřejné zasedání konat toliko tehdy, jde-li o řízení proti uprchlému (§ 64 odst. 1 z. s. m.) nebo je-li dána existence některé okolnosti podle § 73 odst. 1 z. s. m.

Připomínám, že dokazování se ve veřejném zasedání před Nejvyšším soudem zpravidla neprovádí. Jen výjimečně může Nejvyšší soud řízení doplnit důkazy, jež jsou nezbytné pro rozhodnutí o dovolání. Těžiště dokazování tak zůstává zásadně u soudu prvostupňového (265r odst. 7). Jak bylo uvedeno výše, z § 235 odst. 2 ve spojení s 265r odst. 7 se podává, že pro dokazování ve veřejném zasedání o dovolání se (na rozdíl od hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání) neuplatní omezení o provádění důkazu čtením protokolu o výpovědi svědka nebo znalce ani omezení o provádění důkazu přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o jejich výslechu provedeném prostřednictvím videokonferenčního zařízení (srov. § 211 odst. 1, 5 a 7).

Ustanovení 265r odst. 6 obsahuje výjimky pro průběh veřejného zasedání dovolacího soudu od obecného postupu podle § 235. Veřejné zasedání zahajuje předseda senátu Nejvyššího soudu. Následně buď předseda senátu nebo jím určený člen senátu (soudce zpravodaj) přednese napadené rozhodnutí či jeho jednotlivé části, jež byly dovoláním napadeny a podléhají ve smyslu § 265i odst. 3 a 5 přezkumné činnosti Nejvyššího soudu, a podá zprávu o věci. Zpráva o věci shrnuje především dosavadní průběh řízení před soudy nižších stupňů, případně též průběh přípravného řízení. Její rozsah se bude odvíjet od samotného obsahu dovolání, uváděného

[341] DRAŠTÍK, Antonín. § 265r. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 524.

dovolacího důvodu a dovolacích námitek a samozřejmě z toho plynoucího rozsahu přezkumné činnosti dovolacího soudu. Následně vystoupí dovolatel, který přednese a odůvodní své dovolání. Pakliže dovolatel není přítomen, bude dovolání přečteno buď předsedou senátu nebo jím určeným členem senátu (soudcem zpravodajem). Osoby, které nejsou dovolateli, avšak mohou být rozhodnutím dovolacího soudu přímo dotčeny, spolu se státním zástupcem přednesou své vyjádření. Pokud se některá z těchto osob veřejného zasedání neúčastní a její vyjádření je současně obsaženo ve spise nebo sice přítomna je, ale požádá-li o to, bude opět obsah jejich podání přečten předsedou senátu nebo soudcem zpravodajem.[342]

4.7.5.2. Neveřejné zasedání

Jak již bylo předesláno výše, konání neveřejného zasedání dovolacího soudu zákon stanoví jako fakultativní, čímž dává prostor pro zjednodušení a urychlení dovolacího řízení. Možnost rozhodování o dovolání v neveřejném zasedání přitom zákon omezuje pouze na případy uvedené v § 265r odst. 1 věta druhá, v nichž není nezbytné projednání věci ve veřejném zasedání, tj. neprojednává-li se dovolání meritorně, nelze-li zjištěnou vadu odstranit v dovolacím řízení, anebo pokud strany s projednáním dovolání v neveřejném řízení projevily souhlas. V neveřejném zasedání rozhoduje Nejvyšší soud vždy formou usnesení.[343] Ve zbytku je pravidlem rozhodování v zasedání veřejném.

Prvním případem, kdy Nejvyšší soud může rozhodovat v neveřejném zasedání představují situace, kdy rozhoduje o odmítnutí dovolání z důvodů podle § 265i odst. 1, jež jsou převážně formálního charakteru. Rozhodnutí o odmítnutí dovolání může Nejvyšší soud činit zpravidla na podkladě samotného obsahu podaného dovolání a příslušného spisu bez potřeby aktivní účasti stran řízení. Z hlediska rychlosti řízení a procesní ekonomie se proto forma veřejného zasedání jeví pro takováto rozhodnutí jako velmi vhodná [k odmítnutí dovolání viz kap. 4.8. („Rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání“), bod 4.8.2.1. („Odmítnutí dovolání“)].[344]

---

[342] Tamtéž, s. 525.

[343] Nejvyšší soud / Rozhodovací činnost/Dovolání v trestních věcech. Brno: Nejvyšší soud [online]. © 2018 [cit. 8. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Dovolanivtrestnichvecech?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=Dovol%C3%A1n%C3%AD%20v%20trestn%C3%ADch%20v%C4%9Bcech&lng=.

[344] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265r [Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3285. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. 6. 2022]. Dostupné z: § 265r: Veřejné a neveřejné zasedání Nejvyššího soudu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Dále neveřejné zasedání přichází v úvahu tehdy, pokud jde o rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí (§ 265k) a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí (265l odst. 1 a 2), je-li zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání Nejvyššího soudu.

A konečně lze v neveřejném zasedání projednávat též jiná rozhodnutí, souhlasí-li s tímto postupem nejvyšší státní zástupce i obviněný. Tato třetí skupina případů, kdy je možné rozhodovat v neveřejném zasedání, byla dříve chápána tak, že se oněmi „jinými rozhodnutí“ míní rozhodnutí odlišná od těch, jež jsou uvedena v ust. § 265r odst. 1 písm. a), b) a lze je současně činit formou usnesení. Důvodem, proč mezi „jiná rozhodnutí“ byla řazena pouze usnesení a nikoliv též rozsudky, byla skutečnost, že rozsudek je vždy třeba veřejně vyhlásit, čemuž by však neveřejné zasedání bránilo. Toto pojetí je v současnosti již překonané. S účinností od 1. února 2019, kdy nabyl účinnosti již výše zmiňovaný zákon č. 287/2018 Sb. byly do ustanovení § 265r doplněny odstavce 8 a 9, čímž došlo k zavedení možnosti veřejného vyhlášení rozhodnutí prostřednictvím jejich vyvěšení na úředních deskách, a to včetně elektronických. Touto novelou, jí předcházející judikaturou Ústavního soudu, jakož i novelou provedené zákonem č. 418/2021 Sb., se blíže zabývám v podkap. 4.7.5. („Typy jednání dovolacího soudu“).

4.8. Rozhodnutí dovolacího soudu o podaném dovolání

O podaném dovolání rozhoduje dovolací soud některým ze způsobů uvedených v § 265i–265m, přičemž se jedná o výčet taxativní. Všechna takto vymezená rozhodnutí může dovolací soud činit ve veřejném zasedání. Rozhodnutí uvedená v § 265r odst. 1 písm. a), b) a souhlasí-li s tím obviněný i nejvyšší státní zástupce, resp. příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce, zastupoval-li veřejnou žalobu před soudem evropský pověřený žalobce nebo evropský žalobce, tak rovněž jakékoliv jiné rozhodnutí [§ 265r odst. 1 písm. c)], může dovolací soud fakultativně činit i v zasedání neveřejném.

Z hlediska formy rozhodnutí rozhoduje dovolací soud rozsudkem (přičemž forma napadeného rozhodnutí je nerozhodná) toliko tehdy, pokud po zrušení napadeného rozhodnutí či jeho části (§ 265k) rozhoduje sám v meritu věci (§ 265m odst. 1), resp. pokud rozhoduje bez toho, aniž by napadené rozhodnutí rušil o chybějícím výroku či o doplnění neúplného výroku rozsudku (§ 265l odst. 2 ve vazbě na § 265m odst. 1 *a simili*). Formou usnesení pak Nejvyšší soud rozhoduje v ostatních případech. Tam, kde Nejvyšší soud rozhoduje společně o dovolání i stížnosti pro

porušení zákona (§ 266a odst. 2), se bude forma rozhodnutí odvíjet rovněž od toho, že ve smyslu § 268 odst. 2 lze porušení zákona vyslovit pouze rozsudkem.[345]

Jak v rámci dovolacího řízení, tak i případného následujícího řízení se uplatní zákaz *reformationis in peius* (265p odst. 1 a 265s odst. 2). Pro dovolací soud zákaz *reformationis in peius* platí tehdy, pokud bylo napadené rozhodnutí zrušeno (případně má být doplněno) na základě dovolání podaného pouze ve prospěch obviněného. Není přitom rozhodné, zda jde o dovolání podané samotným obviněným nebo v jeho prospěch nejvyšším státním zástupcem, resp. příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce. Zákaz *reformationis in peius* se proto neuplatní v případě, kdy bylo napadené rozhodnutí zrušeno (resp. má být doplněno) jen v důsledku (nebo též v důsledku) dovolání podaného nejvyšším státním zástupcem, resp. příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce v neprospěch obviněného (§ 265p odst. 1). Naopak je nutné tento princip respektovat v případě, kdy bylo odmítnuto (§ 265i odst. 1) nebo zamítnuto (§ 265j) dovolání podané nejvyšším státním zástupcem, resp. příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce v neprospěch obviněného, zatímco v důsledku dovolání podaného obviněným bylo napadené rozhodnutí zrušeno (resp. má dojít k jeho doplnění).[346] Jelikož zákazu *reformationis in peius* byla věnována celá kapitola 2.6., odkazuji ve zbytku na ni.

Jak bude uvedeno dále, v dovolacím řízení je rovněž respektován i princip *tzv. beneficium cohaesionis* (§ 265k odst. 2 věta třetí, § 261).

4.8.1. Rozsah přezkumné činnosti

Rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu vymezuje trestní řád v ustanovení § 265i odst. 3 až 5 obdobným způsobem jako v případě odvolání (§ 254) nebo stížnosti pro porušení zákona (§ 267 odst. 3 až 5). V části druhé, kapitole 2.1. („Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání“) jsem se věnovala problematice principu vymezeného přezkoumání, který se vedle dovolání uplatňuje i v případě odvolání a stížnosti pro porušení zákona. Vzhledem k tomu, že v uvedené kapitole byly řečeny veškeré podstatné údaje, zaměřím se na tomto místě na připomenutí stěžejních informací a dále se blíže zaměřím na institut *beneficia cohaesionis* v souvislosti s dovoláním.

Princip vymezeného přezkoumání neboli princip vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním se nevyskytuje ve své ryzí podobě, ale je zčásti doplněn o omezený revizní princip (čímž se obsah a rozsah přezkumu rozšiřuje). Dovolací soud proto, nerozhodne-li, že se podané

[345] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 715.

[346] Tamtéž, s. 716.

dovolání odmítá (§ 265i odst. 1), přezkoumává zákonnost a odůvodněnost pouze těch oddělitelných výroků rozhodnutí, které byly dovoláním napadeny, jakož i správnost postupu řízení předcházejícího napadenému rozhodnutí, a to pouze z hlediska dovoláním vytýkaných vad. Takto vymezený rámec přezkumu lze překročit, pokud mají vytýkané vady původ v jiném výroku (výrocích), který se týká oprávněné osoby a proti němuž mohla dotčená osoba opravný prostředek podat, nicméně neučinila tak. Tento „jiný" výrok (či výroky) pak Nejvyšší soud přezkoumává pouze za podmínky, že na něj dovoláním napadený výrok navazuje a mohla-li být jeho nesprávnost příčinou vytýkaných vad (§ 265i odst. 3). Klíčové je, aby spolu oba výroky skutečně souvisely. Není tedy možné, aby soud bez dalšího přezkoumával, byť vadou zatížený, nenapadený výrok, aniž by byla dána souvislost s napadeným výrokem (srov. např. č. 32/2014 Sb. rozh. tr.). Dalším případem, kdy dochází k rozšíření rámce přezkumné činnosti nadřízeného orgánu, představuje situace, kdy oprávněná osoba podá opravný prostředek co do výroku o vině. V tomto případě nadřízený orgán v návaznosti na vytýkané vady přezkoumá vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad (§ 265i odst. 4). Posledním případem, který rovněž svou povahou představuje rozšíření obsahu a rozsahu přezkumu dovolání, je uplatnění tzv. *beneficia cohaesionis* (viz níže) v jehož důsledku dochází k přezkumu rozhodnutí (resp. řízení mu předcházejícího) i ohledně osoby, v jejíž prospěch sice dovolání podáno nebylo, nicméně které se napadené rozhodnutí (resp. řízení mu předcházející) určitým způsobem dotýká a důvod, pro který bylo téže rozhodnutí změněno ve prospěch osoby, která dovolání sama podala, resp. v jejíž prospěch bylo podáno státním zástupcem nebo příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce, prospívá i této osobě.

Rovněž je třeba připomenout, že při vymezení významu a role principu vymezeného přezkoumání je třeba mít primárně na zřeteli, že dovolací řízení je ovládáno dispoziční zásadou. Přezkoumání věci tedy může být vyvoláno jedině na základě dovolání podaného k tomu oprávněnou osobou. Tato osoba přitom ve svém podání již sama specifikuje rozsah a důvody, pro které rozhodnutí napadá. Není tedy důvodu, aby Nejvyšší soud, který o dovolání rozhoduje, byl povinen přezkoumat celé rozhodnutí, jakož i celé řízení mu předcházející. Dovolání je oprávněn podat pouze nejvyšší státní zástupce, příslušný orgán Úřadu evropského pověřeného žalobce a obviněný, který tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce, tedy advokáta.[347] Obhájce, nejvyšší státní zástupce, jakož i příslušný orgán Úřadu evropského pověřeného žalobce jsou právně erudovaní a představují určitou záruku toho, že dovolání bude podáno v rozsahu

[347] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 785–786.

a z důvodů, které pokryjí všechny potenciální vady daného rozhodnutí. Nejvyšší soud, který o dovolání rozhoduje, tedy nenese břemeno odhalení všech případných vad zatěžujících rozhodnutí a řízení mu předcházející, což vzhledem k tomu, že se jedná o orgán, který je s daným případem seznámen téměř výhradně pouze na podkladě spisového materiálu, se ani nejeví jako reálně požadovatelné.

V ustanovení § 265i odst. 5 trestní řád zakotvuje tzv. osobní omezení dovolání. V případě, kdy byla dovoláním napadena část rozhodnutí týkající se pouze některé či některých z více osob, o kterých bylo rozhodnuto týmž napadeným rozhodnutím, omezí se Nejvyšší soud při své přezkumné činnosti pouze na tuto část rozhodnutí a předcházející řízení, které se právě této osoby (resp. osob) týká. I s touto modifikací se však rozsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu jinak řídí obecnými zásadami plynoucími z § 265i odst. 3 a 4. Bude-li proto např. dovolání omezeno jen na některý výrok, považuje za podané ohledně osoby nebo osob, jichž se tento výrok týká, zároveň se však uplatní § 265i odst. 3 věta druhá, podle kterého se přezkoumají též výroky napadeného rozhodnutí, které se týkají osoby, resp. osob, proti nimž sice dovolání podáno nebylo, nicméně jejich vady mohly ovlivnit správnost napadených výroků. Meze přezkumné povinnosti Nejvyššího soudu vymezené v ustanovení § 265i odst. 5 jsou modifikovány v případě použití principu tzv. *beneficia cohaesionis* (§ 261, § 265k věta třetí). Nejvyšší soud přistoupí ke zkoumání, zda jsou naplněny podmínky pro aplikaci tohoto principu pouze tehdy, pokud by důvod, na základě kterého rozhoduje ve prospěch osoby, ohledně které bylo podáno dovolání, mohl svědčit rovněž i další osobě či osobám, ohledně kterých dovolání podáno nebylo (případně bylo odmítnuto či zamítnuto), a současně se nejedná o takový důvod, jehož splnění je nutné zkoumat individuálně u každé v úvahu přicházejících osob (např. míra zavinění obviněného, jeho osobní poměry, možnosti jeho nápravy apod.).[348]

Některou z více osob, o kterých bylo rozhodnuto totožným rozhodnutím, je třeba rozumět, pokud jde o dovolání nejvyššího státního zástupce a dovolání příslušného orgánu Úřadu evropského pověřeného žalobce, určitou osobu označenou v dovolání způsobem, že je podáno pouze proti části rozhodnutí týkající se v dovolání označené osoby, tj. osoby uvedené ve výroku dovoláním napadeného rozhodnutí, o jejímž činu, právech nebo povinnostech bylo tímto výrokem rozhodnuto, nehledě na to, jestli jsou předmětným dovoláním napadeny i jiné výroky, které se eventuálně týkají této osoby. Pokud jde o dovolání obviněného, přezkoumává se napadené

[348] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265i [Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3252. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 17. 6. 2022]. Dostupné z: § 265i: Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

rozhodnutí zpravidla pouze ohledně těch výroků, které se jej bezprostředně týkají. Ohledně spoluobviněných, o nichž bylo rozhodnuto týmž rozhodnutím, se na základě dovolání obviněného napadené rozhodnutí přezkoumávat nebude, je však možné, že se ve vztahu k nim uplatní tzv. *beneficium cohaesionis*.[349]

4.8.2. Jednotlivé způsoby rozhodnutí o podaném dovolání

4.8.2.1. Odmítnutí dovolání

Ustanovení § 265i odst. 1 obsahuje zejména tzv. formální důvody, pro které Nejvyšší soud musí podané dovolání odmítnout. Odmítá-li Nejvyšší soud dovolání, znamená to, že se jím věcně nezabývá a z jeho podnětu napadené rozhodnutí ani řízení mu předcházející nijak nepřezkoumává, a přímo aplikuje příslušný důvod k odmítnutí dovolání. Otázku, zda je v konkrétním případě dána existence důvodů pro odmítnutí dovolání, si přitom musí Nejvyšší soud vyřešit přednostně, tzn. ještě před tím, než se vůbec začne zabývat dovoláním z hlediska jeho opodstatněnosti. O odmítnutí dovolání rozhoduje zpravidla v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. a)], a to formou usnesení, jehož odůvodnění je ve smyslu § 265i odst. 2 zjednodušené.[350] Jak již bylo uvedeno, je-li dána existence důvodů pro odmítnutí dovolání, Nejvyšší soud nemá možnost diskrece o tom, jak postupovat, nýbrž musí takové dovolání odmítnout obligatorně.

O jednotlivých důvodech odmítnutí dovolání bude pojednáno v následujících odstavcích. Obecně lze uvést, že vypočítávají případy, kdy dovolání nesplňuje základní předpoklady, ať už obsahového nebo jiného charakteru, k tomu, aby se mohlo stát kvalifikovaným podkladem pro zásah do právní moci napadeného rozhodnutí [viz důvody pode § 265i odst. 1 písm. a) až d)], nebo by jako takové nemohlo být úspěšné z důvodu jeho zjevné neopodstatněnosti, popř. vzhledem k tomu, že by zcela zřejmě nemělo zásadní vliv na postavení obviněného, jakož i na rozhodovací činnost Nejvyššího soudu [viz důvody pode § 265i odst. 1 písm. e), f)].[351] Ze systematiky ustanovení § 265i odst. 1 je tedy zřejmé, že tato kategorie umožňuje Nejvyššímu soudu jednodušší procedurou odmítat taková dovolání, která by ani po provedení veřejného zasedání nemohla být úspěšná, čili nebylo by možné jim vyhovět. Dovolacímu soudu je tak dán určitý prostor pro selekci učiněných podání, a tím i zabránění jeho zahlcení podáními, která by (tím, že jim nelze vyhovět)

[349] Tamtéž.

[350] DRAŠTÍK, Antonín. § 265i. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 495.

[351] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265i [Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3242. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 20. 6. 2022]. Dostupné z: § 265i: Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

blokovala rozhodovací kapacitu soudu, čímž by omezovala ostatní dovolatele v realizaci jejich práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Právo na veřejné projednání věci, ve které nelze dosáhnout úspěchu v dovolacím řízení, proto v konkurenci s právy ostatních dovolatelů neobstojí. (viz nález Ústavního soudu č. 31/2004 Sb. n. u. ÚS).

Podle § 265i odst. 1 písm. a) Nejvyšší soud dovolání odmítne, není-li přípustné. O nepřípustnosti dovolání již bylo pojednáno v jiných kapitolách této práce, [viz kap. 2.1. („Revizní princip a princip vymezeného přezkoumání“), kap. 4.2. („Přípustnost dovolání“), kap. 4.3. („Nepřípustnost dovolání“), kap. 4.4. („Oprávněné osoby“), 4.5. („Důvody dovolání“)], a proto odkazuji na uvedené kapitoly.

Na tomto místě je však vhodné doplnit, že podle ustálené judikatorní praxe Nejvyššího soudu je dovolání nepřípustné i v takovém případě, kdy se jeho prostřednictvím dovolatel domáhá přezkoumání toho výroku, který odvolací či stížnostní soud nepřezkoumávaly a ani nebyly povinny jej přezkoumat. Tak například za situace, kdy bylo odvolání podáno toliko co do výroku o trestu rozsudku soudu prvního stupně (a proto odvolací soud postupem podle § 254 odst. 1 přezkoumával pouze zákonnost a odůvodněnost tohoto oddělitelného výroku rozsudku, stejně jako i správnost postupu řízení mu předcházejícího, aniž byl povinen přezkoumat i jiné výroky postupem dle § 254 odst. 2, 3), může dovolatel napadat dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu pouze v takovém rozsahu, v jakém byl odvolací soud oprávněn rozsudek soudu prvního stupně přezkoumávat. Dovolání směřující proti výroku, jenž odvolací soud nepřezkoumával a ani neměl povinnost jej přezkoumat, musí být Nejvyšším soudem postupem pole § 265i odst. 1 písm. a) odmítnuto jako nepřípustné (č. 20/2004 Sb. rozh. tr.).

Z právě uvedeného by se mohlo podávat, že pokud odvolací soud přezkoumával zákonnost a odůvodněnost i jiného než odvoláním napadeného výroku, ačkoliv k tomu nebyl ve smyslu § 254 odst. 2 povinen, mohl by dovolatel dovoláním napadat rozhodnutí i v této jeho části. Takový závěr je však nutno považovat za chybný a Nejvyšší soud jej opakovaně odmítl s odůvodněním, že ze skutečnosti, že soud druhého stupně postupoval nad rámec své přezkumné povinnosti tak, jak byla vymezena podaným odvoláním a příslušnými ustanoveními trestního řádu, (tj. postupoval zcela nadbytečně, zabýval-li se ve svém rozhodnutí též výrokem o vině, ačkoliv odvolání směřovalo pouze do výroku o trestu a vytýkaná vada přitom neměla podklad ve výroku o vině), nemůže být dovozen závěr, že někdo může mít více práv, než mu zákon přiznává. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 3 Tdo 864/2017 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2019, sp. zn. 6 Tdo 383/2019).[352]

[352] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 11 Tdo 286/2020.

Podle § 265i odst. 1 písm. b) musí Nejvyšší soud odmítnout takové dovolání, které není opřeno o některý z dovolacích důvodů taxativně uvedených v § 265b [viz kap. 4.5. („Důvody dovolání“)]. Nepostačuje přitom, aby dovolatel pouze některý z těchto důvodů citoval, ale svou věcnou argumentací musí rovněž některý nich naplňovat. Dovolání tedy není možné opírat o takové skutečnosti, výhrady a dovolací námitky, které nelze podřadit pod žádný z těchto důvodů. V opačném případě by se jednalo o dovolání podané z jiného než zákonného důvodu a došlo by k založení důvodu pro odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i odst. 1 písm. b). Nejvyšší soud však ve své judikatorní praxi obecně akceptuje pochybení dovolatelů spočívající v uvedení takových dovolacích námitek, které sice nelze podřadit pod jimi citovaný dovolací důvod, ale věcně naplňují jiný ze zákonných dovolacích důvodů. V případě, že v dovolání uvedení dovolacího důvodu zcela absentuje, jedná se o obsahovou vadu dovolání a pakliže tato nebude řádně a včas odstraněna, uplatní se důvod k odmítnutí podaného dovolání podle § 265i odst. 1 písm. d). [353]

Podle § 265i odst. 1 písm. c) Nejvyšší soud dále obligatorně odmítá dovolání, jež bylo podáno opožděně, osobou k tomu neoprávněnou nebo osobou, která jej podala znovu poté, co ho předtím výslovně vzala zpět.

Za opožděné je třeba považovat takové dovolání, které bylo podáno po uplynutí dovolací lhůty ve smyslu § 265e odst. 1, eventuálně modifikované podle § 265e odst. 2, 3, jež má prekluzivní charakter.[354] O délce této lhůty, jejím plynutí, zachování a vyloučení možnosti jejího navrácení je pojednáno v podkapitole 4.6.1. („Lhůta a místo podání dovolání“) této práce, k problematice tzv. bianco dovolání pak viz podkapitolu 4.6.2. („Obsah dovolání“).

Osobám oprávněným podat dovolání se podrobně věnuji v kapitole 4.4. („Oprávněné osoby“). Dovolání bude s odkazem na ustanovení § 265i odst. 1 písm. c) odmítnuto vždy tehdy, bylo-li podáno osobou, jež do okruhu takto oprávněných osob nespadá. Tento důvod odmítnutí dovolání se uplatní též v případě, podal-li jej spolupachatel proti výroku rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 1, jež se jej přímo netýká. Typicky tomu bude tehdy, nebylo-li dovoláním napadeným rozsudkem rozhodnuto též o vině a trestu daného spolupachatele, byť je tento uveden ve skutkovém zjištění napadeného rozhodnutí (viz. č. 26/2012 Sb. rozh. tr.).

Ustanovení § 265g odst. 1 stanoví, že osoba, jež podala dovolání, jej může vzít výslovným prohlášením zpět [viz podkapitolu 4.6.3. („Zpětvzetí dovolání“)]. Jednou zpětvzaté dovolání již ale nelze znovu podat, bylo-li přesto podáno, musí být odmítnuto, byť bylo opětovně podáno stále

[353] DRAŠTÍK, Antonín. § 265i. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 497.

[354] Tamtéž.

ještě v dovolací lhůtě § 265e a nehledě na to, zda v téže věci bylo podáno dovolání i jinou oprávněnou osobou.[355]

V pořadí jako další důvod odmítnutí dovolání, jež trestní řád uvádí v ustanovení § 265 odst. 1 písm. d), se vztahuje na ty situace, kdy dovolání postrádá byť jedinou z obsahových náležitostí vyžadovaných ustanovením § 265f odst. 1. K obsahovým náležitostem dovolání viz podkapitolu 4.6.2. („Obsah dovolání"). O podmínkách podání dovolání, jakož i o jeho nezbytných obsahových náležitostech musí být dovolatel v příslušném rozhodnutí soudem vždy řádně poučen (§ 125 odst. 3, § 138). Dále je pak třeba, aby byl soudem prvního stupně v každém jednotlivém případě dodržen procesní postup podle § 265h odst. 1 týkající se odstraňování nedostatků obsahových náležitostí podaných dovolání.[356] Nejvyšší soud judikoval, že dovolacímu soudu nebrání učinit rozhodnutí o odmítnutí dovolání z důvodu § 265i odst. 1 písm. d), tj. pro nesplnění jeho obsahových náležitostí, jedná-li se o odstranění vad náležitostí podaného dovolání, kterými se mění, rozšiřují, anebo dokonce vůbec poprvé vymezují rozsah a důvody dovolání za situace, kdy již uplynula zákonná dovolací lhůta a soud prvního stupně nevyzval dovolatele k odstranění takovýchto vad ve lhůtě dvou týdnů (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 26/2004-T 630).

Nejvyšší soud dále musí podle § 265i odst. 1 písm. e) odmítnout podané dovolání z důvodu jeho zjevné neopodstatněnosti. Otázku, zda se jedná o případ zjevné neopodstatněnosti zkoumá soud *in concreto* (tj. v každém jednotlivém případě), přičemž trestní řád neobsahuje žádná kritéria, podle kterých by měl soud konkrétní případ posuzovat. Při vyhodnocování této otázky proto Nejvyšší soud vychází především ze samotného obsahu podaného dovolání (tj. z dovolatelem uvedeného dovolacího důvodu, rozsahu, v němž rozhodnutí napadá, povahy výroků, proti nimž dovolání směřuje, jakož i z druhu rozhodnutí, které dovolatel z podnětu dovolání navrhuje učinit, potažmo též z dalších důsledků s tím souvisejících), dále z charakteru a obsahu rozhodnutí, jež bylo dovolatelem napadeno, a konečně též z toho, jaké další rozhodnutí dovolacího soudu vůbec přichází v úvahu.[357]

Lze uzavřít, že tento důvod odmítnutí dovolání přichází v úvahu zpravidla tam, kde je již

---

[355] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265i [Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3245. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 6. 2022]. Dostupné z: § 265i: Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[356] DRAŠTÍK, Antonín. § 265i. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 498.

[357] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265i [Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3246. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 23. 6. 2022]. Dostupné z: § 265i: Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

ze samotného obsahu podaného dovolání a příslušného spisu, tedy tzv. na „první pohled“, aniž by dovolací soud musel provádět úkony k objasnění věci či dokonce doplňovat dokazování ve veřejném zasedání, očividné, že dovoláním napadené rozhodnutí a řízení mu předcházející nevykazuje vady mu dovolatelem vytýkané, případně že z dovolatelova návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu lze zjistit, že tomuto návrhu nelze vyhovět a v dané věci nelze navrhované rozhodnutí (a to ani v dovolacím řízení, ani v řízení následném) učinit. Současně musí být plněna podmínka, že se nejedná o žádný z důvodů odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. a) až d), tj. jinými slovy jde o dovolání přípustné, které se opírá o zákonem stanovený důvod podložený věcně odpovídajícími námitkami, bylo včas podáno k tomu oprávněnou osobou a obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti.[358]

Důvody zjevné neopodstatněnosti v konkrétních případech upřesňuje Nejvyšší soud ve své judikatuře. Ten zjevnou neopodstatněnost dovozuje především v těch případech, kdy dovolatel uplatňuje námitky, které ačkoliv věcně odpovídají použitému dovolacímu důvodu, soudy nižších stupňů se s nimi již náležitě zabývaly a v souladu se zákonem se s nimi také vypořádaly (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 17/2002-T 408).[359]

A konečně poslední důvod k odmítnutí dovolání skýtá ustanovení § 265i odst. 1 písm. f). Pro jeho využití musí být splněny dvě následující kumulativně stanovené podmínky. Nutnost jejich splnění je přitom reflexí právního zájmu na udržení stability pravomocných soudních rozhodnutí. První podmínka stanoví, že projednání dovolání (tj. přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci dovolacího řízení a rozhodnutí Nejvyššího soudu) by očividně nemohlo vést k takovému výsledku, jenž by mohl mít zásadní vliv na postavení obviněného, ať už v jeho prospěch, nebo (jde-li o dovolání podané nejvyšším státním zástupcem nebo příslušným orgánem Úřadu evropského veřejného žalobce) v jeho neprospěch. Druhá z podmínek pak stanoví, že otázka, jež má být z podnětu dovolání řešena, nemá po právní stránce zásadní význam. Tím je třeba rozumět, že otázka, jež má být před Nejvyšším soudem posuzována, již byla judikaturou přesvědčivě vyřešena a její ustálený, všeobecně respektovaný výklad nepůsobí v aplikační praxi žádné problémy.[360]

Tento důvod k odmítnutí dovolání se od důvodu podle § 265i odst. 1 písm. e) liší v tom ohledu, že dovolací soud v tomto případě dospěl k závěru, že ač dovolatel uplatil některý z dovolacích důvodů podle § 265b opodstatněně, zjištěnou vadu dovoláním napadeného rozhodnutí, eventuálně řízení mu předcházejícího, není potřeba napravovat cestou kasačního nebo

---

[358] Tamtéž.

[359] Tamtéž.

[360] DRAŠTÍK, Antonín. § 265i. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 499.

vlastního rozhodnutí. Splnění výše uvedených podmínek pro odmítnutí dovolání musí být zcela zřejmé již z obsahu dovolání a z obsahu spisu, aniž by bylo potřeba, aby soud ve věci prováděl jakékoli další šetření nebo dokazování. Nejvyšší soud si musí (bez toho, aniž by napadené rozhodnutí a řízení mu předcházející přezkoumával podle hledisek vymezených v § 265i odst. 3 až 5) učinit předběžný závěr ohledně toho, jaké rozhodnutí by k podanému dovolání vůbec přicházelo do úvahy a jaký by mělo na postavení obviněného vliv. Je tedy zřejmé, že na rozdíl od výše popsaných čistě formálních důvodů k odmítnutí dovolání vymezených v § 265i odst. 1 písm. a) až e), důvod k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) nese jisté materiální prvky.[361]

V praxi se tento dovolací důvod uplatňuje nejčastěji v souvislosti s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h). Pro demonstraci si lze představit situaci, kdy bude obžalovaný uznán vinným spácháním trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zák., s tím, že soud v daném případě zcela pomine právní kvalifikaci skutku též podle ustanovení § 205 odst. 2 tr. zák., přičemž se však s touto skutečností spočívající ve speciální recidivě v napadeném rozsudku vypořádal formou hodnocení z hlediska uloženého trestu, když zároveň tomuto hodnocení není možné nic vytknout. Podobně si lze představit případ, kdy obviněný svým jednáním naplní více okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, které se vztahují k témuž ustanovení zvláštní části trestního zákoníku upravující skutkovou podstatu trestného činu, jímž byl uznán vinným, přičemž soud jednu z těchto okolností sice opomene, ale současně v napadeném rozhodnutí skutkové okolnosti podřaditelné pod konkrétní okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby bude správně hodnotit.[362] Konečně bude důvod k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. f) přicházet v úvahu i tehdy, kdy obviněný svým jednáním naplnil jiný alternativně stanovený znak skutkové podstaty trestného činu, jehož spáchání je mu přisuzováno, přičemž tento znak je stejně závažný jako ten, jenž je uveden v napadeném rozhodnutí. Naproti tomu o důvodu k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. f) nelze uvažovat tehdy, jestliže měl být čin správně posuzován podle zcela jiného ustanovení trestního zákoníku, byť by šlo o trestné činy s totožnou trestní sazbou. Taková změna právní kvalifikace je totiž zcela zásadní z hlediska využití práva na obhajobu.[363]

K problematice odmítnutí dovolání považuji jako velmi vhodné zmínit nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1625/21, ve kterém Ústavní soud konstatoval, že

---

[361] Tamtéž.

[362] ŠÁMAL, Pavel. Opravné řízení. In: ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 861.

[363] DRAŠTÍK, Antonín. § 265i. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 499–500.

přípustnost dovolání není bez dalšího vyloučena, pokud dovolatel řádně vymezil předpoklady přípustnosti dovolání prostřednictvím otázky hmotného nebo procesního práva, na níž závisí (eventuálně v případě jejího zohlednění by mělo záviset) rozhodnutí odvolacího soudu, přičemž tato otázka byla uplatněna v odvolání a odvolací soud se s ní nevypořádal, resp. ji vypořádal pouze fakticky (mlčky) způsobem, že zaujal právní názor, ze kterého lze odpověď na danou právní otázku nepřímo dovodit. Ústavní soud uvádí, že Nejvyšší soud musí v takovémto případě posoudit, jestli rozhodnutí odvolacího soudu není v dovoláním napadené části nepřezkoumatelné, nepřezkoumatelnost by totiž založila důvod pro vyhovění dovolání, poněvadž by nebylo možné posoudit jeho přípustnost. Nejedná-li se o tento případ, a odvolací soud se tedy s dovolatelem namítanou otázkou fakticky vypořádal, pak samotná skutečnost, že tato otázka není v odůvodnění rozhodnutí explicitně zmíněna, nemůže bránit jejímu zodpovězení při rozhodování Nejvyššího soudu o přípustnosti dovolání. Ačkoliv se toto rozhodnutí týkalo civilní věci, domnívám se, že jeho závěry jsou použitelné i v trestním řízení. [364]

Trestní řád pro případ odmítnutí dovolání stanoví v ustanovení § 265i odst. 2 možnost pouze stručného odůvodnění. Jde o ustanovení svým charakterem speciální ve vztahu k obecným požadavkům kladeným na obsah odůvodnění usnesení podle § 134 odst. 2. Nutno zdůraznit, že odchylky se vztahují toliko k odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu, nikoli však k ostatním náležitostem ve smyslu § 134 odst. 1, které musí i usnesení o odmítnutí dovolání beze zbytku obsahovat. Důvodem této možnosti je přitom převážně formální charakter důvodů odmítnutí dovolání. Kromě nezbytných faktických údajů, kterými je např. kdo a kdy dovolání podal, které rozhodnutí napadá, z jakých důvodů apod., tak bude základem stručného odůvodnění poukaz na konkrétní důvod odmítnutí dovolání a na okolnosti, o které se tento důvod opírá, resp. je třeba stručně uvést, v čem je daný důvod odmítnutí spatřován. Míra možné stručnosti odůvodnění však bude ovlivněna i tím, který z důvodů k odmítnutí dovolání vedl. Zejména pak pokud jde o důvody podle § 265i odst. 1 písm. b), e) a především f), lze tvrdit, že si tyto patrně vyžádají podrobnější odůvodnění, naopak ostatní důvody dávají prostor pro větší stručnost.[365]

4.8.2.2. Zamítnutí dovolání

Zatímco jednotlivé důvody k odmítnutí dovolání tak, jak o nich bylo pojednáno výše, jsou především formálního charakteru, a dovolací soud na základě nich dovolání odmítne, aniž by jím

[364] Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1625/21.

[365] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265i [Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3247–3248. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 6. 2022]. Dostupné z: § 265i: Odmítnutí dovolání, rozsah přezkumné činnosti. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

napadené rozhodnutí a řízení mu předcházející jakkoli věcně přezkoumával, ustanovení § 265j upravuje věcný důvod k zamítnutí dovolání.[366]

Nejvyšší soud rozhodne usnesením, zpravidla v neveřejném zasedání, o zamítnutí dovolání tehdy, pokud poté, co po přezkoumání napadeného rozhodnutí a řízení mu předcházejícího dojde k závěru, že dovolání není důvodné. Jinými slovy dovolací soud považuje napadené rozhodnutí (v rozsahu, v jakém jej ve smyslu § 265i odst. 3 a 5 přezkoumává) za zákonné a odůvodněné, čili neshledal v něm žádnou dovolatelem tvrzenou vadu, a stejně tak shledal jako správný i postup řízení, jež napadenému rozhodnutí předcházelo, resp. jeho přezkoumávaných částí. Prostor pro zamítnutí dovolání se tak otevírá teprve tehdy, kdy Nejvyšší soud nezjistí (ani částečně) důvody k jinému postupu.[367]

Nedůvodné dovolání se vždy zamítá jako celek, a proto v případě, kdy dovolací soud vyhoví podanému dovolání pouze částečně, nemůže jej v jeho neakceptovaném zbytku zamítnout jako nedůvodné. Je-li dovolání důvodné jen zčásti, bude se Nejvyšší soud řídit postupem dle § 265k–265m a učiní příslušné kasační rozhodnutí[368]. Touto optikou je tedy dovolání nedělitelné. To ovšem nevylučuje, aby Nejvyšší soud dovolání podanému jednou oprávněnou osobou vyhověl, zatímco dovolání podanému jinou oprávněnou osobou zamítl jako nedůvodné.[369]

Rozhodnutí o zamítnutí dovolání není možné vyjma obnovy řízení (§ 265n) napadat žádným opravným prostředkem.

4.8.2.3. Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího

Další typ možného rozhodnutí Nejvyššího soudu o podaném dovolání představuje kasační rozhodnutí podle § 265k. Toto ustanovení, stejně tak jako navazující ustanovení § 265l a § 265m, vychází z toho, že dovolání nebylo odmítnuto postupem podle § 265i odst. 1 ani zamítnuto jako věcně nedůvodné podle § 265j.

Jestliže Nejvyšší soud shledá, že podané dovolání je důvodné, tedy že shledal existenci některého dovolacího důvodu podle § 265b, o který se podané dovolání opírá, pak napadené rozhodnutí nebo jeho část, případně též vadné řízení mu předcházející, zruší (§ 265k odst. 1). Vady, na základě kterých Nejvyšší soud kasační rozhodnutí činí, přitom musí, v souladu

---

[366] DRAŠTÍK, Antonín. § 265j. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 505.

[367] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 726.

[368] DRAŠTÍK, Antonín. § 265j. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 506.

[369] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 726.

s předpoklady uvedenými v § 265i odst. 3–5, záležet v přezkoumávané části napadeného rozhodnutí.[370]

Na rozdíl od kasačního rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o odvolání (§ 258), zákon v případě řízení o dovolání výslovně nestanoví tzv. kasační důvody, tj. důvody pro které soud napadené rozhodnutí, případně též řízení mu předcházející, zruší. Z výše uvedeného vyplývá, že tyto důvody plynou z dovolacích důvodů podle § 265b, které dovolatelé uplatňují se svých dovoláních a jejichž naplnění Nejvyšší soud současně shledal, jakož i z rozsahu přezkumné povinnosti dovolacího soudu vymezené v § 265i odst. 3 až 5.[371]

Rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí činí Nejvyšší soud zásadně formou usnesení (§ 134 a násl.), a to zásadně v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b)]. Pokud však po zrušení napadeného rozhodnutí nebo jeho části ve věci sám meritorně rozhoduje (§ 265m odst. 1), musí tak učinit ve veřejném zasedání formou rozsudku (§ 119 odst. 1).[372] Rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání není s výjimkou obnovy řízení napadnutelné žádným opravným prostředkem (§ 265n).

Je-li vadná jen část napadeného rozhodnutí a lze-li ji zároveň oddělit od ostatních, musí Nejvyšší soud své kasační rozhodnutí zpravidla omezit toliko na tuto oddělitelnou vadnou část. Tím zákon Nejvyššímu soudu umožňuje, aby v zájmu zachování zásady rychlosti a hospodárnosti řízení (srov. § 2 odst. 4), nemusel v případě, kdy shledá podané dovolání důvodným, rušit napadené rozhodnutí jako celek, ale pouze jeho vadnou část, která je oddělitelná od ostatních. Zda se jedná o oddělitelnou část posuzuje Nejvyšší soud vždy *in concreto*, tj. podle okolností konkrétního případu.[373] Pokud však, byť jen zčásti, zruší výrok o vině, musí též zrušit celý výrok o trestu, jakož i všechny další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Tyto výroky se tedy v tomto ohledu považují za navazující celky, které nelze od zrušeného výroku o vině oddělit. „Dalšími výroky" jsou především výroky o náhradě škody a výroky o ochranném opatření. Klíčové je, že se musí jednat o výroky téhož rozsudku, nikoliv o výroky jiného rozhodnutí, byť od

---

[370] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 723.

[371] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265k [Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3261. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 26. 6. 2022]. Dostupné z: § 265k: Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[372] DRAŠTÍK, Antonín. § 265j. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 507.

[373] ŠÁMAL, Pavel. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11–12, s. 103–124. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13. 9. 2022]. Dostupné z: BA 11-12/2001 s. 103 – Beck-online (cuni.cz).

zrušeného výroku o vině odvozeného (na tato rozhodnutí dopadá § 265k odst. 2 věta druhá).[374] Pokud jde o výrok o trestu, je nutno dodat, že v případě souhrnného trestu je zrušením výroku o trestu napadeného rozhodnutí třeba rozumět též zrušení té jeho části, kterou byl zrušen výrok o trestu uložený předešlým rozsudkem. Tento dříve uložený výrok o trestu se tak tímto způsobem jaksi „oživí“ a v případě, že dříve uložený trest ještě nebyl zcela vykonán, lze v jeho výkonu pokračovat. To má svůj význam zejména ohledně nepodmíněného trestu odnětí svobody, když s ohledem na délku tohoto dřívějším rozsudkem uloženého a dosud nevykonaného trestu nebude vždy nutné rozhodovat o vazbě ve smyslu § 265l odst. 4.[375]

Nutno upozornit na skutečnost, že v případě dovolání důvodného jen ohledně jednoho z více napadeným rozhodnutím uložených druhů trestů, musí dovolací soud při nedotčeném výroku o vině zrušit výrok o trestu jako celek, tedy výrok týkající se všech uložených druhů trestů. Důvodem je, že při zrušení oddělitelného výroku pouze ve vztahu k jednomu druhu trestu, proti němuž bylo důvodně podáno dovolání, a ponecháním výroku ohledně uložení jiného druhu trestu v nedotčeném stavu, by věc zůstala pravomocně skončená, a bylo by tak zabráněno případnému následnému trestnímu řízení o dalším druhu trestu z důvodu překážky věci pravomocně rozhodnuté podle § 11 odst. 1 písm. h) [č. 40/2011 Sb. rozh. tr., přiměřeně viz též č. 10/1997 Sb. rozh. tr.].

Trestní řád dále stanoví, že současně se zrušením napadeného rozhodnutí či jeho části musí Nejvyšší soud zrušit též všechna na něj obsahově navazující rozhodnutí, pokud vlivem změny, ke které došlo zrušením daného rozhodnutí, pozbyla svého podkladu (§ 265k odst. 2 věta druhá). Těmito dalšími obsahově navazujícími rozhodnutími se rozumí rozhodnutí učiněná zpravidla v téže věci, která časově následují po zrušení základního rozhodnutí, resp. jeho části, bez kterého nemohou samostatně obstát. Není přitom důležité, zda v době, kdy Nejvyšší soud činí kasační rozhodnutí byla taková obsahově navazující rozhodnutí již vykonána nebo nikoliv. Příkladem mohou být rozhodnutí o započítání vazby a trestu (§ 334 odst. 1), o upuštění od výkonu trestu odnětí svobody nebo jeho zbytku (§ 327 odst. 1, 2), o zahlazení odsouzení (§ 363 až § 364a, § 88 z. s. m.), nebo rozhodnutí o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (§ 331 odst. 1).[376] Nejvyšší soud judikoval, že výjimečně mohou být „dalšími rozhodnutími“ i rozhodnutí

[374] Tamtéž.

[375] DRAŠTÍK, Antonín. § 265j. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 507–508.

[376] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265k [Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3263. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13. 9. 2022]. Dostupné z: § 265k: Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

vydaná v jiné trestní věci, a to za předpokladu, že šlo o věc vedenou proti témuž obviněnému, ohledně kterého došlo ke zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí, a současně výrok (eventuálně jeho část) takového rozhodnutí obsahově navazuje na výrok, jenž byl zrušen na podkladě podaného dovolání. *„Za takové obsahově navazující rozhodnutí lze označit i rozhodnutí vydané v jiné trestní věci, jímž bylo zrušeno rozhodnutí napadené dovoláním ve výroku o trestu, ve vztahu k němuž byl navazujícím rozhodnutím v jiné trestní věci uložen souhrnný trest podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku.“*[377] K tomu je vhodné dodat, že jestliže Nejvyšší soud poté, co zruší výrok o souhrnném trestu v jiné trestní věci, rozhoduje o trestu, může sám rozhodnout o souhrnném trestu i za tu trestnou činnost, kterou byl obviněný v dané jiné trestní věci pravomocně uznán vinným, musí se však skutečně jednat o vztah souhrnnosti. V takovém případě tedy není nutné a z hlediska procesní ekonomie by to nebylo ani nikterak vhodné, aby poté, co Nejvyšší soud rozhodne o vině a trestu, bylo o trestu znovu soudně rozhodováno v jiné trestní věci (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 7 Tdo 1373/2020).

Ustanovení § 265k odst. 2 věta třetí zakotvuje princip tzv. *beneficium cohaesionis* pro řízení o dovolání, a to formou odkazu na přiměřenou aplikaci ustanovení § 261. O tomto principu a jeho podstatě již bylo pojednáno jednak v kapitole 2.5. („Beneficium cohaesionis“), jednak v podkap. 4.8.1. („Rozsah přezkumné činnosti“). Tento princip se v řízení o dovolání použije nejen ve vztahu ke zrušenému napadenému rozhodnutí, ale též ohledně případného vadného řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo. Tak například pokud ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud [§ 265b odst. 1 písm. a)] a tato vada řízení přecházejícího dovoláním napadenému rozhodnutí se týká i osoby spoluobviněného, užije se na takovou vadu řízení principu *beneficia cohaesionis*. Jak již bylo předestřeno v předchozím bodu této práce [viz bod 4.8.1. („Rozsah přezkumné činnosti“)]. Na základě tzv. *beneficia cohaesionis* budou zrušena též rozhodnutí, která na napadené rozhodnutí obsahově navazují a která byla učiněna v téže věci, resp. výjimečně též v jiné věci, pozbyla-li podkladu u spoluobviněného či zúčastněné osoby, přestože zúčastněná osoba není oprávněna podat dovolání.[378]

Nejvyšší soud judikoval, že uplatnění tzv. *beneficia cohaesionis* není vyloučeno ani v řízení před odvolacím soudem poté, co mu dovolací soud věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l odst. 1, když dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, kterým

[377] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 15 Tdo 195/2018-I.

[378] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265k [Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3263–3264. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 9. 2022]. Dostupné z: § 265k: Zrušení rozhodnutí, jeho části a řízení mu předcházejícího. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

sice nebylo rozhodnuto o odvolání některého více spoluobviněných, jestliže se odvolacím soudem přezkoumávaný rozsudek soudu prvního stupně týkal právě i tohoto spoluobviněného, kterému prospívá týž důvod, jaký vedl dovolací soud ke zrušení odvolacího rozhodnutí ohledně jiného spoluobviněného, a to i přesto, že dovolací soud sám nemohl rozhodnout podle § 265k odst. 2 a § 261. Důvodem je, že podmínkou uplatnění tzv. *beneficia cohaesionis* ve prospěch dalšího spoluobviněného je skutečnost, že o všech spoluobviněných bylo rozhodnuto v rámci stejného řízení, stejným rozsudkem soudu prvního stupně a dále, že všem těmto osobám prospívá společný důvod.[379]

Konečně je v této souvislosti nutno podotknout, že v případě, kdy Nejvyšší soud zrušil na základě aplikace tzv. *beneficia cohaesionis* rozhodnutí odvolacího soudu, je obviněný, kterému v daném případě svědčilo dobrodiní souvislosti, oprávněn nové rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé napadnout dovoláním. To však ale jen v tom rozsahu, ve kterém bylo předchozí rozhodnutí v řízení před Nejvyšším soudem zrušeno právě z titulu tzv. *beneficia cohaesionis* (č. 57/2012 Sb. rozh. tr.).

Po kasačním rozhodnutí Nejvyššího soudu zpravidla následuje další postup, kterým má být náprava vad, pro které bylo takové rozhodnutí vydáno, završena. Na usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí (resp. jeho vadné části) se Nejvyšší soud omezí pouze v případě, kdy není potřeba ve věci činit žádné nové rozhodnutí (§265l odst. 1 *a contrario*), jelikož jeho kasačním rozhodnutím byly odstraněny všechny vady napadeného rozhodnutí (resp. řízení mu předcházejícího). Zpravidla půjde o případy, kdy došlo ke zrušení výroku, jenž neměl být vůbec učiněn, přičemž po jeho zrušení se rozhodnutí nestane neúplným. Jako příklad lze uvést zrušení výroku o uložení ochranného opatření, které bylo uloženo bez splnění zákonných podmínek [§ 265b odst. 1 písm. k)]. Postupy Nejvyššího soudu, které zpravidla následují po kasačním rozhodnutí lze rozdělit do následujících třech skupin. První skupinu tvoří postup podle § 265l odst. 1, tedy přikázání zpravidla soudu, o jehož rozhodnutí se jedná, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Výjimečně může jít o přikázání věci jinému soudu, případně jinému orgánu činnému v trestním řízení (především státnímu zástupci). Další kategorii možného způsobu rozhodnutí dovolacího soudu následujícího po kasačním rozhodnutí představuje usnesení, kterým Nejvyšší soud odkazuje poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení na řízení ve věcech občanskoprávních, potažmo na řízení před jiným příslušným orgánem (§ 265m odst. 2, § 265). Takto může Nejvyšší soud rozhodnout pouze v případě, že zrušil dovoláním napadený rozsudek pouze ve výroku

[379] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 925/2006.

o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích, případně o vydání bezdůvodného obohacení, a to zároveň za podmínky, že obviněnému sám postupem podle § 265m odst. 1 neuložil povinnost k náhradě škody, nemajetkové újmy, kterou trestným činem způsobil, či k vydání bezdůvodného obohacení, jež trestným činem získal. Přikázání věci soudu nižšího stupně je v tomto případě vyloučené. Konečně poslední skupinu tvoří případy, kdy dovolací soud sám rozhodne ve věci rozsudkem postupem podle § 265m odst. 1 (viz níže).[380]

4.8.2.4. Přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí

Pravidelným postupem následujícím po kasačním rozhodnutí Nejvyššího soudu (tj. po zrušení napadeného rozhodnutí či některé jeho části, případně též řízení mu předcházejícího) představuje přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l odst.1. Předpokladem k tomuto postupu je, že samotné kasační rozhodnutí k nápravě zjištěných vad nepostačuje, a ve věci je tak potřeba učinit rozhodnutí nové. Nejvyšší soud přitom věc zpravidla přikazuje tomu soudu, o jehož rozhodnutí se jedná (tj. v zásadě odvolacímu nebo stížnostnímu soudu). Vzhledem k rozsahu, ve kterém je napadené rozhodnutí zrušeno, povaze, charakteru a původu vytýkaných vad, jakož i k rozsahu, ve kterém má být věc nově projednána, však Nejvyšší soud může věc přikázat i soudu, jenž ve věci rozhodl v prvním stupni, případně státnímu zástupci (§ 260). Pokud věc přikazuje jinému orgánu činnému v trestním řízení než odvolacímu (resp. stížnostnímu) soudu, musí kromě rozhodnutí soudu druhého stupně zrušit též rozhodnutí soudu prvního stupně.[381]

Rozhodnutí podle § 265l odst. 1 činí dovolací soud v zásadě formou usnesení. Je však možné, aby po zrušení napadeného rozhodnutí věc zčásti přikázal k novému projednání a rozhodnutí a zčásti sám rozhodl podle § 265m odst. 1. Typicky se může jednat o situaci, kdy se napadené rozhodnutí týká více obviněných, přičemž dovolací soud věc ohledně jednoho ze spoluobviněných přikáže příslušnému orgánu k novému projednání a rozhodnutí, kdežto ve věci jiného obviněného sám meritorně rozhodne. Obdobně si lze takový postup představit při rozhodování o oddělitelných výrocích napadeného rozhodnutí. V takovém případě by muselo být rozhodováno formou rozsudku. V rozhodnutí o přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí Nejvyšší soud uvede hlavní zásady a směry, podle kterých má daný orgán při novém projednání věci postupovat, a dále upozorní na potřebu reagovat na vlastní průběh nového řízení, zejména pak na nově provedené dokazování či provedení jiných úkonů. Potřebný rozsah, v němž má být věc

[380] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 724–725.

[381] DRAŠTÍK, Antonín. § 265l. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 510.

znovu projednána a rozhodnuta se pak odvíjí zejména od rozsahu, ve kterém bylo zrušeno původní rozhodnutí (resp. též vadné řízení mu předcházející) a od důvodů, na základě kterých se tak stalo.[382]

Spočívá-li vada napadeného rozhodnutí pouze v tom, že některý výrok chybí či je neúplný [§ 265b odst. 1 písm. l)], může podle § 265l odst. 2 Nejvyšší soud, aniž by napadené rozhodnutí zrušil, usnesením přikázat soudu, o jehož rozhodnutí se jedná, aby o chybějícím výroku rozhodl, resp. aby doplnil neúplný výrok. V této souvislosti je potřeba uvést, co se rozumí oním chybějícím a neúplným výrokem.

Chybějícím je takový výrok, který nebyl učiněn, ačkoliv soud měl ze zákona povinnost takovým výrokem rozhodnout, zejména pak tehdy, kdy bylo jeho vyslovení navrženo některou z procesních stran. Příkladem může být situace, kdy poškozený řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či na vydání bezdůvodného obohacení (§ 228, § 229), avšak soud do napadeného rozsudku nepojal výrok, jímž by o takovém nároku rozhodl. Domáhat se jeho vyslovení prostřednictvím dovolání (směřujícího v neprospěch obviněného) je pak oprávněn jedině nejvyšší státní zástupce, popřípadě příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce, jelikož poškozený není oprávněn podat dovolání. Jiným příkladem je absence výroku o trestu nebo o upuštění od potrestání v případě odsuzujícího rozsudku. Za chybějící výrok však nelze považovat výrok o dalším druhu trestu, jenž nebyl soudem uložen vedle jiného, již dříve uloženého druhu trestu.[383]

Neúplným je naproti tomu takový výrok, který neobsahuje veškeré zákonem požadované náležitosti, tj. některá jeho část chybí. Tak tomu bude například tehdy, kdy bude skutek právně kvalifikován jeho pouhým zákonným pojmenováním, aniž by bylo odkázáno na příslušné zákonné ustanovení tak, jak to požaduje ustanovení § 120 odst. 1 písm. c), nebo například tehdy, kdy soud rozhodne, že se obviněný odsuzuje k podmíněnému trestu odnětí svobody, aniž by současně stanovil délku zkušební doby apod.[384]

Spolu s přikázáním věci podle 265l odst. 1 nebo 2, může Nejvyšší soud zároveň podle 265l odst. 1 věty prvé nařídit, aby věc byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, *arg. a maiore ad minus* smí stejně tak nařídit, aby ji projednával a rozhodoval o ní jiný samosoudce.

---

[382] Tamtéž.

[383] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 722.

[384] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265l [Přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3268. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: § 265l: Přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

Vzhledem k tomu, že se jedná o zásah do práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny), jde o postup vyhrazený pro výjimečné případy, který se vždy musí opírat o důležité důvody. Takovým důležitým důvodem by byla vážná pochybnost o nepodjatosti soudců soudu, jenž napadené rozhodnutí vydal, a kterému by tak daná věc měla být jinak přikázána. Věta druhá uvedeného ustanovení navíc zakládá možnost přikázat věc z důležitých důvodů jinému soudu nebo jinému státnímu zástupci, ve své podstatě se tak jedná o delegaci, tj odnětí a přikázání věci, ve smyslu ustanovení § 25. Nutno však mít na zřeteli, že tímto způsobem je možné změnit pouze příslušnost místní, nikoliv však věcnou nebo funkční.[385]

Zruší-li Nejvyšší soud na základě podaného dovolání výrok o trestu odnětí svobody, který je v té době obviněným vykonáván v příslušné věznici, musí současně rozhodnout o vazbě obviněného. Rozhodnutím o vazbě obviněného je přitom míněno jak usnesení, kterým obviněného vezme do vazby, tak i usnesení, kterým vysloví, že se obviněný do vazby nebere. O vazbě však Nejvyšší soud nemusí rozhodovat tehdy, pokud současně se zrušením výroku o trestu odnětí svobody sám postupem podle § 265m odst. 1 meritorně rozhodne o uložení nového nepodmíněného trestu odnětí svobody, případně pokud zruší výrok o souhrnném nebo společném trestu (§ 43 odst. 2, § 45 tr. zák.), a ve výkonu původně uloženého trestu tak lze pokračovat.[386]

Trestní řád v tomto případě vylučuje použití ustanovení o vazebním zasedání jakožto zvláštní formě soudního zasedání (§ 73d až 73g), což však nic nemění na skutečnosti, že Nejvyšší soud musí respektovat právo obviněného na osobní slyšení soudem, a musí jej proto za tímto účelem osobně vyslechnout, a zajistit mu tak, aby se mohl vyjádřit ke konkrétním okolnostem zakládajícím některý z vazebních důvodů podle § 67 písm. a) až c).

4.8.2.5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci

Jak bylo předestřeno, Nejvyšší soud může za určitých podmínek sám rozhodnout ve věci samé (§ 265m odst. 1). Ve vztahu k postupu podle § 265l odst. 1 se však jedná o postup toliko fakultativní, a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí má tudíž přednost. Vyloučena není ani situace, že Nejvyšší soud po kasačním rozhodnutí zčásti rozhodne podle § 265m a zčásti podle § 265l odst. 1. První z podmínek nutných k tomu, aby mohl Nejvyšší soud sám meritorně rozhodnout, se shoduje s předpokladem k postupu podle § 265l odst. 1, a sice že poté, co Nejvyšší soud napadené rozhodnutí (resp. některý z jeho výroků) zruší, je ve věci nutno učinit rozhodnutí nové, jinými slovy samotné zrušení vadného napadeného rozhodnutí či jeho oddělitelné části,

[385] Tamtéž, 3269 s.

[386] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 726.

popř. rovněž řízení mu předcházejícího, k dosažení nápravy nepostačuje.[387] Možnost Nejvyššího soudu samostatně meritorně rozhodovat je podmíněna dodržením limitů uvedených v § 265m odst. 1 písm. a) až c). Další podmínkou k tomuto postupu je, že Nejvyšší soud neshledal žádný důvod, který by zakládal pochybnosti o správnosti skutkových zjištění tak, jak je v napadeném rozhodnutí učinily soudy nižších stupňů.[388]

Podobně jako v případě postupu podle § 265l odst. 2 je i Nejvyšší soud oprávněn bez toho, aniž by napadené rozhodnutí či jeho část zrušil, sám rozhodnout o chybějícím výroku, popř. o doplnění neúplného výroku (§ 265l odst. 2 *a simili*).[389]

Nejvyšší soud rozhoduje na základě skutkového a právního stavu, který tu je v době jeho rozhodnutí, tedy *ex nunc*. Ve věci samé Nejvyšší soud vždy rozhoduje formou rozsudku, a to ve veřejném zasedání, protože ve smyslu čl. 96 odst. 2 Ústavy se rozsudek vždy vyhlašuje veřejně.[390]

Jak bylo uvedeno výše, Nejvyšší soud je v této své možnosti uplatnění apelačního principu limitován ustanovením § 265m odst. 1 písm. a) až c). Význam této limitace pak spočívá zejména v zájmu na dodržení práva na obhajobu, zásady volného hodnocení důkazů, zásady ústnosti a bezprostřednosti jakožto stěžejních základních zásad trestního řízení, stejně jako ve snaze umožnit obviněnému napadnout rozhodnutí nižších soudů znovu prostřednictvím řádných opravných prostředků.[391] Podle § 265m odst. 1 písm. a) Nejvyšší soud nemůže sám uznat obviněného vinným skutkem, pro který byl zproštěn obžaloby (§ 226) nebo pro který bylo trestní stíhání (byť podmíněně) zastaveno [viz např. § 172, § 223, § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2, § 307]. Další omezení stanoví § 265m odst. 1 písm. b), podle kterého Nejvyšší soud nemůže sám uznat obviněného vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným soudem v původním řízení. Tento omezující důvod se proto vztahuje na ty případy, kde bylo rozhodnuto rozsudkem a kde by zároveň mělo dojít ke zpřísnění právní kvalifikace skutku. Zároveň však tento limit dopadá i na situace, ve kterých přichází v úvahu, že skutek bude posouzen jako trestný čin, jenž byl spáchán v jednočinném souběhu, přičemž jeho právní kvalifikace je ve srovnání s právní kvalifikací uvedenou v obžalobě (případně v upozornění ve smyslu § 225 odst. 2, resp. § 190 odst.

---

[387] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265m [Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3272. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 9. 2022]. Dostupné z: § 265m: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[388] DRAŠTÍK, Antonín. § 265m. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 513.

[389] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 723.

[390] DRAŠTÍK, Antonín. § 265m. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 514.

[391] Tamtéž, s. 513–514.

2) přísnější. Je tak třeba uzavřít, že rozhodná je právní kvalifikace, kterou obviněný mohl být uznán vinným v dovoláním napadeném rozsudku, a to právě vzhledem k obžalobě či upozornění podle § 225 odst. 2, resp. § 190 odst. 2, nikoliv však právní kvalifikace, jež v tomto rozsudku byla ve svém výsledku použita. Konečně poslední limit obsahuje ustanovení § 265m odst. 1 písm. c), jež stanoví, že Nejvyšší soud nemůže obviněnému uložit výjimečný trest (kterým se podle § 54 odst. 1 tr. zák. rozumí trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let a trest odnětí svobody na doživotí), pokud takový trest nebyl uložen již přezkoumávaným rozsudkem soudu druhého stupně, případně ve spojitosti s rozsudkem soudu prvostupňového. Je tedy zřejmé, že na rozdíl od stížnosti pro porušení zákona v případě dovolání zákaz uložit výjimečný trest neplatí absolutně, Nejvyšší soud totiž může přistoupit k uložení toho z výjimečných trestů, který byl již obviněnému uložen v původním rozhodnutí. Stejně tak se tento zákaz neuplatní tehdy, kdy by Nejvyšší soud obviněnému uložil výjimečný trest ve srovnání s výjimečným trestem dříve uloženým mírnější. Konkrétně tedy, byl-li obviněnému napadeným rozhodnutím uložen trest odnětí svobody na doživotí, může Nejvyšší soud rozhodnout o uložení trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let. Nezbývá než dodat, že v případě, kdy se vyskytne některá z překážek uvedených v § 265m odst. 1 písm. a) až c), musí Nejvyšší soud postupovat cestou zrušení napadeného rozsudku a následně věc přikázat k novému projednání a rozhodnutí příslušnému orgánu činnému v trestním řízení (§ 265l odst. 1).[392]

V případě že Nejvyšší soud zruší dovoláním napadené rozhodnutí pouze ve výroku, jenž byl nižšími soudy učiněn v adhezním řízení, tj. ve výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích či o vydání bezdůvodného obohacení (§ 228, § 229), a sám současně rozsudkem ve smyslu § 265m odst. 1 obviněnému neuloží povinnost k náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích, popřípadě k vydání bezdůvodného obohacení, odkáže poškozeného za přiměřeného užití ustanovení § 265 s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, případně na řízení před jiným příslušným orgánem. Není tudíž přípustné, aby v takovém případě postupoval podle 265l odst. 1, tedy přikázal věc nižšímu soudu k novému projednání a rozhodnutí pouze ohledně výše nároku poškozeného. Důvodem je skutečnost, že není možné, aby se znovu vedlo řízení pouze o nároku občanskoprávní povahy v situaci, kdy samotná otázka viny a trestu je již pravomocně rozhodnuta.[393]

---

[392] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265m [Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3274. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 30. 9. 2022]. Dostupné z: § 265m: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[393] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 725.

4.9. Řízení po přikázání věci

Rozhodl-li Nejvyšší soud způsobem uvedeným v § 265l odst. 1 nebo 2, tj. zrušil-li (ať už zcela nebo jen částečně) z podnětu důvodně podaného dovolání rozhodnutí soudu (či soudů) nižšího stupně, popř. též řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a přikázal-li věc k novému projednání a rozhodnutí, anebo aniž by rozhodnutí zrušil, přikázal, aby bylo v dalším řízení rozhodnuto o chybějícím výroku nebo aby byl doplněn neúplný výrok, je příslušný orgán činný v trestním řízení (tj. podle okolností konkrétního případu soud prvního nebo druhého stupně či státní zástupce), jemuž byla věc takto přikázána, v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu a je povinen učinit všechny úkony a doplnění, které Nejvyšší soud nařídil provést (§265s).

Rozsah, ve kterém bude příslušný orgán činný v trestním řízení věc znovu projednávat a rozhodovat, závisí na tom, v jakém rozsahu a na základě kterých důvodů bylo původní rozhodnutí (popř. též rozhodnutí a řízení mu předcházející) dovolacím soudem zrušeno, eventuálně zda zrušeno nebylo, ale věc byla vrácena pouze k doplnění chybějícího nebo neúplného výroku. Pokud bude například dovoláním napadené rozhodnutí Nejvyšším soudem zrušeno pouze ohledně některé jeho oddělitelné části, musí se příslušný orgán v řízení po přikázání věci omezit na provedení úkonů a doplnění jen v této zrušené části původního rozhodnutí. Do ostatních částí, které rozhodnutím dovolacího soudu nebyly dotčeny, ani částí, ve kterých případně rozhodl dovolací soud sám (§ 265m odst. 1), nesmí orgán, jemuž byla věc přikázána, nijak zasahovat. Naopak v případě, kdy dovolací soud napadené rozhodnutí zruší v celém rozsahu, aniž by sám rozhodl ve věci, je orgán činný v trestním řízení, jemuž byla věc přikázána, povinen se v rámci nového řízení zabývat veškerými otázkami, které je třeba pro účely nového rozhodnutí posoudit a rozhodnout o nich. Nutno podotknout, že kromě úkonů a doplnění, které Nejvyšší soud nařídil provést, musí příslušný orgán činný v trestním řízení učinit též další úkony, potřeba jejichž provedení vyjde najevo až v průběhu nového projednávání věci. Zejména se pak musí vypořádat s provedenými důkazy a patřičným způsobem reagovat na doplněné řízení. Důvodem je skutečnost, že orgán činný v trestním řízení vychází ze skutkového a právního stavu, který tu je v době nového rozhodování věci, tedy *ex nunc*.[394]

Na tomto místě je třeba uvést, co se rozumí oním právním názorem Nejvyššího soudu. Jedná se o stanovisko Nejvyššího soudu uvedené v jeho kasačním rozhodnutí ohledně otázek aplikace a interpretace jak norem hmotněprávních, tak i norem procesních. Zpravidla se přitom

[394] PÚRY, František. Dovolání. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 727.

jedná o názory ke správnému výkladu a aplikaci trestních zákonů (zejména trestního zákoníku, trestního řádu a vedlejších trestních zákonů jako je zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob), může se však jednat i o názory k interpretaci či aplikaci norem mimotrestních, které jsou významné pro rozhodování v dané věci (např. norem občanského zákoníku). Vázaností právním názorem Nejvyššího soudu je pak potřeba rozumět povinnost orgánu činného v trestním řízení, kterému byla věc přikázána, při novém projednání a rozhodnutí věci vycházet ze stanovisek Nejvyššího soudu ke konkrétnímu posuzovanému případu. Jak již bylo uvedeno výše, orgán činný v trestním řízení vychází ze skutkového a právního stavu, který tu je v době nového rozhodování, a tudíž právním názorem Nejvyššího soudu není vázán v případě, kdy po doplněném dokazování v novém hlavním líčení došlo ke změně skutkových okolností v takovém rozsahu, že právní názor Nejvyššího soudu pozbyl svého skutkového základu (viz Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 2/2001-T 34). Obdobně to pak platí v případě, že v mezidobí (tj. v době mezi rozhodnutím dovolacího soudu a příslušného orgánu činného v trestním řízení, jemuž byla věc přikázána) dojde ke změně relevantní právní úpravy.[395] Pro úplnost dodávám, že zatímco v trestním právu hmotném platí, že podle pozdějšího zákona se trestnost činu posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější (čl. 40 odst. 6 Listiny, § 2 odst. 1 tr. zák.) , v trestním právu procesním platí, že trestní řízení se vždy řídí procesními předpisy, jež jsou účinné v době realizace konkrétních procesních úkonů a z tohoto hlediska se rovněž posuzuje jejich zákonnost.[396] V této souvislosti je také významný např. § 3 odst. 1 a 2 tr. zák., podle nějž je pachateli možno uložit pouze takový druh trestu, jehož uložení připouští zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje, podobně jako o ochranném opatření se rozhodne vždy podle zákona účinného v době, kdy je o něm rozhodováno.

Právní názor Nejvyššího soudu není závazný pouze pro orgán, kterému byla věc přikázána, nýbrž také pro další orgány, které se v průběhu řízení budou danou věcí zabývat, resp. budou ji projednávat a rozhodovat o ní. Typicky v případě kdy Nejvyšší soud svým kasačním rozhodnutím zruší rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně, jemuž také věc přikáže k dalšímu řízení, bude právní názor Nejvyššího soudu (v případě že nový rozsudek soudu prvního stupně bude znovu napaden odvoláním) závazný též pro soud odvolací.[397] *„Vzhledem k tomu, že zákon umožňuje přezkoumat rozhodnutí dovolacího soudu pouze cestou obnovy řízení (§ 265n*

[395] DRAŠTÍK, Antonín. § 265s. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 527–528.

[396] PELC, Vladimír. Působnost trestních zákonů. Působnost časová. In: JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 76–79.

[397] DRAŠTÍK, Antonín. § 265s. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 528.

TrŘ), musí být tudíž právní názor Nejvyššího soudu vyjádřený v rozhodnutí jednoho senátu Nejvyššího soudu závazný a nezměnitelný i ve vztahu k tomu senátu Nejvyššího soudu, který bude věc při nezměněném skutkovém zjištění znovu projednávat a rozhodovat v dovolacím řízení.“[398]

Jak již bylo uvedeno výše, zákaz *reformationis in peius* se uplatní nejen v rámci dovolacího řízení, ale rovněž tak i v rámci případného řízení po přikázání věci (§ 265s odst. 2). Tímto principem je přitom vázán nejenom orgán, kterému byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí, ale rovněž i ostatní orgány, které budou v předmětné věci činné. V rozporu s tímto principem není provádění důkazů či jiných procesních úkonů v průběhu „nového“ řízení, jelikož zákaz *reformationis in peius* se vztahuje pouze na výsledek řízení, tj. na rozhodnutí, nikoliv na samotné řízení (č. 41/2007 Sb. rozh. tr.). Stejně tak není tento princip narušen ani tehdy, pokud soud, jemuž byla věc přikázána, ve výroku svého rozsudku uvede rozhodné skutkové okolnosti, které sice již soud v předchozím řízení vzal za prokázané, ale neuvedl je výslovně ve výrokové části svého rozsudku, a to za podmínky, že takto doplněný popis skutku nebude mít za následek zpřísnění jeho právní kvalifikace, zvýšení závažnosti následků apod. (č. 38/2006 Sb. rozh. tr.).[399]

Vzhledem k tomu, že o tomto principu již bylo vše podstatné uvedeno na jiných místech této práce, odkazuji na tomto místě ve zbytku zejm. na kapitoly 2.6 a 4.8.

[398] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 15 Tdo 44/2004.

[399] DRAŠTÍK, Antonín. § 265s. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 528.

5. Stížnost pro porušení zákona, obnova řízení a jejich vztah k dovolání

Cílem této části diplomové práce není popisovat, ani jinak podrobně analyzovat ostatní mimořádné opravné prostředky, které vedle dovolání náš právní řád nabízí. Ráda bych se však na tomto místě ve stručnosti k těmto ostatním institutům vyjádřila, zmapovala jejich postavení v systému opravných prostředků, upozornila na největší úskalí, která s sebou nesou, jakož i nastínila vlastní pohled na věc včetně návrhů *de lege ferenda*, jež se dle mého názoru nabízejí k zamyšlení a diskusi. Pozornost budu dále věnovat i jejich vztahu k dovolání.

5.1. Stížnost pro porušení zákona

Stížnost pro porušení zákona je vzhledem k již dlouho připravované rekodifikaci trestního řádu velmi aktuálním a do určité míry i citlivým tématem. Je třeba v první řadě upozornit na to, že tento mimořádný opravný prostředek byl po vzoru Sovětského svazu do našeho právního řádu zaveden v roce 1950[400], jak ostatně uvádím v třetí části této práce věnující se historii mimořádných opravných prostředků, a jedná se tak o nedemokratický relikt. Na tomto místě bych jen ráda připomněla, že pro tehdejší období nesvobody bylo typické posilování moci výkonné nad mocí soudní a zavedení stížnosti pro porušení zákona představovalo vhodný nástroj k podpoře tohoto tehdejšího trendu. Ačkoliv v souvislosti se změnou politického systému v roce 1989 došlo roku 1990 k novele zákona o prokuratuře z roku 1965 a spolu s tím i ke zrušení dozoru prokuratury nad soudy[401], institut stížnosti pro porušení zákona zůstal v oboru trestního práva procesního (na rozdíl od civilního procesu) zachován a své místo tak mezi mimořádnými opravnými prostředky zastává dodnes.

Podle § 266 odst. 1 je stížnost pro porušení zákona přípustná proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, jímž byl porušen zákon nebo které bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení. Jedná se přitom o odstranění vad, které tu byly již v době vydání rozhodnutí, a proto jsou zpravidla zřejmé ze spisu o věci. Jedná se o mimořádný opravný prostředek, který slouží jak k nápravě vad právních, tak i nedostatků ve skutkovém zjištění, pokud jsou tyto nedostatky následkem vadného právního hodnocení skutku či vadami postiženého postupu řízení. Dosavadní praxe vypovídá o tom, že ve většině případů jsou důvodem podání

[400] Zákonem č. 87/1950 Sb.

[401] Zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, dozor prokurátory nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů mj. i ze strany soudů stanovil ve svém ust. § 1 odst. 1.

stížností pro porušení zákona právě nedostatky záležející ve skutkovém zjištění, kterých se orgány činné v trestním řízení při objasňování skutkových okolností jednotlivých případů dopustily.[402]

Oprávněným k podání tohoto mimořádného opravného prostředku je pouze ministr spravedlnosti, přičemž tak činí zcela fakultativně (tj. může ji podat, ale nemusí). Stížnost pro porušení zákona se přitom podává u Nejvyššího soudu, který o ní následně rozhoduje (hovoří se o tzv. centralizovaném devolutivním účinku). Ve výlučné aktivní legitimaci ministra spravedlnosti je spatřován zásah moci výkonné do moci soudní, resp. do rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení, jenž je třeba (s ohledem na dělbu moci jakožto jeden z pilířů demokratického právního státu) označit jako zcela nežádoucí. Na druhou stranu lze i souhlasit s názorem, že toto zúžení okruhu aktivně legitimovaných osob jen na osobu ministra spravedlnosti, napomáhá tomu, aby byla stížnost pro porušení zákona podávána skutečně jen v odůvodněných případech. O tom ostatně svědčí úspěšnost podaných stížností pro porušení zákona, která je skutečně vysoká. Například v roce 2020 Nejvyšší soud vyhověl v 76 % případů, v roce 2019 dokonce v 94 % případů.

§ 266 odst. 1 věta druhá stanoví, že stížnost pro porušení zákona není proti rozhodnutí Nejvyššího soudu přípustná, pokud zákonem není stanoveno jinak. Z povahy věci plyne, že stížnost pro porušení zákona není přípustná proti žádnému rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, přičemž v případě dovolání je tento závěr podpořen zněním § 266 odst. 1 věty druhé ve spoj. s § 265n. Pokud by zákonodárce chtěl učinit stížnost pro porušení zákona přípustnou i proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, musel by tak v souladu s ustanovením § 266 odst. 1 věta druhá stanovit explicitně. Tak se tomu stalo v případě § 30 odst. 2 poslední věta zákona č. 119/1990 Sb. o soudních rehabilitacích a v případě čl. III bod 3 zákona č. 25/1992 Sb.[403]

V souvislosti s rozšířením okruhu mimořádných opravných prostředků o dovolání probíhala na poli právní teorie poměrně intenzivní diskuse, zda by měl institut stížnosti pro porušení zákona v trestním řádu i nadále setrvat a koexistovat tak vedle dovolání a obnovy řízení, nebo zda by naopak měl být z trestního řádu vypuštěn. Zákonodárce se rozhodl toto rozšíření nečinit na úkor zrušení institutu stížnosti pro porušení zákona. Důvodová zpráva tento postoj odůvodnila tak, že stížnost pro porušení zákona představuje důležitý nástroj sloužící k nápravě závažných pochybení orgánů činných v trestním řízení, k jejichž nápravě nedošlo v rámci řádného dvouinstančního řízení, a současně i významný prostředek přispívající ke sjednocování soudní praxe. Dále důvodová zpráva uvádí, že *„po určitou dobu (do doby rekodifikace trestního práva*

[402] JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 703–704.

[403] ŠÁMAL, Pavel: *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. vydání. C. H. Beck, Praha 1999, s. 79.

procesního) bude nutné ještě vyřizovat tzv. rehabilitační stížnosti pro porušení zákona k odstranění závažných pochybení z dob komunistického režimu, a také napravovat nedostatky, ke kterým došlo při rozhodování orgánů činných v trestním řízení, a kde by nebylo možno podat dovolání, neboť v mezidobí již oprávněným osobám uplynuly lhůty a náprava nebyla dosud zjednána.“[404]

Na uvedené rozhodnutí zákonodárce existují různé názory. Pokud jde o tzv. rehabilitační agendu, jsem osobně toho názoru, že ačkoliv dříve stížnost pro porušení zákona měla v tomto ohledu své opodstatnění a jednalo se o mimořádný opravný prostředek potřebný a tehdejší právní praxí využívaný, jeho smysl záležející v nápravě vážných pochybení orgánů činných v trestním řízení, ke kterým došlo za dob komunistického režimu, již není pro dnešní dobu aktuální a tuto úlohu dnes plní v naprosto minimálním počtu případů.

Toto své tvrzení si dovoluji opřít o údaje získané z evidence vyřizování podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona obsažené ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2020, podle které k Nejvyššímu státnímu zastupitelství bylo v rámci rehabilitační agendy podáno za rok 2020 celkem deset podnětů ke stížnostem pro porušení zákona, z čehož jen v jediném případě byla stížnost pro porušení zákona navržena k podání (a to ve prospěch obviněného) a ministr spravedlnosti s tímto návrhem souhlasil. Pro srovnání bylo k tomuto soudu během roku 2020 podáno v rámci běžné agendy celkem 126 podnětů. Dále během let 2017 až 2019 byl v rámci rehabilitační agendy každý rok podán pouze jeden podnět, od roku 2013 do roku 2014 pak nebyl uskutečněn podnět žádný. K Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze a Olomouci bylo v rámci rehabilitační agendy podáno za rok 2020 podnětů pět, za rok 2019 pouze tři, kdežto v rámci běžné agendy tato čísla činila 293, resp. 229 podnětů. V případě Městského státního zastupitelství v Praze a všech krajských státních zastupitelství, jsou tato čísla rovněž nízká.[405] Lze shrnout, že v posledních dvaceti dvou letech je obecně počet podnětů ke stížnosti pro porušení zákona adresovaných státním zastupitelstvím velmi nízký, a tak se jejich rehabilitační agenda ve srovnání s agendou běžnou dostává do enormního nepoměru.

Pokud jde o data týkající se celkových počtů stížností pro porušení zákona podaných ministrem spravedlnosti, tak například v roce 2020 bylo ministryní spravedlnosti podáno celkem

---

[404] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 8. 2021]. Dostupné z: 265/2001 Dz – Beck-online (cuni.cz).

[405] *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020*, *tabulková část*, s. 271–337 [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, © 2022 [cit. 29. 8. 2021]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/.

49 stížností, přičemž na základě mnou provedené analýzy jednotlivých podaných stížností, jsem zjistila, že z tohoto počtu se jen šest z nich týkalo nápravy křivd způsobených rozhodnutími učiněnými za dob bývalého režimu. Všem z nich bylo Nejvyšším soudem vyhověno.[406]

Studiem jednotlivých „rehabilitačních" stížností pro porušení zákona, tedy takových, které byly podány ve věcech, ve kterých došlo k odsouzení v době komunistické totality, jsem zjistila, že se pravidelně jednalo o případy, kdy příslušníci náboženské společnosti Svědků Jehovových, byli vojenskými soudy odsouzeni za to, že se dopustili trestné činnosti dle ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. tím, že nenastoupili vojenskou službu (neboť by tak jednali v rozporu se svou vírou, čili porušili by tak „zákon Boží") nebo se jí vyhýbali. *„Výklad i sebestarších trestněprávních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděný soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického právního státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně, hodnotově diskontinuálně, lze chápat kontinuitu se „starým právem", jehož aplikace (zákonnost) je předmětem soudobého řízení o stížnosti pro porušení zákona."*[407] Osobně vnímám jako podstatné rovněž zmínit, že není možné apriori hledět na všechna odsouzení za uvedený trestný čin jako na odsouzení nezákonná, resp. neslučitelná s demokratickými hodnotami a principy, neboť každý případ je třeba hodnotit a posuzovat individuálně a je třeba vnímat a uvědomit si skutečnost, že za tento vojenský trestný čin bylo obvyklé odsuzovat i za demokratického politického zřízení. Posuzování takových případů každopádně není lehké, jelikož velmi často jsou spisové záznamy již dávno zničeny. Pokud se však jedná o skutečně způsobené příkoří, pak takovéto křivdy samozřejmě není možné ponechat bez nápravy a souhlasím s nálezem Ústavního soudu, podle kterého nezákonné rozhodnutí, kterým navíc došlo k porušení základních lidských práv a svobod, nelze ponechat s odkazem na zájem na zachování stability a nezměnitelnosti rozhodnutí nadále v platnosti, neboť by takovým postupem došlo k zásahu do práva stěžovatele na soudní ochranu, jež nachází své ústavní zakotvení v ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny, stejně jako práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Tento princip by bylo možno uplatnit pouze v případě rozhodnutí učiněných v podmínkách materiálního právního státu, tj. po roce 1989.[408] Nicméně zcela nesouhlasím s tím, aby rozhodnutí,

---

[406] *Stížnosti pro porušení zákona*. Portál justice [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, ©2017 [cit. 30. 8. 2021]. Dostupné z: https://justice.cz/cs/web/msp/stiznosti-pro-poruseni-zakona?fbclid=IwAR2I2iDtN9WluCSl7kGU6trnW74AOqda-_KV_o-Lxe4FfQPQF6hLdShv95k.

[407] Nález Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 42/02.

[408] Nález Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2005, sp. zn. II. ÚS 290/05.

zda vůbec bude k Nejvyššímu soudu učiněno podání (ve formě stížnosti pro porušení zákona), na základě kterého by taková náprava měla být učiněna, záviselo jen na volné úvaze ministra spravedlnosti. Pokud přece jen má být ministr spravedlnosti aktivně legitimován k podání stížnosti pro porušení zákona, pak by dle mého názoru měly vedle něj tímto oprávněním disponovat i jiné osoby, tj. zejména obviněný. Jinými slovy mám za to, že by toto ministrovo oprávnění rozhodně nemělo zůstat nadále výhradním. Stížnosti pro porušení zákona je totiž často vytýkáno, že omezením okruhu aktivně legitimovaných osob k jejímu podání pouze na ministra spravedlnosti, porušuje princip rovnosti zbraní (neboli *equality od arms*)[409], která znamená, že každá strana řízení musí mít stejné možnosti hájit své zájmy a žádná ze stran řízení nesmí mít podstatnou výhodu vůči druhé straně. Navíc to, že podání stížnosti pro porušení zákona závisí zcela na vůli ministra spravedlnosti, může znamenat nejen porušení rovnosti zbraní, ale dokonce porušení principu rovnosti všech lidí v právech (čl. 1 Listiny), jelikož jejím selektivním využíváním lze sice v některých případech dosáhnout změny pravomocného rozhodnutí, nicméně v jiných skutkově a právně srovnatelných případech nemusí vůbec dojít k jejímu podání a následné změně rozhodnutí (srov. např. Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu 13/2002-T 318)[410]. Pokud by bylo umožněno obviněnému, aby podal stížnost pro porušení zákona sám a nemusel se omezovat jen na uplatnění podnětu (ať už u ministra spravedlnosti či u příslušného státního zastupitelství), který nemusí být ve výsledku ani „vyslyšen“, pochybnosti o dostání výše zmíněným principům by byly odstraněny.

S ohledem na velmi nízký počet případů, kdy jde o rehabilitace křivd z minulého režimu, zůstává otázkou, zda je vůbec nutné zachovávat v trestním řádu institut stížnosti pro porušení zákona, nebo zda je možné tyto případy řešit jiným způsobem. Plně v tomto ohledu souhlasím s názorem J. Říhy a Z. Sováka, že tyto případy lze řešit např. formou tzv. zmateční stížnosti.[411] Řešením, které si rovněž dovedu živě představit, by mohlo být i vytvoření zvláštního zákona, který by upravoval rehabilitační řízení. K tomu může přispět i fakt, že v rámci řízení o stížnosti pro porušení zákona nejsou připuštěna tzv. nova, ani se neprovádí dokazování. Z hlediska obhajoby tak stížnost pro porušení zákona nepředstavuje vhodný nástroj pro nápravu takových křivd.

---

[409] Srov. čl. 6 Úmluvy. Jedná se o jeden z dílčích aspektů práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny).

[410] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 267 [Obsah stížnosti pro porušení zákona a rozsah přezkumu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3325. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 1. 9. 2022]. Dostupné z: § 267: Obsah stížnosti pro porušení zákona a rozsah přezkumu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[411] ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 266. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, 1126 s.

Pokud jde o ostatní věci, ve kterých je stížnost pro porušení zákona využívána (tedy v jiných než rehabilitačních věcech), domnívám se, že i přes nedostatky, které stížnost pro porušení zákona zatěžují (např. porušení zmíněného principu rovnosti zbraní), stále představuje mimořádný opravný prostředek, který je schopný zjednat nápravu nezákonných rozhodnutí, a působit tak současně i ke sjednocování soudní praxe tam, kam dovolání svým vymezením důvodů přípustnosti nedosahuje a kde (jde-li o nedostatky ve skutkovém zjištění) nejsou dány ani podmínky pro povolení obnovy řízení (jelikož nebyl neplněn předpoklad, aby vyšly najevo nové skutečnosti a důkazy, které takový průlom do právní moci rozhodnutí odůvodňují), vůči nimž je stížnost pro porušení zákona obecně subsidiární (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2004, sp. zn. 4 Tz 224/2003)[412]. Tak například stížností pro porušení zákona je možné napadnout pravomocné rozhodnutí Nejvyššího soudu o obnově řízení, usnesení o vazbě, určitá rozhodnutí učiněná ve vykonávacím řízení nebo rozhodnutí nejvyššího státního zástupce ve smyslu § 174a odst. 1[413]. Zastávám proto názor, že zrušení stížnosti pro porušení zákona by nemělo proběhnout stylem zrušení hlavy osmnácté trestního řádu bez jakýchkoliv konsekvencí, ale že by toto zrušení mělo být doprovázeno současným rozšířením dovolacích důvodů, případně i změnami v institutu obnovy řízení. V opačném případě by v trestním řádu mohly vznikat mezery a některým nezákonným rozhodnutím by se nemuselo dostat nápravy.

Vzhledem k tomu, že argumenty použité v důvodové zprávě k trestnímu řádu obhajující zachování stížnosti pro porušení zákona, nepovažuji za dostatečně silné a způsobilé odůvodnit nutnou potřebu tohoto mimořádného opravného prostředku, měl by zákonodárce dle mého názoru při rekodifikaci trestního řádu zvážit možnost zrušení stížnosti pro porušení zákona. Mám za to, že právní úprava dovolání a obnovy řízení by po drobné úpravě spočívající v rozšíření okruhu důvodů jejich přípustnosti byla schopná plně pokrýt a úspěšně plnit, resp. nahradit roli stížnosti pro porušení zákona. V případě rehabilitačních věcí, by pak měla být náprava tzv. starých křivd řešena jiným procesním instrumentem, který bude poskytovat širší možnosti pro obhajobu.

Podotýkám, že věcný záměr k novému trestnímu řádu z roku 2008, stále se stížností pro porušení zákona počítá, a to vedle ostatních mimořádných prostředků – obnovy řízení a kasační stížnosti (dnešní dovolání). Operuje ovšem i s konkrétními změnami. Tak například ministr spravedlnosti by podle věcného záměru mohl k Nejvyššímu soudu podat stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému rozhodnutí soudu, jenž nelze napadnout kasační stížností (tedy dovoláním), včetně trestního příkazu. Byla tak zcela vypuštěna možnost podat stížnost pro

[412] K subsidiaritě stížnosti pro porušení zákona k ostatním mimořádným opravným prostředkům viz např. VISINGER, Radek. *Stížnost pro porušení zákona ve věcech trestních*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 188.

[413] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 97/2005.

porušení zákona proti rozhodnutí státního zástupce. Navíc by na rozdíl od platné právní úpravy podle věcného záměru bylo možné tento mimořádný opravný prostředek uplatnit toliko ve prospěch obviněného, nikoliv tedy v jeho neprospěch. Další změna spočívá v podmínění možnosti podat stížnost pro porušení zákona dvouletou lhůtou, počítáno od právní moci napadeného rozhodnutí. Tato lhůta se ovšem nevztahuje, a tudíž není podmínkou přípustnosti pro stížnost pro porušení zákona směřující proti pravomocnému odsuzujícímu rozsudku, kterým byl obviněný odsouzen z důvodů neslučitelných se základními principy demokratického právního státu a k jehož vyhlášení došlo v období od 25. 2. 1948 do 31. 12. 1989. Věcný záměr tedy navrhuje zachovat tzv. „rehabilitační" funkci stížnosti pro porušení zákona čili navrhuje zakotvit možnost jejího podání ve věcech, ve kterých došlo k odsouzení v době nesvobody, a to s odůvodněním, že navzdory rozsáhlé rehabilitaci provedené zákonem č. 119/1990 Sb., o soudních rehabilitacích, jsou stále v praxi Ministerstva spravedlnosti zaznamenávány případy těchto tzv. starých křivd. Tato osnova však připouští i možnost uvažovat o úpravě „rehabilitačních" stížností ve zvláštním zákoně, což osobně (jak ostatně uvádím výše), kvituji. Kladně hodnotím i navrhovanou povinnost ministra spravedlnosti vymezit důvody, na základě kterých má za to, že dané odsouzení bylo neslučitelné se základními principy demokratického právního státu.[414]

Takto vysoce restriktivně pojatým vymezením důvodů pro podání stížnosti pro porušení zákona, věcný záměr zdůrazňuje její výjimečný charakter jakožto opatření umožňujícího nápravu natolik závažných vad, že je není s to odstranit jiný procesní prostředek, jehož uplatnění mají ve své dispozici ostatní subjekty řízení. Od takto koncipovaného návrhu právní úpravy si věcný záměr slibuje odstranění potenciální duplicity mimořádných opravných prostředků.[415]

V roce 2014 byla schválena Východiska a principy nového trestního řádu, podle kterých bude v novém trestním řádu stížnost pro porušení zákona přepracována tak, aby se věcně stala součástí řízení o kasační stížnosti nebo o dovolání, a podle kterých bude zpracována (krom alternativy jejího podání ministrem spravedlnosti) též úprava speciální kasační stížnosti nebo dovolání, jíž by mohl podat k Nejvyššímu soudu přímo obviněný, přičemž by tak mohl učinit i po uplynutí lhůty k tomu určené. Nejvyšší soud by následně rozhodl o její přípustnosti, případně o prominutí zmeškání lhůty k jejímu podání.[416]

---

[414] Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád), 2008 [cit. 5. 9. 2021]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho.

[415] Tamtéž.

[416] Východiska a principy nového trestního řádu, 2014 [cit. 5. 9. 2021]. Dostupné z: http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460.

V březnu roku 2014 svou činnost zahájila velká Komise pro nový trestní řád, která projednala mj. i část věnující se opravným prostředkům a řízení o nich. Ta v prozatím uveřejněném znění (verze k 15. 6. 2021) se stížností pro porušení zákona skutečně nepočítá. Mimořádnými opravnými prostředky by tak měly být jen dovolání spolu s obnovou řízení. Stížnost pro porušení zákona však nebyla vypuštěna zcela bez náhrady. Věci, které se dnes řeší dle mého názoru zbytečně složitou cestou, totiž cestou stížnosti pro porušení zákona, se Komise snažila systematicky logicky rozdělit mezi dovolání a obnovu řízení. Jako příklad lze uvést otázku nákladů trestního řízení či otázku vykonávacího řízení, které tato projednaná část trestního řádu nyní řeší v ustanovení věnovaném obnově vykonávacího řízení a řízení o nákladech řízení.[417] V této souvislosti rovněž velmi kladně hodnotím navrhované, resp. částečně již realizované, rozšíření dovolacích důvodů, o kterém pojednávám v Závěru práce.

Soudě podle dosud zveřejněného znění mám za to, že nový trestní řád by pomocí těchto strukturálních a koncepčních změn byl schopen nabídnout zřetelně jednodušší a rychlejší řízení, než nabízí dnešní institut stížnosti pro porušení zákona. Otázkou však zůstává, jak se vypořádá s náhradou stížnosti po porušení zákona v rehabilitačních věcech, neboť ve zveřejněném znění se ohledně této věci nevyskytuje žádné z řešení, o kterých referoval věcný záměr z roku 2008 a Východiska a principy nového trestního řádu.

5.2. Vzájemný vztah dovolání a stížnosti pro porušení zákona

Obecně lze říci, že z hlediska stížnosti pro porušení zákona představovalo zavedení dovolání do trestního řádu zřetelnější posun ve vnímání jejího významu a přípustnosti v některých případech, zejména pak pokud jde o otázku nemožnosti rozhodnutí o ní v neprospěch osoby obviněného. [418]

Pro stížnost pro porušení zákona znamenalo obohacení trestního řádu o dovolání společně s nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 15/01, jímž byl zrušen § 272 a § 276 věty čtvrté trestního řádu[419], významné oslabení jejího významu co do nápravy vadných pravomocných rozhodnutí.

---

[417] *Rekodifikace procesní předpisů: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022). § r5* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, ©2017 [cit. 1. 12. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace.

[418] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 265a [Přípustnost dovolání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3139. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 9. 2021]. Dostupné z: § 265a: Přípustnost dovolání. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[419] Do té doby bylo ustanovením § 272 umožněno zrušit napadené rozhodnutí (případně i řízení mu předcházející a v dalším řízení učinit rozhodnutí jiné, které mohlo být pro obviněného i méně příznivé než původní), jímž byl zákon porušen v neprospěch obviněného. To však pouze za podmínky, že to ministr spravedlnosti navrhl ve stížnosti pro porušení zákona, přičemž toto podání musel uskutečnit do šesti měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí, a že Nejvyšší soud o této stížnosti rozhodl do tří měsíců od jejího podání.

Toto oslabení bylo přitom provedeno především ve prospěch posílení dovolání, které umožňuje (na rozdíl od stížnosti pro porušení zákona) nápravu rozhodnutí za stejných podmínek pro obě proti sobě stojící základní strany trestního řízení, aniž by docházelo k porušení principu rovnosti zbraní, zásahu exekutivy do justice apod.[420]

Pokud jde vůbec o možnost podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného a vyslovení porušení zákona v jeho prospěch, je možné z obou zmíněných skutečností (tj. z uvedeného nálezu Ústavního soudu a zavedení dovolání) dovodit závěr, že stížnost pro porušení zákona již vůbec není možné podat v neprospěch obviněného. Pokud je totiž možné dosáhnout změny nebo zrušení určitých meritorních rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, a docílit tak touto cestou jiného rozhodnutí (a to eventuálně i v neprospěch obviněného), i jinými způsoby – dovoláním nebo (nejedná-li se o pravomocné rozhodnutí soudu), prostřednictvím oprávnění mimořádného charakteru nejvyššího státního zástupce ve smyslu § 174a, záležejícího v možnosti rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci, tedy meritorní rozhodnutí, jež byla učiněna v přípravném řízení - není dán důvod k tomu, aby vedle těchto možností, které umožňují dosažení změny pravomocného rozhodnutí krom jiného právě i v neprospěch obviněného, byla i nadále dána možnost podat stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného, když by o ní stejně mohlo být rozhodnuto jen tzv. akademickým výrokem, tj. bez možnosti napadené rozhodnutí zrušit. Je třeba si ale uvědomit, že stížnost pro porušení zákona podaná v neprospěch obviněného a rozhodnutí, kterým by jí bylo vyhověno, by samy o sobě (ze své vlastní podstaty) mohly pro obviněného představovat zcela zásadní negativní dopady. Proto je i z tohoto důvodu třeba možnost přípustnosti takové stížnosti pro porušení zákona odmítnout. K podpoře tohoto postoje pak přispívají i důvody historické (o historickém pozadí stížnosti pro porušení zákona již bylo pojednáno výše). Praxe Nejvyššího soudu je však odlišná. V případě podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného a následného shledání porušení zákona v jeho prospěch, Nejvyšší soud vysloví tzv. akademickým výrokem (ve smyslu § 268 odst. 2), že došlo k porušení zákona ve prospěch obviněného, aniž by napadené rozhodnutí, případně řízení mu předcházející, zrušil. Stejně postupuje i za situace, kdy stížnost pro porušení zákona byla sice podána ve prospěch obviněného, nicméně při přezkumu věci soud nabyl zjištění, že zákon nebyl porušen pouze v neprospěch obviněného, ale rovněž tak i v jeho prospěch, v tom případě se zrušení napadeného rozhodnutí

[420] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 266 [Důvody a další podmínky podání a zpětvzetí stížnosti pro porušení zákona]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3297. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 9. 2021]. Dostupné z: § 266: Důvody a další podmínky podání a zpětvzetí stížnosti pro porušení zákona. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

(potažmo i řízení mu předcházejícího) může dotýkat jen té části rozhodnutí, ve které má být zjednána náprava (tj. té části rozhodnutí, ve které došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného). [421]

Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb. s odůvodněním, že je nevhodné, aby totožné rozhodnutí bylo ve stejné době v různém řízení napadáno k tomu oprávněnými osobami jak dovoláním, tak stížností pro porušení zákona (jelikož Nejvyšší soud by pak vedl v podstatě dvě řízení o téže věci), navrhla upravit vztah oprávnění ministra spravedlnosti podat stížnost pro porušení zákona k oprávnění stran řízení podat dovolání.[422] Pokud by Nejvyšší soud vedl současně dvě řízení o téže věci, pak by v případě vzájemně si odporujících výroků nastaly výkladové potíže ohledně toho, které z učiněných rozhodnutí, tj. zda rozhodnutí učiněné na podkladě stížnosti pro porušení zákona, nebo rozhodnutí učiněné na podkladě podaného dovolání, má vyšší význam. Neméně podstatná je ale i ekonomie a efektivita řízení, jelikož souběh dvou řízení by mohl mít za následek nepřiměřené prodloužení délky řízení.[423]

Zákonem č. 265/2001 Sb., kterým bylo zavedeno dovolání, byl do trestního řádu vložen nový § 266a. Ten ve svém odstavci prvém stanovil, že ministr spravedlnosti může proti rozhodnutím, proti kterým je možné podat dovolání a domáhat se tak touto cestou jejich zrušení, podat stížnost pro porušení zákona (a to ve prospěch i v neprospěch obviněného) pouze ve lhůtě dvou měsíců od doručení daného pravomocného rozhodnutí státnímu zástupci. Pokud však v takové věci dovolání podáno nebylo, zmíněné ustanovení se nepoužije a ministr spravedlnosti může stížnost pro porušení zákona, avšak směřovanou toliko ve prospěch obviněného, podat i po uplynutí této lhůty. Jinými slovy, po jejím uplynutí mu již nebylo umožněno podat stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného proti takovým rozhodnutím, která je, resp. které bylo, možné napadnout dovoláním, a to navzdory tomu, že by se jednalo o zcela zásadní vady, za účelem jejichž nápravy nebylo podáno dovolání. Jak plyne z výše uvedeného, ministr spravedlnosti byl limitován k podání stížnosti pro porušení zákona stejnou lhůtou jako osoby, které disponují oprávněním podat dovolání. Navíc mu uvedená dvouměsíční lhůta plynula od stejné chvíle jako státnímu zástupci (ministr spravedlnosti nepatří mezi osoby, kterým se rozhodnutí doručuje).

---

[421] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 267 [Obsah stížnosti pro porušení zákona a rozsah přezkumu]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3325–3326. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13. 9. 2021]. Dostupné z: § 267: Obsah stížnosti pro porušení zákona a rozsah přezkumu. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[422] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 13. 9. 2021]. Dostupné z: 265/2001 Dz – Beck-online (cuni.cz).

[423] Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. IV. ÚS 530/03.

Je očividné, že dvouměsíční lhůta k prozkoumání podnětu k podání stížnosti pro porušení zákona je nepřiměřená a ve spojení s dalšími záležitostmi, které ministr spravedlnosti má ve své náplni práce, ho staví do velmi nevýhodné pozice. V tomto směru lze proto hovořit o tom, že zákonodárce postavil princip právní jistoty před zájem na správnosti a zákonnosti rozhodnutí[424]. Na druhou stranu je nutné si uvědomit fakt, že i pokud by ministr spravedlnosti v podání stížnosti pro porušení zákona směřované v neprospěch obviněného nebyl výše popsaným způsobem limitován, stejně by se Nejvyšší soud v případě, že by došel k závěru, že zákon byl skutečně porušen ve prospěch obviněného, musel omezit jen na vynesení tzv. akademického výroku (možnost takové rozhodnutí zrušit skýtá mimořádný opravný prostředek dovolání). Při zvážení všech okolností by se tedy tehdejší vztah stížnosti pro porušení zákona a dovolání dal ve stručnosti shrnout tak, že tehdejší právní úpravou nebylo umožněno (za uvedených podmínek) jedné procesní straně (státu), domáhat se přezkumu rozhodnutí prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného, vedle toho však došlo k zavedení institutu dovolání v neprospěch obviněného, které mohl podat mj. nejvyšší státní zástupce, a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení pravomocného rozhodnutí. Tato lhůta se shoduje s lhůtou dle § 266a odst. 1, a v konečném důsledku představuje zachování rovnosti zbraní poté, co bylo zrušeno ustanovení § 272. Tato právní úprava tedy vytvářela rovné postavení obou stran, které splňuje (je v souladu s) požadavky čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.[425] Ustanovení § 266a odst. 1 ve znění, v jakém bylo popsáno, je však již minulostí, neboť s účinností k 1. 11. 2004 bylo zrušeno. Ministr spravedlnosti tak od této doby není ve své dispozici uplatnit stížnost pro porušení zákona omezen žádnou lhůtou[426].

§ 266a obsahoval další dva odstavce, které zůstaly, až na změnu v číselném označení, zachovány ve své původní podobě dodnes.[427] Vztah stížnosti pro porušení zákona a dovolání řeší (v souladu s potřebou zabránit současnému vedení dvou řízení o téže věci uvedenou v důvodové zprávě k zákonu č 265/2001 Sb.) dnešní odstavec druhý. Ten stanoví, že je-li v téže věci podána jak stížnost pro porušení zákona, tak i dovolání, Nejvyšší soud je (v zásadě) projedná ve společném řízení[428]. Explicitně pak stanoví, že tím není vyloučen postup podle § 23, tedy postup spočívající v možnosti vyloučit věc ze společného řízení (ať už z důvodu urychlení řízení nebo z jiných neméně důležitých důvodů[429]). Podmínkou konání společného řízení je, aby oba mimořádné

[424] SEKVARD, Ondřej. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, 97.

[425] Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. IV. ÚS 530/03.

[426] Srov. zákon č. 539/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Čl. I.

[427] Srov. § 266a odst. 2 a 3 ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 1.11. 2004; a § 266a odst. 1 a 2 platného znění.

[428] Společné řízení trestní řád upravuje v ust. § 20.

[429] Srov. § 23 odst. 1.

opravné prostředky byly podány v téže věci. V případě, že napadené rozhodnutí obsahuje více výroků či se týká více osob, není nutné, aby se oba mimořádné opravné prostředky týkaly totožných výroků nebo téže osoby. Ve skutečnosti je však naplnění požadavku konání společného řízení někdy obtížné, protože ministr spravedlnosti je oprávněn podat stížnost pro porušení zákona (pokud mu v tom nebrání § 266 odst. 1 věta druhá), až poté co bylo Nejvyšším soudem rozhodnuto o podaném dovolání.[430] Částí odborné teorie je společné projednávání stížnosti pro porušení zákona a dovolání považováno za nefunkční, a je tak podrobováno kritice[431].

Pokud bych měla obecně porovnat stížnost pro porušení zákona a dovolání, pak lze konstatovat, že stížnost pro porušení zákona je mimořádným opravným prostředkem svým charakterem širším. Okruh případů, vůči kterým může směřovat stížnost pro porušení zákona podaná ve prospěch obviněného, je díky jejímu téměř neomezenému vymezení důvodů přípustnosti, až na ust. § 266 odst. 2, ve srovnání s dovoláním značně obsáhlejší. V případě stížnosti pro porušení zákona podané v neprospěch obviněného pak toto omezení doplňuje v podstatě jen formálně stanovený § 266 odst. 4 a 5 prohlubující tzv. princip zákazu *reformationis in peius* (tj. obsahuje zákaz podání stížnosti pro porušení zákona jen proto, že soud postupoval v souladu se zákazem *reformationis in peius*)[432]. Na základě uvedeného lze vyvodit jakési „nepsané pravidlo“, že důvod dovolání může vždy současně plnit i roli důvodu k podání stížnosti pro porušení zákona, naopak to však neplatí. To je ostatně věc, kterou by si měl obhájce vždy pečlivě ujasnit a místo dovolání, které bude zjevně soudem odmítnuto jako nedůvodné (jelikož zákonný důvod pro jeho podání v daném případě absentuje), by měl (a to zejména v případech, kdy se námitky obviněného týkají otázek skutkových), rovnou obviněnému (coby svému klientovi) doporučit podat podnět ke stížnosti pro porušení zákona.[433] Dále je třeba upozornit na fakt, že stížnost pro porušení zákona na rozdíl od dovolání, může směřovat nejen proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně (jako je tomu v případě dovolání), ale rovněž i proti pravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně, jakož i proti rozhodnutí státního zástupce. Co do vymezení přípustnosti stížnost pro porušení zákona skýtá stěžovateli širší možnosti, je však

---

[430] ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. § 266a [Dodatečné odůvodnění a souvislost s dovoláním]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3322. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 9. 2021]. Dostupné z: § 266a: Dodatečné odůvodnění a souvislost s dovoláním. Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).

[431] Srov. Říha, Jiří, SOVÁK, Zděněk. § 266. In JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2020, s. 1126.

[432] O ustanovení mající ryze formální roli se jedná z toho důvodu, že o stížnosti pro porušení zákona podané v neprospěch obviněného, je možno o rozhodnout ve smyslu § 268 odst. 2 jen tzv. akademickým výrokem.

[433] HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7–20. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 09. 2021]. Dostupné z: BA 5/2003 s. 7 - Beck-online (cuni.cz).

třeba připomenout a mít na zřeteli již zmiňovanou subsidiaritu stížnosti pro porušení zákona k ostatním mimořádným opravným prostředkům.

5.3. Obnova řízení a její vztah k dovolání

Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout zákonem taxativně stanovená pravomocná rozhodnutí, kterými bylo trestní stíhání skončeno. Takovými rozhodnutími jsou rozsudek (jak odsuzující, tak zprošťující), trestní příkaz, usnesení o zastavení trestního stíhání, usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, usnesení o schválení narovnání a konečně usnesení o postoupení věci jinému orgánu. Jen v případě těchto rozhodnutí tak lze v případě, že byla obnova řízení povolena, v trestním stíhání téže osoby pro týž skutek pokračovat. To však jen za splnění podmínky, že takové rozhodnutí nebylo zrušeno v jiném předepsaném řízení. Návrh na povolení obnovy řízení podaný ve prospěch odsouzeného však nelze zamítnout jen z toho důvodu, že v mezidobí nastala ve věci, ve které se oprávněná osoba obnovy řízení domáhá, fikce neodsouzení, tedy účinek, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen (č. 11/2003 Sb. rozh. tr.).

Na rozdíl od dovolání a stížnosti pro porušení zákona je smyslem a účelem obnovy řízení odstranit nedostatky ve skutkových zjištěních, na kterých určité rozhodnutí spočívá, přičemž příčiny takových nedostatků vyšly najevo teprve až po právní moci rozhodnutí a jejich původ spočívá v nových skutečnostech a důkazech. Musí se však jednat o nové skutečnosti a důkazy, které jsou v zájmu spravedlivého posouzení věci způsobilé odůvodnit jiné rozhodnutí ve věci samé, a vyžadují tak průlom do atributů právní moci rozhodnutí, tedy do jeho nezměnitelnosti a závaznosti.[434]

V řízení o návrhu na povolení obnovy řízení se nepřezkoumává zákonnost a odůvodněnost původního (napadeného) rozhodnutí stejně jako se neposuzuje ani vina odsouzeného (v opačném případě by šlo o jednání *ultra vires* znamenající závažný dopad (zásah) do základních práv stěžovatele), neplatí zde tedy tzv. revizní princip, nýbrž se posuzuje pouze otázka, zda navrhovatelem uváděné nové skutečnosti či důkazy soudu (resp. orgánu činnému v trestním řízení, který ve věci rozhodoval) dříve neznámé ve spojení s důkazy již dříve provedenými jsou s to odůvodnit jiné (tj. od původního pravomocného rozhodnutí odlišné) rozhodnutí o vině a trestu. Obecné soudy proto vždy musí nově tvrzené skutečnosti a důkazy hodnotit ve vztahu ke skutečnostem a důkazům, na kterých stojí původní skutkové zjištění. Ne každá nově tvrzená

[434] PÚRY, František. Obnova řízení. In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 753.

skutečnost nebo důkaz jsou proto schopné vyvolat následky předvídané v ustanovení § 278 (viz např. usnesení Ústavního soudu č. 19/2004 Sb. n. u. ÚS, nález Ústavního soudu č. 34/2009 Sb. n. u. ÚS).

Do 31. 12. 2021 podle § 281 odst. 2 o návrhu na povolení obnovy rozhodoval soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni. Bylo pak otázkou, zda takováto formulace nenarušuje nezávislost soudu při posuzování návrhu na obnovu řízení. Věcný záměr nového trestního řádu z roku 2008 v tomto ohledu počítal se změnou věcné příslušnosti, a to tak, že soudem příslušným k rozhodování o návrhu na obnovu řízení by se měl stát soud nadřízený soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.[435] Vzhledem k tomu, že návrh na povolení obnovy řízení může směřovat nikoliv jen proti pravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně, ale rovněž i proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně, nevnímám osobně toto řešení jako příliš vhodné. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 220/2021 bylo zvoleno dle mého názoru velmi příhodnější řešení. S účinností od 1. 1. 2022 je o návrhu na obnovu řízení stále příslušný rozhodovat ten soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni, avšak podle § 30 odst. 4 je z rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení vyloučen soudce nebo přísedící, jenž ve věci rozhodoval v původním řízení.

Dřívější situaci, kdy o věci mohl rozhodovat stejný soudce (přísedící), byla (a to dle mého názoru zcela oprávněně) ze strany Unie obhájců České republiky již dlouhou dobu podrobována kritice. Ta tehdejší stav hodnotila jako již dále neakceptovatelný a změnu úpravy trestního řádu v tomto ohledu shledala jako nezbytnou s tím, že s touto změnou nelze vyčkávat na již mnoho let očekávaný nový trestní řád. Pouhé urychlení řízení ve věci, ve které již existuje pravomocné rozhodnutí, nemůže převážit nad zájmem na posouzení věci jiným soudcem, resp. přísedícím, který ve věci v původním řízení nerozhodoval, a není tudíž nijak ovlivněn svým předchozím vnitřním přesvědčením. [436]

Pokud jde o návrh na povolení obnovy řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce, je o něm příslušný podle § 281 odst. 1 rozhodovat soud, který by byl příslušný rozhodovat o obžalobě. V tomto ohledu si myslím, že není třeba žádných změn a k návrhu věcného záměru z roku 2008, podle nějž měl být příslušným rozhodovat soud nadřízený soudu, který by

[435] Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád), 2008 [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho.

[436] Stanovisko Unie obhájců č. 4/2020 k rozhodování o obnově řízení ze dne 1. prosince 2020 [online]. Praha: Unie obhájců České republiky, ©2022 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.uocr.cz/stanoviska/tanovisko-unie-obhajcu-c-4-2020-k-rozhodovani-o-obnove-rizeni/.

byl příslušný rozhodovat o obžalobě, se proto nepřikláním. Aktuální zveřejněné paragrafovaného znění návrhu nového trestního řádu v současné úpravě věcné působnosti žádné změny nečiní[437].

Shodně se stížností pro porušení zákona lze návrh na obnovu řízení podat proti některému z výše uvedených pravomocných rozhodnutí a předchozí vyčerpaní řádných opravných prostředků, které zákon k ochraně práva, jehož porušení je návrhem na obnovu řízení namítáno, se na rozdíl od dovolání nevyžaduje.

Je zřejmé, že důvody obnovy řízení a důvody dovolání se nijak nepřekrývají, a proto jsou prakticky vyloučeny případy současného podání dovolání a návrhu na povolení obnovy řízení z totožného důvodu, tj. jakési duplikace řízení.[438]

Konečně je třeba upozornit na zcela klíčové ustanovení vymezující vztah dovolání a obnovy řízení a sice § 265n, podle nějž obnova řízení představuje jediný možný opravný prostředek, kterým lze napadnout rozhodnutí o dovolání, a to za podmínky, že jde o některé z rozhodnutí uvedených v § 277.

[437] *Rekodifikace procesní předpisů: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022). § r10* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, ©2017 [cit. 1. 12. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace.

[438] HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7–20. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: BA 5/2003 s. 7 - Beck-online (cuni.cz).

6. Postavení Ústavního soudu. Vzájemný vztah dovolání a ústavní stížnosti

V této kapitole se vedle vztahu dovolání a ústavní stížnosti ve stručnosti zmíním i o Ústavním soudu ČR, o jeho pozici v českém právním řádu a o významu jeho rozhodovací činnosti pro obecné soudy, zejm. pak pokud jde o soud Nejvyšší. Takové vymezení považuji za podstatné vzhledem k tomu, že Ústavní soud prostřednictvím své judikatury představuje zcela zásadní element, jenž do značné míry předurčuje, jakým směrem se má Nejvyšší soud ve své intepretaci, zejm. pokud jde o interpretaci jednotlivých dovolacích důvodů, ubírat.

6.1. Postavení Ústavního soudu

Ačkoliv základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, kterou jménem republiky vykonávají nezávislé soudy (čl. 4, čl. 81 Ústavy), Ústavní soud je v České republice jediným specializovaným soudním orgánem kontroly ústavnosti (čl. 83 Ústavy) a vykonává i některé další rozhodovací funkce, jež jsou ústavněprávního charakteru. Ústavní soud tak ztělesňuje model specializovaného a koncentrovaného ústavního soudnictví. Jednou z náplní jeho práce představuje následná, abstraktní a konkrétní kontrola ústavnosti.[439] Zatímco abstraktní kontrola ústavnosti spočívá v pravomoci Ústavního soudu rušit z důvodu rozporu s ústavním pořádkem kteroukoli podústavní normu (zákon či podzákonný právní předpis, resp. jejich část), konkrétní kontrola (ochrana) ústavnosti spočívá v kompetenci rušit jakékoli rozhodnutí orgánu moci výkonné, tzn. i soudů, a sice za předpokladu, že takovým rozhodnutím došlo k zásahu do ústavou chráněných práv a svobod. Pro účely této kapitoly je významná právě podruhé zmíněná kompetence Ústavního soudu, tj. konkrétní ochrana ústavnosti. Ústavní soud, jak ostatně silně zdůrazňuje ve svých rozhodnutích, nepředstavuje běžnou třetí instanci v systému obecného soudnictví a není ani jeho součástí. Porušením práv fyzických nebo právnických osob chráněných běžnými zákony se zabývají soudy obecné, Ústavní soud je oprávněn zasahovat pouze v takových případech, kde došlo k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. Ústavní soud je soudem výlučně kasačním (rozsudek soudu může pouze zrušit), řízení před Ústavním soudem je jednoinstanční (rozhodnutí Ústavního soudu nelze napadnout opravným prostředkem) a jediné referenční kritérium, které Ústavní soud při svém rozhodování uplatňuje, je ústavní pořádek ČR, jehož součástí jsou rovněž i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech

[439] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda, II. Díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 965.

a základních (k tomu srov. č. 80/2002 Sb. n. u. ÚS), evropské unijní právo (ani primární) však jeho součástí není a Ústavní soud je tak vůči němu do určité míry rezistentní.[440]

Ústavou stvrzený vztah Ústavního soudu k soudům ostatním však nebyl vždy jednotně a jednoznačně přijímán, zvláště pak některými soudci z půdy Nejvyššího soudu v průběhu 90. let.[441] Ráda bych se na tomto místě pozastavila nad problematikou obecné závaznosti vykonatelných rozhodnutí Ústavního soudu, tj. nad ustanovením § 89 odst. 2 Ústavy, podle kterého jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby. Zde je nutné rozlišovat právě shora zmíněné rozdělení dvou hlavních kompetencí Ústavního soudu, a sice abstraktní a konkrétní kontroly norem. Zřejmě nevzbuzuje pochybnosti, že za situace, kdy Ústavní soud coby negativní zákonodárce zruší určitý zákon, přestane být tento zákon závazný pro všechny orgány a osoby, a jeho rozhodnutí má tedy obecnou závaznost. Pokud zákon nezruší, musí jej všechny subjekty i nadále dodržovat. Pokud jde ale o konkrétní kontrolu norem, postavení Ústavního soudu se liší, neboť v takových případech vydává prakticky individuální právní akty, které jsou závazné jen pro účastníky, resp. vedlejší účastníky řízení. Je možné říci, že v těchto případech obecná závaznost rozhodnutí Ústavního soudu založena není. Obecné soudy mají totiž právo posuzovat individuální okolnosti konkrétních případů a nelze vyloučit, že se postupem času judikatura Ústavního soudu změní a Ústavní soud tak přistoupí na právní názor zastávaný obecnými soudy. Je však třeba respektovat, že Ústavnímu soudu podle Ústavy ČR náleží jisté pravomoci, mezi které náleží právo přezkoumávat, ale také rušit rozhodnutí obecných soudů. Pokud obecné soudy na zrušující (kasační) rozhodnutí Ústavního soudu reagují jako „opakovaní odmítači“, vystavují se značnému riziku, že jejich rozhodnutí budou opět rušena. Nadto soudci projevující ve své praktické činnosti nerespekt vůči rozhodnutí Ústavního soudu, tj. soudci nerespektující pravomoci Ústavního soudu, ve svém důsledku nerespektují samotnou ústavu ČR.[442]

---

[440] RYCHETSKÝ, Pavel: Český Ústavní soud na prahu třetího tisíciletí. In: GŘIVNA, Tomáš (ed.) *Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 212.

[441] PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda, II. Díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020, 968 s.

[442] ŠIMÍČEK, Vojtěch. Ještě jednou k „válce soudů“ v České republice. *Politologický časopis*, č. 1/1998, s. 77–78.

6.2. Vzájemný vztah dovolání a ústavní stížnosti

Podle § 75 odst. 1 ZÚS je ústavní stížnost nepřípustná, *„jestliže stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje (§ 72 odst. 3); to platí i pro mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřípustný z důvodů závisejících na jeho uvážení (§ 72 odst. 4).“* Odstavec druhý citovaného ustanovení pak stanoví, v jakých případech Ústavní soud ústavní stížnost neodmítne i přesto, že podmínka vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje, splněna nebyla. Jedná se právě o dvě situace. Za prvé, pokud stížnost svým významem podstatným způsobem přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a současně byla-li podána do jednoho roku ode dne, kdy došlo ke skutečnosti, jež je předmětem ústavní stížnosti. Za druhé pak tehdy, jestliže v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke značným průtahům, ze kterých stěžovateli vzniká, popř. může vzniknout vážná a neodvratitelná újma.

Ústavní stížnosti je tak vlastní subsidiarita. Subsidiaritu coby pojmový znak ústavní stížnosti, lze logicky dovodit z výše uvedeného postavení a úlohy Ústavního soudu. Ústavní soud nepředstavuje součást soustavy obecných soudů natož soustavy orgánů veřejné správy. Ve smyslu čl. 83 Ústavy je jeho úkolem ochrana ústavnosti, a proto mu do činnosti jiných orgánů veřejné moci přísluší zasahovat pouze za podmínky, že v jejich rozhodování shledá porušení některých ústavně chráněných základních práv či svobod stěžovatele. Jinými slovy je Ústavní soud povinen řídit se ve své činnosti principem minimalizace zásahů do činnosti jiných orgánů veřejné moci a zasáhnout smí zásadně pouze tehdy, pokud nápravy tvrzené protiústavnosti již nelze dosáhnout v rámci soustavy ostatních orgánů veřejné moci.[443] Smysl a účel zásady subsidiarity odráží maximu, podle které ochrana ústavnosti není a ani nemůže být úkolem pouze Ústavního soudu, ale jedná se o úkol všech orgánů moci veřejné a v tomto rámci především obecné justice. Proto v této souvislosti Ústavní soud představuje institucionální mechanismus *ultima ratio*, který nastupuje na řadu až v případě selhání všech ostatních právním řádem poskytnutých mechanismů nápravy.[444]

Při hodnocení otázky, zda jednotlivec v konkrétním případě vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svého práva, si musí Ústavní soud zodpovědět dvě otázky, za prvé, zda může daný procesní prostředek podat sám stěžovatel a pakliže ano, zda podání tohoto prostředku bezprostředně působí určité právní důsledky, které mohou mít pozitivní dopad na právní sféru

[443] Nález Ústavního soudu č. 47/2002 Sb. n. u. ÚS.

[444] Nález Ústavního soudu č. 111/2000 Sb. n. u. ÚS.

stěžovatele.[445] Z tohoto důvodu není přípustná ústavní stížnost podaná pouze proti kasačnímu rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavní soud by takový návrh odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) ZÚS. Je sice pravdou, že takové zrušující rozhodnutí Nejvyššího soudu je konečné ve smyslu toho, že proti němu již není možné použít žádný další opravný prostředek, ale je třeba mít na paměti, že tímto rozhodnutím se „pouze" ruší předchozí rozhodnutí obecných soudů a Nejvyšší soud (pokud je po zrušení napadeného rozhodnutí či některého z jeho výroků nutné učinit ve věci nové rozhodnutí), přikáže zpravidla soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby se věcí v potřebném rozsahu znovu zabýval, tj. přikáže mu věc k novému projednání a rozhodnutí. Řízení před obecnými soudy tudíž nekončí a bude probíhat dále. Lze proto uzavřít, že kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu nedochází k zásahu do práv stěžovatele a rozhodnutí, které bude výsledkem nově probíhajícího řízení před obecným soudem, jemuž byla věc přikázána, bude možno reparovat v systému obecného soudnictví (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. II. ÚS 1574/16, usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. II. ÚS 1117/18).

Je nutné podotknout, že právě vztah dovolání a ústavní stížnosti se během více než dvaceti devítileté doby existence Ústavního soudu ČR projevil jako jeden z neuralgičtějších momentů. Nemám tím samozřejmě přitom na mysli pouze dovolání v trestních věcech, jelikož to bylo do českého právního řádu zavedeno novelou trestního řádu až s účinností od 1. 1. 2002, ale mířím tím zejména na dovolání v občanském soudním řízení. Souhlasím s názorem Vojtěcha Šimíčka, který hlavní problém při řešení vztahu ústavní stížnosti a dovolání spatřuje v nejednotném postupu uvnitř samotného Ústavního soudu, což způsobuje jistou nepředvídatelnost jeho judikatury, na což ostatně upozorňuje v některých rozhodnutích i Evropský soud pro lidská práva.[446]

V následujících odstavcích se již budu věnovat samotnému vztahu ústavní stížnosti a dovolání v trestních věcech.

Jak ukázala praxe, nejvíce kontroverzním ustanovením se stal § 265b odst. 1 písm. h), resp. do 31. 12. 2021 označený jako § 265b odst. 1 písm. g), o němž již bylo podrobně pojednáno v kapitole 4.5, podkapitole 4.5.8. Jak již bylo několikrát uvedeno výše, ve smyslu zásady subsidiarity je podmínkou přípustnosti ústavní stížnosti, aby jednotlivec vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svého práva. Pokud je v konkrétním případě možné rozhodnutí odvolacího soudu napadnout dovoláním, je takovou podmínkou přípustnosti ústavní stížnosti rovněž podání dovolání. Nicméně už ze samotné dikce ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) se dalo

[445] ŠIMÍČEK, Vojtěch. Vztah dovolání a ústavní stížnosti včera, dnes a zítra. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 7–8, s. 17–23. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 5. 6. 2022]. Dostupné z: BA 7-8/2016 s. 17 - Beck-online (cuni.cz).

[446] Tamtéž.

očekávat (přičemž praxe Nejvyššího soudu to posléze i potvrdila), že dovolací soud si bude fakticky podle svého vlastního uvážení vybírat, které dovolání podané z uvedeného důvodu podrobí meritornímu projednání, navíc Nevyšší soud při svých úvahách zprvu zaujímal velmi restriktivní postoj. Je zřejmé, že z hlediska řízení o ústavní stížnosti se (i potenciální) stěžovatelé ocitávali ve značné nejistém postavení, pokud jde o současné podání dovolání a ústavní stížnosti.[447] Pokud by totiž obviněný, resp. odsouzený, nepodal dovolání z důvodu, že neví, jestli jej Nejvyšší soud přijme, resp. zahrne-li jej svým výkladem do rozsahu § 265b odst. 1 písm. h), a podal by proto rovnou ústavní stížnost, na kterou by Ústavní soud zareagoval tak, že by takový návrh odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) ZÚS jakožto nepřípustný z důvodu nevyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje, dostal by se do velmi kritické situace, protože by mu mezitím s velkou pravděpodobností uběhla dvouměsíční lhůta pro podání dovolání.

Uvedený problém vedl jako jeden z důvodů k přijetí sjednocujícího stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, publikované pod č. 38/2014 Sb. n. u. ÚS, které postavilo najisto, že pokud stěžovatel má v plánu podat ústavní stížnost, musí být předtím zákonem stanoveným způsobem podáno dovolání. Ústavní soud v citovaném stanovisku uvedl, že dovolací řízení se nesmí v žádném ze svých stádií nacházet mimo ústavně (Listinou a Úmluvou) vymezený rámec pravidel spravedlivého procesu. Rozhodovací praxe, v tomto případě pak konkrétně Nejvyššího soudu, nesmí zasahovat do ústavní zásady rovnosti účastníků řízení. K tomu se Česká republika zavázala v čl. 1 odst. 2 Ústavy dodržovat závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, a proto je třeba v této souvislosti poukázat na čl. 6 odst. 1 Úmluvy (věnovaný právu na spravedlivý proces), v souladu se kterým musí být interpretována všechna ustanovení jednoduchého (zákonného) procesního práva, a to tedy včetně ustanovení trestního řádu vymezujících dovolací důvody (k tomu viz např. nález Ústavního soudu č. 114/2004 Sb. n. u. ÚS). Jestliže dovolání svou povahou představuje výjimečný opravný prostředek sloužící jednak k ochraně (zejména základních) práv, jakož i ke sjednocování judikatury, pak není možné ústavní stížnost stavět vedle dovolání s tím, že vady, které Nejvyšší soud svým výkladem vylučuje z přezkumu v rámci dovolacího řízení, lze zhojit v rámci řízení o ústavní stížnosti. Tím by došlo k tomu, že by se ústavní stížnost dostala do postavení specializovaného mimořádného opravného prostředku určeného pro nápravu procesních a skutkových (jelikož právě ta Nejvyšší soud z rámce řízení o dovolání svým výkladem vylučuje)

[447] Tamtéž.

pochybení obecných soudů. Vzhledem k ústavnímu vymezení postavení a funkce Ústavního soudu (čl. 83 Ústavy) nelze takovou situaci za žádných okolností připustit.[448]

Ústavní stížnost lze podle § 72 odst. 2 podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, jehož možnost využití zákon dává stěžovateli k ochraně jeho práva k dispozici. Takovým prostředkem pak může být řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, s výjimkou návrhu na obnovu řízení, jakož i jiný procesní prostředek zákonem stěžovateli poskytnutý k ochraně jeho práva, s jehož uplatněním se spojuje zahájení soudního, správního či jiného právního řízení. V případě podání dovolání proto bude ústavní stížnost považována za nepřípustnou až do doby, než bude o dovolání rozhodnuto. Lhůta k podání ústavní stížnosti pak počne běžet dnem, ve kterém bylo dané rozhodnutí stěžovateli doručeno, a to bez ohledu na způsob, jak o dovolání bylo rozhodnuto. Lhůta přitom bude považována za zachovanou i v relaci k předchozímu pravomocnému rozhodnutí (sdělení ÚS 32/2003).

[448] Nález Ústavního soudu č. 114/2004 Sb. n. u. ÚS.

7. Komparace se slovenskou právní úpravou

Úprava dovolání se ve slovenském právním řádu nachází v druhém dílu hlavy osmé třetí části zákona č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, jenž nabyl účinnosti 1. ledna 2006 (dále jen „slovenský trestní řád“). Kromě dovolání zná slovenský trestní řád další dva mimořádné opravné prostředky, a to zrušení pravomocného rozhodnutí v přípravném řízení a obnovu řízení. Účelem této kapitoly není podrobně analyzovat slovenskou právní úpravu dovolání, ale poukázat na stěžejní aspekty, ve kterých se slovenská úprava od té české odlišuje.

Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek určený k nápravě právních vad rozhodnutí či řízení mu předcházejícího, a to jak vad hmotněprávních, tak i vad procesních. Skutkové chyby pak mohou být předmětem obnovy řízení. Na rozdíl od české právní úpravy byla s účinností nového slovenského trestního řádu dovoláním nahrazena stížnost pro porušení zákona. Stejně jako podle české právní úpravy je možné jej podat pouze proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně, resp. jeho výroku, nikoliv proti rozhodnutí jiného orgánu činného v trestním řízení, a to pouze z taxativně stanovených důvodů podle § 371 slovenského trestního řádu.[449] Až do 1. září roku 2011, kdy slovenský zákonodárce tento deficit napravil, však v zákoně nebylo jakkoli specifikováno, o jaký typ rozhodnutí by se mohlo jednat, čímž by mohlo dojít k ohrožení samotné mimořádnosti tohoto opravného prostředku. Právě s účinností od 1. září 2011 obsahuje slovenský trestní řád okruh explicitně uvedených rozhodnutí [§ 368 odst. 2 písm. a) až h) zák. č. 301/2005 Z. z., dovolání je však možno podat též proti rozhodnutím vyplývajícím z ustanovení § 371 odst. 2 tohoto zákona, což se podává z dikce *„ak tento zákon neustanovuje inak“*[450], proti nimž je dovolání přípustné, přičemž se (stejně jako je tomu v České republice) jedná o výčet taxativní. Již před tímto datem však hned v roce 2007 slovenský Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 5/2006, publikovaným pod č. 19/2007 Zbierky súdnych rozhodnutí fakticky vymezil osm druhů rozhodnutí, jež lze dovoláním napadat, a to v zásadě shodně s dnešním zákonným výčtem.[451]

Zcela zásadní rozdíl, na který je na tomto místě nutno upozornit, spočívá v okruhu osob oprávněných podat dovolání, kterými jsou podle § 369 slovenského trestního řádu ministr spravedlnosti, generální prokurátor, obviněný a ve prospěch obviněného i další osoby.

---

[449] MARKOVÁ, Veronika. Mimoriadne opravné prostriedky. In: KORGO, Dušan, MARKOVÁ, Veronika a kolektív. *Trestné právo procesné.* 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 419.

[450] KOLEKTIV AUTOROV. *Trestný poriadok s rozsáhlym komentárom a judikatúrou: úplné znenie zákona NR SR č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov*. VIII. doplnené vydanie. Bratislava: Nová práca, 2020, s. 638.

[451] SEKVARD, Ondřej. Dovolání ve slovenském trestním řízení v dosavadní praxi. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 314.

Obviněný tak může učinit jen ve svůj prospěch, prostřednictvím obhájce a v řízení o dovolání musí být zastoupen obhájcem. V tomto ohledu se obě právní úpravy shodují.

Ačkoliv ministr spravedlnosti není stranou trestního řízení, slovenský zákonodárce jej vybavil právem podat dovolání, a to dokonce v širším rozsahu než ostatní oprávněné osoby. Jiné oprávněné osoby totiž mohou využít svého práva podat tento mimořádný opravný prostředek pouze tehdy, pokud předtím uplatnili řádný opravný prostředek a o tomto řádném opravném prostředku bylo následně rozhodnuto. Ministr spravedlnosti však může z důvodů uvedených v § 371 slovenského trestního řádu podat dovolání nejen proti pravomocnému rozhodnutí soudu odvolacího, ale též soudu prvního stupně. Toto jeho oprávnění je však limitováno tím, že tak může učinit toliko na základě podnětu osoby, které zákon nepřiznává právo podat dovolaní vyjma osoby, která nesplnila podmínku dovolání stanovenou v § 372 odst. 1 slovenského trestního řádu. Tento podnět nelze považovat za žádný zvláštní druh opravného prostředku, nýbrž se jedná pouze o podklad určený ministrovi spravedlnosti, který bezprostředně nezakládá žádné právní důsledky. Neexistuje tedy právní nárok na vyhovění jakémukoli podanému podnětu, ale ministr spravedlnosti sám uváží, zda podání dovolání je či není v daném v případě na místě. Pokud však ministr spravedlnosti dojde k závěru, že podmínky pro podání dovolání byly splněny, dovolání podat musí. Podání podnětu na podání dovolání proto nemůže mít charakter práva, jemuž je poskytována ústavněprávní ochrana (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky dňa 15. júna 2016, sp. zn. II. ÚS 493/2016).[452]

Generální prokurátor je oprávněn (z některého důvodu podle § 371 odst. 1 slovenského trestního řádu) podat dovolání proti jakémukoliv pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně, a to, na rozdíl od ministra spravedlnosti, pouze pokud bylo předtím bylo ze strany prokuratury využito právo napadnout předmětné rozhodnutí řádným opravným prostředkem a bylo-li o něm rozhodnuto.[453]

Generální prokurátor a ministr spravedlnosti však toto své oprávnění ve srovnání s nejvyšším státním zástupcem ČR využívají výrazně méně často.[454]

Pokud jde o právo jiných osob podat dovolání ve prospěch obviněného, mohou tak tyto osoby činit výhradně s výslovným souhlasem obviněného, v jehož prospěch dovolání podávají, jinak by se jednalo o dovolání podané osobou neoprávněnou a jako takové by muselo být

[452] ZÁHORA, Jozef. Mimoriadne opravné prostriedky. In: IVOR, Jaroslav, POLÁK, Peter, ZÁHORA, Jozef. *Trestné právo procesné II. Priebeh trestného konania.* 2. vydania. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, s. 256–257.

[453] Tamtéž, s. 257–258.

[454] SEKVARD, Ondřej. Dovolání ve slovenském trestním řízení v dosavadní praxi. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 314.

odmítnuto. Výčet těchto osob stanoví § 369 odst. 5 slovenského trestního řádu, podle něhož jimi jsou příbuzní v řadě přímé, sourozenec obviněného, jeho osvojitel, osvojenec, manžel nebo druh. Pokud je obviněným mladistvý, osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům nebo osoba omezená ve způsobilosti k právním úkonům, může za obviněného v jeho prospěch, a to i proti jeho vůli, podat dovolání též jeho zákonný zástupce nebo jeho obhájce.[455] S tím rozdílem, že v České republice není možné zbavit osobu způsobilosti k právnímu jednání (tj. není možné nikoho zbavit svéprávnosti, nýbrž toliko omezit), se jedná o obdobný okruh osob, jaké mohou v České republice podat ve prospěch obviněného odvolání, resp. též žádost o obnovu řízení, podle § 247 odst. 2, resp. § 280 odst. 3.

Shodně s českou právní úpravou není právo podat dovolání přiznáno osobě poškozeného, a to i kdyby měl v původním řízení postavení strany. Slovenský trestní řád totiž vychází z koncepce, že náhrady škody, popř jiné satisfakce, lze dosáhnout rychleji spíše než v mimořádném trestním řízení v řízení civilním. Mimořádné trestní řízení by se navíc jinak nepřiměřeně prodlužovalo, což by mělo za následek snížení naplnění účelu samotného trestního řízení.[456]

Pokud jde o dovolací důvody, jejich taxativní výčet je obsažen v ustanovení § 371 slovenského trestního řádu. Podobně jako je dovolateli v České republice nejčastěji namítán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h), je na Slovensku nefrekventovanější dovolací důvod podle § 371 odst. 1 písm. i). Mezi často používané dovolací důvody dále patří porušení práva na obhajobu [§ 371 odst. 1 písm. c)] a neprovedení důkazu zákonným způsobem [§ 371 odst. 1 písm. g)].[457] Zvláštní pozornost je třeba věnovat dovolacímu důvodu podle § 371 odst. 1 písm. m) slovenského trestního řádu, který nemá v českém trestním řádu obdobu. Tento dovolací důvod spočívá ve skutečnosti, že před tím, než byla podána obžaloba, zrušil generální prokurátor pravomocné rozhodnutí prokurátora po uplynutí lhůty třech měsíců od jeho právní moci (§ 364 odst. 3 slovenského trestního řádu). V České republice není v případě pozdního využití dozorčího prostředku nejvyššího státního zástupce podle § 174a možná žádná cesta obrany cestou dovolání. V úvahu by proto přicházela spíše jen stížnost pro porušení zákona.[458]

---

[455] Ustanovení § 345 odst. 1 též stanoví, že ve prospěch mladistvého může opravné prostředky podávat, a to i proti jeho vůli, též orgán sociálněprávní ochrany dětí a sociální kurately (srov. § 72 odst. 1 z. s. m.).

[456] ZÁHORA, Jozef. Mimoriadne opravné prostriedky. In: IVOR, Jaroslav, POLÁK, Peter, ZÁHORA, Jozef. *Trestné právo procesné II. Priebeh trestného konania.* 2. vydania. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, s. 259.

[457] SEKVARD, Ondřej. Dovolání ve slovenském trestním řízení v dosavadní praxi. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 316.

[458] SEKVARD, Ondřej. Mimořádné opravné prostředky ve slovenském trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 324–335. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: TR 11/2006 s. 324 – Beck-online (cuni.cz).

Další zásadní odlišnost se týká délky lhůty pro podání dovolání. Slovenský trestní řád totiž pracuje s lhůtami značně delšími, navíc je dělí do dvou kategorií podle toho, zda jde o dovolání směřující ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Zatímco v případě dovolání podaného v neprospěch obviněného činí tato lhůta šest měsíců od doručení rozhodnutí soudu prokurátorovi, v případě dovolání podaného ve prospěch obviněného je to dokonce tři roky od doručení rozhodnutí obviněnému (§ 370 odst. 1 slovenského trestního řádu)

Další odlišnost, na kterou je vhodné upozornit, se nachází v § 379 odst. 1 slovenského trestního řádu. Jedná se o ustanovení upravující postup v případě, že podané dovolání nebude splňovat zákonné obsahové náležitosti. Zatímco v případě České republiky je to předseda senátu, resp. samosoudce soudu prvního stupně, kdo vyzve toho, jenž dané podání učinil, aby ve lhůtě dvou týdnů takové vady odstranil (§ 265h odst. 1), podle slovenské právní úpravy je touto osobou předseda senátu dovolacího soudu, přičemž lhůtu k nápravě vad podání stanoví sám na základě svého uvážení. Zákon pouze stanoví požadavek, aby tato lhůta byla přiměřená.

Konečně poslední zásadní rozdíl, na který bych na tomto místě ráda upozornila, záleží v možnostech obrany proti rozhodnutí o dovolání. Zatímco podle českého trestního řádu (265n) představuje obnova řízení jediný možný opravný prostředek, kterým lze napadnout rozhodnutí o dovolání, (samozřejmě za podmínky, že jde o některé z rozhodnutí uvedených v § 277), slovenský trestní řád ve svém ustanovení § 392 odst. 2 explicitně stanoví, že proti rozhodnutí o dovolaní není přípustný žádný opravný prostředek.

Závěr

Mým cílem bylo provést co nejkomplexnější analýzu dovolání včetně jeho vazeb k ostatním stěžejním institutům, čemuž odpovídá i rozsah samotné práce. Ačkoliv se jedná o téma značně teoretické, vždy jsem se snažila do práce zakomponovat poznatky z praxe a aktuální judikatortní závěry Nejvyššího i Ústavního soudu.

Přestože po celkové stránce hodnotím současnou právní úpravu dovolání v České republice jako zdařilou, dovolím si na tomto místě poukázat na několik bodů, které osobně považuji za problematické, a to včetně vlastních návrhů na jejich změnu.

Jak jsem již uváděla v kapitole 5.1. této práce, jsem toho názoru, že institut stížnosti pro porušení zákona by měl být zrušen. Přikláním se k názoru F. Púryho, že se jedná o překonaný opravný prostředek představující nežádoucí zásah orgánu moci výkonné do rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení, zejm. soudů.[459] Mám za to, že by se tak nemělo stát cestou prostého zrušení hlavy osmnácté trestního řádu, ale za současného rozšíření dovolacích důvodů, případně též provedením změn v rámci v institutu obnovy řízení.

Rozšíření dovolacích důvodů by pak mělo být provedeno tak, aby se tyto nepřekrývaly s důvody obnovy řízení, aby nedocházelo ke zbytečnému zatěžování Nejvyššího soudu, ale také, aby se zamezilo *defacto* duplicitnímu řízení, ke kterému svého času docházelo v případě věcí napadených jak dovoláním, tak i stížností pro porušení zákona. Současně toto rozšíření musí ctít dvouinstančnost řízení, resp. fakt, že dovolací soud v žádném případě nemůže sloužit jako obecná třetí instance. Mělo by se jednat o skutkové vady závažné, významné, které ve svém důsledku vedly k nesprávnému rozhodnutí soudu v meritu věci.

O problematičnosti formulace ustanovení § 265b odst. 1 písm. h), jejím judikatorním řešení a s tím souvisejícím vymezením nového dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) bylo pojednáno v podkapitolách 4.5.7. a 4.5.8. této práce. Na tomto místě bych však ráda uvedla, že zákonodárcův počin spočívající v rozšíření dovolacích důvodů o § 265b odst. 1 písm. g) je zajisté ocenitelným krokem, nicméně pokud má v budoucnosti dojít ke zrušení stížnosti pro porušení zákona, nepovažuji tuto změnu za dostačující, neboť by mohly nastat situace, ve kterých pro nápravu vadných rozhodnutí (které je nyní možné zhojit prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona) nebude existovat žádný mimořádný opravný prostředek, ač má dnes obviněný alespoň možnost, že v jeho prospěch bude ze strany ministra spravedlnosti stížnost pro porušení zákona

[459] PÚRY, František: Mimořádné opravné prostředky v návrhu věcného záměru nového trestního řádu. In: VANDUCHOVÁ, Marie; GŘIVNA, Tomáš (eds.). *Rekodifikace trestního práva procesního. (Aktuální problémy).* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, ediční středisko, Eva Rozkotová – IFEC, 2008, s. 111.

podána. Je sice pravda, že stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti, a tudíž by mohlo být namítáno, že „nepřevedení“ dosavadních stížnostních důvodů mezi dovolání a obnovu řízení by samotného obviněného (resp. odsouzeného) nijak neomezovalo v možnosti osobně se bránit proti takovým vadným rozhodnutím, proti kterým se může bránit i za současného právního stavu, resp. nebyl by nijak zúžen výčet důvodů dovolání nebo obnovy řízení, což jsou jediné mimořádné opravné prostředky, které může obviněný ze své vůle uplatnit. Využití dovolání je dokonce nutným předpokladem k tomu, aby mohl v budoucnu podat ústavní stížnost. Dovoluji si však tvrdit, že stížnost pro porušení zákona, ač jde o mimořádný opravný prostředek pouze v rukou ministra spravedlnosti, představuje určitou již dosaženou úroveň procedurální ochrany, jejíž odejmutí bez náhrady by bylo zásahem do právní jistoty adresátů právních norem. Pakliže již jednou byla zaručena možnost procesní obrany proti určitým typům vad, měla by být tato možnost (představovaná stížnostními důvody) zachována.

Paragrafované znění nového trestního řádu předně zamýšlí připustit možnost podat dovolání nejen v dosavadně stanoveném případě, kdy byla porušena ustanovení trestněprocesního zákona o přítomnosti obviněného v hlavním nebo odvolacím líčení nebo ve veřejném zasedání, ale i v takovém případě, kdy „*v řízení došlo k jiné podstatné procesní vadě, která měla vliv na správnost a zákonnost napadeného rozhodnutí*.“[460] Dovolání by bylo možné dále podat v případech, kdy v rozporu s trestněprocesním zákonem bylo dřívější rozhodnutí změněno v neprospěch obviněného[461], a konečně i v případech, kdy odvolací soud uznal obviněného vinným skutkem, pro který byl soudem prvního stupně zproštěn obžaloby[462]. Společně s navrhovanými změnami v rámci obnovy řízení, podle kterých by se nově měla ustanovení o obnově přiměřeně použít jednak ve vykonávacím řízení ohledně usnesení týkajícího se výkonu trestu nebo ochranného opatření, jednak i na rozhodnutí o nákladech řízení[463], se dle mého názoru jedná o koncept způsobilý pokrýt důvody, pro které může v současnosti ministr spravedlnosti podat stížnost pro porušení zákona. Nadto je třeba dodat, že zmíněné rozšíření jak dovolacích důvodů, tak důvodů obnovy řízení, by posílilo možnosti odsouzeného, jelikož ten by získal možnost bránit se proti jistým vadám (které může pomocí stížností pro porušení zákona namítat právě jen ministr spravedlnosti) sám (resp. prostřednictvím obhájce), to však samozřejmě jen na

[460] *Rekodifikace procesní předpisů: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022).* § q2 odst. 1 písm. d) [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, ©2017 [cit. 1. 12. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace.

[461] Tamtéž, § q2 odst. 1 písm. m).

[462] Tamtéž, § q2 odst. 2.

[463] Tamtéž, § r5.

předpokladu, že naplní zákonné důvody pro takový mimořádný prostředek stanovené, dostojí zákonem určené lhůtě, v níž je možno podání učinit, jakož i dalším zákonným požadavkům.

De lege ferenda navrhuji, aby zákonodárce připustil možnost navrácení lhůty k podání dovolání (která je nyní ustanovením § 265e odst. 4 absolutně vyloučena) v případě, že byl obviněný nesprávně poučen o možnosti podat dovolání, resp. nebyl o této možnosti poučen vůbec. Současnou úpravu stojící na bezvýjimečném zákazu navrácení lhůty k podání dovolání, považuji za velmi přísnou. V praxi tak může docházet k přílišné tvrdosti zákona, kdy bude dovolání podané po lhůtě dovolacím soudem odmítnuto jako opožděné, ačkoliv obviněný nebyl poučen (resp. byl nesprávně poučen) o možnosti dovolat se a nebyl přitom ani zastoupen obhájcem, který by jej o takové možnosti mohl včas zpravit.

V praxi mohou nastat situace, kdy je obviněnému pro závažné důvody znemožněno dovolání podat, resp. zvolit si obhájce, jenž by dovolání podal. Jde o situace, kdy je obviněný nezávisle na své vůli stižen právní skutečností mající za následek faktickou nemožnost projevu vůle. Typickým příkladem může být vážný zdravotní stav obviněného takové intenzity, pro nějž po něm nelze spravedlivě žádat, aby se ujal ochrany svých práv. Jsem přesvědčena, že v takových závažných případech by bylo vhodné uvažovat o navrácení lhůty k podání dovolání. Samotná dočasná pracovní neschopnost by však sama o sobě bez dalšího takovýto důvod nezakládala, stejně jako by důvodem pro navrácení lhůty k podání dovolání neměla apriori být ani hospitalizace v nemocnici. Mělo by se skutečně jednat o důvody, které nastaly v životě obviněného nečekaně a které nelze v běžném životě ani předvídat a které současně znemožňují obviněnému právně jednat, resp. projevit svou vůli ohledně podání dovolání. Jako příklad mohu (lakonicky) uvést situaci, kdy v důsledku dopravní nehody dojde k vážnému zranění obviněného, resp. odsouzeného, který je v důsledku této nehody v těžkém ohrožení života ihned transportován do zdravotnického zařízení, kde jsou jeho životní funkce udržovány za pomoci přístrojů. Je zřejmé, že pravděpodobnost vzniku těchto situací je velmi nízká, a půjde proto o případy výjimečné. To však není důvodem pro to, aby na možnost jejich vzniku právní úprava rezignovala, a je tak třeba i tyto situace právně ošetřit. Na základě uvedeného se domnívám, že právě za těchto situací by striktní formalismus, jenž je pro dovolání tolik příznačný, mohl znamenat neodůvodněné zkrácení obviněného na jeho právech, když bez své viny nemohl vyčerpat určitou část dovolací lhůty. Zákon si však musí zachovat obecnost, a proto navrhuji, aby zákonodárce tyto případy ošetřil např. tak, že *„navrácení lhůty je možné jen ze zvlášť závažných důvodů; § 61 se uplatní přiměřeně“*, soudům by pak byl ponechán prostor pro posouzení každého případu *in concreto*.

Dle mého názoru by bylo *de lege ferenda* vhodné uvažovat o prodloužení dovolací lhůty, která v současnosti podle § 265e odst. 1 § činí dva měsíce. Jsem si vědoma toho, že dovolání je

ovládáno dispoziční zásadou, což ostatně platí pro celé opravné řízení, a v souladu se zásadou, že práva náleží bdělým *(vigilantibus iura scripta sunt),* ten, kdo hodlá podat dovolání, by tak měl ve vlastním zájmu činit bez zbytečného odkladu, přičemž při prodlužování dovolací lhůty by mohlo hrozit, že bude narušena stabilita pravomocných soudních rozhodnutí. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, že v praxi se zpravidla na doručení rozhodnutí soudu druhého stupně čeká několik měsíců, a to málokdy méně než dva měsíce. K tomu je navíc třeba připojit další argument, a sice že příprava dovolání je poměrně časově náročná. Je totiž třeba shromáždit rozhodné skutečnosti, tyto důkladně zvážit a dovolání precizně odůvodnit a formulovat. Konečně pro prodloužení dovolací lhůty svědčí i povaha dovolání jakožto jediného mimořádného opravného prostředku, na základě kterého může obviněný dosáhnout přezkumu určitého rozhodnutí bez toho, aby musely vyjít najevo nové skutečnosti a důkazy. Vzhledem k těmto argumentům se přikláním k tomu, aby zákonodárce lhůtu pro podání dovolání prodloužil. Určitou inspirací přitom může být slovenská právní úprava, podle které v případě dovolání podaného v neprospěch obviněného, činí tato lhůta šest měsíců od doručení rozhodnutí soudu prokurátorovi, v případě dovolání podaného ve prospěch obviněného, je to dokonce tři roky od doručení rozhodnutí obviněnému (§ 370 odst. 1 slovenského trestního řádu). Jako optimální řešení v podmínkách České republiky spatřuji nastavení dovolací lhůty jako tříměsíční.

Domnívám se, že *de lege ferenda* by také bylo vhodné uvažovat o tom, zda by s*ubjekty*, které mají právo podat ve prospěch obviněného s jeho souhlasem (popř. jde-li o obviněného, jenž byl omezen ve svéprávnosti též proti jeho vůli) odvolání, neměli též disponovat oprávněním k podání dovolání. V tomto ohledu mám tedy za to, že by se český zákonodárce mohl případně inspirovat slovenskou právní úpravou dovolání (srov. § 369 odst. 5 slovenského trestního řádu). Samozřejmě by tak mohli činit (stejně jako obviněný) pouze prostřednictvím obhájce. Při takovém rozšíření okruhu oprávněných osob však hrozí, že dojde k přehlcení nejen soudů prvního stupně, ale též soudu dovolacího. Slovenská praxe ale ukazuje, že „jiné" oprávněné osoby využívají tohoto opravného prostředku skutečně v malém množství.[464] Jako hlavní argument pro rozšíření tohoto okruhu spatřuji v potenciálním zvýšení šance na nápravu vadných rozhodnutí.

Naopak nesouhlasím s tím, aby toto právo bylo přiznáno též osobě poškozeného, které jí ostatně nepřiznává ani slovenský trestní řád, a to ani tehdy, pokud by měla v původním řízení postavení strany. Důvodem je, že domáháním se náhrady škody, eventuálně jiné satisfakce

[464] Viz např. SEKVARD, Ondřej. Dovolání ve slovenském trestním řízení v dosavadní praxi. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 314.

v mimořádném trestním řízení, by mohlo docházet k jeho nepřiměřeným průtahům, čímž by byl ve svém důsledku ohrožen samotný účel trestního řízení.

Tuto práci bych ráda zakončila výstižným citátem Konfucia: *„Skutečnou chybou je chybu nenapravit.“*[465] Současná právní úprava dovolání spolu s judikatorními závěry a změnami zákonodárcem již do trestního řádu zavedenými [zejm. pak nový dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g)], tak i Komisí pro nový trestní řád teprve navrhovanými, dle mého názoru poskytují dostatečně široké možnosti nápravy vad rozhodnutí.

[465] Konfucius – čínský učitel, politik a filozof (551–479 př. n. l.).

Seznam zkratek

Listina	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
OdpŠk	Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Sb. n. u. ÚS	Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
Slovenský trestní řád	Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok
StZast	Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
TOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
tr. zák.	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
tr. řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád),
Úmluva	Sdělení č. 209/1992 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
z. s. m.	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věci mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).
ZÚS	Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité knižní literatury

1. AUEROVÁ, Jaroslava, AUGUSTINOVÁ, Pavla., BOHUSLAV, Lukáš, DRAŠTÍK, Antonín, DURDÍK, Tomáš, FENYK, Jaroslav, HÁJEK, Roman, HERCZEG, Jiří, KADLEC, Jan, KAISER, Tomáš, KANDALCOVÁ, Alena, KMEC, Jiří, KOCINA, Jan KOUŘIL, Ivo a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 16. 6. 2022]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
2. DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, 1140 s. ISBN 978-80-7552-600-7.
3. FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 952 s. ISBN 978-80-7598-306-0.
4. FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní.* 3. aktualizované vydání. Ostrava: Key Publishing, 2012, 275 s. ISBN 978-80-7418-160-3.
5. GŘIVNA, Tomáš (ed.) *Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 520 s. ISBN 978-80-7400-709-5.
6. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: Beneficium cohaesionis. Právnický slovník – Beck-online (cuni.cz).
7. IVOR, Jaroslav, POLÁK, Peter, ZÁHORA, Jozef. *Trestné právo procesné II. Priebeh trestného konania.* 2. vydania. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, 492 s. ISBN 978-80-571-0334-9.
8. JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. vydání. Praha: Leges, 2019, 1000 s. ISBN 978-80-7502-380-3.
9. JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 774 s. ISBN 80-86861-67-8.
10. JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s. ISBN 978-80-7502-278-3.
11. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020, 1358 s. ISBN 978-80-7502-395-7.

12. KOLEKTIV AUTOROV. *Trestný poriadok s rozsáhlym komentárom a judikatúrou: úplné znenie zákona NR SR č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov.* VIII. doplnené vydanie. Bratislava: Nová práca, 2020, 831 s. ISBN 978-80-89350-84-1.
13. KORGO, Dušan, MARKOVÁ, Veronika a kol. *Trestné právo procesné.* 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 518 s. ISBN 978-80-7380-650-7.
14. MUSIL, Jan; KRATOCHVÍL, Vladimír; ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 1166 s. ISBN 978-80-7179-572-8.
15. NETT, Alexander, VLČEK Eduard, DRAŠTÍK, Antonín, RŮZNAROVÁ, Jana. *Trestní právo procesní.* 2. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1996, 311 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1016-9.
16. PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda, II. Díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020, 1160 s. ISBN 978-80-7502-468-8.
17. PRUŠÁK, Josef. *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Všehrd, 1921, 219 s.
18. SEKVARD, Ondřej. *Dovolání*. Praha: Orac, 2004, 119 s. ISBN 80-86199-53-3.
19. STORCH, František. *Řízení trestní rakouské. Díl. II*., Praha: nákladem Právnické jednoty, 1897, 691 s.
20. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s. ISBN 978-80-7400-465-0. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 6. 2022]. Dostupné z: Trestní řád – Beck-online (cuni.cz).
21. ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUCHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1009 s. ISBN 978-80-7400-496-4.
22. ŠÁMAL, Pavel. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení.* 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, 195 s. ISBN 80-7179-249-7.
23. ŠÁMAL, Pavel. Trestní právo mladistvých. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, BOHUSLAV, Lukáš, NOVOTNÝ Oto, HERCZEG, Jiří, VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 1204 s. ISBN 978-80-7598-764-8.
24. VANDUCHOVÁ, Marie; GŘIVNA, Tomáš (eds.). *Rekodifikace trestního práva procesního. (Aktuální problémy).* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, ediční středisko, Eva Rozkotová – IFEC, 2008, 206 s. ISBN 978-80-87146-13-2.

25. VISINGER, Radek. *Stížnost pro porušení zákona ve věcech trestních*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 436 s. ISBN 978-80-7478-805-5.

Seznam použité časopisecké literatury

1. HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestním řízení – první rok v praxi. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 7–20. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: BA 5/2003 s. 7 – Beck-online (cuni.cz).
2. HRACHOVEC, Petr. Dovolání v trestních věcech třetím rokem. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 11-12, s. 12–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 21. 5. 2021]. Dostupné z: BA 11-12/2004 s. 12 – Beck-online (cuni.cz).
3. HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 1. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1–2, s. 17–24. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. 9. 2021]. Dostupné z: BA 1-2/2012 s.17 – Beck-online (cuni.cz).
4. HRACHOVEC, Petr. Deset let dovolání podle trestního řádu, 2. část. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 3, s. 15–26. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 5. 2022]. Dostupné z: BA 3/2012 s. 15 – Beck-online (cuni.cz).
5. Pavlík, Jiří. Adaptace českého právního řádu na zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce [online]. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, č. 4, s. 39 [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/7342/Iurid_65_4_0027.pdf.
6. SEKVARD, Ondřej. Dovolání ve slovenském trestním řízení v dosavadní praxi. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 314.
7. SEKVARD, Ondřej. Mimořádné opravné prostředky ve slovenském trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 324–335. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 11. 6. 2022]. Dostupné z: TR 11/2006 s. 324 – Beck-online (cuni.cz).
8. ŠÁMAL, Pavel. Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11–12, s. 103–124. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. 2. 2022]. Dostupné z: BA 11-12/2001 s. 103 – Beck-online (cuni.cz).
9. ŠIMÍČEK, Vojtěch. Ještě jednou k „válce soudů“ v České republice. *Politologický časopis*, č. 1/1998, s. 77–78.

10. ŠIMÍČEK, Vojtěch. Vztah dovolání a ústavní stížnosti včera, dnes a zítra. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 7–8, s. 17–23. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 5. 6. 2022]. Dostupné z: BA 7-8/2016 s. 17 – Beck-online (cuni.cz).

Seznam použitých právních předpisů

1. Sdělení č. 209/1992 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu
2. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění
3. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
4. Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění
5. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
6. Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, v platném znění
7. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění
8. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění
9. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v platném znění
10. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věci mládeže a o změně některých zákonů, v platném znění
11. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění
12. Zákona č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok
13. Zákon č. 119/1873 Ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního
14. Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
15. Zákon č. 64/1956 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)
16. Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

Seznam použité judikatury

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 07.03.1957, sp. zn. 7 Tz 32/57
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.03.1958, sp. zn. 1 Tz 6/58
3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 10. 1965, sp. zn. 10 To 11/65, publikováno pod č. 20/1966 Sb. rozh. tr.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 15. 10. 1976, sp. zn. 5 Tz 86/76, publikováno pod č. 59/1977 Sb. rozh. tr.
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 6. 1977, sp. zn. 2 Tzf 2/77, publikováno pod č. 1/1978 Sb. rozh. tr.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 6. 1991, sp. zn. 7 Tz 25/91, publikováno pod č. 46/1992 Sb. rozh. tr.
7. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 11. 1991, sp. zn. 4 To 63/91, publikováno pod č. 30/1992 Sb. rozh. tr.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1995, sp. zn. Tzn 20/95, publikováno pod č. 55/1995 Sb. rozh. tr.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 1996, sp. zn. 2 Tzn 101/96, publikováno pod č. 10/1997 Sb. rozh. tr.
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 1998, sp. zn. 5 Tz 57/98, publikováno pod č. 22/1999 Sb. rozh. tr.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1999, sp. zn. 7 Tz 188/99, publikováno pod č. 13/2001 Sb. rozh. tr.
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2001, sp. zn. 3 Tz 262/2000, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 1/2001-T 7
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 8 Tz 287/2000, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 2/2001-T 34
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 163/2001, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 13/2002-T 318
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 17/2002-T 408
16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2002, sp. zn. 6 Tdo 115/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 18/2002-T 423
17. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2002, sp. zn. 5 Tdo 243/2002, publikováno pod č. 9/2003 Sb. rozh. tr.

18. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2002, sp. zn. 6 Tdo 142/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 17/2002-T 413
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. 11 Tdo 291/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 22/2003-T 504
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 421/2002, publikováno v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 17/2002-T 419
21. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 11 Tdo 423/2002, publikováno pod č. 47/2003 Sb. rozh. tr.
22. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2002, sp. zn. 11 Tdo 530/2002, publikováno pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.
23. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. 3 Tdo 438/2002, publikováno pod č. 36/2003 Sb. rozh. tr.
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. 5 Tdo 547/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 18/2002-T 444.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2002, sp. zn. 6 Tdo 576/2002, publikováno pod č. 25/2003 Sb. rozh. tr.
26. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 11 Tdo 133/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 19/2003-T 462
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2002, sp. zn. 7 Tdo 686/2002, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 20/2003-T 475
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 1058/2002, publikováno v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 23/2003-T 528
29. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2003, sp. zn. 5 Tdo 82/2003, publikováno pod č. 20/2004 Sb. rozh. tr.
30. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 15 Tdo 138/2003, publikováno pod. č. 58/2003 Sb. rozh. tr.
31. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2003, sp. zn. 7 Tdo 541/2003, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 25/2004-T 605
32. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003, publikováno v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 26/2004-T 617
33. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2003, sp. zn. 7 Tdo 574/2003, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 25/2004-T 609
34. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 3 Tdo 726/2003, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 26/2004-T 630

35. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 7 Tdo 802/2003, publikováno pod č. 16/2004 Sb. rozh. tr.
36. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2003, sp. zn. 5 Tdo 944/2003
37. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2003, sp. zn. 11 Tdo 577/2003
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1098/2003
39. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 6 Tdo 982/2003, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 2/2004-T 654
40. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1067/2003
41. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 6 Tdo 1480/2003, publikováno pod č. 14/2005 Sb. rozh. tr.
42. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 3 Tdo 101/2004, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 4/2004-T 679
43. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 15 Tdo 44/2004, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 6/2004-T 686
44. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2004, sp. zn. 4 Tz 224/2003, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 4/2004-T 682
45. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2004, sp. zn. 11 Tdo 575/2004, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 6/2004-T 701
46. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 5 Tdo 479/2004, publikováno pod č. 57/2005 Sb. rozh. tr.
47. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 6 Tdo 676/2004, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 8/2004-T 722.
48. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. Ts 42/2003, publikováno pod č. 36/2004 Sb. rozh. tr.
49. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. 8 Tdo 1500/2004, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 12/2005-T 762.
50. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2005, sp. zn. 11 Tdo 31/2005, publikováno pod č. 40/2005 Sb. rozh. tr.
51. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 11 Tdo 1200/2004, publikováno pod č. 50/2005 Sb. rozh. tr.
52. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1158/2005, publikováno pod č. 38/2006 Sb. rozh. tr.
53. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 3 Tdo 640/2006

54. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 567/2005, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 17/2005-T 806
55. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 5 Tdo 892/2005, publikováno pod č. 41/2007 Sb. rozh. tr.
56. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2005, sp. zn. 11 Tdo 1390/2005, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 21/2006-T 851
57. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2006, sp. zn. 11 Tdo 142/2006, publikováno v souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 25/2006-T 889
58. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2006, sp. zn. 7 Tdo 870/2006, publikováno pod č. 23/2007 Sb. rozh.tr.
59. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2006, sp. zn. 11 Tdo 952/2006, publikováno pod č. 28/2007 Sb. rozh. tr.
60. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 925/2006, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 30/2006-T 937
61. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 6 Tdo 830/2006, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 29/2006-T 928
62. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2002, sp. zn. 7 Tdo 647/2002
63. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1340/2006, publikováno pod č. 50/2007 Sb. rozh. tr.
64. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2006, sp. zn. 5 Tdo 570/2006, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 27/2006-T 907
65. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 8 Tdo 49/2007, publikováno pod č. 54/2007 Sb. rozh. tr.
66. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2007, sp. zn. 11 Tdo 18/2007, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 33/2007-T 972.
67. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 327/2007, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 36/2007-T 996.
68. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 11 Tdo 494/2007, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 35/2007-T 993
69. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 6 Tdo 642/2007, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 38/2007-T 1017
70. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1273/2007
71. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 5 Tdo 14/2008, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 46/2008-T 1094

72. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2008, sp. zn. 8 Tdo 553/2008, publikováno pod č. 21/2009 Sb. rozh. tr.
73. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 3 Tdo 1093/2008
74. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2008 sp. zn. 5 Tdo 1308/2008
75. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 520/2009, publikováno pod č. 31/2010 Sb. rozh. tr.
76. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2010, sp. zn. 11 Tdo 1041/2009, publikováno pod č. 53/2010 Sb. rozh. tr.
77. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010
78. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 5 Tdo 741/2010, publikováno pod č. 40/2011 Sb. rozh. tr.
79. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1567/2010, publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 72/2011-T 1356
80. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2011, sp. zn. 8 Tdo 550/2011, publikováno pod č. 26/2012 Sb. rozh. tr.
81. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 172/2011, publikováno pod č. 38/2012 Sb. rozh. tr.
82. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 7 Tdo 986/2011, publikováno pod č. 36/2012 Sb. rozh. tr.
83. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 15 Tdo 354/2011, publikováno pod č. 15/2012 Sb. rozh. tr.
84. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1347/2011-I., publikováno pod č. 48/2012 Sb. rozh. tr.
85. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 15 Tdo 354/2011, publikováno pod č.15/2012 Sb. rozh. tr.
86. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 11 Tdo 369/2011, publikováno pod č. 57/2012 Sb. rozh. tr.
87. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 251/2012, publikováno pod č. 10/2013 Sb. rozh. tr.
88. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. 6 Tdo 955/2013, publikováno pod č. 19/2013 Sb. rozh. tr.
89. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 303/2012, publikováno pod č. 21/2013 Sb. rozh. tr.

90. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 3 Tdo 523/2013, publikováno pod č. 19/2014 Sb. rozh. tr.
91. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 11 Tdo 712/2013-271, publikováno pod č. 20/2014 Sb. rozh. tr.
92. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2013, sp. zn. 5 Tdo 462/2013-64, publikováno pod č. 32/2014 Sb. rozh. tr.
93. Usnesení Nejvyššího soud ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1466/2014-22
94. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 3 Tdo 32/2015, publikováno pod č. 30/2015 Sb. rozh. tr.
95. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2015, sp. zn. 8 Tdo 469/2015-25, publikováno pod č. 9/2016 Sb. rozh. tr.
96. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2016, sp. zn. 4 Tdo 559/2016
97. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 8 Tz 25/2015, publikováno pod č. 1/2017 Sb. rozh. tr.
98. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1207/2016, publikováno pod č. 46/2017 Sb. rozh. tr.
99. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 8 Tdo 402/2017
100. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 3 Tdo 864/2017
101. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1167/2017
102. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 4 Tdo 357/2018
103. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 15 Tdo 195/2018-I, publikováno pod č. 12/2019 Sb. rozh. tr.
104. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 1967/18, publikováno pod. č. 91/2018 Sb. rozh. tr.
105. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 15 Tdo 1443/2018, publikováno pod č. 31/2019 Sb. rozh. tr.
106. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2019, sp. zn. 6 Tdo 383/2019
107. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2019, sp. zn. 8 Tdo 87/2019
108. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1345/2020
109. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2020, sp. zn. 3 Tdo 390/2020
110. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. 11 Tdo 286/2020
111. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 3 Tz 42/2020
112. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 7 Tdo 1373/2020
113. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1384/2021

114. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 5/2006, publikováno pod č. 19/2007 Zbierky súdnych rozhodnutí
115. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 3 To 833/2001, publikováno pod č. 11/2003 Sb. rozh. tr.
116. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2002, sp. zn. 3 To 709/2001, publikováno pod č. 38/2003 Sb. rozh. tr.
117. Nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, publikováno pod č. 10/1995 Sb. n. u. ÚS
118. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, publikováno pod č. č. 34/1995 Sb. n. u. ÚS
119. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 166/95, publikováno pod č. 79/1995 Sb. n. u. ÚS
120. Nález Ústavního soudu ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 95/97, publikováno pod č. 76/1997 Sb. n. u. ÚS
121. Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. I. ÚS 117/2000, publikováno pod č. 11/2000 Sb. n. u. ÚS
122. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2000, sp. zn. III. ÚS 117/2000, publikováno pod č. 111/2000 Sb. n. u. ÚS
123. Nález Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/01, publikováno pod č. 164/2001 Sb. n. u. ÚS
124. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2002, sp. zn. I. ÚS 612/01, publikováno pod č. 47/2002 Sb. n. u. ÚS
125. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, publikováno pod č. 80/2002 Sb. n. u. ÚS
126. Nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. III. ÚS 173/02, publikováno pod č. 127/2002 Sb. n. u. ÚS
127. Sdělení č. 32/2003 Sb., Ústavního soudu o postupu týkajícím se výkladu přípustnosti a lhůty k podání ústavní stížnosti při souběžném podání ústavní stížnosti a mimořádného opravného prostředku s výjimkou obnovy řízení
128. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 558/02, publikováno pod č. 95/2003 Sb. n. u. ÚS
129. Nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01, publikováno pod č. 26/2004 Sb. n. u. ÚS

130. Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04, publikováno pod č. 42/2004 Sb. n. u. ÚS
131. Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. III. ÚS 62/04, publikováno pod č. 19/2004 Sb. n. u. ÚS
132. Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2004, sp. zn. I. ÚS 176/04, publikováno pod č. 31/2004 Sb. n. u. ÚS
133. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03), publikováno pod č. 91/2004 Sb. n. u. ÚS
134. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 55/04, publikováno pod č. 114/2004 Sb. n. u. ÚS
135. Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. IV. ÚS 530/03
136. Nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 441/04, publikováno pod č. 6/2005 Sb. n. u. ÚS
137. Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. III. ÚS 78/05
138. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. IV. ÚS 216/04, publikováno pod č. 215/2005 Sb. n. u. ÚS
139. Nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2006, sp. zn. I. ÚS 41/03, publikováno pod č. 10/2006 Sb. n. u. ÚS
140. Nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 2517/08, publikováno pod č. 34/2009 Sb. n. u. ÚS
141. Nález Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1625/21
142. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3409/11-2, publikováno pod č. 60/2012 Sb. n. u. ÚS
143. Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, publikováno pod č. 38/2014 Sb. n. u. ÚS
144. Nález Ústavního soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 3106/13, publikováno pod č. 75/2014 Sb. n. u. ÚS
145. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 525/15, publikováno pod č. 210/2016 Sb. n. u. ÚS
146. Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. června 2002 sp. zn. III. ÚS 298/2002, publikováno pod č. 18/2002 Sb. n. u. ÚS
147. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. II. ÚS 1574/16
148. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 292/2017

149. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 3432/15, publikováno pod č. 140/2017 Sb. n. u. ÚS
150. Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. II. ÚS 1117/18
151. Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. IV. ÚS 1272/18
152. Nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. IV. ÚS 597/18
153. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 38/18, publikováno pod č. 115/2019 Sb. n. u. ÚS.
154. Nález Ústavního soudu ze dne 16. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 448/19
155. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. III. ÚS 2373/21
156. Stanovisko Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS-st. 56/22
157. Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. IV. ÚS 1448/21-2
158. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky dňa 15. júna 2016, sp. zn. II. ÚS 493/2016

Seznam ostatních použitých zdrojů

1. Jednací řád Nejvyššího soudu. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/web/ONejvyssimsoudu~Organizacnidokumenty~Jednaci_rad_Nejvyssiho_soudu~?openDocument&lng=CZ.
2. Jednací řád Úřadu evropského veřejného žalobce 2021/C 22/03, 32021Q0121(01). Dostupné z: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2021-01/2020.003%20IRP%20translation-CS.pdf.
3. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení.
4. *Rekodifikace procesní předpisů: Nový trestní řád (stav k 14. 10. 2022)* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, ©2017 [cit. 1. 12. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace.
5. Stanovisko Unie obhájců č. 4/2020 k rozhodování o obnově řízení ze dne 1. prosince 2020 [online]. Praha: Unie obhájců České republiky, ©2022 [cit. 5. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.uocr.cz/stanoviska/tanovisko-unie-obhajcu-c-4-2020-k-rozhodovani-o-obnove-rizeni/.
6. *Stížnosti pro porušení zákona*. Portál justice [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, ©2017 [cit. 30. 8. 2021]. Dostupné z: https://justice.cz/cs/web/msp/stiznosti-pro-poruseni-zakona?fbclid=IwAR2I2iDtN9WluCSl7kGU6trnW74AOqda-_KV_o-Lxe4FfQPQF6hLdShv95k.
7. Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád), 2008 [cit. 5. 9. 2021]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho.
8. Vláda: Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 265/2001 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 25. 9. 2021]. Dostupné z: https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayv6mrwgvpwi6q&rowIndex=0.
9. Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 200/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, č. 200/2002 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 24. 9. 2021]. Dostupné z: 200/2002 Dz – Beck-online (cuni.cz).

10. *Východiska a principy nového trestního řádu*, 2014 [cit. 5. 9. 2021]. Dostupné z: http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460.
11. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020*, *tabulková část*, s. 271-337. [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, © 2022 [cit. 16. 6. 2022]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2020/.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na komplexní analýzu právní úpravy dovolání jakožto jednoho z mimořádných opravných prostředků v trestním řízení, jenž byl do českého práva zaveden s účinností od 1. ledna 2002 zákonem č. 265/2001 Sb. Zprvu se zabývá obecnými výklady o opravném řízení, opravných prostředcích a specifických principech ovládajících opravné řízení, následuje historický exkurz o vývoji mimořádných opravných prostředků. Poté se práce věnuje samotnému institutu dovolání, a to, pro lepší pochopení, zpočátku z hlediska obecných výkladů o dovolání, aby pak následně rozebrala jednotlivé dílčí problematiky. Stěžejní část je věnována jednotlivým dovolacím důvodům, při jejichž výkladu je zohledněna bohatá judikatura Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, zejména pak pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h). Interpretační vývoj tohoto ustanovení doprovázený rozpory mezi Nejvyšším a Ústavním soudem, které jsou někdy žurnalisticky označovány jako „válka soudů“, měl zásadní význam pro zavedení nového dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g), jehož obsah byl do určité míry za pomoci extenzivního výkladu vyvozován již před 1. lednem 2022 právě z dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h). Dále je pojednáno o řízení před dovolacím soudem, možných způsobech rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání a o řízení po přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí. V následujících kapitolách práce rozebírá vzájemný vztah dovolání k ostatním mimořádným opravným prostředkům (tj. stížnosti pro porušení zákona a obnově řízení), jakož i jeho vztah k ústavní stížnosti. Nechybí ani komparace se slovenskou právní úpravou dovolání. Po vyčerpávající právní analýze v rovině *de lege lata* následuje Závěr, který vyúsťuje ve zhodnocení vybraných problematik a vymezení návrhů v rovině *de lege ferenda*.

Klíčová slova: dovolání, mimořádné opravné prostředky, dovolací důvody

Abstract

This diploma thesis focuses on a comprehensive analysis of the legal regulation of extraordinary appeal, as one of the extraordinary remedies in criminal proceedings, which was introduced into Czech law with effect from 1 January 2002 by Act No. 265/2001 Sb. At first it focuses on general explanations of the appeal procedure, remedies and specific principles governing the appeal procedure, followed by historical overview of the development of extraordinary remedies. Then the diploma thesis deals with the institute of extraordinary appeal itself, namely, for a better understanding, at first in terms of general interpretations of the extraordinary appeal, and then analyses the individual issues. The main part of the diploma theses is devoted to applicable grounds for the extraordinary appeal, the interpretation of which considers the rich case law of the Supreme Court and the Constitutional Court, especially with regard to the ground of appeal under Section 265b (1) (h) al). The interpretive development of this provision, accompanied by contradictions between the Supreme Court and the Constitutional Court, which are sometimes referred to journalistically as a "war of the courts", was of fundamental importance for the introduction of a new ground of appeal under Section 265b (1) (g) al), the content of which was to a certain extent deduced with help of an extensive interpretation of the ground of appeal under Section 265b (1) (h) al) already before 1 January 2022. It is also discussed about the extraordinary appeal proceedings, possible ways of the Supreme Court's decision on extraordinary appeal and about proceedings after remanding the case for a new hearing and decision. In the following chapters, the thesis analyzes the interrelationship between extraordinary appeal and other extraordinary remedies (i.e. complaints for violation of the law and renewal of proceedings), as well as its relationship to constitutional complaint. There is also a comparison with the Slovak legislation on extraordinary appeals. An exhaustive legal analysis at the level of *de lege lata* is followed by the Conclusion, which results in assessment of selected issues and definition of proposals at the level of *de lege ferenda*.

Key words: extraordinary appeal, extraordinary remedies, grounds for the extraordinary appeal